Økonomiske analyser

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

1/97

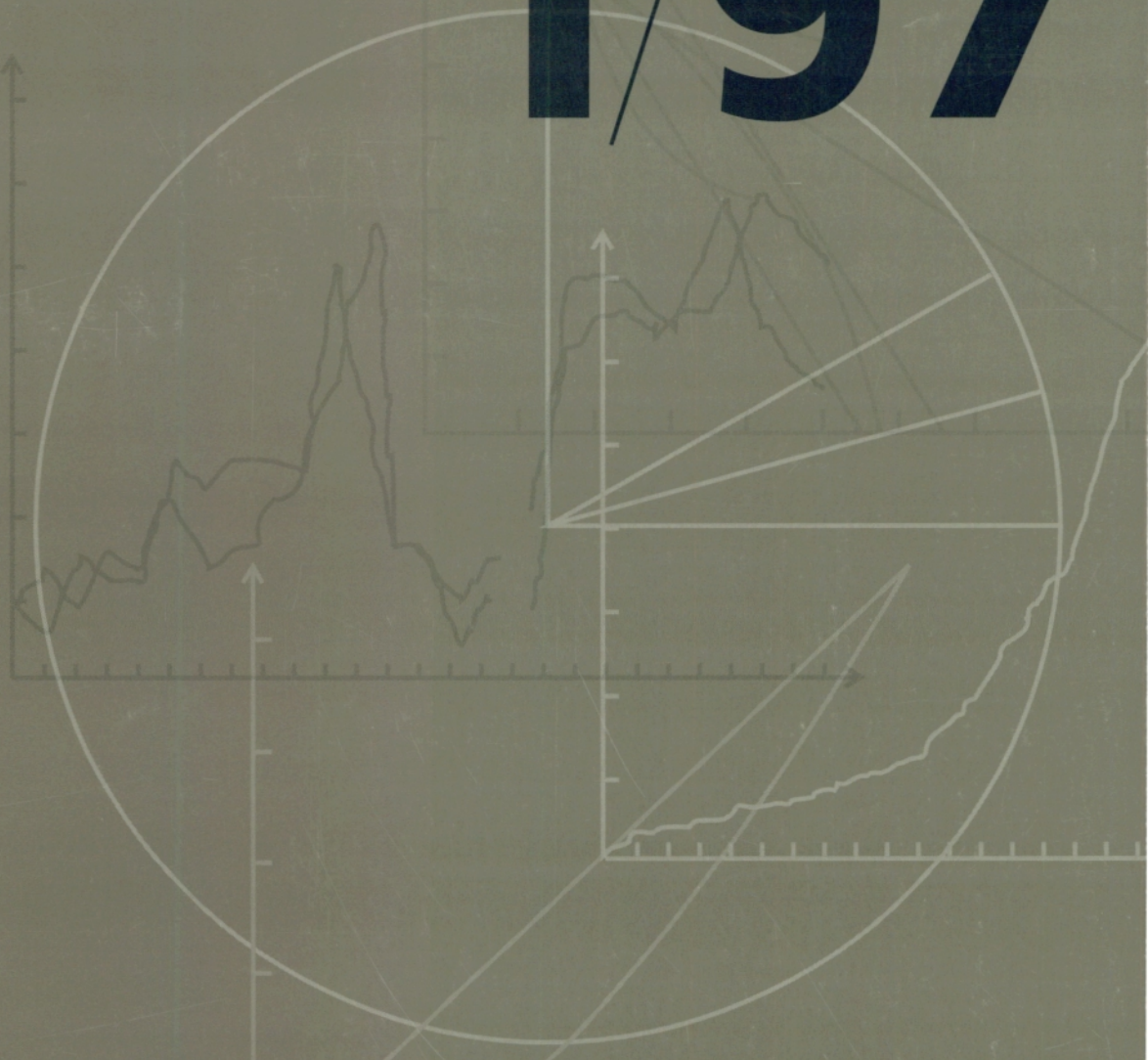

Økonomisk utsyn over året 1996

- Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1996
- Konjunktursituasjonen i Norge og utlandet
- Økonomiske utsikter for 1997 og 1998

Økonomiske analyser

1/97

16. årgang

Innhold

Perspektiver	**3**
Internasjonal økonomi	**5**
Norsk økonomi	**11**
Utviklingen i 1996	11
Utsiktene for 1997 og 1998	14
Konjunkturutviklingen i Norge	**25**
Offentlig forvaltning og økonomisk politikk	25
Bedriftene	34
• Olje- og gassutvinning	34
• Industri og bergverksdrift	40
• Bygge- og anleggsvirksomhet	47
• Elektrisitetsforsyning	49
• Primærnæringene	51
• Utenriks sjøfart	53
• Privat tjenesteyting	54
• Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter	55
Arbeidsmarkedet	56
Lønns- og prisutvikling	66
Husholdningene	69
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	74
Den makroøkonomiske utviklingen etter 1980 belyst med reviderte nasjonalregnskapstall	**77**
Økonomisk utsyn 75 år (1922-1996)	**81**
Økonomisk-politisk kalender 1996	**85**
Forskningspublikasjoner	**96**
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	**100**
Tabell- og diagramvedlegg	**101**

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 4. februar 1997.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Magnussen, tlf. 22 86 49 61, e-post: kam@ssb.no, Knut Moum, tlf. 22 86 48 20, e-post: knm@ssb.no eller Mette Rolland, tlf.: 22 86 48 18, e-post: mrd@ssb.no.

Konjunkturtendensene er tilgjengelig på internett: http://www.ssb.no.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Øystein Olsen (ansv.), Iulie Aslaksen, Ann Lisbet Brathaug, Helge Brunborg, Bodil M. Larsen, Kjersti-Gro Lindquist, Knut Moum og Knut Einar Rosendahl. **Redaksjonssekretær:** Eva Ivås, tlf.: 22 86 45 70 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 00 44 80, telefax: 22 86 49 76.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Øystein Olsen.*

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  Forskningssjef Nils Martin Stølen

- Skatteberegninger
- Arbeidsmarked
- Mikrosimuleringsmodeller

- Seksjon for makroøkonomi
  Forskningssjef Ådne Cappelen

- Konjunkturanalyse
- Makroøkonomiske beregninger
- Likevektsmodeller

- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
  Forskningssjef Torstein A. Bye

- Miljø og samfunn
- Internasjonale energimarkeder
- Olje- og energianalyse

- Seksjon for mikroøkonometri
  Forskningssjef Jørgen Aasness

- Konsument- og bedriftsatferd
- Fordelingsanalyse
- Økonometriske metoder

Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året. Neste utgave publiseres i begynnelsen av mars.

Standardtegn i tabeller	**Symbol**
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Økonomisk utsyn

Perspektiver

1996 ble et gyldent år for norsk økonomi. Fortsatt konjunkturoppgang og sterk verdivekst i petroleumssektoren ga den største økningen i brutto disponibel realinntekt for Norge siden midten av 1980-tallet, hele 7,5 prosent. Utenriksøkonomien og de offentlige finanser styrket seg betydelig og Norge er nå netto fordringshaver overfor utlandet for første gang på 50 år. Når vi legger til meget høye veksttall for sysselsetting og husholdningsinntekter og at konsumprisveksten var den laveste siden 1960, kompletteres bildet av en økonomi i godlage. Vi høster nå fruktene av den langvarige tilpasningen av norsk økonomi etter tilbakeslagene i andre halvdel av 1980-tallet, av de enorme investeringene i Nordsjøen og av en gunstig oljepris, sett med norske øyne.

Det er liten tvil om at vi er inne i en sterkere konjunkturoppgang enn vi antok for et år siden. Vekstanslaget for husholdningenes konsum ble oppjustert flere ganger gjennom fjoråret, og er nå hele 4,7 prosent. For 1997 ser vekstimpulsene fra offentlig sektor ut til å bli sterkere enn tidligere lagt til grunn, og anslagene for oljeinvesteringene er nok en gang oppjustert. Også olje-og gassproduksjonen vil øke i inneværende år. Etter flere år med god økonomisk vekst i fastlandsøkonomien og et gradvis strammere arbeidsmarked er det nå visse tegn til kapasitetsproblemer og flaskehalser. Nettoeffekten av rentenedgangen og kroneappresieringen er liten for produksjon og sysselsetting i fastlandsøkonomien, selv om de endringene vi har sett så langt blir gjeldende for hele 1997. Prisutviklingen vil imidlertid bli klart dempet, og fortjenesten i konkurranseutsatt virksomhet svekket, dersom kronekursen forblir på dagens nivå.

I vurderingen av styringsproblemene i norsk økonomi er det viktig å ta hensyn til at de store overskuddene i utenriksøkonomien og solide offentlige finanser i betydelig grad skyldes uttapping og salg av våre olje- og gassressurser. Petroleumsvirksomheten gir normalt en meravkastning utover det som oppnås i annen næringsvirksomhet, ofte omtalt som oljerenten. Petroleumsressursene har dermed en formuesverdi lik nåverdien av denne meravkastningen. En del av overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet reflekterer derfor konvertering av petroleumsformuen til finansielle fordringer i utlandet. Avkastningen på petroleumsformuen kan betraktes som en permanent ekstrainntekt for Norge, en inntekt som ikke er basert på bidrag fra norsk arbeidskraft og realkapital.

Ekstrainntektene fra oljevirksomheten har gitt Norge som nasjon muligheter til et høyere forbruks- og velferdsnivå enn vi ellers kunne ha hatt. De store inntektene fra salget av olje og gass har videre gitt staten betydelig handlefrihet til å føre en aktiv motkonjunkturpolitikk og holde sysselsettingen oppe i perioder hvor internasjonale lavkonjunkturer har gitt en sterk oppgang i arbeidsledigheten i mange andre land. I tillegg har de direkte ringvirkningene fra aktiviteten i petroleumssektoren rettet mot andre norske leverandører over tid gitt betydelige impulser til verdiskapingen i fastlands-Norge. Beregninger som er foretatt, antyder at den økte handlefriheten i den økonomiske politikken som følger av petroleumsinntektene, har gitt oss fordeler som i sum klart overstiger betydningen av selve oljerenten.

Samtidig indikerer dette at mye av gevinsten fra oljevirksomheten kan gå tapt hvis vi setter oss selv i en posisjon der handlefriheten i den økonomiske politikken begrenses. Her kan det være fallgruver både på kort og lengre sikt. Dersom inntektene tas i bruk for raskt og i for stort omfang, kan det oppstå pressproblemer i økonomien og sterkt tiltakende pris- og kostnadsvekst. Dette vil svekke industrien og øvrige deler av konkurranseutsatt sektor utover det et langsiktig perspektiv på bruk av oljeinntektene tilsier. Har vi først lagt oss på et for høyt forbruksnivå, får vi vanskeligheter når oljeinntektene faller. Dette er en viktig lærdom fra 1970- og 80-årene.

Et hovedformål med den innstrammingen i finanspolitikken som har funnet sted de siste årene, har nettopp vært å unngå en ny periode med høy pris- og kostnadsvekst med utfasing av konkurranseutsatt virksomhet som resultat. Faren for overoppheting av økonomien er også den viktigste grunnen til at myndighetene har gått inn for å plassere kapitalen i oljefondet i utlandet. Samtidig har penge- og valutapolitikken vært innrettet mot å stabilisere verdien på norske kroner mot europeiske valutaer. De siste ukers hendelser i valutamarkedet illustrerer imidlertid det dilemmaet en her står overfor. Gjennom store deler av 1996 ble det norske rentenivået holdt over tilsvarende utenlandske renter, for på den måten å gi et bidrag til å dempe innenlandsk etterspørsel. Med stadige oppjusteringer av anslagene på norske petroleumsreserver og på driftsbalansen kan en i ettertid slutte at en slik rentepolitikk over tid var uforenlig med en stabil valutakurs.

I skrivende stund kan det se ut som om det "over natten" har skjedd en markert svekkelse av konkurranseevnen til deler av norsk næringsliv. Isolert og sett over noe tid vil en engangsappresiering av den nominelle

valutakursen kun ha små effekter på den reelle vulutakursen og dermed også på realøkonomien, fordi virkningene motvirkes av lavere pris-og kostnadsvekst. Appresieringen av kronekursen vil imidlertid i en periode gi redusert aktivitetsnivå og høyere ledighet. Om dette vil etterlate seg varige spor, er i første rekke et spørsmål om hvor fleksibel norsk økonomi er og om inntektspolitikken lar seg videreføre. Tidligere erfaringer kan tyde på at det er lettere å ekspandere skjermede næringer på bekostning av konkurranseutsatte enn omvendt, og at ledigheten går lettere opp enn ned.

En lærdom fra de siste ukers begivenheter i valutamarkedet er at en har små muligheter til å lykkes med en pengepolitikk som samtidig skal drive konjunkturregulering og sikre stabile rammebetingelser for konkurranseutsatte næringer. En slik strategi kan dessuten medvirke til spekulative forhold i valutamarkedene. I den økonomiske politikken har myndighetene lagt hovedansvaret for å jevne ut svingninger i økonomien på budsjettpolitikken. Fra et stabiliseringssynspunkt må dette så langt sies å ha vært vellykket. Et problem er imidlertid at det dermed legges mange oppgaver på finanspolitikken. Hensynet til å stabilisere veksten kan lett komme i konflikt med andre oppgaver, for eksempel ønsket om å påvirke inntektsfordelingen. En videreføring av en stram finanspolitikk over flere år reiser også viktige spørsmål angående forholdet mellom privatfinansiert og offentlig finansiert forbruk. I de siste årene har det vært klart raskere vekst i det privatfinansierte enn i det offentlig finansierte personlige konsumet, som helse, pleie og undervisning. Dette er tjenester hvor det trolig er en sterk underliggende etterspørsel. Hvis det her oppstår ubalanser mellom behov og tilbud, kan dette bare løses ved økt beskatning eller ved økt bruk av egenbetaling.

Spørsmålet om hva som er det langsiktige kursleiet for norske kroner har nær sammenheng med hvilket nivå på innenlansk etterspørsel som over tid gir balanse i utenriksøkonomien. Det er ikke mulig å komme frem til noe entydig svar på denne problemstillingen. Som en første tilnærming kan det være naturlig å si at Norge kan ha et årlig oljebasert forbruk på nivå med permanentinntekten fra petroleumsformuen. Dermed reduseres ikke forbruksmulighetene for fremtidige generasjoner. En vurdering av bruken av oljeinntektene i de senere år i norsk økonomi, i første rekke over statsbudsjettet, tyder ikke på at det er noen påfallende ubalanse mellom det oljefinansierte forbruket og permanentinntekten, særlig når en tar høyde for usikkerheten som er knyttet til petroleumsinntektene. De store overskuddene i utenrikshandelen skapt av olje- og gasseksport vil bli snudd til underskudd som dekkes av avkastningen på utenlandsformuen når olje-og gassprodusjonen en gang avtar. Dagens store overskudd i utenriksregnskapet kan derfor ikke uten videre tas til inntekt for at Norge må gjennom en reell appresiering av valutaen for å ha balanse i utenriksøkonomien på lang sikt. Bruken av oljeinntekter i dag er på den annen side trolig heller ikke så høy at vi i fremtiden av den grunn må ekspandere konkurranseutsatte næringer på bekostning av skjermede.

Denne vurderingen av norsk utenriksøkonomi og den statsfinansielle situasjon synes å stå i kontrast til appresieringspresset mot den norske kronen i den senere tid. Det realøkonomiske motstykket til en styrket reell valutakurs er at forventede oljeinntekter gir grunnlag for å øke det innenlandske forbruket – nå eller senere. Dette innebærer at vi etterhvert får en mindre konkurranseutsatt sektor og en tilsvarende større skjermet sektor. Spørsmålet da er om dette skal skje via økt innenlandsk inflasjon eller kroneappresiering. I en situasjon der faren for tiltakende kostnadsvekst synes liten og med solide overskudd både i utenriksøkonomien og statsfinansene, er det naturlig at markedsaktørene ser et potensiale for kroneappresiering.

Dette perspektivet forsterkes av at vi om noen år vil oppleve en sterk økning i antall pensjonister. I lys av at det blir stadig flere eldre, og med de forpliktelsene som ligger i Folketrygdsystemet, er det vanskelig å se at vi kan unngå en utvikling fremover med betydelig vekst i tjenestebasert forbruk. Dette vil i så fall kreve omstilling av næringsstrukturen på et senere tidspunkt. Ved å bygge opp finansielle reserver i utlandet vil en stå bedre rustet til å møte disse utfordringene. Ved å trekke på formuen vil en kunne opprettholde eller øke importen samtidig som innenlandsk tjenesteproduksjon ekspanderes.

Finansielle reserver i utlandet vil følgelig være gode å ha når befolkningen "eldes". Dette betyr imidlertid ikke at vi bør innstille oss på en fremtidig tilværelse der vi lever som rentenister på inntektene av et oljefond. Erfaringene hittil har vist at det avgjørende for vår fremtidige velferd er om vi makter å bruke den økonomiske handlefriheten til å sikre en stabil økonomisk utvikling, med en godt utdannet arbeidskraft, som forener arbeidstilknytning med omstillingsevne. I en situasjon der demografiske forhold trekker i retning av redusert arbeidsstyrke, vil det være spesielt viktig å legge forholdene til rette for å stimulere til økt yrkesdeltaking. Å kanalisere oljeinntektene utover det vi bruker løpende inn i et pensjonsfond, slik det har vært foreslått, er i denne sammenheng ingen løsning. Snarere kan en slik øremerking av midler redusere handlefriheten og forsterke omstillingsproblemene, ved at det ytterligere binder oss til å øke bruken av oljeinntektene betydelig når eldrebølgen kommer om 10-15 år. Dersom vi tapper av fondet for å finansiere toppen av en pensjonsbølge, etterlater vi en ensidig tjenesteorientert og skjermet økonomi til fremtidige generasjoner.

Gjennom vår tilgang til rike naturressurser har Norge som nasjon flere og bedre muligheter enn de fleste andre land. Høye og voksende oljeinntekter de nærmeste årene gir oss betydelig handlefrihet i den økonomiske politikken, både på kort sikt og i et lengre tidsperspektiv. Utfordringen består i å forvalte rikdommen på en fornuftig måte. De sentrale problemstillingene er *når* pengene skal anvendes, *hva* de skal gå til og *hvem* som skal få glede av dem.

Internasjonal økonomi

Fjoråret ble konjunkturmessig sett svakt for Norges handelspartnere. Det var spesielt utviklingen i de kontinentaleuropeiske landene som trakk ned. Etter at det ved årsskiftet 1994/1995 lå til rette for en markert oppgang i produksjonen, viste nasjonalregnskapstallene gjennom 1995 at den økonomiske utviklingen i Europa ble betydelig svakere enn ventet. Denne tendensen fortsatte inn i 1996, og de store EU-landene hadde lav økonomisk aktivitet, særlig i første halvår i fjor. Utover høsten kom det imidlertid visse tegn til økning i veksttakten, og det ser nå ut til at en moderat oppgang vil befestes i 1997 og videre inn i 1998. De engelsktalende industrilandene har i denne perioden vært i en gunstigere konjunkturmessig fase med vekstrater rundt 2 - 2 1/2 prosent. I USA ligger det an til fortsatt moderat vekst, mens Storbritannia ser ut til å få et markert oppsving i BNP i inneværende år. Etter flere år med svak økonomisk utvikling i Japan viser foreløpige nasjonalregnskapstall for 1996 en kraftig økning i produksjonen. Veksttakten vil imidlertid trolig avta betydelig i år som følge av finanspolitiske innstramminger.

Bruttonasjonalproduktet i *Tyskland* økte med 1,4 prosent fra 1995 til 1996, viser foreløpige nasjonalregnskapstall. Det er først og fremst høyere nettoeksport, særlig til USA, Asia og Øst-Europa, som har bidratt positivt. I første halvår bidro også høyere privat forbruk, stimulert av skatteletteleser, til å øke BNP, men husholdningenes konsum utviklet seg svakt mot slutten av fjoråret. Enkelte korttidsindikatorer peker i retning av at en tysk oppgang er i ferd med å befestes. Industriproduksjonen har vist en oppadgående trend siden i fjor vår, noe som særlig gjenspeiler den gunstige effekten av svekket valutakurs på eksporten. Ordretilgangen for industrien for 4. kvartal 1996 ser ut til å bli om lag 1 prosent høyere enn foregående kvartal. Samlet sett er det imidlertid ventet moderat BNP-vekst på i overkant av 2 prosent i inneværende år. Produksjonsoppgangen er ikke antatt å føre til økning i sysselsettingen, og det ligger an til en arbeidsledighet i 1997 på opp mot 11 prosent. Også i

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 1994 - 1997 gitt på ulike tidspunkter

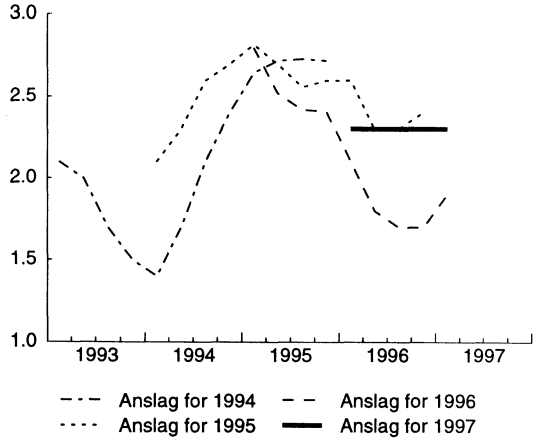

Kilde: Consensus Forecasts.

Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norges viktigste handelspartnere
Årlig endring i prosent

	1995	1996	1997	1998
USA				
Bruttonasjonalprodukt	2,0	2,5	2,7	2,5
Konsumdeflator	2,3	2,4	2,5	2,7
Kortsiktig rente (nivå)	5,9	5,4	5,6	5,7
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-1,9	-1,4	-1,5	-1,7
Japan				
Bruttonasjonalprodukt	0,9	3,6	1,7	2,9
Konsumdeflator	-0,4	0,0	0,5	1,0
Kortsiktig rente (nivå)	1,2	0,5	0,7	1,0
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-4,3	-7,4	-6,3	-5,2
Tyskland				
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1,4	2,1	2,5
Konsumdeflator	1,9	1,7	1,8	1,8
Kortsiktig rente (nivå)	4,5	3,2	3,1	3,5
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-3,6	-3,9	-3,3	-2,7
Frankrike				
Bruttonasjonalprodukt	2,2	1,3	2,3	2,6
Konsumdeflator	1,6	1,8	1,5	1,4
Kortsiktig rente (nivå)	6,5	3,9	3,3	3,6
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-5,3	-4,2	-3,2	-2,9
Storbritannia				
Bruttonasjonalprodukt	2,4	2,3	3,0	2,7
Konsumdeflator	3,4	2,8	2,5	2,5
Kortsiktig rente (nivå)	6,7	6,0	6,0	6,1
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-5,5	-4,4	-3,5	-3,0
Italia				
Bruttonasjonalprodukt	3,0	0,7	1,5	2,1
Konsumdeflator	5,4	4,6	3,0	2,8
Kortsiktig rente (nivå)	10,3	8,7	6,7	6,4
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-7,9	-7,5	-4,4	-3,5
Sverige				
Bruttonasjonalprodukt	3,6	1,1	2,4	2,2
Konsumdeflator	2,4	1,3	1,8	2,2
Kortsiktig rente (nivå)	8,7	5,9	4,7	4,9
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-8,1	-4,9	-2,7	-0,5
Danmark				
Bruttonasjonalprodukt	2,8	2,0	3,0	3,1
Konsumdeflator	2,1	2,1	2,3	2,6
Kortsiktig rente (nivå)	6,1	3,9	3,5	4,0
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-1,7	-1,5	-0,3	0,2
Nederland				
Bruttonasjonalprodukt	2,1	2,6	2,6	2,9
Konsumdeflator	2,0	1,9	2,2	2,3
Kortsiktig rente (nivå)	4,4	3,0	3,0	3,4
Offentlig budsjettbalanse[1)]	-3,5	-2,9	-2,2	-2,0
Memo				
BNP handelspartnere	2,4	1,9	2,4	2,7
Konsumpris handelspartnere	2,1	1,9	1,9	2,1
Ecu-rente	5,9	4,4	4,0	4,2

[1)] Prosent av BNP
Kilde: NIESR og Statistisk sentralbyrås egne anslag. For Sverige og Danmark, nasjonale kilder.

Frankrike var den økonomiske utviklingen svak i fjor; foreløpige anslag viser en økning i BNP på rundt 1 1/4 prosent. Det var i første rekke husholdningenes konsum som bidro til å trekke veksten opp, noe som må ses i lys av myndighetenes midlertidige politikkstimulanser til høyere bilkjøp. Tiltakene ble avsluttet ved utgangen av 3. kvartal, og foreløpige tall for 4. kvartal peker i retning av svak utvikling i privat forbruk mot slutten av året. Også økt nettoeksport har gitt oppgang i produksjonen, og ordrestatistikken for eksportsektoren peker i retning av at denne utviklingen fortsetter. Bedret inntjening i bedriftene den senere tiden vil trolig føre til en oppgang i private investeringer i inneværende år. Konsumbarometeret tyder dessuten på økende optimisme hos franske forbrukere, og rentenedgangen gjennom fjoråret ventes å ha en stimulerende effekt på boliginvesteringene. På denne bakgrunn ligger det derfor til rette for en noe høyere BNP-vekst i 1997 og 1998 enn i 1996.

I *Italia* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 0,6 prosent fra 2. til 3. kvartal, etter fall i produksjonen i første halvår i fjor. For året sett under ett ligger det an til en produksjonsøkning på rundt 3/4 prosent. Tilgjengelig korttidsstatistikk tyder på at en moderat økonomisk oppgang er i emning. Innenlandsk etterspørsel er ventet å få drahjelp fra stimuleringstiltak, blant annet i form av en gunstig innbytteordning for biler som er eldre enn ti år, samt avgiftsnedsettelser på bygge- og matvarer. Også bebudete skattelettelser for næringslivet er ventet å bidra til høyere økonomisk aktivitet i tiden fremover. I motsatt retning trekker imidlertid en meget stram finanspolitikk for 1997. Prognosene antyder derfor svak BNP-vekst i inneland, og den maksimalt tillatte prisveksten vil trolig bli rundt 3 prosent. Konsumprisveksten har avtatt betydelig i flere søreuropeiske land det siste året, slik at også land som Italia, Portugal og Spania vil kunne innfri dette kriteriet. Rentekriteriet vil også bli oppfylt av alle land ifølge anslagene fra OECD, som riktignok ikke omfatter Portugal, Hellas og Luxembourg. De lange rentene har nærmet seg hverandre i løpet av de siste årene. Dette indikerer at finansmarkedene forventer at det dannes en monetær union.

Dersom kriteriene (i større eller mindre grad) er tilfredsstilt, kan det enkelte land velge å tre inn i en pengeunion, noe som bl.a. innebærer overgang til den felles myntenheten «euro». Storbritannia og Danmark tok allerede ved utarbeidelsen av Maastricht-traktaten forbehold om at en ikke ønsket en felles myntenhet. Hverken Hellas, Storbritannia eller Sverige er i dag medlem av ERM-samarbeidet, mens f.eks. Finland og Italia signaliserte sin interesse for pengeunionen ved å tre inn i ERM i fjor høst. Det ser dermed ut til at noen land vil velge å ikke gå inn i unionen fra starten i 1999.

EUs vei mot pengepolitisk union

Ifølge Maastricht-traktaten skal EU i begynnelsen av 1998 avgjøre hvilke medlemsland som er kvalifisert for deltagelse i den økonomiske og monetære union (EMU) fra starten 1. januar 1999. Beslutningen skal tas med utgangspunkt i om landene oppfyller kriteriene som ble fastlagt i traktaten. Kriteriene innebærer bl.a. at det offentlige budsjettunderskuddet ikke skal overstige 3 prosent av BNP og at den statlige bruttogjelden maksimalt skal utgjøre 60 prosent av BNP. Videre skal prisstigningen ikke være mer enn 1,5 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet for de tre landene med lavest inflasjon, mens det langsiktige rentenivået ikke må være mer enn 2 prosent høyere enn i lavinflasjonslandene. Det er uklart hvor strengt en vil tolke kriteriene, men trolig vil land med for høy gjeld bli akseptert dersom de andre kriteriene er innfridd.

Ifølge prognosene til EU-kommisjonen fra desember i fjor, vil de fleste landene oppfylle budsjettkriteriet. Kommisjonen forventer at bare Hellas, Italia og Storbritannia ikke vil nå målet på 3 prosent og for hele 7 av landene anslås underskuddet til 2,9 eller 3 prosent. Ifølge prognosene til OECD, også fra desember 1996, vil i tillegg viktige land som Tyskland, Frankrike og Spania ha underskudd på noe over 3 prosent ved utgangen av inneværende år. Dersom den økonomiske veksten i år skulle bli lavere enn lagt til grunn, vil de offentlige finansene forverres og enda flere land vil kunne få problemer med underskuddsgrensen på 3 prosent.

Blant landene som ligger an til å oppfylle budsjettkriteriet er det bare Luxembourg som også vil innfri gjeldskriteriet. Frankrike og muligens Storbritannia ligger ifølge prognosene også an til å få bruttogjelden ned under 60 prosent av BNP, mens Tyskland trolig vil havne like over grensen. Forøvrig ser det ut til at en rekke land vil ende opp med et offentlig gjeldsnivå på mellom 60 og 80 prosent av BNP. Hellas, Belgia og Italia skiller seg ut med anslåtte gjeldsandeler på over 100 prosent. Til tross for at Belgia har det høyeste gjeldsnivået av alle landene, skal det antakelig mye til for at landet vil bli nektet medlemskap i pengeunionen. I så fall vil en trolig også måtte være lempelig med dette kriteriet overfor andre land.

Prognosene viser forøvrig at prisstigningskriteriet ser ut til å bli oppfylt av alle land utenom Hellas. Landene med lavest inflasjon vil være Frankrike, Tyskland og Finland eller Neder-

Offentlig budsjettunderskudd og bruttogjeld for EU-landene. Prognoser for 1997

	Budsjettunderskudd[1]		Offentlig bruttogjeld[1]	
	OECD	EU-komm.	OECD	EU-komm.
Belgia	3,0	2,9	127,2	127,0
Danmark	0,4	0,3	70,4	61,9
Finland	1,7	2,2	60,2	61,5
Frankrike	3,2	3,0	56,6	58,1
Hellas	5,7	6,5	104,5	109,3
Irland	1,1	0,9	76,0	70,0
Italia	3,7	3,3	122,9	122,3
Luxembourg	..	-0,5	..	8,8
Nederland	2,3	2,5	76,0	76,8
Portugal	2,9	2,9	67,6	69,0
Spania	3,4	3,0	68,9	67,1
Storbritannia	3,7	3,5	62,0	57,0
Sverige	2,5	2,9	78,5	77,6
Tyskland	3,2	2,9	63,2	61,9
Østerrike	3,0	3,0	73,3	72,2

1) I prosent av BNP.
Kilde: EU-kommisjonen. European Economy, Desember 1996 og OECD Economic Outlook 60, Desember 1996, tabell 30 og 61.

værende år på rundt 1 1/2 prosent, mens veksten kan komme opp i overkant av 2 prosent neste år. Blant de store EU-landene har *Storbritannia* de siste årene hatt en atypisk konjunkturmessig utvikling sett i forhold til de kontinentale landene. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at BNP økte med 2,3 prosent fra 1995 til 1996. Det var særlig husholdningenes forbruk, men også private investeringer som bidro positivt. Den kraftige økningen i konsumet er ventet å fortsette, blant annet med bakgrunn i en sterkere lønnsvekst og bedret formuesituasjon for husholdningene. BNP-veksten forventes å bli rundt 3 prosent i inneværende år. Arbeidsledigheten er avtakende, og anslås å komme under 7 prosent i år. Det antydes at konjunkturtoppen vil passeres i 1997, og prognosene for 1998 peker mot at veksttakten blir redusert til om lag 2 3/4 prosent.

I *Sverige* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 1 prosent fra de tre første kvartalene i 1995 til samme periode i 1996. For fjoråret sett under ett ligger det dermed an til en økning i den økonomisk aktiviteten på i overkant av 1 prosent, noe som innebærer en markert nedgang i veksttakten fra året før. I første halvår i fjor var det først og fremst offentlig og privat konsum som utviklet seg svakt, mens nettoeksporten og private investeringer ga positive bidrag. Utover høsten tok imidlertid husholdningenes forbruk seg noe opp, stimulert av en betydelig rentenedgang gjennom fjoråret. En sterkere krone og høy kostnadsvekst i industrien trekker i retning av svakere eksportutvikling fremover, mens en oppgang i den økonomiske aktiviteten i EU trekker i motsatt retning. Det er ventet at høye nominelle lønnstillegg kombinert med lav prisstigning vil stimulere innenlandsk etterspørsel og gi sterkere vekstimpulser i inneværende år. Prognosene antyder en oppgang i BNP på rundt 2 1/2 prosent i 1997. I *Danmark* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 2 prosent i de tre første kvartalene av 1996 sett i forhold til samme periode året før, og veksttakten for hele fjoråret er ventet å bli om lag tilsvarende. Det var særlig innenlandsk etterspørsel som bidro med vekstimpulser, mens utviklingen i nettoeksporten hadde en dempende effekt på den økonomiske aktiviteten. Som følge av sterk reallønnsvekst og fallende arbeidsledighet, ventes oppgangen i forbruket å fortsette i inneværende år. Økende kapasitetsutnyttelse og lave renter er også antatt å ha en stimulerende effekt på investeringene. Med høyere aktivitet i olje- og gassektoren kan BNP-veksten komme opp i rundt 3 prosent både i 1997 og 1998.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at BNP i *USA* økte med 2,5 prosent i fjor. Veksten var forholdsvis svak i 1. og 3. kvartal, mens produksjonen økte kraftig i 2. og 4. kvartal. For året sett under ett var det først og fremst husholdningenes konsum og private investeringer, særlig i informasjonsteknologisk utstyr, som bidro til veksten i den økonomiske aktiviteten. I 4. kvartal var det imidlertid nettoeksporten som sto for det største vekstbidraget. Tallene viser at USA nå er inne i sitt sjette år med moderat til høy vekst samtidig som prisstigningen fortsatt er lav. BNP-deflatoren steg med 1,4 prosent i 4. kvartal i fjor, den laveste økningen på mer enn tretti år. Arbeidsmarkedet utviklet seg også gunstig i fjor og ledigheten utgjorde 5,3 prosent av arbeidsstyrken i desember. Den viktigste drivkraften i amerikansk økonomi fremover vil være det private forbruket, og konsumbarometeret viser at husholdningenes optimisme med hensyn til fremtiden er stor. Det kan ligge an til en BNP-vekst opp mot 2 3/4 prosent i inneværende år, mens det kan ventes noe svakere oppgang neste år.

3 måneders Ecu-rente, BNP-vekst og vekst i konsumprisene for Norges handelspartnere.
Prosent

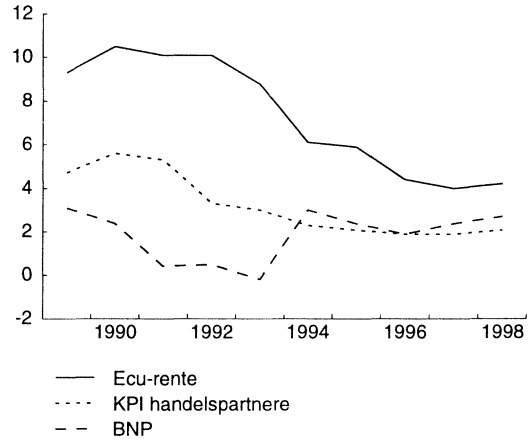

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etter en BNP-vekst på 12,2 prosent (sesongjustert årlig rate) i 1. kvartal og fall på 1,1 prosent i 2. kvartal, viser foreløpige nasjonalregnskapstall for *Japan* at produksjonen økte med 0,4 prosent i 3. kvartal. Privat forbruk utviklet seg svakt, mens private investeringer bidro positivt til veksten. Samlet BNP-vekst i 1996 ligger an til å bli rundt 3 1/2 prosent. Det er lite trolig at privat innenlandsk etterspørsel vil kunne kompensere for bortfallet av impulser fra offentlig sektor når de store offentlige stimuleringspakkene myndighetene har iverksatt i løpet av lavkonjunkturen, trappes ned. I tillegg legger regjeringen opp til skatte- og avgiftsøkninger neste år som vil dempe utviklingen i husholdningenes forbruk. For 1997 peker prognosene i retning av en BNP-vekst på vel 1 1/2 prosent.

Prognosene antyder en *prisstigning* for Norges viktigste handelspartnere på opp mot 2 prosent i 1997, om lag på linje med fjorårets prisvekst. For de europeiske landene ligger anslagene for konsumprisveksten i år mellom 1,5 og 2,5 prosent for de fleste av landene. I Italia har prisstigningen lenge vært høy. Inflasjonstakten målt som 12-månedersvekst har imidlertid avtatt med rundt 2 1/2 prosentpoeng i løpet av inneværende år, til 2,6 prosent i desember. Den gjennomsnittlige prisveksten i Italia ble derved 3,9 prosent i 1996 og en videre nedgang ventes for inneværende år. Et usikkerhetsmoment er likevel lønnsveksten, som kan ta seg noe opp etter to år med fallende reallønn. I Sverige ble matmomsen redusert fra 21 til 12 prosent med virkning fra 1. januar 1996. Lavere renter og fallende importpriser som følge av styrking av kronen har bidratt til ytterligere nedgang i konsumprisene, slik at 12-månedersveksten i desember viste nedgang på 0,2 prosent. I gjennomsnitt økte konsumprisindeksen med 0,7 prosent i 1996. En økning i indirekte skatter, deriblant eiendomsskatten, kan trekke pris-

stigningstakten opp mot 2 prosent i år. I USA er det fortsatt få tegn til oppgang i inflasjonen. Med den historisk sett lave arbeidsledigheten (5,3 prosent i desember) har mange analytikere fryktet tiltakende lønnsvekst. Tilgjengelig statistikk for 1996 antyder imidlertid at de totale arbeidskraftskostnadene bare økte med i underkant av 3 prosent fra 1995. Den gjennomsnittlige økningen i konsumprisene i 1996 var på 3,3 prosent. Hovedfaktorene bak stigningen var høyere mat- og energipriser. Det er ventet noe økende prisvekst neste år med bakgrunn i fortsatt oppgang i den økonomiske aktiviteten. Japan har vært gjennom en periode med fallende prisnivå, og i fjor var det nullvekst i konsumprisene i gjennomsnitt. Den planlagte momsoppgangen i april 1997 vil trolig bidra til at prisstigningen vil tilta noe i inneværende år.

Som følge av lavere økonomisk aktivitet i kontinental-Europa, ble *pengepolitikken* gradvis mer ekspansiv gjennom fjoråret. I Tyskland reduserte Bundesbank både diskontoen og Lombardrenten med 0,5 prosentpoeng i april 1996, til henholdsvis 2,5 og 4,5 prosent. Reporenten ble imidlertid først satt ned i august, fra 3,3 til 3,0 prosent. Den siste rentenedsettelsen kom til tross for at økningen i pengemengden var høyere enn det målsonen tilsa. Imidlertid var pengemengdeveksten avtakende samtidig som prisstigningen var lav og det økonomiske oppsvinget nølende. Den franske sentralbanken fulgte raskt etter med en nedsettelse av intervensjonsrenten med 0,2 prosentpoeng til 3,35 prosent. Frankrike har fortsatt sin strategi med skrittvis å kutte de offisielle rentene, sist i januar i år til 3,1 prosent. De lange rentene har også falt og er nå i underkant av de tyske. I Italia ble sentralbankrenten holdt konstant fra april 1995 til august 1996 da gunstige inflasjonstall førte til en senking av diskontoen med 0,75 prosentpoeng til 8,25 prosent. Ytterligere reduksjoner fulgte gjennom fjoråret, og diskontoen ble sist senket til 6,75 prosent i januar 1997. Gjennom det siste 1 1/2 året har de korte markedsrentene i Italia falt med 3,8 prosentpoeng. Sentralbanken i Sverige har senket reporenten en rekke ganger siden begynnelsen av 1996, sist 14. januar i år til 4,1 prosent. Rentesenkningene må ses på bakgrunn av sentralbankens inflasjonsmålsetting (på 1-3 prosent) og den betydelige nedgangen i inflasjonstakten siden høsten 1995. De svenske pengemarkedsrentene falt med om lag 4 1/4 prosentpoeng i fjor. I Storbritannia ble basisrenten satt ned fire ganger (hver gang med 0,25 prosentpoeng) fra desember 1995 til juni 1996, da renten kom ned i 5,75 prosent. I tråd med oppgangen i prisstigningstakten utover høsten i fjor, ble imidlertid basisrenten hevet til 6 prosent ved utgangen av oktober. Selv om de nominelle rentene nå er lave i Europa, bidrar den lave inflasjonen til at realrentene (spesielt de langsiktige) fortsatt ligger på et høyt nivå historisk sett.

Siden juli 1995 er den amerikanske fondsrenten senket tre ganger, sist i januar 1996 til 5,25 prosent. Med utsikter til videre oppgang i den økonomisk aktiviteten vil sentralbanken trolig føre en strammere pengepolitikk fremover, og det ligger derfor an til moderat økning i fondsrenten i løpet av 1997. I Japan har de siste årenes lavkonjunktur blitt møtt med en gradvis senking av diskontoen, siste gang til rekordlave 0,5 prosent i september 1995. Oppsvinget i fjor var i første rekke drevet av offentlige stimuleringstiltak, og det er ventet at sentralbanken først vil sette opp rentene etter at oppgangen i privat sektor er befestet.

Finanspolitikken i EU-landene er i stor grad innrettet mot å oppnå kriteriene i Maastrict-avtalen, og derved legge grunnlaget for en økonomisk og monetær union. Den svake økonomiske utviklingen det siste året har ført til at det blir vanskeligere enn forventet å innfri budsjettkravet innen tidsfristen og flere land har derfor lansert nye innstrammingstiltak. I Tyskland viser foreløpige tall at det offentlige underskuddet i 1996 utgjorde 3,9 prosent av BNP. Dette var en svekkelse av den statsfinansielle situasjonen fra 1995 og skyldes lavere skatteinntekter og økende trygdeutbetalinger som følge av stigende arbeidsledighet. Regjeringens budsjettforslag for 1997 inneholdt en rekke forslag til innstramminger, med en samlet reduksjon av utgiftene på 66,5 milliarder mark. Tilsammen vil innstrammingen utgjøre 1,8 prosent av BNP. Tiltakene er vedtatt i Forbundsdagen, men det er knyttet usikkerhet til om kuttene på delstatsnivå vil bli gjennomført. I Frankrike ble budsjettunderskuddet i 1995 5 prosent av BNP, mens det ligger an til en nedgang til rundt 4 prosent for fjoråret. Finanspolitikken har siden sommeren 1995 blitt strammet til, både i form av skatteøkninger og reduserte utgifter. I budsjettet for 1997 foreslås ytterligere innstrammingstiltak, blant annet i form av høyere trygdeavgifter og økning i bensin-, tobakk- og alkoholavgiftene. For å øke budsjettets inntektsside er det dessuten overført pensjonsfond til staten fra statsbedrifter som skal privatiseres. Disse engangsoverføringene er anslått å utgjøre rundt 0,5 prosent av BNP. Prognosene peker likevel i retning av at Frankrike vil få et underskudd i offentlig sektor på i overkant av 3 prosent av BNP i 1997. Også i Storbritannia viser foreløpige anslag at budsjettunderskuddet ble betydelig redusert i fjor, til tross for at skatteinntektene har blitt lavere enn forventet. I det nylig fremlagte budsjettet for 1997 legges det opp til en reduksjon i offentlige utgifter på rundt 70 milliarder kroner. Det er ventet at underskuddet vil komme ned i 3 prosent av BNP neste år. Storbritannia har imidlertid reservert seg mot EMU-deltakelse. I Italia viser foreløpige tall at det offentlige budsjettunderskuddet i 1996 blir nær 7,5 prosent av BNP, adskillig høyere enn budsjettert. For 1997 har administrasjonen fremmet et ambisiøst budsjett der det tas sikte på innstramminger på 62,5 trillioner lire. Hvis alle tiltakene iverksettes, anslås budsjettunderskuddet til rundt 3 prosent av BNP. Om lag to tredjedeler av innstrammingen er ventet å komme fra reduserte utgifter, blant annet ved kutt i overføringene til lokale myndigheter. Budsjettstyrkingen består forøvrig av høyere statlige inntekter i form av en midlertidig «Europaskatt» samt «regnskapstiltak». Det er imidlertid reist spørsmål ved om opplegget lar seg gjennomføre, da planene for «Europaskatten» har skapt strid innad i koalisjonsregjeringen. I Sverige har myndighetenes innstrammingspolitikk pågått i flere år, og bidratt til en betydelig bedring av de offentlige finansene. Budsjettunderskuddet ventes å gå ned fra rundt 4 prosent av BNP i fjor til under 2 prosent i 1997. Selv om den offentlige bruttogjelden fortsatt er høy (om lag 85 prosent av BNP i år), be-

tyr dette at Sverige trolig vil være kvalifisert til å delta i den planlagte monetære unionen, dersom landet skulle ønske det.

Som følge av høyere skatteinntekter enn antatt, blant annet på grunn av en markert vekst i kapitalskatten, ble det offentlige underskuddet i USA for budsjettåret 1996 på 107 milliarder dollar eller om lag 1,4 prosent av BNP. For inneværende budsjettår peker prognosene i retning av noe høyere underskudd, slik at ytterligere nedskjæringer er nødvendige dersom målsettingen om balansert budsjett i år 2002 skal nås. Japan har svekket sin budsjettbalanse kraftig som følge av de mange offentlige stimuleringspakkene gjennom den lange nedgangsperioden. Myndighetene er ventet å iverksette finanspolitiske innstramminger og har bebudet momsheving fra 3 til 5 prosent i april 1997 samtidig som det spesielle inntektsskattefradraget (innført i 1994) fjernes. Tiltak utover de som allerede er planlagt, er trolig nødvendig for å hindre Japans offentlige nettogjeld (på om lag 10 prosent av BNP), i å øke på lengre sikt.

Oljemarkedet

Oljeprisene fluktuerte mye gjennom 1996. Tidlig på vinteren falt spotprisen på Brent Blend ned til under 17 dollar pr. fat etter mildvær og forventninger om et begrenset oljesalg fra Irak. Oljeprisen steg deretter markert fra februar til midten av april, med priser på over 23 dollar pr. fat. Lave lagre kombinert med kaldt vær bidro til å forklare denne oppgangen. Da Irak og FN i begynnelsen av mai undertegnet avtalen om begrenset eksport av olje fra Irak, falt spotprisen på Brent Blend igjen ned mot 18 dollar pr. fat. Ettersom uroligheter i Midtøsten bygget seg opp, ble det imidlertid klart at avtalen ikke ville bli iverksatt med det første. Oljeprisen begynte derfor å stige, og økte markert etter den amerikanske bombingen av Irak. Brent Blend nådde et nivå på i underkant av 25 dollar pr. fat i slutten av oktober, det høyeste registrerte nivå siden Golf-krigen. Økt produksjon fra OPEC og tidligere sovjetrepublikker førte oljeprisen noe ned etter toppnoteringen, men prisene holdt seg på et høyt nivå ut året. Gjennomsnittlig spotpris på Brent Blend for 1996 ble 20,6 dollar fatet, 3,6 dollar høyere enn i 1995.

Spotprisen på Brent Blend 1994-1996
Dollar pr. fat.

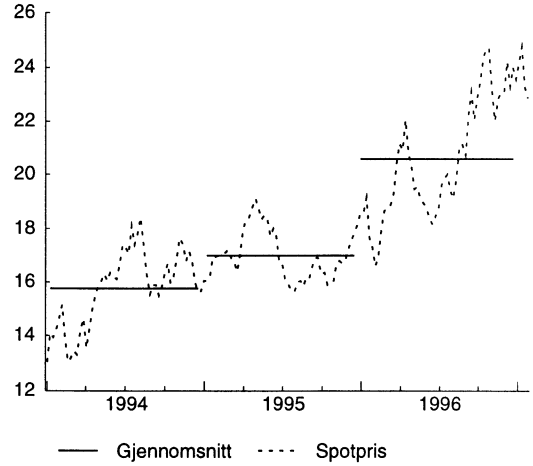

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly.

Den globale etterspørselen etter olje økte med 1,7 millioner fat pr. dag fra 1995 til 1996. Økningen i OECD-området var på 0,8 millioner fat pr. dag, med sterkest vekst i Nord-Amerika. Asia fortsetter den kraftige økningen i etterspørsel etter olje, mens etterspørselen fra det tidligere Sovjetunionen fortsatt synker noe. IEAs prognose for 1997 indikerer samme vekst for land i OECD-området som i 1996, mens etterspørselen ventes å øke betydelig i land utenfor OECD.

OPEC produserte i 1996 gjennomsnittlig om lag 28,4 millioner fat olje pr. dag. Dette representerer en økning på 0,9 millioner fat pr. dag fra året før. Produksjonen økte på tross av at kvotene lå fast gjennom året. Det var særlig Venezuela, SaudiArabia, Kuwait og Nigeria som bidro til veksten, mens de øvrige medlemslandene i OPEC generelt hadde en meget svak produksjonsutvikling i 1996. I slutten av november ble det klart at Irak fikk gjenoppta en begrenset oljeeksport fra desember, etter å ha gitt etter for FN-krav. Avtalen gir Irak mulighet til å eksportere olje for 2 mrd. dollar over en halvårsperiode, noe som betyr en daglig eksport på 0,6-0,8 millioner fat. Meldingen kom like i forkant av OPEC-ministrenes 101. ordinære medlemsmøte i Wien. Møtet vedtok at OPEC skal videreføre sine selvpålagte kvoter på i overkant av 25 millioner fat pr. dag. Det antas at oljeeksport fra Irak vil kunne virke skjerpende på de øvrige medlemslandenes vilje til å holde seg innenfor kvotene.

Nordsjøen har siden 1993 vært den regionen i verden som har stått for den største økningen i oljeproduksjonen. Denne utviklingen fortsatte gjennom 1996, ifølge tall fra IEA. Det tidligere Sovjetunionen har opplevd fall både i innenlandsk etterspørsel og tilbud gjennom flere år. Den nedadgående tendensen flatet imidlertid ut gjennom 1996. I prognosene for 1997 antar IEA at innenlands etterspørsel stabiliserer seg på 1996-nivå, mens det for første gang på 10 år forventes en økning i tilbudet.

IEA anslår at verdens samlede etterspørsel etter olje vil vokse med 1,9 millioner fat pr. dag fra 1996 til 1997, til 73,7 millioner fat pr. dag. Samtidig forventes produksjonen utenfor OPEC å vokse med 2,0 millioner fat pr. dag i samme periode. Mye av økningen vil skje i Europa og Latin-Amerika. Hvis OPEc opprettholder produksjonen på 1996-nivå, vil dette føre til et samlet tilbud på 74,0 millioner fat pr. dag i 1997, altså en oppbygning av lagre på gjennomsnittlig 0,3 millioner fat pr. dag. Dersom markedssituasjonen utvikler seg i tråd med IEAs anslag for 1997, vil oljeprisene likevel kunne falle noe utover året. De nåværende oljelagrene er lave, slik at det kan være behov for å bygge opp lagrene igjen.

Andre råvaremarkeder

Prisene på råvarer utenom energiråstoffer nådde en topp sommeren 1995, men har siden vært for nedadgående. Det-

te må bl.a. ses i sammenheng med den svake konjunkturutviklingen i Europa. Ifølge Institut fur Wirtschaftsforschung i Hamburg (HWWA), falt råvareprisene (eksklusive energiråstoffer) med 8,6 prosent fra 1995 til 1996. I de siste månedene av fjoråret flatet prisene noe ut, og metallprisene steg markert. AIECE (Foreningen av Europeiske konjunkturinstitutter) anslår relativt stabile priser for de fleste råvarer i 1997, men med prisoppgang for jern og stål, og nedgang for mat og drikkevarer.

Uregelmessighetene som ble avslørt i det japanske firmaet Sumitomo tvang frem et betydelig salg av kopper på forsommeren i fjor. Dette utløste et kraftig prisfall. Den store nedgangen i kopperprisen ble imidlertid etterfulgt av en relativt stabil periode og prisene viste klare tendenser til oppgang igjen mot slutten av fjoråret. Aluminiumsmarkedet ble også påvirket av Sumitomo-skandalen og prisen på aluminium falt betydelig fra mai til juni i fjor. Nedgangen fortsatte frem til oktober før prisutviklingen snudde. Markedsbalansen ser nå relativt positiv ut for aluminium, med utsikter til økt etterspørsel i Europa. AIECE venter på denne bakgrunn en moderat prisoppgang i 1997. Svakere etterspørsel etter stålprodukter, både i Japan og i Vest-Europa, bidro til at prisen på nikkel falt gjennom mesteparten av fjoråret. Forventninger om økt forbruk i inneværende år kan imidlertid bringe prisene oppover igjen. Blyprisen økte betydelig i begynnelsen av fjoråret som følge av stor etterspørsel etter batterier, men avtok igjen mot slutten av 1996. Den kalde vinteren i år vil trolig øke behovet for batterier igjen og stimulere til ny prisoppgang for bly. Tinn- og spesielt sinkprisen holdt seg stabil gjennom 1996. Blant annet som følge av svak produksjonsutvikling i Kina, er markedsbalansen god for begge metallene og AIECE venter oppgang i prisene gjennom 1997.

Sterk økning i stålproduksjonen i 1995, uten tilsvarende vekst i etterspørselen, resulterte i en relativt svak prisutvikling på stål. I begynnelsen av fjoråret tok prisene seg noe opp, men falt igjen i 3. kvartal. Produksjonen avtok noe fra 1995 til 1996, samtidig som det er utsikter til økende etterspørsel både i Europa og Kina. Det synes derfor å være muligheter for en viss prisoppgang i år. Prisen på skrapjern gikk betydelig opp i 1996, noe som reflekterer vedvarende overskuddsetterspørsel etter denne råvaren. På bakgrunn av forventninger om økt stålproduksjon anslår AIECE en moderat prisoppgang både for jernmalm og magnesium i år.

Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer gikk ned gjennom hele fjoråret. Fra desember 1995 til desember 1996 var nedgangen 17,8 prosent. Etter at prisen på tremasse nådde en topp på 1000 dollar pr. tonn høsten 1995, falt den med 50 prosent i løpet av noe få måneder. Nedgangen må ses i sammenheng med store lagerbeholdninger og sterk konkurranse i bransjen. I andre halvår 1996 var imidlertid prisene stabile. Europeiske produsenter forsøker nå å få aksept hos kundene for å sette prisene noe opp, stimulert av økende etterspørsel etter papir i Europa. Det har også vært en betydelig nedgang i prisen på trevarer de siste to årene, vesentlig som følge av lav byggeaktivitet i Tyskland, Storbritannia og Frankrike. Det britiske markedet ser nå ut til å ta seg opp, mens etterspørselen fra kontinental-Europa trolig blir svak også i inneværende år. AIECE legger til grunn en moderat prisvekst på trevarer i 1997.

Etter en oppgang frem til mai i fjor, avtok prisene på nærings- og nytelsesmidler med nærmere 18 prosent gjennom resten av året. Dette reflekterer særlig utviklingen i kornprisene, som økte betydelig i første halvår som følge av vanskelige værforhold, bl.a. tørke i USA. Etter at værsituasjonen bedret seg, falt prisene igjen, både på bygg, mais og hvete. AIECE legger til grunn at økt produksjon, særlig i Europa og USA, vil presse prisene ytterligere ned gjennom 1997. Kaffeprisen falt kraftig i fjor som følge av økt tilbud. Usikkerhet omkring årets produksjon i Brasil og havnestreik i Colombia har bidratt til en betydelig økning i kaffeprisen siden siste årsskifte. Prisen gikk ytterligere opp etter at sammenslutningen av kaffeproduserende land nylig ble enige om å redusere eksportkvotene. Sukkerprisen falt en del gjennom siste del av 1996 og denne utviklingen ventes å fortsette i år som følge av overskuddstilbud og store lagre.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis, 1975 = 100

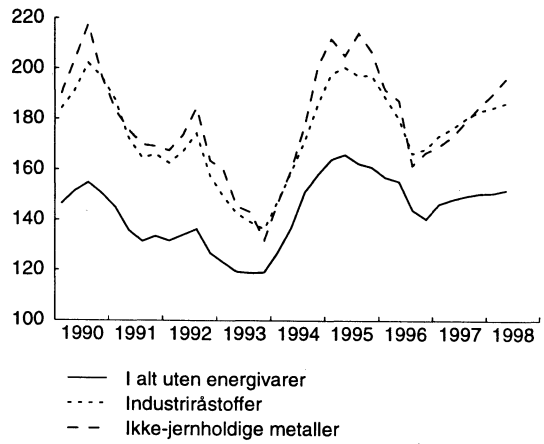

Kilde: HWWA-Institut fur Wirtschaftsforschung.

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis. 1979=100

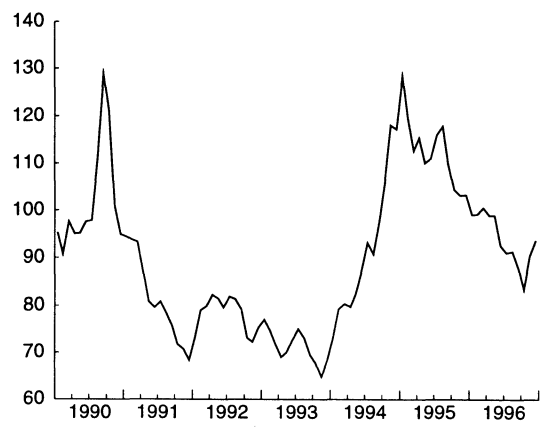

Kilde: World Metal Statistics.

Norsk økonomi

Utviklingen i 1996

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) økte med 4,8 prosent i fjor. Dette er nesten på linje med veksten i 1994 og klart sterkere enn i 1995. Bidraget til veksten fra petroleumsvirksomheten var imidlertid betydelig større i 1996 enn i de to foregående årene. Produksjon og etterspørsel fra fastlandsøkonomien økte dermed bare moderat sterkere i 1996 enn i 1995, som hadde en vekst om lag lik gjennomsnittet for de siste 25 årene. Sysselsettingen gikk likevel mer opp i fjor enn i de to foregående årene og siden tidlig på 1960-tallet er det bare i 1976 og 1986 at veksten i sysselsettingen har vært klart større enn i 1996. Veksten i arbeidstyrken var imidlertid også betydelig, og arbeidsledigheten gikk bare ned med 1/2 prosentpoeng på årsbasis. Lønnsveksten var høyere i fjor enn i de foregående fire årene - 4,4 prosent regnet pr. normalårsverk. Med en prisstigning på 1,3 prosent resulterte dette i den sterkeste reallønnsoppgangen på 10 år. Den sterke veksten i petroleumsproduksjonen og høye oljepriser bidro til et overskudd på driftsbalansen på 75,4 mrd. kroner i 1996, tilsvarende 7,5 prosent av BNP. I 1995 var overskuddet 28,4 mrd. kroner.

Ifølge foreløpige anslag økte husholdningenes konsum med 4,7 prosent i fjor, den sterkeste veksten siden 1985/86. Fjorårets konsumoppgang må ses i sammenheng med at veksten i disponibel realinntekt ble klart sterkere enn i de to foregående årene, først og fremst som følge av den sterke reallønnsoppgangen og markert økning i sysselsettingen. Nedgangen i bilavgiftene fra årsskiftet 1995/96 og den midlertidige økningen i vrakpanten for 1996 bidro til sterk vekst i kjøpene av egne transportmidler. Blant annet som følge av dette gikk spareraten ifølge foreløpige anslag ned med 1,3 prosentpoeng, til 5,7 prosent. Det ser imidlertid ut til at husholdningene også i 1996 økte sin netto finansformue.

Investeringene i fastlandsøkonomien ga klart svakere vekstimpulser til norsk økonomi i fjor enn i de to foregående årene. Etter to-sifrede vekstrater både i 1994 og 1995, økte disse investeringene kun med vel 4 prosent i fjor. Utviklingen i industriinvesteringene og i investeringene i private tjenesteytende næringer utenom bolig trakk gjennomsnittet opp, mens investeringene i vareproduserende næringer utenom industri gikk ned. Investeringene i offentlig forvaltning økte mer moderat enn anslått i offentlige budsjettdokumenter; blant annet kan det se ut til at deler av de kommunale investeringene i forbindelse med grunnskolereformen har blitt forskjøvet fra 1996 til 1997. Boliginvesteringene avtok i fjor, etter meget sterk vekst i 1994 og 1995. Tallene for igangsetting av nye boliger pekte imidlertid svakt oppover gjennom fjoråret, og prisutviklingen i annenhåndsmarkedet trekker i retning av at denne tendensen kan fortsette fremover. Ifølge SSBs prisstatistikk lå prisene på brukte boliger reelt sett rundt 7 prosent høyere i gjennomsnitt for perioden 1. til 3. kvartal i fjor enn i samme tidsrom året før. Kvadratmeterprisen på boliger omsatt gjennom eiendomsmeglere, viste en noe sterkere oppgang på årsbasis. Til sammenligning økte prisene i annenhåndsmarkedet reelt sett med rundt 5 prosent i 1995 og vel 11 prosent i 1994.

Investeringene i petroleumsvirksomheten ble noe redusert fra 1995 til 1996, etter klar nedgang i de to foregående årene. Anslagene fra SSBs investeringsundersøkelse for 4. kvartal i fjor tyder på ny oppgang i petroleumsinvesteringene inneværende år.

Samlet etterspørsel fra offentlig forvaltning økte med rundt 2 prosent i fjor, dvs. klart mindre enn BNP for fastlands-Norge. En stram utgiftspolitikk, bred oppgang i økonomien og en betydelig økning i statens inntekter fra petroleumvirksomheten bidro til et anslått overskudd for offentlig forvaltning tilsvarende om lag 5,9 prosent av BNP i 1996, mot 3,5 prosent i 1995.

Eksporten av tradisjonelle varer gikk opp med nærmere 9,5 prosent i volum i fjor, etter meget sterk vekst i 1. kvartal. Eksporten av verkstedsprodukter økte med godt over 10 prosent for tredje år på rad, og bidro - sammen med eksporten av fisk og fiskeprodukter - til å trekke gjennomsnittet opp. Også metalleksporten viste god vekst, mens utviklingen for kjemiske råvarer og treforedlingsprodukter var relativt svak. Prisene på tradisjonelle eksportvarer gikk noe ned fra 1995 til 1996, etter sterk vekst året før. Det var særlig prisutviklingen for metaller, treforedlingsprodukter, kjemiske råvarer og fisk som trakk gjennomsnittet ned.

Ifølge foreløpige tall fra utenrikshandelsstatistikken økte eksporten av tradisjonelle varer til Norges 12 viktigste handelspartnere med vel 4 prosent i fjor. Det var en klar sammenheng mellom utviklingen i norsk eksport og den økonomiske veksten i mottakerlandene. Eksporten til Tyskland og Italia gikk ned med mer enn 5 prosent i verdi, og det var også svak utviklingen i eksporten til Sverige og Frankrike. På den annen side var det markert oppgang i eksportleveransene til noen land i Asia og Øst-Europa samt til Storbritannia, USA og Japan, som alle hadde vekst over gjennomsnittet for Norges viktigste handelspartnere i fjor.

Importvolumet økte med beskjedne 2,5 prosent i fjor, klart mindre enn i de tre foregående årene. Utviklingen i tjenesteimporten og i importen av skip og plattformer trakk ned, mens importen av tradisjonelle varer økte med 6,5 prosent. Importen av verkstedsprodukter, som utgjør om lag 38 prosent av samlet tradisjonell vareimport, vokste klart svakere i fjor enn i de to foregående årene, da den bidro med henholdsvis 40 og 70 prosent til den samlede veksten i importen av tradisjonelle varer. Prisene på tradisjonelle importvarer gikk opp med 0,4 prosent i fjor, etter en vekst på 0,7 prosent året før. Industrielle råvarer hadde betydelig ned-

Konjunkturtendensene i hovedtrekk[1)]
Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

			Sesongjustert			
	1995	1996	96.1	96.2	96.3	96.4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,6	4,7	2,5	0,1	1,7	1,1
Konsum i offentlig forvaltning	0,2	1,6	0,6	0,5	-0,3	0,2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,5	3,1	-5,0	1,5	2,3	5,2
- fastlands-Norge	13,5	4,4	1,1	-0,1	1,6	3,5
- oljevirksomhet	-13,1	-1,2	-19,4	7,4	-0,4	17,4
Etterspørsel fra fastlands-Norge[2)]	3,8	3,9	1,8	0,2	1,2	1,3
Eksport	3,8	8,2	4,2	-0,2	1,6	2,0
- råolje og naturgass	8,4	15,8	2,1	2,5	3,2	1,5
- tradisjonelle varer	4,1	9,4	10,0	-2,6	1,6	-0,2
Import	5,1	2,5	-1,3	-1,2	4,5	-0,9
- tradisjonelle varer	9,1	6,5	2,7	-0,1	3,3	1,2
Bruttonasjonalprodukt	3,3	4,8	1,6	0,5	1,8	-0,3
- fastlands-Norge	2,7	3,2	1,1	0,3	1,3	0,2
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	1,2	2,1	..	..	..	..
Sysselsatte personer	2,1	2,6	..	..	..	..
Arbeidsstyrke	1,6	2,2	..	..	..	..
Arbeidsledighetsrate, nivå[3)]	5,4	4,9	..	..	..	..
Priser						
Konsumprisindeksen[4)]	2,4	1,3	0,9	1,0	1,4	1,8
Eksportpriser tradisjonelle varer	7,1	-1,3	-0,9	0,5	-1,0	2,3
Importpriser tradisjonelle varer	0,7	0,4	0,1	0,3	-0,2	0,7
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	28,4	75,4	19,5	17,8	18,2	20,0
MEMO (ujusterte nivåtall)						
Pengemarkedsrente (3mnd. NIBOR)	5,4	4,8	5,1	4,7	4,9	4,4
Gjennomsnittlig lånerente[5)]	7,5	6,9	7,2	7,0	6,8	6,7
Råoljepris i kroner[6)]	107,5	133,1	119,1	127,1	134,1	151,6
Importveid kronekurs[7)]	101,0	101,2	101,3	101,5	101,4	100,7
Norges Banks Ecu-indeks[7)]	103,6	102,5	103,3	102,6	102,6	101,6

1) Tallene for 1995 kan avvike noe fra tidligere publiserte anslag, som følge av innarbeiding av ny informasjon.
2) Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.
3) I følge AKU. Tallet for 1995 er korrigert for omleggingen av AKU fra årskiftet 1995/96 og justert opp med 0,5 prosentpoeng i forhold til tidligere publisert anslag.
4) Prosentvis vekst fra samme periode året før.
5) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Anslag.
6) Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.
7) Høyere indeksverdi innebærer svakere krone.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

gang i prisene fra 1995 til 1996, mens det var markert oppgang i prisene på biler og energi.

Industriproduksjonen økte med 2,8 prosent i fjor, om lag som året før. Det ser ut til at industriens leveranser til hjemmemarkedet utviklet seg klart svakere enn året før, og at det dermed var den sterke oppgangen i eksporten som i 1996 bidro mest til veksten i industriproduksjonen. Verkstedsindustrien hadde også i fjor sterkere produksjonsvekst enn industrien totalt, mens produksjonen i treforedling viste klar nedgang. Også i private tjenesteytende næringer var det sterk oppgang i produksjonen i fjor, mens aktiviteten ser ut til å ha utviklet seg svakere i bygge- og anleggsvirksomheten enn for gjennomsnittet av fastlandsnæringene. En kraftig nedgang i elektrisitetsproduksjonen som følge av lite tilsig til magasinene, bidro også negativt til veksten i BNP for fastlands-Norge i fjor, anslagsvis med 0,5 prosentpoeng.

Lagerinvesteringene viste nedgang fra 1995 til 1996. I nasjonalregnskapet beregnes disse investeringene som forskjellen mellom tilgang og anvendelse, dvs. som differansen mellom produksjon og import på den ene siden, og leveransene til produktinnsats, eksport, konsum og investeringer på den annen. Gjennom perioden 1993 - 1995 var det sterk økning i lagerinvesteringene. Selv om det er grunn til å regne med en viss lageroppbygging etter lavkonjunkturen gjennom de foregående årene, kan størrelsen på tallene tyde på at nasjonalregnskapstallene for denne perioden i noen grad overvurderte veksten i tilgangen og/eller undervurderte veksten på anvendelsessiden. Utviklingen i lagerinvesteringene fra 1995 til 1996 tyder ikke på at dette var tilfelle i fjor.

Ifølge foreløpige anslag fra arbeidskraftregnskapet økte antall sysselsatte personer med 55 000 eller 2,6 prosent i fjor, etter en vekst på henholdsvis 1,2 og 2,1 prosent de to foregående årene. Offentlig forvaltning hadde for tredje år på rad en noe svakere vekst i sysselsettingen enn gjennomsnittet for fastlandsøkonomien. Som følge av økt fravær og flere på deltid, gikk tallet på utførte timeverk noe mindre opp enn sysselsettingen, anslagsvis med 2,1 prosent for fastlands-Norge.

Arbeidsstyrken økte med anslagsvis 49 000 personer i fjor, vesentlig mer enn det veksten i befolkningen i yrkesaktive aldre skulle tilsi. Dette henger dels sammen med en vridning i befolkningens alderssammensetning i retning av relativt sterk vekst i de aldersklassene som har høyest yrkesaktivitet, mens det var nedgang i de yngste og eldste aldersklassene. Arbeidsledighetsraten ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) gikk dermed ned med vel 1/2 prosentpoeng i fjor, om lag som i de to foregående årene. Som gjennomsnitt over året gir dette en ledighetsrate på 4,9 prosent. AKU ble lagt om fra årskiftet 1995/96, slik at resultatene fra undersøkelsen nå er klart mer sammenlignbare med tilsvarende resultater for andre land. For å kunne sammenligne med ledighetstallene for Norge som er publisert for tidligere år, må en korrigere for brudd i AKU som følge av omleggingen av undersøkelsen. Justert for slike brudd kan ledigheten anslås til 5,4 prosent i 1995, 0,5 prosentpoeng over det tidligere publiserte nivået. Både AKU-tallene for arbeidsledige og Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak utenom attføring viste nedgang gjennom fjoråret.

Konsumprisindeksen økte med 1,3 prosent i fjor, i underkant av gjennomsnittet for våre viktigste handelspartnere. Målt på 12 måneders basis var det økende prisvekst gjennom året, blant annet som følge av fjerningen av momskompensasjonen på melk, ost og kjøtt fra 1. juli og oppgang i elektrisitetsprisene i andre halvår. Prisutviklingen på importerte konsumvarer bidro til å trekke den gjennomsnittlige prisveksten ned. Noe av forklaringen på dette er å finne i reduksjonen i bilavgiftene fra 1. januar, i det biler har betydelig vekt i denne konsumgruppen. Gjennom 1995 og det meste av 1996 var det en viss svekkelse av norske kroner mot en importveid kurv av valutaene til våre viktigste handelspartnere. Dette kan isolert sett ha bidratt til å trekke prisveksten opp i Norge. Styrkingen av kronen gjennom de siste månedene vil – hvis den ikke reverseres – etterhvert virke i motsatt retning.

Ifølge foreløpige anslag økte lønn pr. normalårsverk med 4,4 prosent i fjor, klart høyere enn i de foregående tre årene. Lønnsveksten i industrien sett under ett var nær gjennomsnittet for hele økonomien, men råvareproduserende industrinæringer lå klart høyere. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med den gunstige utviklingen i lønnsomheten i de siste årene, blant annet som følge av sterk vekst i industriens eksportpriser fra 1994 til 1995. Også i offentlig forvaltning var lønnsveksten i fjor lik gjennomsnittet for hele økonomien. En del av tilleggene ved

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

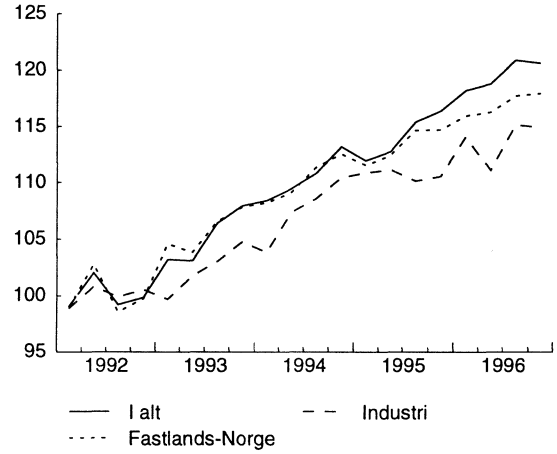

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

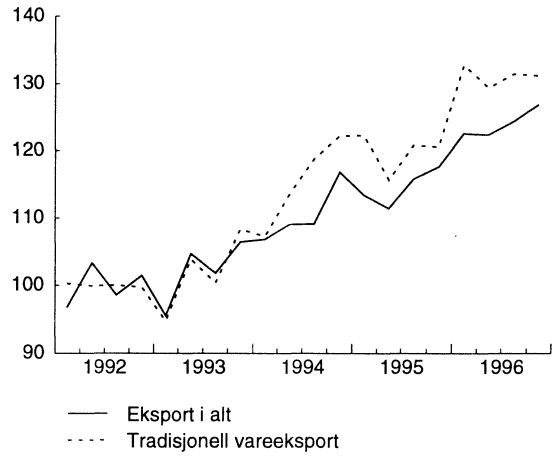

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger m.v.
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

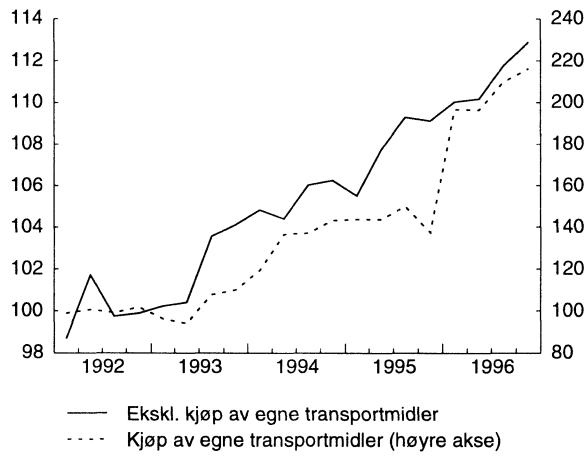

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

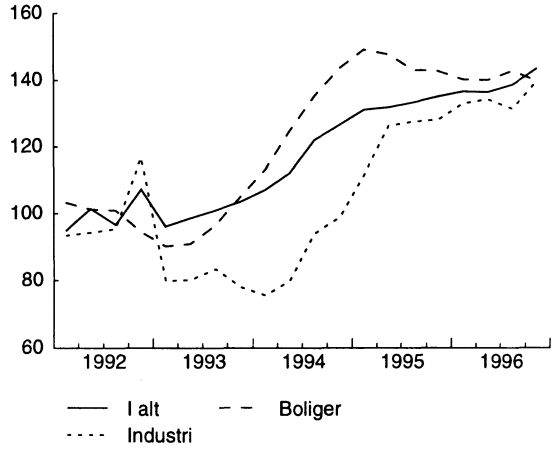

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

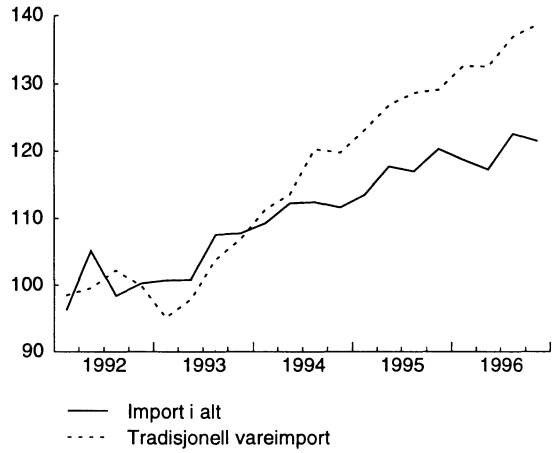

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

oppgjøret i 1996 ble først gjort gjeldende forholdsvis sent på året, og Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har anslått det gjennomsnittlige overhenget inn i 1997 til rundt 2 prosent.

Fra starten av fjoråret og frem til begynnelser av november styrket norske kroner seg overfor Ecu, samtidig som Norges Bank kjøpte valuta for store beløp. Presset mot kronen vedvarte også etter at Norges Bank to ganger senket sine signalrenter overfor bankene med 0,5 prosentpoeng, først den 5. november i fjor, og så igjen den 9. januar i år. Den 10. januar senket Norges Bank igjen signalrentene, denne gangen med 0,25 prosentpoeng, og varslet at det i en periode ikke ville bli foretatt vesentlige intervensjoner i valutamarkedet. I praksis innebærer dette at kronen inntil videre flyter. Etter dette har kronen styrket seg markert mot Ecu, til et nivå ved månedskiftet januar/februar rundt 5,5 prosent under gjennomsnittet for fjoråret (lavere kurs innebærer sterkere krone). Den importveide kronekursen har vist en lignende utvikling i denne siste perioden, etter tendens til svekkelse gjennom 1995 og 1996. I kjølvannet av Norges Banks rentenedsettelser gikk 3 måneders norsk eurorente ned med om lag 1,5 prosentpoeng fra oktober i fjor til januar i år, til et nivå rundt 0,6 prosentpoeng under tilsvarende Ecu-rente. Nedgangen i pengemarkedsrenten tilsier at finansinstitusjonenes renter – som ved utgangen av 3. kvartal i fjor lå om lag 1/2 prosentpoeng lavere enn ett år tidligere – kan anslås å ha gått ned med ytterligere 1/2 prosentpoeng fra 3. til 4. kvartal i fjor.

Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet er foreløpig anslått til 75,4 mrd. kroner i fjor, tilsvarende 7,5 prosent av BNP, og 47 mrd. kroner mer enn i 1995. Verdien av olje- og gasseksporten gikk opp med 42 mrd. kroner, mens eksporten utenom olje og gass steg med vel 10 mrd. kroner i verdi. Importen i alt økte med 11 milliarder, hvorav vel 3 milliarder kan føres tilbake til økt innførsel av elektrisk kraft. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med 5,5 mrd. kroner i samme periode. Disponibel realinntekt for Norge økte med anslagsvis 7,5 prosent i fjor. Over halvparten av denne inntektsveksten kan føres tilbake til økt petroleumsproduksjon og til oppgang i prisen på olje og gass.

Utsiktene for 1997 og 1998

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi fortsatte i 1996 og det er ikke tegn til at det vil skje noen vesentlig avmatning i løpet av 1997. Høykonjunkturen vil således fortsette i 1997, og anslaget på BNP-veksten i 1997 er noe oppjustert. Finanspolitikken ser ut til å bli noe mer ekspansiv i år enn tidligere lagt til grunn. I tillegg er oljeinvesteringene ytterligere oppjustert for både 1997 og 1998. Også olje- og gassproduksjonen ser ut til å øke sterkere enn tidligere antatt.

Den kanskje viktigste endringen i forutsetninger for våre anslag siden konjunkturoversikten i desember, er rentenedgangen og det forholdet at kronekursen nå (4.februar) har appresiert med vel 5 prosent i forhold til nivået i begynnelsen av januar. I vårt hovedalternativ for utviklingen i norsk økonomi er det forutsatt at den importveide kronekursen vil ligge 5 prosent høyere i 1997 og 1998 enn gjennomsnittet for 1996. Rentenedgangen på knapt 1 prosentpoeng i forhold til 1996 vil virke aktivitetsstimulerende på økonomien i 1997 og 1998, mens kroneappresieringen virker dempende på aktiviteten. Nettoeffekten av rentenedgangen og appresieringen er liten for BNP i fastlandsøkonomien hvis de endringene vi så langt har sett, om lag blir gjeldende for hele 1997. Når våre anslag for den økonomiske veksten er oppjustert for 1997, henger det derfor i hovedsak sammen med virkningene av en mer ekspansiv oljesektor og finanspolitikk.

Selv om de oppjusterte vekstanslagene isolert sett øker presstendensene i norsk økonomi i tiden fremover, vil utslagene på pris- og lønnsveksten som følge av dette bli langt mindre enn de pris- og kostnadsdempende virkningene av rentenedgangen og kroneappresieringen. Til tross for avgiftsøkninger i forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 1997, er derfor vårt anslag på konsumpris-

veksten i 1997 nedjustert i forhold til vårt desemberanslag. Det samme gjelder anslaget for prisveksten i 1998. I tråd med dette er også anslagene for lønnsveksten i 1998 nedjustert. Det ligger an til bare moderate nominelle justeringer av lønningene gjennom 1997 pga. det store overhenget fra 1996.

Sterk vekst i olje- og gassproduksjonen og forholdsvis høye oljepriser har gitt store overskudd i utenriksøkonomien og offentlige budsjetter. Den sterke veksten i norsk økonomi sammen med en viss innstramming av finanspolitikken, har også bidratt til å styrke budsjettbalansen. Med fortsatt høy vekst i økonomien ligger det an til ytterligere bedring av budsjettbalansen i 1997 og 1998. Overskuddet på driftsbalansen i inneværende år antas å synke svakt fra rekordnivået i 1996, dels som følge av kroneappresieringen, men i hovedsak som følge av at oljeprisen er antatt å falle fra dagens nivå på om lag 23 dollar pr. fat til 18 dollar i løpet av denne vinteren.

Høyere vekst for handelspartnerne i årene fremover

Det er tegn til noe høyere økonomisk vekst i EU-landene i 1997 etter svært lav vekst i 1996. Det er imidlertid neppe aktuelt med økninger i rentenivået i EU i 1997. Hvis veksten tiltar i styrke gjennom 1998, kan renteøkninger bli aktuelt. Fortsatt stram finanspolitikk i de fleste EU-landene tilsier at pengepolitikken vil være ekspansiv også et stykke ut i 1998. Veksten i USA fortsetter i jevnt tempo. I tråd med tidligere antakelser, kan en ikke se bort fra en moderat økning i de amerikanske rentene fra 1997 til 1998. På den annen side avhenger dette av hvor stramt det finanspolitiske opplegget i USA blir i kommende budsjettår. I tråd med en forventet innstramming av finanspolitikken i begynnelsen av en ny presidentperiode, og på bakgrunn av den høye veksten i en årrekke uten klare tegn til økende inflasjon, kan en ikke utelukke at rentenivået også i USA blir om lag uendret fremover.

Inflasjonen internasjonalt er lav og til dels synkende. I EU er inflasjonstakten på vei nedover i de fleste land. I de nordiske landene er det ventet økt inflasjon, men fra et nivå som er lavere enn på kontinentet. I så måte forventes inflasjonstakten i EU-landene å konvergere. Dette er samtidig en forutsetning for gjennomføringen av den monetære unionen. Den moderate prisutviklingen styrker sannsynligheten for at det ikke vil bli noen økning av pengemarkedsrentene i tiden fremover. En skal imidlertid ikke undervurdere muligheten for økende turbulens i internasjonale og særlig de europeiske finansmarkedene i løpet av de nærmeste to årene knyttet til fastleggingen av kursene som skal gjelde ved overgangen til den monetære unionen.

Høye og økende vekstimpulser fra petroleumsvirksomheten

Som omtalt i forrige konjunkturoversikt, har bildet for utviklingen i petroleumsinvesteringene endret seg noe den senere tid. Investeringene i 1996 ble lavere enn antatt for en tid tilbake, mens anslagene for 1997 ble økt og justeres ytterligere opp i de anslagene vi nå presenterer. Også investeringsnivået i 1998 er justert opp i forhold til tidligere anslag.

Fra 1993 og frem til 1996 har realinvesteringene i petroleumssektoren sunket selv om endringen fra 1995 til 1996 er svært beskjeden. I en periode med betydelige vekstimpulser for fastlandsøkonomien, har denne nedgangen i petroleumsinvesteringene bidratt til å dempe konjunkturoppgangen i norsk økonomi. Ifølge anslagene går vi imidlertid nå inn i en periode hvor oppgangen i fastlandsøkonomien igjen blir stimulert av økte oljeinvesteringer. Den antatte oppstartingen av byggingen av et gasskraftverk både i

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Regnskap	Fremskrivning	
	1996	1997	1998
Realøkonomi			
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,1	2,7
Konsum i offentlig forvaltning	1,6	2,6	1,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,1	5,4	3,7
-fastlands-Norge	4,4	2,7	3,8
-oljeutvinning og rørtransport	-1,2	15,2	3,8
Etterspørsel fra fastlands-Norge[1]	3,9	2,9	2,6
Lagerendring[2]	-0,9	0,0	0,0
Eksport	8,2	5,0	4,0
- råolje og naturgass	15,8	5,6	4,8
- tradisjonelle varer	9,4	5,5	5,0
Import	2,5	6,5	3,4
- tradisjonelle varer	6,5	4,5	3,1
Bruttonasjonalprodukt	4,8	3,1	3,0
- fastlands-Norge	3,2	2,7	2,7
Arbeidsmarked			
Sysselsatte personer	2,6	1,9	1,4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,9	4,5	4,3
Priser og lønninger			
Lønn pr. normalårsverk	4,4	3,6	2,7
Konsumprisindeksen	1,3	1,8	1,2
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,3	-0,3	0,4
Importpris tradisjonelle varer	0,4	-2,3	-1,2
Realpris, bolig	6,9	10,9	9,9
Utenriksøkonomi			
Driftsbalansen, mrd. kroner	75,4	73,9	76,5
Driftsbalansen i prosent av BNP	7,5	7,1	7,0
MEMO:			
Husholdningenes sparerate (nivå)	5,8	6,1	6,4
Pengemarkedsrente (nivå)	4,8	3,6	4,0
Gjennomsnittlig lånerente (nivå)[3]	6,9	6,0	5,7
Råoljepris i kroner (nivå)[4]	131	118	115
Internasjonal markedsvekst	2,4	6,3	5,3
Importveid kronekurs[5]	0,2	-5,0	0,0

1) Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i fastlands-Norge.
2) Endring i lagerendring i prosent av BNP.
3) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.
4) Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.
5) Positivt fortegn innebærer depresiering.

3 måneders eurorente 1981 - 1998
Prosent. Anslag for 1997 og 1998

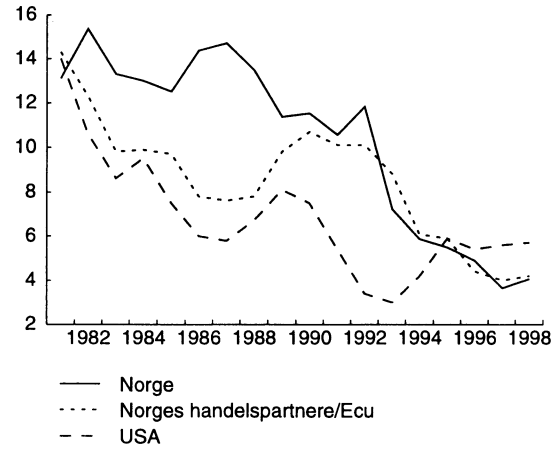

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD og Europakommisjonen.

Konsum, investering og eksport 1981 - 1998
Prosentvis vekst. Anslag for 1997 og 1998

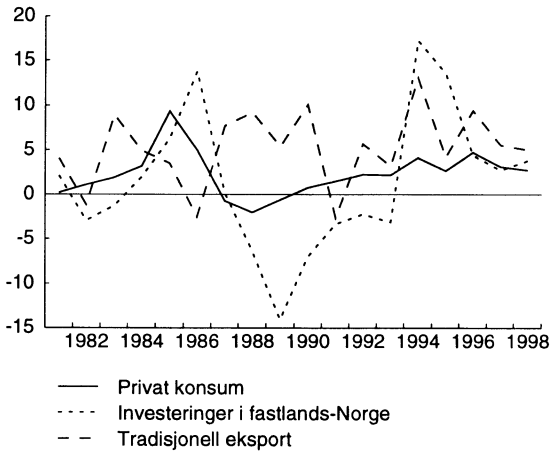

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP for fastlands-Norge, USA og EU 1981-1998
Prosentvis vekst. Anslag for 1997 og 1998

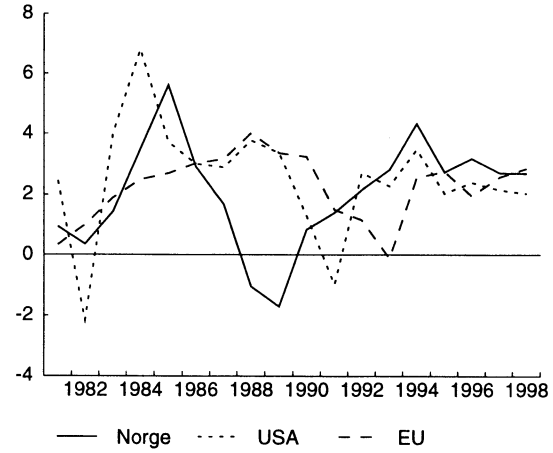

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

1997 og i 1998, forsterker etterspørselsimpulsene fra petroleumsrelatert virksomhet.

Olje- og gassproduksjonen har økt kraftig de siste årene og veksten fortsatte i 1996. Inntil nylig regnet en med at oljeproduksjonen skulle nå en topp i 2000. Nye anslag fra Oljedirektoratet tyder nå på at oljeproduksjonen vil øke sterkt de nærmeste årene og også kunne holde seg på et høyere nivå i lengre tid fremover enn tidligere antatt. Dette henger primært sammen med antakelser om økt utvinningsgrad fra eksisterende oljefelt. De umiddelbare virkningene på norsk økonomi av disse oppjusterte anslagene er moderate. Antakelig vil ikke dette føre til noen vesentlig økning i vareinnsats og sysselsetting i utvinningssektoren. Eventuelle virkninger på økonomien vil derfor i hovedsak komme via effektene fra utenriksøkonomien og de statlige budsjetter. Oljedirektoratet har imidlertid antydet at også petroleumsinvesteringene vil kunne holde seg på et høyt nivå i lengre tid enn tidligere antatt. Så langt har anslagene pekt mot en betydelig nedgang i disse investeringene allerede om tre år. Nedgangen ser nå ut til å kunne bli langt mindre enn tidligere antatt.

Sterkere vekstbidrag fra finanspolitikken

Sluttbehandlingen av statsbudsjettet i Stortinget tilsier at veksten i offentlig kjøp av varer og tjenester vil øke sterkere i 1997 enn tidligere antatt. Dette gjelder spesielt kommunene som en nå regner med får en høyere inntektsvekst enn tidligere lagt til grunn. Kommuneforvaltningen, som i motsetning til statsforvaltningen har større finansiell gjeld enn fordringer, vil også tjene på rentenedsettelsen som har funnet sted i januar 1997. En viss forskyvning av offentlige investeringer fra 1996 til 1997 påvirker også utviklingen.

For å motvirke de ekspansive virkningene av økt kommunal etterspørsel, ble utgiftene i statsforvaltningen noe redusert og det ble lagt opp til realvekst for en del særavgifter. I tillegg ble budsjettet styrket ved å øke formuesinntektene gjennom overføringer fra statlige selskap og fond. De realøkonomiske virkningene av de sistnevnte tiltakene er imidlertid begrensede.

Kroneappresieringen vil redusere prisveksten på varer og tjenester kjøpt av offentlig forvaltning og kan med uendrede nominelle budsjettrammer, føre til økt realvekst i offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester. Vi har imidlertid antatt at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil inndra denne kjøpekraften, slik at realveksten blir upåvirket.

Til tross for at budsjettbalansen er noe svekket i forhold til regjeringens opprinnelige forslag, innebærer vedtaket at finanspolitikken fortsatt strammes noe inn i forhold til et konjunkturnøytralt budsjettopplegg. I så måte fortsetter den finanspolitiske innstrammingen som startet i 1994, også i 1997. Vi legger til grunn at den stramme finanspolitikken videreføres også i 1998 ved at bl.a. veksten i offentlig kjøp av varer og tjenester forutsettes å bli om lag en

prosent lavere enn veksten i BNP for fastlands-Norge. Det er ikke lagt til grunn noen endringer i skatte- og avgiftspolitikken i 1998, med unntak av inflasjonsjustering av nominelle satser.

Rente- og valutakursforutsetninger

Det er nå stor usikkerhet mht. kursutviklingen på norske kroner fremover og vi presenterer derfor to sett av beregninger. I alternativ A er det lagt til grunn at importveid kronekurs appresierer med 5 prosent fra 1996 til 1997, og er uforandret i 1998. Dette tilsvarer om lag appresieringen fra 1996 til utgangen av januar i år. I alternativ B antas det at kronekursen i andre kvartal 1997 vender tilbake til et nivå lik gjennomsnittet for 1996. Det nominelle rentenivået er imidlertid antatt å være det samme i de to alternativene. En mulig tolkning av alternativ B er at når konsumprisveksten i Norge klart overstiger veksten i EU begynnelsen av 1997, samtidig som oljeprisen faller til 18 dollar pr. fat i løpet av noen uker, slik vi har antatt i begge alternativene, vil tiltroen til kronen svekkes og kursen ganske raskt vende tilbake til 1996-nivået. I denne prosessen antas det at myndighetene vil legge størst vekt på å bringe valutakursen opp igjen, fremfor å heve rentenivået. Følgelig blir rentenivået i alternativ B værende på dagens lave nivå. Uansett hvilken tiltro man måtte ha til en slik «historie», illustrerer forskjellen mellom alternativ A og B noen virkninger på norsk økonomi av en appresiering.

Høy vekst i produksjon og etterspørsel også i 1997

Mens den høye produksjonsveksten i 1996 ble drevet frem av høy privat konsumvekst og eksportvekst kombinert med en overraskende svak importvekst, vil vekstbidragene i 1997 i større grad komme fra oljeinvesteringer og offentlig konsum. Veksten i investeringene i fastlands-Norge antas å bli om lag den samme i 1997 som i 1996, men med større vekstbidrag fra boliginvesteringer og svakere impulser fra industriinvesteringer. Det siste forholdet må ses på bakgrunn av at boliginvesteringene falt i 1996. Sterk inntektsvekst, lavere renter og sterk prisvekst i annenhåndsmarkedet for boliger, antas å føre til økende igangsetting i tiden fremover og gi betydelig sterkere investeringsvekst i 1998 enn tidligere lagt til grunn. Svakere investeringsutvikling i industrien må ses på bakgrunn av den sterke veksten de foregående årene. Samlet sett vil investeringene i fastlandsøkonomien vris i retning av bygningsinvesteringer med et lavere importinnhold enn investeringer ialt. Unntaket fra dette er økte flykjøp i 1998 som utelukkende retter seg mot import.

Veksten i konsum i husholdninger mv. som nå er anslått til 4,7 prosent i 1996, ventes å komme ned mot 3 prosent i 1997. Det innebærer at spareraten blir om lag uendret fra 1996 til 1997, etter at den falt med over ett prosentpoeng fra 1995 til 1996. Fallet i spareraten i 1996 hadde imidlertid sitt motstykke i en kraftig vekst i husholdningenes kjøp av biler. Vi forventer en svak nedgang i bilkjøpene i 1997 sammenlignet med året før. Når spareraten likevel ikke er forventet å øke noe av betydning, skyldes det både rente-

Sysselsetting 1981 - 1998
Prosentvis vekst. Anslag for 1997 og 1998

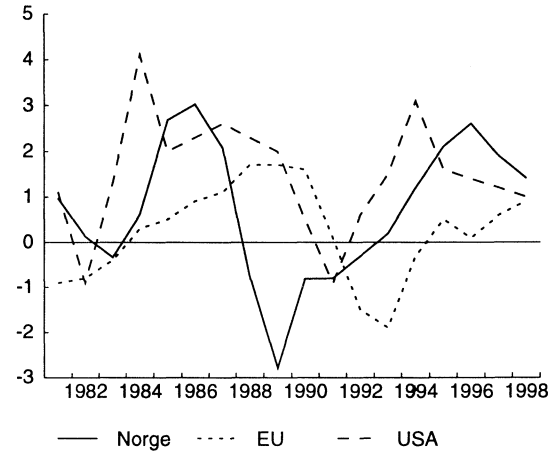

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD og Europakommisjonen.

Arbeidsledighetsrate 1981 - 1998
Prosent. Anslag for 1997 og 1998

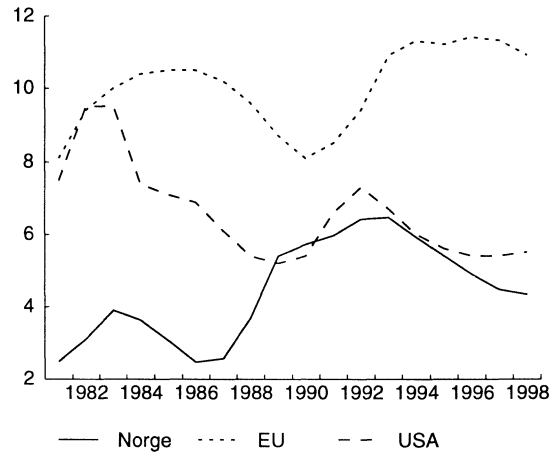

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD og Europakommisjonen.

Konsumprisutvikling 1981 - 1998
Prosentvis vekst. Anslag for 1997 og 1998

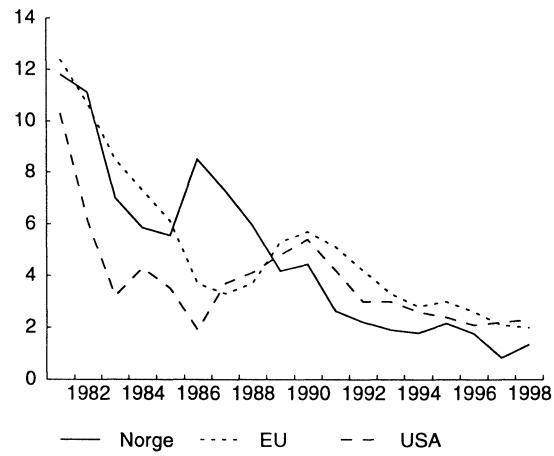

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD og Europakommisjonen.

nedgangen fra 1996 til 1997 og den sterke veksten i husholdningenes realformue, som begge virker konsummotiverende.

Oljeinvesteringene antas som nevnt å vokse kraftig i 1997. Samtidig vris sammensetningen i retning av økt importinnhold. Videre forventes det en klar økning i investeringene i utenriks sjøfart som også bidrar til en sterk økning av importen av skip. Disse to forholdene er en viktig forklaring på at importen vokser såvidt kraftig fra 1996 til 1997 sammenlignet med innenlands etterspørsel. I 1998 regner vi med langt mindre vekst i investeringene i olje og sjøfart, og dermed langt mindre importvekst. I 1998 vil også importen av elektrisk kraft falle tilbake til et mer normalt nivå sammenlignet med tallene i 1996 og 1997, som er preget av høy etterspørsel og lav norsk vannkraftproduksjon.

Produksjonsveksten i fastlandsøkonomien er nå beregnet å ville bli nesten like høy i 1997 og 1998 som i 1996. Her er det imidlertid viktig å være klar over at nedgangen i bruttoproduktet i kraftforsyning fra 1995 til 1996, reduserte veksten i 1996 med om lag 0,5 prosentpoeng. Med uendret produksjon i kraftsektoren ville veksten i fastlands-Norges BNP 1996 dermed ha vært 3,7 prosent og ikke 3,2 som de faktiske tallene viser. I løpet av 1997 og 1998 antas produksjonen i kraftforsyning å bli normalisert, noe som gir ekstra vekstbidrag i disse to årene. Korrigerer vi for disse spesielle tilbudssideforholdene, synker den «underliggende» veksten fra 3,7 prosent i 1996 til om lag 2,5 prosent i 1997 og 1998 i følge våre beregninger i alternativ A (med kroneappresiering).

Produksjonsutviklingen er beregnet å bli ganske jevnt fordelt på næringer i tiden fremover. BNP i alt vokser bare svakt sterkere enn fastlandsøkonomien fordi olje og gassproduksjonen samlet ikke forventes å øke så sterkt som den har gjort de siste årene. En ny oppgang i tradisjonell eksport sammen med høye oljeinvesteringer gir klare vekstimpulser til industrien som er antatt å ville vokse med om lag 2,5 prosent både i 1997 og 1998.

Fortsatt lavere ledighet

Sysselsettingveksten dempes noe i årene fremover ifølge beregningene, men veksten vil fortsatt være betydelig og tilstrekkelig til å bringe arbeidsledigheten ytterligere ned til tross for høy vekst i arbeidsstyrken. Vi regner fortsatt med noe økning i yrkesdeltagingen fremover. En noe sterkere vekst i sysselsettingen i offentlig sektor og spesielt i kommunesektoren i 1997 sammenliknet med i 1996, bidrar til et strammere arbeidsmarked. I tråd med tidligere anslag, regner vi med en mindre nedgang i ledigheten fra 1997 til 1998 enn det som har vært vanlig de senere årene. Ledigheten har sunket med om lag 0,5 prosentpoeng hvert år siden 1993. Det er imidlertid så langt ikke tegn til at nedgangen i ledigheten skal stoppe opp.

Noe høyere prisvekst i 1997

Prisstigningstakten målt ved konsumprisindeksen økte gjennom fjoråret slik at tolvmånedersveksten var 1,8 prosent i desember. I 1997 bidrar økte avgifter i motsetning til avgiftsreduksjoner fra 1995 til 1996, til at prisstigningen vil øke med 3/4 prosentpoeng i første halvår. I andre halvår vil virkningen på årsvekstraten av bortfallet av momskompensasjon på en del matvarer fra 1. juli 1996 forsvinne og prisveksten vil synke. I tillegg påvirkes prisutviklingen ved at økningen i strømprisene gjennom 1996 antas å bli reversert i løpet av 1997. De første meldingene om prisreduksjoner til våren har allerede blitt sendt ut fra elektrisitetsverkene.

Prisutviklingen fremover vil avhenge av forutsetninger om kronekursen. I tillegg er det av betydning hvor raskt valutakursendringer påvirker norske importpriser. For en nærmere redegjørelse av forutsetningene for beregningene på dette punktet, vises det til omtalen i en egen boks om prisutviklingen.

Med en appresiering av kronekursen på 5 prosent, er prisstigningstakten nå anslått til 1,8 prosent i 1997 (alternativ A). Dersom kronekursen vender tilbake til 1996-nivå i løpet av første kvartal 1997 (alternativ B), vil prisveksten i 1997 bli 2,4 prosent ifølge våre beregninger.

Høy reallønnsvekst også i 1997

1996 var et år med høy reallønnsvekst for brede grupper i arbeidslivet, og lønnsoverhenget inn i 1997 er uvanlig stort. Selv uten noen nominelle lønnstillegg gjennom 1997, vil reallønnen være uendret eller øke for de fleste grupper av lønnstakere. Vi legger til grunn en svakere lønnsvekst gjennom 1997 enn det som var tilfellet i 1996. Et strammere arbeidsmarked i tiden fremover trekker i retning av høyere reallønnsvekst i 1997 enn året før, mens svakere lønnsomhetsutvikling i industrien trekker i motsatt retning. I flere industribransjer ble det i 1996 utbetalt store bonuser knyttet til den høye lønnsomheten året før. Dette vil neppe skje i tilsvarende grad i 1997.

I beregningsalternativ A, hvor kronen appresierer, vil industriens lønnsomhet svekkes betydelig i 1997 som følge av økt konkurranse fra import og lavere priser på produktene, mens det norske kostnadsnivået ikke justeres tilsvarende. I forhold til tidligere anslag vil dessuten konsumprisveksten bli klart lavere i 1997 enn tidligere lagt til grunn, hvis appresieringen varer ved. Som det fremgår av hovedtabellen og figurene, regner vi ikke med at lønnsveksten i 1997 blir særlig påvirket av kroneappresieringen. Det fører derfor til at vårt anslag på reallønnsveksten i 1997 er høyere enn tidligere. Derimot vil lønnsveksten bli vesentlig lavere i 1998 dersom kroneappresieringen ikke reverseres. Forskjellen i lønnsvekstanslaget i de to beregningsalternativene er hele 1 prosentpoeng i 1998. Men siden også konsumprisveksten neste år blir lavere som følge av appresieringen, blir det en klar reallønnsvekst også i 1998 i følge alternativ A.

Det er imidlertid verd å minne om at tilpasningen av det nominelle kostnadsnivået i Norge til kroneappresieringen, ikke vil være gjennomført i 1998. Ifølge modellberegninger vil det nominelle forløpet bli lavere i flere år etter 1998 som følge av en engangsappresiering. Våre modeller er basert på at det innenlandske pris- og kostnadsnivå på lang sikt fullt ut vil tilpasse seg, slik at næringslivet ikke taper konkurranseevne på lang sikt som følge av en isolert (engangs-) kroneappresiering. For at industriens konkurranseevne skal forverres på lang sikt, må det følgelig skje andre ting i økonomien enn en kroneappresiering, f.eks. et permanent lavere rentenivå, en permanent mer ekspansiv finanspolitikk, permanent høyere oljeinvesteringer, eller lavere arbeidstilbud, for å nevne noen aktuelle muligheter.

Store overskudd i utenriksøkonomien tross appresiering og oljeprisfall

Til tross for en forventet nedgang i oljeprisen på nesten 10 prosent fra 1996 til 1997 og ytterligere svak prisnedgang til 1998 (oljeprisen antas da å være vel 18 dollar pr. fat), anslår vi et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på om lag samme nivå i 1997 og 1998 som i 1996, dvs. om lag 75 mrd. kroner. Handelsbalansen svekkes noe fra 1996 til 1997 pga. det forventede oljeprisfallet, men dette motvirkes av en bedring i rente- og stønadsbalansen som skyldes økningen i nettofordringene på utlandet gjennom 1996. Ved utgangen av 1996 regner vi med at Norge hadde nettofordringer overfor utlandet på knapt 80 mrd. kroner eller knapt 8 prosent av BNP. De overskuddene i utenriksøkonomien som er anslått i alternativ A, innebærer at nettofordringene på utlandet vil bli om lag 20 prosent av BNP ved utgangen av 1998. Overskuddene i utenriksøkonomien blir isolert sett redusert som følge av appresieringen, når vi regner i norske kroner. Eksportvolumet synker og importvolumet øker som følge av appresieringen. Nettoeksporten er 3 mrd. kroner lavere i faste priser i 1998 i alternativ A sammenliknet med i alternativ B. Den moderate reduksjonen må ses på bakgrunn av at det er forutsatt at volumet av viktige eksportvarer som olje- og gass, er upåvirket av appresieringen.

Appresieringen av kronen virker kontraktivt

Som omtalt ovenfor, bidrar appresieringen til lavere prisvekst både i 1997 og 1998. For en nærmere omtalte av virkningen av kroneappresieringen for utviklingen i konsumprisindeksen i 1997 og 1998 vises til egen boks. Nedenfor skal vi fokusere på hvordan våre vekstanslag for 1997 og 1998 vil påvirkes dersom styrkingen av kronen i alternativ A reverseres slik at importveid kronekurs er tilbake på gjennomsnittsnivået fra ifjor i andre kvartal 1997 (alternativ B). Det er da verd å minne om at vi har forutsatt samme nominelle renteutvikling i de to alternativene. Det innebærer at realrenten er høyere i alternativ A i både 1997 og 1998 enn i alternativ B. Det trekker isolert sett i retning av høyere konsum og investeringer i alternativ B. Når det gjelder husholdningskonsumet, motvirkes imidlertid denne virkningen av at reallønnsnivået er lavere i 1997 i alternativ B fordi lønningene (og dermed stønader til husholdningene) antas å justere seg tregere enn prisene ved en endring i valutakursene. Som det fremgår av tabellen over, vil derfor konsumveksten bli litt lavere i 1997 dersom kronekursen ikke varig appresierer. I 1998 skjer det imidlertid en tilpasning av reallønnsnivået. Dette året er det en lavere realrente som forklarer det noe høyere konsumet i tilfellet hvor kronekursen vender tilbake.

Virkninger av tilbakevending til opprinnelig kursleie (alternativ B) på vekstrater i prosentpoeng

	1997	1998
Husholdningers konsum mv.	-0,2	0,4
Investering i fastlands-Norge	0,0	0,7
Tradisjonell eksport	0,2	-0,1
Import	-0,4	0,1
BNP, fastlands-Norge	0,1	0,3
- industriprod.	0,7	0,5
Arbeidsledighet (prosent, nivå)	-0,1	-0,1
Importpriser	2,4	1,7
Eksportpriser tradisjonelle varer	1,5	2,0
Konsumpriser	0,6	0,6
Lønninger	0,2	1,0
Driftsbalanse (nivå, mrd.kr)	3,2	4,2
Pengemarkedsrente	0	0

Kroneappresieringen påvirker industrien i sterkere grad enn andre næringer. Av tabellen fremgår det at ved en tilbakevending av kronekursen vil veksten i bruttoproduktet i industrien bli 0,7 prosent høyere i 1997 og 0,5 prosent høyere i 1998 slik at nivået på industriproduksjonen er 1,2 prosent høyere i 1998. For produksjonen i fastlandsøkonomien samlet, er virkningene kvalitativt de samme, men utslagene er mindre. Produksjonsnivået i 1998 ville ha vært om lag en halv prosent høyere uten varig appresiering av kronen. Også investeringene påvirkes negativt av kroneappresieringen, og både bolig- og industriinvesteringene ville ha blitt høyere uten appresiering. Virkningene på aktivitetsnivået av appresieringen gir noe høyere arbeidsledighet enn det en ellers hadde hatt.

Samlet sett fører følgelig kroneappresieringen til redusert vekst i norsk økonomi både i 1997, men særlig i 1998. Slik sett virker appresieringen kontraktivt. Det er imidlertid verd å merke seg at vi her har forutsatt samme nominelle rentenivå i alternativ A og B og følgelig høyere realrenter i alternativ A. Dette er en viktig forklaring på hvorfor en får lavere vekst i A. Hvis en i alternativ B istedet hadde lagt til grunn et høyere nominelt rentenivå enn i alternativ A, ville forskjellene i utslag på realøkonomien ha blitt mindre enn tabellen viser, mens utslaget på det nominelle forløpet ville ha blitt om lag det samme.

Konsumprisutviklingen i 1997 og 1998

I det alt vesentlige kan endringene i prisstigningstakten gjennom 1996 tilskrives spesielle forhold i 1996: I januar lå vekstakten på 12-månedersbasis på 1,2 prosent, men kom blant annet på grunn av et unormalt langvarig og kraftig sesongsalg på klær ned i 0,7 prosent i mars. Bortfallet av momskompensasjonen på matvarer fra 1. juli bidro til at vekstraten denne måneden økte med knappe 0,3 prosentpoeng og kom opp i 1,3 prosent denne måneden. Økte elektrisitetspriser gjennom annet halvår i fjor bidro til at 12-månedersprisveksten kom opp i 1,8 prosent mot slutten av fjoråret. Alle disse spesielle forholdene vil påvirke 12-månedersveksten i 1997, men med motsatt fortegn.

Økningene i elektrisitetsprisene ser ut til å ha fortsatt i januar som følge av at en del energiverk ikke økte prisene til husholdningene gjennom 1996 i tråd med den kraftige prisøkningen i spotmarkedet for elektrisk kraft. I månedsskifte januar/februar lå spotprisen og terminprisene for resten av året imidlertid langt under den kraftprisen mange store energiverk opererte med i januar. Flere har nå også varslet reduksjoner i elektrisitetsprisen i mars og april og det er også antydet en videre nedgang utover året. På grunn av betydelig positivt overheng inn i 1997 og økning ved årsskiftet anslår vi at elektrisitetsprisene som årsgjennomsnitt øker med 7 prosent fra 1996 til 1997. Isolert sett gir elektrisitetsprisene i såfall et bidrag på 0,3 prosentpoeng til konsumprisveksten i 1997.

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

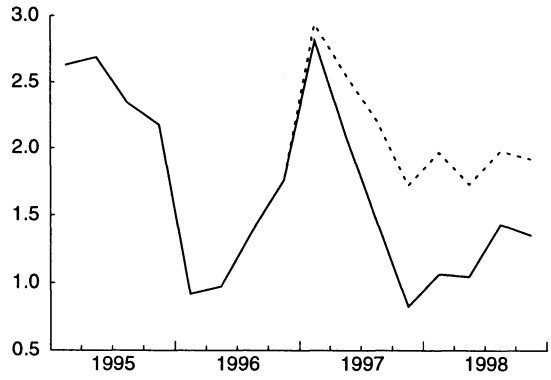

—— Kronekurs, 5 pst. appresiering. Alternativ A
- - - - Kronekurs: 96-nivå fra 97.2. Alternativ B

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Reduserte utlånsrenter i Husbanken og i private banker gjennom 1996 og inn i 1997, trekker i retning av lavere vekst i husleiene. Denne rentenedgangen kan anslås å bidra til en reduksjon i konsumprisveksten med 0,1 prosentpoeng i 1997 og 1998.

Som utgangspunkt for modellberegningene har vi forutsatt at verdien av norske kroner, målt med importen som vekter, holder seg forholdsvis stabil gjennom 1997 og ut 1998 på et nivå om lag 5 prosent under gjennomsnittet i 1996 (alternativ A). På bakgrunn av empiriske studier har vi anslått et gjennomslag fra valutakursendring til endret importpris, på 0,3 i inneværende kvartal, 0,65 i andre stigende med 0,05 i de påfølgende kvartaler til et fullt gjennomslag etter to år. På bakgrunn av dette og antagelser om en forholdsvis stabil prisvekst hos våre handelspartnere, har vi anslått at prisen på tradisjonelle importvarer reduseres med 2,3 prosent i 1997 og 1,2 prosent i 1998. Sammen med utsiktene til lavere elektrisitetspriser utover året og de spesielle forholdene i 1996, trekker dette i retning av en sterk nedgang i 12-månedersveksten i konsumprisindeksen gjennom 1997.

Avgiftsendringer i 1996 og 1997 er anslått å gi et bidrag til konsumprisveksten på 0,5 prosentpoeng. I 1998 er det antatt at avgiftene gjennomgående justeres i tråd med prisveksten for øvrig.

Forutsatt en 5 prosents appresiering av den importveide kronekursen, gir modellberegningene en vekst i konsumprisindeksen på 1,8 prosent i 1997 og 1,2 prosent i 1998. Veksten fra samme kvartal året reduseres gradvis gjennom 1997 fra 2,8 prosent i 1. kvartal til 0,8 prosent i 4. kvartal.

For å illustrere følsomheten overfor endringer i valutakursene, har vi gjort en beregning der en gradvis depresiering av norske kroner gjennom andre halvdel av 1. kvartal i år fører den importveide kroneverdien tilbake til gjennomsnittet for 1996 fra og med 2. kvartal 1997 (alternativ B). I denne beregningen svekkes kronens verdi med 2 prosent i 1. kvartal 1997 og 5 prosent deretter i forhold til alternativ A. Med disse forutsetningene blir konsumprisveksten 2,4 prosent i 1997 og 1,9 prosent i 1998. Målt i forhold til samme kvartal året før synker veksten i konsumprisindeksen gjennom 1997 også i denne beregningen, fra 2,9 prosent i 1. kvartal til 1,7 prosent i 4. kvartal.

Hvordan traff SSBs prognoser 1996?

I SSBs konjunkturoversikter er det gjennom de to foregående årene presentert anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 1996 åtte ganger; første gang i Økonomisk utsyn over året 1994 i Økonomiske analyser nr. 2/95, og deretter i hver kvartalsoversikt. I tabellen under er det vist hvordan SSBs prognoser for 1996 har endret seg over tid etterhvert som ny informasjon og nye forutsetninger er innarbeidet.

Hvor godt prognosene for 1996 har truffet er i en viss grad påvirket av hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet ettersom regnskapstall etter ny internasjonal standard for nasjonalregnskap første gang ble publisert sommeren 1995. SSBs modeller ble først tilpasset den nye standarden høsten 1995 slik at de første anslagene for 1996, ble lagd med utgangspunkt i gammelt nasjonalregnskapssystem og modeller basert på dette systemet. Våre anslag for 1996 selv etter at modellene var tilpasset til nye nasjonalregnskapstall, er imidlertid påvirket av hovedrevisjonen, idet de økonometriske relasjonene fortsatt i hovedsak er basert på gamle nasjonalregnskapstall. En annen datarevisjon som har vanskeliggjort prognosearbeidet i 1996, er omleggingen og forbedringen av AKU fra januar 1996. Den har ført til brudd i tallseriene både for sysselsetting, arbeidsstyrke og arbeidsledighet. I tallene for den faktiske veksten i 1996 som gjengis i tabellen under, er det forsøkt å justere for disse bruddene. Den faktiske AKU-ledighetsraten i 1996 er 4,9 prosent og ikke 4,4 prosent som de justerte tallene viser.

Som det fremgår av tabellen, har anslagene på de ulike komponentene av BNP variert til dels betydelig gjennom prognoseperioden. Særlig merkbar er oppjustering av anslaget for husholdningenes konsum mv. våren 1996. Dette henger dels sammen med innarbeidingen av vedtaket om reduserte bilavgifter og høyere vrakpant som også førte til at anslaget på konsumprisveksten ble nedjustert. Av andre kraftige oppjusteringer i løpet av perioden kan en merke seg endring i anslaget på veksten i tradisjonell vareeksport våren 1996 som hadde bakgrunn i sterk vekst i observerte tall for 1. kvartal, en utvikling som fortsatt ikke lar seg forklare ved modellene.

Anslaget på produksjonsutviklingen har derimot vært ganske godt i hele prognoseperioden. Anslaget for veksten i BNP ialt er oppjustert pga. høyere olje- og gassproduksjon enn opprinnelig antatt. For BNP fastlands-Norge startet anslaget perfekt, men med reduserte vekstanslag gjennom det meste av 1995 i tråd med nedjustering av anslagene for bruttoinvesteringer i fastlandsøkonomien. BNP-anslagene ble imidlertid også redusert pga. oppjustering av importveksten som senere viste seg å være feil. Anslaget på arbeidsledigheten ble gradvis nedjustert i 1995 og har stort sett vært korrekt siden høsten 1995.

Prisveksten var opprinnelig anslått for høyt og ble sammen med lønnsveksten justert ned gjennom både 1995 og i begynnelsen av 1996 og har stort sett vært korrekt siden Økonomisk utsyn over 1995 (ØA 1/96). Anslagene for lønnsveksten i 1996 ble undervurdert i 1995 og frem til lønnsoppgjøret i 1996 i hovedsak ble kjent.

Anslagene for nominelle renter har vært for høyt frem til for om lag ett år siden da anslagene ble nedjustert i takt med lavere prisvekstanslag. Realrentene har derfor stort sett vært korrekt anslått. Undervurderingen av konsumveksten skyldes derfor ikke så mye gale renteanslag som for lave anslag på reallønns- og sysselsettingsveksten samt den sterke veksten i bilkjøpene som fulgte av avgiftsnedsettelsen ved forrige årsskifte.

Overskuddet på driftsbalansen er klart blitt undervurdert. En viktig årsak er at oljeprisen ble høyere enn det man antok. Dessuten ble eksportveksten noe sterkere enn opprinnelig anslått. Nedjustering av overskuddet på driftsbalansen gjennom 1995 skyldes også den feilaktige oppjusteringen av importveksten.

SSBs ulike prognoser for 1996. Vekstrater i prosent

	ØA2/95[1)]	ØA5/95	ØA6/95	ØA9/95	ØA1/96	ØA5/96	ØA6/96	ØA9/96	ØA1/97[2)]
Husholdningers konsum mv.	2,1	1,9	1,9	2,3	2,5	3,3	2,5	4,3	4,7
Konsum i offentlig forvaltning	2,0	2,0	1,6	1,5	1,3	1,7	1,7	2,3	1,6
Bruttoinvesteringer fastl.-Norge	11,2	10,0	2,8	6,8	3,6	5,3	5,6	3,9	4,4
Eksport	6,8	6,5	6,3	6,7	7,1	8,0	7,2	8,7	8,2
-Tradisjonelle varer	4,1	3,8	4,5	1,2	3,4	6,3	7,4	8,8	9,4
Import	2,6	0,9	4,5	4,0	3,9	6,6	5,8	4,8	2,5
-Tradisjonelle varer	5,4	2,9	2,2	3,8	3,5	5,9	6,4	5,3	6,5
BNP	4,1	3,7	3,7	3,8	3,7	4,3	4,3	4,8	4,8
BNP fastlands-Norge	3,2	2,7	2,7	2,3	2,2	3,0	3,0	3,1	3,2
Sysselsatte personer	1,5	1,1	1,3	1,5	1,5	1,4	1,5	2,7	2,6
AKU-ledighet (nivå)[3)]	4,6	4,8	4,8	4,5	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4
Timelønn	4,3	3,5	3,5	3,1	3,4	4,0	4,3	4,2	4,4
Konsumpriser	2,7	2,4	2,2	1,8	1,6	1,4	1,4	1,3	1,3
Eksportpris tradisjonelle varer	2,6	0,9	0,3	-1,5	1,8	-1,7	-1,7	-1,8	-1,3
3 mnd. eurorente (nivå)	6,3	5,5	5,5	5,0	4,7	4,5	5,0	4,7	4,8
Utlånsrente (nivå)	8,1	8,0	8,0	7,4	7,2	7,2	7,4	6,9	6,9
Driftsbal. (mrd.kr.)	48,8	53,4	41,3	38,8	39,7	44,0	52,0	64,6	75,4
MEMO:									
Markedsvekst	5,1	5,2	5,8	5,0	3,4	4,3	4,0	4,0	2,4
Råoljepris	113,4	116,6	110,0	106,0	107,3	120,0	126,0	132,0	131,0

1) Økonomiske analyser nr. 2/95.
2) Foreløpige regnskapstall for 1996.
3) Basert på det tidligere AKU-opplegget.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Faste 1993 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.1	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	439735	460362	107590	109771	111473	110901	113679	113821	115792	117069
Nordmenns konsum i utlandet	17298	18447	3960	4374	4589	4375	4345	4563	4741	4798
- Utlendingers konsum i Norge	-14700	-14969	-3990	-3532	-3548	-3630	-3753	-3754	-3669	-3793
Konsum i offentlig forvaltning	181182	184075	44880	45177	45501	45625	45916	46124	45978	46057
Bruttoinvesteringer i fast kapital	187837	193656	46657	47050	44965	49165	46699	47421	48518	51018
Oljevirksomhet	46014	45473	10803	11081	11311	12819	10338	11101	11056	12979
Sjøfart	3373	3665	1681	1595	-1067	1164	793	795	1372	704
Fastlands-Norge	138449	144518	34173	34374	34720	35182	35568	35525	36089	37336
Industri og bergverk	15158	16519	3426	3881	3915	3935	4083	4118	4031	4287
Annen vareproduksjon	11731	11641	3046	2948	2831	2859	3024	2808	2787	2977
Offentlig tjenesteyting	27562	28920	6983	6847	7077	6654	7305	7253	7293	7069
Boliger	26510	25605	6787	6722	6507	6493	6384	6375	6491	6355
Annen tjenesteyting	57488	61834	13930	13976	14389	15239	14773	14971	15487	16648
Lager	23997	15722	3493	6320	7689	6497	4670	4039	7024	-11
Bruttoinvesteringer i alt	211834	209378	50150	53369	52654	55662	51368	51460	55542	51008
Innenlandsk anvendelse	832751	853815	202619	208317	209627	212188	210964	211405	217312	214134
Ettersp. fra fastlands-Norge	759366	788956	186643	189321	191694	191708	195164	195470	197860	200463
Eksport	354689	383863	87768	86248	89646	91000	94852	94644	96202	98113
Tradisjonelle varer	132372	144872	33803	31973	33424	33346	36694	35754	36334	36253
Råolje og naturgass	125818	145655	30232	30098	31165	34324	35042	35917	37077	37618
Skip og plattformer	10954	6842	2042	3030	3721	2135	1928	1658	898	2306
Tjenester	85544	86495	21691	21147	21337	21195	21187	21316	21892	21937
Samlet anvendelse	1187439	1237679	290387	294565	299274	303188	305816	306050	313514	312247
Import	294127	301372	71241	73924	73444	75518	74524	73616	76951	76280
Tradisjonelle varer	200845	213922	48745	50234	50932	51135	52510	52478	54214	54876
Råolje	1244	1124	349	382	328	185	214	219	226	465
Skip og plattformer	13250	9600	3198	2566	2425	5061	3083	2112	2792	1614
Tjenester	78787	76726	18949	20742	19759	19137	18718	18807	19719	19325
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	893312	936307	219147	220641	225830	227670	231291	232434	236563	235967
Fastlands-Norge	745023	768900	183269	184802	188456	188471	190562	191048	193472	193766
Oljevirksomhet og utr. sjøfart	148290	167406	35878	35839	37374	39199	40729	41386	43091	42201
Fastlands-næringer	666373	683621	164035	165670	168444	168226	169731	170329	171976	171586
Industri og bergverk	104322	107253	26133	26189	25948	26053	26873	26177	27130	27073
Annen vareproduksjon	75588	73022	18423	18709	18869	19533	19218	18211	17585	17954
Offentlig tj. produksjon	135321	138155	33370	33659	34008	34285	34313	34470	34628	34745
Privat tjenesteproduksjon	351141	365191	86109	87113	89619	88355	89327	91470	92634	91814
Korreksjonsposter	78649	85280	19234	19132	20013	20245	20832	20719	21496	22181

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Faste 1993 priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	1995	1996	95.1	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,6	4,7	-0,6	2,0	1,5	-0,5	2,5	0,1	1,7	1,1
Nordmenns konsum i utlandet	0,1	6,6	-8,3	10,5	4,9	-4,7	-0,7	5,0	3,9	1,2
- Utlendingers konsum i Norge	-5,8	1,8	13,6	-11,5	0,5	2,3	3,4	0,0	-2,3	3,4
Konsum i offentlig forvaltning	0,2	1,6	-0,5	0,7	0,7	0,3	0,6	0,5	-0,3	0,2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,5	3,1	5,9	0,8	-4,4	9,3	-5,0	1,5	2,3	5,2
Oljevirksomhet	-13,1	-1,2	-4,5	2,6	2,1	13,3	-19,4	7,4	-0,4	17,4
Sjøfart	-30,1	8,6	..	..	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge	13,5	4,4	3,5	0,6	1,0	1,3	1,1	-0,1	1,6	3,5
Industri og bergverk	41,7	9,0	12,9	13,3	0,9	0,5	3,7	0,9	-2,1	6,4
Annen vareproduksjon	4,3	-0,8	9,7	-3,2	-3,9	1,0	5,8	-7,2	-0,7	6,8
Offentlig tjenesteyting	-0,5	4,9	-3,0	-1,9	3,4	-6,0	9,8	-0,7	0,6	-3,1
Boliger	12,7	-3,4	3,9	-1,0	-3,2	-0,2	-1,7	-0,1	1,8	-2,1
Annen tjenesteyting	17,8	7,6	3,3	0,3	3,0	5,9	-3,1	1,3	3,4	7,5
Lager	77,7	-34,5	..	..	..	..	..	..	....	
Bruttoinvesteringer i alt	9,6	-1,2	4,9	6,4	-1,3	5,7	-7,7	0,2	7,9	-8,2
Innenlandsk anvendelse	3,7	2,5	0,7	2,8	0,6	1,2	-0,6	0,2	2,8	-1,5
Ettersp. fra fastlands-Norge	3,8	3,9	0,1	1,4	1,3	0,0	1,8	0,2	1,2	1,3
Eksport	3,8	8,2	-2,9	-1,7	3,9	1,5	4,2	-0,2	1,6	2,0
Tradisjonelle varer	4,1	9,4	0,0	-5,4	4,5	-0,2	10,0	-2,6	1,6	-0,2
Råolje og naturgass	8,4	15,8	-3,0	-0,4	3,5	10,1	2,1	2,5	3,2	1,5
Skip og plattformer	5,2	-37,5	..	..	..	..	..	..	..	..
Tjenester	-3,0	1,1	2,1	-2,5	0,9	-0,7	-0,0	0,6	2,7	0,2
Samlet anvendelse	3,7	4,2	-0,4	1,4	1,6	1,3	0,9	0,1	2,4	-0,4
Import	5,1	2,5	1,7	3,8	-0,6	2,8	-1,3	-1,2	4,5	-0,9
Tradisjonelle varer	9,1	6,5	2,8	3,1	1,4	0,4	2,7	-0,1	3,3	1,2
Råolje	32,0	-9,7	53,1	9,5	-14,1	-43,7	15,6	2,2	3,6	105,4
Skip og plattformer	6,5	-27,5	36,0	-19,8	-5,5	108,7	-39,1	-31,5	32,2	-42,2
Tjenester	-4,3	-2,6	-5,5	9,5	-4,7	-3,1	-2,2	0,5	4,8	-2,0
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	3,3	4,8	-1,1	0,7	2,4	0,8	1,6	0,5	1,8	-0,3
Fastlands-Norge	2,7	3,2	-0,9	0,8	2,0	0,0	1,1	0,3	1,3	0,2
Oljevirksomhet og utr. sjøfart	6,3	12,9	-1,7	-0,1	4,3	4,9	3,9	1,6	4,1	-2,1
Fastlands-næringer	2,4	2,6	-1,0	1,0	1,7	-0,1	0,9	0,4	1,0	-0,2
Industri og bergverk	2,9	2,8	0,4	0,2	-0,9	0,4	3,1	-2,6	3,6	-0,2
Annen vareproduksjon	8,8	-3,4	2,4	1,6	0,9	3,5	-1,6	-5,2	-3,4	2,1
Offentlig tj. produksjon	0,6	2,1	-1,3	0,9	1,0	0,8	0,1	0,5	0,5	0,3
Privat tjenesteproduksjon	1,6	4,0	-1,9	1,2	2,9	-1,4	1,1	2,4	1,3	-0,9
Korreksjonsposter	6,0	8,4	-0,7	-0,5	4,6	1,2	2,9	-0,5	3,8	3,2

Prisindekser for makroøkonomiske hovedstørrelser

	Prosentvis endring fra samme periode året før				Prosentvekst fra foregående kvartal Sesongjustert*)				
	1996	96.1	96.2	96.3	96.4	96.1	96.2	96.3	96.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,5	0,6	1,4	1,7	2,2	-0,3	0,9	0,6	0,9
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	2,8	3,4	4,0	5,5	1,6	0,8	1,2	1,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	2,8	3,3	2,5	2,1	3,1	0,7	0,4	0,8	1,1
- fastlands-Norge	2,8	3,1	1,9	3,2	2,9	0,6	0,3	1,2	0,7
Innenlandsk anvendelse	2,4	1,8	2,3	2,1	3,2	1,0	0,7	1,0	0,4
-etterspørsel fra fastlands-Norge	2,3	1,6	2,0	2,5	3,0	0,3	0,7	0,9	1,1
Eksport	6,1	1,4	3,8	7,1	11,8	3,3	2,4	0,6	5,1
- tradisjonell vareeksport	-1,3	-3,0	-1,0	-2,6	1,2	-0,9	0,5	-1,0	2,3
Samlet anvendelse	3,4	1,7	2,7	3,5	5,7	1,6	1,2	0,9	1,9
Import	1,2	0,3	1,3	0,9	2,2	0,1	0,6	-0,2	1,7
- tradisjonell vareimport	0,4	0,4	-0,1	0,2	0,9	0,1	0,3	-0,2	0,7
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	4,2	2,1	3,1	4,4	6,8	2,1	1,4	1,3	1,9
- fastlands-Norge	1,9	1,1	2,0	1,6	3,0	0,0	1,1	0,5	1,2

*) Se Teknisk merknad

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene

Statistisk sentralbyrå er i gang med en omfattende revisjon av nasjonalregnskapet. Nye reviderte tall for årene 1988-1995 er senest publisert i Ukens statistikk nr 18 1996 og i Økonomiske analyser 4/96, mens tall tilbake til 1980 offentliggjøres i Ukens statistikk nr. 5 1997 og denne utgaven av Økonomiske analyser.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1993, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1993 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Tallene fra det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) går foreløpig bare tilbake til 1. kvartal 1993. Dette er en for kort periode for sesongjustering. Med utgangspunkt i de nye årstallene for perioden 1988 - 1993 er det derfor blitt utarbeidet provisoriske kvartalstall på aggregeringsnivået til SSBs makroøkonometriske modell MODAG. Disse tallene er kjedet bakover med kvartalstall fra det gamle nasjonalregnskapet, og fremover med de nye kvartalsvise tallene fra KNR, for sesongjustering. Denne kjedingen bidrar til å øke usikkerheten i de sesongjusterte tallene. De nye sesongjusterte seriene er mer aggregerte enn tallene i det kvartalsvise nasjonalregnskapet. I denne utgaven av ØA har det derfor ikke vært mulig å gi sesongjusterte anslag for alle størrelser som tidligere ble presentert på denne måten. Dette gjelder blant annet den gamle konkurranseinndelingen innenfor industrien og den gamle fordelingen av privat konsum på varer og tjenester.

Konjunkturutviklingen i Norge

Offentlig forvaltning og økonomisk politikk

Finanspolitikken

I perioden 1989-1993 ble finanspolitikken brukt aktivt for å motvirke fallet i innenlandsk etterspørsel. Den underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter (utgiftene korrigert for statens utgifter i forbindelse med oljevirksomheten, renteutgifter, dagpenger og regnskapsmessige forhold) lå i disse årene klart over veksten i BNP for fastlands-Norge, se figur nedenfor. På bakgrunn av det sterke oppsvinget i norsk økonomi som startet høsten 1993, ble finanspolitikken strammet til i 1994, og denne politikken ble videreført i 1995 og 1996. Statsbudsjettets underliggende reelle utgiftsvekst i disse årene kan anslås til 1/4 prosent i gjennomsnitt. Til sammenligning var den gjennomsnittlige veksten i fastlands-Norges BNP i perioden 1993-1996 3,4 prosent.

En stram utgiftspolitikk, den sterke oppgangen i økonomien og en betydelig økning i statens inntekter fra petroleumsvirksomheten har ført til kraftig styrking av budsjettbalansen, fra et underskudd på statsbudsjettet på om lag 44 mrd. kroner i 1993 til et anslått overskudd på 45,6 mrd. kroner i 1996, når en ser statsbudsjettet og Statens petroleumsfond under ett.

I henhold til retningslinjene for petroleumsfondet (se egen boks) skal statens netto inntekter fra petroleumsvirksomheten overføres fra statsbudsjettet til fondet. Tilbakeføringen fra fondet til statsbudsjettett skjer etter vedtak i Stortinget. I henhold til regelverket for fondet skal tilbakeføringen dekke det oljekorrigerte underskuddet. Statsbudsjettet både for 1996 og 1997 blir etter dette gjort opp akkurat i balanse. For å sammenligne statsbudsjettets stilling med tidligere år må en derfor se balansen på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond under ett.

Statsbudsjettets reelle underliggende utgiftsvekst og vekst i BNP for fastlands-Norge
Prosentvis endring fra året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Statsbudsjettet for 1996
Anslag på regnskap viser nå et overskudd på statsbudsjettet før avsetning til Statens petroleumsfond på 45,5 mrd. kroner i 1996. Hele dette overskuddet vil bli avsatt på petroleumsfondet. Mesteparten av bedringen i budsjettbalansen fra 1995 til 1996 skyldes en økning i statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten på nær 33 mrd. kroner. Korrigert for statens netto petroleumsinntekter anslås nå et underskudd på statsbudsjettet på 25,7 mrd. kroner i 1996, dvs. 8,7 mrd. kroner lavere enn året før.

Reduksjonen i det oljekorrigerte underskuddet fra 1995 til 1996 skyldes bl.a. følgende forhold:

- Konjunkturoppgangen i norsk økonomi førte til at skatter og avgifter fra fastlands-Norge økte med over 16 mrd. kroner. Kombinert med lav reell utgiftsvekst bidro dette til redusert underskudd.
- Som følge av økt sats for fellesskatten både i 1995 og 1996 gikk overføringene fra Skattefordelingsfondet til statsbudsjettet opp med vel 7 mrd. kroner.
- Ekstraordinære bevilgninger i budsjettet for 1995 for å dekke akkumulerte tap i Statens lånekasse for utdanning på rundt 2 mrd. kroner ble ikke videreført i 1996.

I motsatt retning trakk lavere renteinntekter og reduserte overføringer fra Norges Bank. Overføringene fra Norges Bank til statsbudsjettet er knyttet til tidligere års bokførte overskudd i sentralbanken, og reflekterer bl.a. avkastning på valutareservene.

Statsbudsjettet for 1997
I Nasjonalbudsjettet for 1997 understreket Regjeringen behovet for å videreføre en stram finanspolitikk. Det ble lagt opp til en vekst i statsbudsjettets underliggende utgifter på 1/4 prosent fra 1996 til 1997, mens skatte- og avgiftsnivået ble foreslått holdt om lag uendret. Målt ved Finansdepartementets budsjettindikator (den olje-, rente og aktivitetskorrigerte indikatoren) innebar budsjettopplegget for 1997 en innstramming på om lag 1 prosent av BNP for fastlands-Norge, om lag på linje med innstrammingen året før. I Salderingsproposisjonen for 1997 foreslo Regjeringen en viss økning i skatte- og avgiftsnivået. Utgiftsveksten fra 1996 til 1997 ble anslått om lag som i Gul Bok, slik at det finanspolitiske opplegget i Salderingsproposisjonen alt i alt fremsto som noe strammere enn i Nasjonalbudsjettet.

Salderingen av 1997-budsjettet i Stortinget førte til en økning i statsbudsjettets totale utgifter på rundt 1,8 mrd. kroner og til en viss svekkelse av budsjettbalansen. Det ble

Overskudd på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond
Mrd. kroner

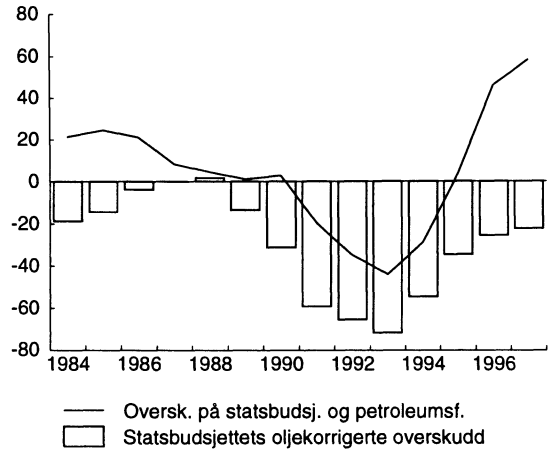

Kilde: Finansdepartementet.

Hovedtall for statsbudsjettet og Statens petroleumsfond. Mrd. kroner

	1995	1996	1997[1]
Totale inntekter	372,4	402,0	430,0
Inntekter fra petroleumsvirksomhet	50,2	60,4	69,1
Inntekter ekskl. petroleumsinntekter	322,2	341,6	360,9
Skatter fra fastlands-Norge[2]	263,7	287,3	319,2
Andre inntekter	58,4	54,3	41,7
Totale utgifter	368,3	356,5	375,4
Utgifter til petroleumsvirksomhet[3]	11,7	-10,8	-8,6
Utgifter utenom petroleumsvirksomhet[2]	356,6	367,3	384,0
Overskudd før overføring til Statens petroleumsfond	4,1	45,5	54,6
- Kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	38,5	71,2	77,7
= Oljekorrigert overskudd	-34,4	-25,7	-23,1
+ Tilbakeført fra Statens petroleumsfond	36,5	25,7	23,1
= Overskudd på statsbudsjettet	2,1	0,0	0,0
+ Netto avsatt i Statens petroleumsfond	2,0	45,5	54,6
+ Renteinntekter i Statens petroleumsfond	0,0	0,1	2,8
= Samlet overskudd på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond	4,1	45,6	57,3

1) Vedtatt budsjett.
2) Teknisk omlegging vedrørende Skattefordelingsfondet øker statsbudsjettets skatteinntekter og statsbudsjettets overføringer med 12,5 mrd. kroner i 1997.
3) Fratrukket driftsresultat i statlig petroleumsvirksomhet.
Kilde: Finansdepartementet.

ikke flertall for nedsettelsen av det kommunale skatteøret for forskuddspliktige med tilhørende økning av fellesskatten, slik Regjeringen hadde foreslått. I forhold til opplegget i Salderingsproposisjonen innebærer dette økte inntekter for kommunene på rundt 2 1/4 mrd. kroner og en tilsvarende reduksjon av fellesskatten på inntektssiden i statsbudsjettet. I tillegg vedtok Stortinget økte rammeoverføringer til kommunene på vel 1 mrd. kroner. Deler av denne svekkelsen av budsjettbalansen blir dekket inn igjen ved at Stortinget vedtok å øke overføringene fra Banksikringsfondet og fondskapitalen i Kommunalbanken på tilsammen 1,5 mrd. kroner. I tillegg ble det flertall for å øke aksjeutbyttet fra selskaper med statlige eierinteresser, blant annet Statkorn og Telenor. Økte overføringer av fondskapital til statsbudsjettet virker ikke begrensende på samlet etterspørsel på samme måte som skatter og avgifter. Det vedtatte budsjettet for 1997 er dermed noe mindre stramt enn Regjeringens finanspolitiske opplegg slik dette ble presentert i Nasjonalbudsjettet og i Salderingsproposisjonen.

Vedtatt budsjett for 1997 viser et anslått overskudd på statsbudsjettet før overføring til Statens petroleumsfond på 54,6 mrd. kroner, som er en økning på om lag 9 mrd. kroner fra året før. Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er anslått til 77,7 mrd. kroner. Dette anslaget er basert på en gjennomsnittlig råoljepris for inneværende år på 125 kroner pr. fat. Gjennomsnittsprisen på råolje i 1996 var 133 kroner pr. fat. Det oljekorrigerte underskuddet i 1997 anslås til 23,1 mrd. kroner. Dette underskuddet skal dekkes av en overføring fra Statens petroleumsfond til statsbudsjettet, slik at hele overskuddet på 54,6 mrd. kroner avsettes i Statens petroleumsfond. I tillegg anslås Statens petroleumsfond å få renteinntekter (avkastning på fondskapitalen) i 1997 på 2,8 mrd. kroner. Med disse forutsetningene blir den samlede formuesoppbyggingen i petroleumsfondet i inneværende år 57,3 mrd. kroner.

Skatte- og avgiftsendringene som ble vedtatt i forbindelse med salderingen av budsjettet, sammen med fortsatt vekst i norsk økonomi, fører til en betydelig økning i skatter og avgifter fra fastlands-Norge også fra 1996 til 1997. Det høye anslaget på veksten i skatte- og avgiftsinntekter for inneværende år i tabellen må imidlertid korrigeres for at Skattefordelingsfondet avvikles fra og med 1997. Provenyet fra fellesskatten vil nå i sin helhet bli inntektsført på statsbudsjettet. Samtidig blir tilskuddene til kommunesektoren, som tidligere ble finansiert over Skattefordelingsfondet, bevilget direkte over statsbudsjettet. Regnskapsteknisk øker dette både statens inntekter og utgifter med rundt 12,5 mrd. kroner i 1997.

Kombinert med mer moderat økning i utgiftene bidrar skatteinngangen i 1997 til nedgangen i det oljekorrigerte underskuddet. I motsatt retning trekker lavere overføringer fra Norges Bank, Kommunalbanken og Statens Banksikringsfond. Videre fører rentenedgangen fra 1996 til 1997 til reduserte netto renteinntekter.

Offentlig forvaltning

Offentlig forvaltning hadde ifølge foreløpige anslag samlet sett et overskudd på om lag 60 milliarder kroner i 1996, regnet som *påløpte* nettofinansinvesteringer. De *bokførte* nettofinansinvesteringene for statsforvaltningen er anslått til 53,3 milliarder kroner i 1996, en økning på nær 24 milliarder fra foregående år. Kommuneforvaltningens bokførte nettofinansinvesteringer i 1996 er foreløpig anslått til -2,3 milliarder kroner. Dette representerer en reduksjon på 1,7 milliarder kroner fra foregående år.

Statens petroleumsfond

Formålet med Statens petroleumsfond er å synliggjøre bruken av petroleumsinntekter over statsbudsjettet. Petroleumsfondet er helt integrert i den ordinære budsjettprosessen. Et sentralt element er at det ikke skal kunne avsettes midler på fondet så lenge statsbudsjettet gjøres opp med underskudd. I statsregnskapet for 1995 ble det for første gang foretatt en netto avsetning til Statens petroleumsfond.

Fondets inntekter er statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten. Regnskapsmessig overføres disse inntektene i sin helhet til petroleumsfondet, etter først å ha blitt inntektsført i statsbudsjettet. Avkastningen på fondets midler inntektsføres direkte i petroleumsfondet. Dette betyr at renteinntektene på denne delen av statens formue holdes utenom statsbudsjettet. Anslagene på inntektene til petroleumsfondet revideres løpende helt frem til endelig statsregnskap for det aktuelle året.

Fondets utgifter består av en overføring fra fondet til statsbudsjettet. Dette skjer etter vedtak i Stortinget, men loven og retningslinjene for petroleumsfondet legger klare føringer på hvordan størrelsen på overføringen skal fastlegges. I henhold til dette regelverket skal overføringen dekke det oljekorrigerte underskuddet. I tillegg åpnes det for at inntil halvparten av statens utlånsøkning til statsbankene skal kunne dekkes ved trekk på fondet. Myndighetene har imidlertid så langt valgt å ikke benytte seg av denne muligheten. Forutsatt at det er tilstrekkelige midler i fondet til å dekke det oljekorrigerte underskuddet, vil statsbudsjettet etter denne overføringen gå akkurat i balanse. Fondsmekanismen fungerer derfor i praksis slik at et overskudd på statsbudsjettet inklusive petroleumsinntektene overføres til Statens petroleumsfond. Revisjoner og endringer i anslag gjennom budsjettåret vil føre til revisjoner i anslag på det oljekorrigerte underskuddet og dermed i hvor mye som trekkes på fondet. Endringer i overføringer fra fondet krever imidlertid nye vedtak i Stortinget. Dette vil kunne skje helt frem til budsjettet nysalderes mot slutten av året. Da settes det endelig «strek» for hvor store midler som skal overføres fra petroleumsfondet til statsbudsjettet. Den faktiske overføringen fra statens foliokonto i Norges Bank til petroleumsfondet finner sted ved utgangen av året.

Statens inntekter og utgifter «utenom olje» kan endre seg etter at Stortinget har vedtatt en endelig overføring fra petroleumsfondet ved nysalderingen. Dette vil slå ut i det oljekorrigerte underskuddet og dermed føre til at statsregnskapet til slutt blir gjort opp med et overskudd eller underskudd. Dette forklarer at statsregnskapet for 1995 viser et overskudd, mens statsbudsjettet er gjort opp i balanse i anslagene på regnskap for 1996 og 1997.

Norges Bank skal stå for den operative forvaltningen av petroleumsfondet, basert på retningslinjer gitt av Finansdepartementet. Myndighetene har gått inn for at fondets midler skal plasseres som statlige fordringer på utlandet. I den forstand kan petroleumsfondet i realiteten betraktes som en del av valutareservene. Utviklingen i fondets kapital skal rapporteres i norske kroner, og rent praktisk vil petroleumsfondet bestå av en separat «kronekonto» i Norges Bank. Avkastningen på petroleumsfondets midler vil være påvirket av utviklingen i valutakurser, i tillegg til avkastningen på utenlandske verdipapirer. I Salderingsproposisjonen for 1997 uttalte Regjeringen at det legges opp til å presentere petroleumsfondets resultater i en egen omtale i Statsregnskapet. Så langt er det ikke anledning til å investere i utenlandske aksjer, men Regjeringen har sagt at den vil komme tilbake til dette spørsmålet når fondet har nådd en viss størrelse.

Ifølge foreløpige anslag steg konsumet i offentlig forvaltning, målt i faste priser, med 1,6 prosent fra 1995 til 1996. Dette er klart under veksten i BNP for fastlands-Norge. Totale utgifter i offentlig forvaltning, inkludert utgifter til investeringsformål, økte nominelt med 4,4 prosent. Utgifter i offentlig forvaltning utgjorde dermed 45,8 prosent av BNP i 1996. De offentlige utgiftenes andel av BNP har vist en markert nedadgående tendens etter 1992, da utgiftene utgjorde 52,1 prosent. Den sterke nedgangen i utgiftsandelen har sammenheng med kraftig vekst i oljeproduksjonen, oppgang i oljeprisene (fra 1995 til 1996), i tillegg til reduserte dagpengeutbetalinger og lavere renteutgifter i offentlig forvaltning.

Antall utførte timeverk i offentlig forvaltning økte i 1996 med 1,9 prosent. Offentlig forvaltnings andel av utførte timeverk i alt utgjorde 26,7 prosent i 1996, om lag som året før. Over perioden 1980-1996 har det blitt 201 300 flere sysselsatte i offentlig forvaltning, tilsvarende 157 800 nye årsverk.

Offentlig forvaltnings bruttoinvesteringer i fast realkapital gikk opp med 4,9 prosent i volum i fjor. I statsforvaltningen var det bygging av nytt Rikshospital som trakk investeringene opp. I kommuneforvaltningen økte investeringene med hele 6,9 prosent, bl.a. som følge av utbygging knyttet til grunnskolereformen.

Statsforvaltningen

Det statlige konsumet viste ifølge foreløpige anslag en volumvekst på 1,7 prosent fra 1995 til 1996. Konsumet i forsvaret steg med 0,6 prosent, mens det sivile konsumet økte med 2,2 prosent. Helsestell, sosial trygd og velferdstjenester hadde den sterkeste økningen i konsumet på 4,1 prosent. Konsumet i undervisningssektoren og det sivile, kollektive konsumet steg med henholdsvis 1,2 prosent og 1,5 prosent.

Antall utførte timeverk i statsforvaltningen økte med 1,7 prosent fra 1995 til 1996. I forsvaret var det nedgang i timeverkene på 3,1 prosent, mens helsetjenester, sosial trygd og velferdsjenester viste forholdsvis sterk vekst. Timeverkene gikk også opp i undervisningssektoren og annen statlig tjenesteyting.

Målt i faste 1993-priser gikk produktinnsatsen i statsforvaltningen ned med 2,6 prosent fra 1995 til 1996. Produktinnsatsen i sivil statlig forvaltning avtok med 4,0 prosent, mens det i forsvaret var en økning på 0,5 prosent.

Noen sentrale begreper

Inntekter i offentlig forvaltning omfatter hovedsakelig skatter inklusive trygde- og pensjonspremier, renter, aksjeutbytte, bøter og overføringer fra Norges Bank og statens forretningsdrift.

Utgifter i offentlig forvaltning omfatter hovedsakelig lønnskostnader, produktinnsats, produktkjøp til husholdningene, gebyrer (negative), renter, subsidier, stønader til husholdningene, overføringer til ideelle organisasjoner, offentlig forretningsdrift og utlandet, kapitaloverføringer, anskaffelser (minus salg) av fast realkapital og netto kjøp av tomt og grunn.

Nettofinansinvesteringene uttrykker endringer i forvaltningens fordringer og gjeld til husholdninger, foretak og utlandet, og er i nasjonalregnskapet definert slik, med utgangspunkt i sparingen:

Bruttosparing
- Bruttoinvestering i fast realkapital
- Netto kjøp av tomt og grunn
- Netto kapitaloverføringer
= Nettofinansinvestering

For offentlig forvaltning samsvarer dette med differansen mellom inntekter og utgifter, og uttrykker budsjettmessig over- eller underskudd i den samlede virksomheten i offentlig forvaltning.

Nettofinansinvesteringene i offentlig forvaltning i påløpte verdier er summen av nettofinansinvesteringene i stats- og kommuneforvaltningen i påløpte verdier. Dersom nettofinansinvesteringene i stats- og kommuneforvaltningen oppgis i bokførte verdier må det korrigeres for forskjellen mellom bokførte og påløpte skatter. Bokført skatt er skatt som er innbetalt i en gitt periode, mens påløpt skatt er den skatt som er utlignet, men ikke nødvendigvis innbetalt, i den samme perioden.

I statsforvaltningen økte bruttoinvesteringene i fast realkapital med 2,7 prosent fra 1995 til 1996. Investeringene i helse- og omsorgssektoren hadde den sterkeste volumveksten med 56,1 prosent, noe som må ses i sammenheng med bygging av nytt Rikshospital. Undervisningssektoren fikk redusert sine investeringer med 9,5 prosent. Bruttoinvesteringene i forsvaret viste moderat vekst i 1996, etter sterk nedgang i 1995.

Produksjon og etterspørsel i offentlig forvaltning
Prosentvis volumendring fra 1995 til 1996

	Utførte timeverk	Produkt-innsats	Brutto-investeringer	Konsum
Offentlig forvaltning	1,9	-1,4	4,9	1,6
Statsforvaltningen	1,7	-2,6	2,7	1,7
Sivilt	4,4	-4,0	2,9	2,2
Forsvar	-3,1	0,5	1,9	0,6
Kommuneforvaltningen	1,9	-0,6	6,9	1,5

Kommuneforvaltningen

Foreløpige regnskapstall for et utvalg av kommuner og fylkeskommuner tyder på en noe sterkere vekst i aktiviteten i kommuneforvaltningen i 1996 enn i 1995.

I løpende priser økte lønnskostnadene i kommuneforvaltningen med 6,9 prosent fra 1995 til 1996. Bak den sterke lønnskostnadsveksten ligger en oppgang i de utførte timeverkene på 1,9 prosent og en sterk vekst i lønnskostnadene pr. timeverk. Antall sysselsatte personer i kommuneforvaltningen økte med 2,3 prosent i fjor. Antallet personer på kommunale sysselsettingstiltak (KAJA) gikk ifølge Arbeidsdirektoratets tall ned fra om lag 8 200 i 1995 til om lag 6 200 i 1996. Korrigert for endringen i arbeidsmarkedstiltakene var veksten i sysselsatte personer i kommuneforvaltningen 2,8 prosent.

Den sterkeste sysselsettingsveksten fant sted i undervisningssektoren, hvor antallet utførte timeverk økte med 2,4 prosent. Veksten har sammenheng med at flere kommuner har innført skolestart for 6-åringer og at barnekullene som begynte på skolen i 1996 var større enn tidligere. I helse- og omsorgssektoren økte sysselsettingen med 1,8 prosent, mens annen kommunal tjenesteyting hadde en vekst på 1,4 prosent.

Produktinnsatsen i kommuneforvaltningen gikk i 1996 ned med 0,6 prosent, målt i faste priser. Det var særlig under-

Nøkkeltall for offentlig forvaltning

	1992	1993	1994	1995	1996
Nettofinansinvestering					
Offentlig forvaltning, påløpte verdier, mrd. kr	-13,6	-12,6	3,3	27,3	60,0
Statsforvaltningen, bokførte verdier, mrd. kr	-19,4	-20,0	-5,8	23,1	53,3
Kommuneforvaltningen, bokførte verdier, mrd. kr	-0,4	-0,1	4,0	-0,6	-2,3
Offentlig forvaltning, påløpte verdier, prosent av BNP	-1,7	-1,5	0,4	2,9	5,9
Omfanget på offentlig forvaltning					
Utgifter i offentlig forvaltning, prosent av BNP	52,1	51,1	49,9	47,9	45,8
Konsum i offentlig forvaltning, prosent av BNP	22,1	21,8	21,1	20,7	20,1
Utførte timeverk, prosent av samlet sysselsetting	26,7	27,4	27,4	26,8	26,7
Skatter, bokførte, prosent av BNP	40,9	40,1	41,1	41,6	41,6

Inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen 1992-96
Milliarder kroner. Bokførte verdier

	1992	1993	1994	1995	1996[1)]
Totale inntekter	136,3	139,7	148,2	151,3	157,7
Formuesinntekter	3,1	3,0	2,5	2,9	2,8
Skatter	65,3	68,3	75,0	75,9	80,6
Produksjonsskatter	2,9	3,0	3,2	3,3	3,5
Skatt på inntekt og formue	62,4	65,3	71,8	72,6	77,2
Løpende overføringer	65,6	66,0	68,0	69,6	71,3
Overføringer fra statsforvaltningen	63,5	63,9	65,8	67,3	69,0
Overføringer fra andre	2,1	2,1	2,2	2,3	2,3
Driftsresultat	2,2	2,4	2,6	2,9	3,0
Totale utgifter	136,7	139,8	144,1	151,8	160,0
Formuesutgifter	7,7	7,5	6,0	5,6	5,2
Løpende overføringer	18,9	19,5	19,7	20,3	20,8
Produksjonssubsidier	3,7	4,3	4,2	4,5	4,8
Stønader til husholdningene	5,6	5,9	6,4	6,7	6,8
Overføringer til ideelle organisasjoner	7,6	7,4	7,3	7,2	7,6
Overføringer til statsforvaltningen	1,6	1,4	1,4	1,5	1,3
Overføringer til forretningsdriften	0,3	0,5	0,4	0,4	0,3
Konsumutgifter	102,0	105,5	110,3	116,4	123,0
Lønnskostnader	80,9	84,1	88,2	93,3	99,7
Produktinnsats	31,0	31,7	33,0	34,8	35,9
Kapitalslit	6,1	6,2	6,4	6,6	6,7
Gebyrer (negativ)	20,6	21,5	22,8	24,0	25,4
Driftsresultat	2,2	2,4	2,6	2,9	3,0
Produktkjøp til husholdningene	2,4	2,6	2,8	2,9	3,1
Kapitalutgifter	8,2	7,4	8,2	9,5	10,9
Nettofinansinvesteringer	-0,4	-0,1	4,0	-0,6	-2,3

1) Foreløpige tall.

visningssektoren som trakk ned, mens bruken av varer og tjenester økte i helse- og omsorgssektoren.

Kommunenes bruttoinvesteringer økte i volum med 6,9 prosent i fjor. Investeringene knyttet til helse- og omsorgssektoren og til vannforsyning og renovasjon økte i volum med henholdsvis 8,8 og 8,6 prosent. Veksten i investeringene knyttet til undervisningssektoren ser ut til å ha vært noe lavere enn i 1995, henholdsvis 6,3 og 10,6 prosent. Investeringsveksten i undervisningssektoren har sammenheng med utbygging av skolene i forbindelse med grunnskolereformen, og nivået på investeringene vil ventelig bli høyt også i 1997.

Som en indikasjon på samlet aktivitet i kommuneforvaltningen kan en veie sammen veksten i sysselsetting (målt i antall utførte timeverk), produktinnsatsen (målt i faste priser) og bruttoinvesteringene (målt i faste priser) med kostnadsandeler for de tre komponentene som vekter. Målt på denne måten viser de foreløpige tallene for kommuneforvaltningen en aktivitetsvekst på 1,9 prosent i fjor, mot 1,1 prosent i 1995.

Kommuneforvaltningens nettofinansinvesteringer ble redusert fra -0,6 milliarder i 1995 til -2,3 milliarder kroner i 1996. De kommunale utgiftene økte nominelt med 5,4 prosent, mens inntektene gikk opp med 4,3 prosent.

Kommunale gebyrer hadde i 1996 en nominell vekst på 5,7 prosent. Veksten i gebyrene knyttet til vann-, kloakk- og renovasjonstjenester var på 5,2 prosent.

Pengepolitikken og den finansielle utviklingen

Penge- og valutapolitikken
I Regjeringens forskrift om den norske krones kursordning av 6. mai 1994 heter det blant annet at Norges Banks utøvelse av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer, med utgangspunkt i kursleiet siden kronen begynte å flyte den 10. desember 1992. Ved vesentlige endringer i kursen skal virkemidlene innrettes med sikte på etterhvert å bringe valutakursen tilbake til utgangspunktet. Forskriften oppgir imidlertid ingen eksakt sentralkurs eller svingemarginer for den valutapolitiske styringen, og det er heller ikke angitt hvilke europeiske valutaer kronen skal holdes stabil mot. En vanlig antagelse er at instruksen sikter til EUs valutaenhet Ecu, som norske kroner var bundet opp mot gjennom de to foregående årene. Fra 10. desember 1992 og frem til begynnelsen av mai 1994, som kan betraktes som forskriftens referanseperiode, varierte kronen stort sett innenfor intervallet 103,2 - 105,2 mot Norges Banks Ecu-indeks, med et gjennomsnitt over perioden på rundt 104,2. I denne indeksen angir 100 sentralkursen i den tidligere fastkursordningen, og redusert indeksverdi innebærer sterkere krone.

Utviklingen i importveid kronekurs og Nkr pr. Ecu Indekser. Oktober 1990=100

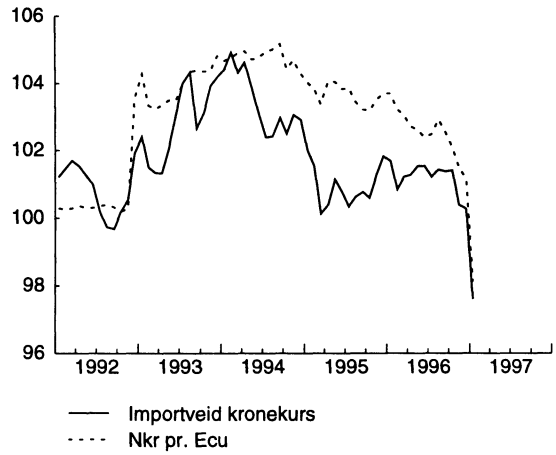

Kilde: Norges Bank.

Vektene i den europeiske pengeenheten Ecu gjenspeiler ikke den valutamessige sammensetningen av Norges utenrikshandel. For å illustrere valutakursendringenes betydningen for norsk økonomi må det derfor konstrueres alternative valutakursindikatorer. En slik indikator er industriens effektive kronekurs, som skal fange opp valutakursendringenes betydning for industriens kostnadsmessige konkurranseevne. Vektene i denne indikatoren er anslått slik at endringer i enkeltkurser tilnærmet ikke vil gi noe bidrag til endring i industriens konkurranseevne, så lenge den effektive kronekursen er konstant. For å anslå prisimpulsen til Norge av valutakursendringer er det imidlertid mer informativt å se på en valutakursindikator der vektene er beregnet med utgangspunkt i sammensetningen av importen av tradisjonelle varer.

Fordi bytteforholdet mellom Ecu og andre valutaer som er viktige for norsk økonomi (særlig amerikanske dollar og svenske kroner) har svingt markert de siste årene, har både industriens effektive kronekurs og den importveide valutakursen utviklet seg noe annerledes enn Norges Banks Ecu-indeks. Mens kronen styrket seg med vel 1 prosent mot Ecu i fjor, svekket den seg med 0,2 prosent mot en importveid kurv av våre handelspartneres valutaer og med 0,3 prosent mot en eksportveid kurv.

Dersom Norge skal holde en stabil valutakurs mot Ecu, må etterspørsel og tilbud av kroner i valutamarkedet samlet sett være i balanse ved dette kursleiet. En slik balanse kan myndighetene oppnå ved en kombinasjon av valutaintervensjoner og tilpasning av det innenlandske rentenivået. Gjennom 1994 og 1995 kjøpte Norges Bank om lag like mye kroner som de solgte. Med unntak av noen måneder forut for EU-avstemningen lå norske pengemarkedsrenter i underkant av tilsvarende Ecu-renter, og kronen styrket seg gjennom perioden med rundt 1 prosent mot Ecu. Ved årsskiftet 1995/96 var Ecu-indeksen kommet ned i 103,7, som er klart innenfor variasjonsområdet gjennom valutaforskriftens referanseperiode.

I Nasjonalbudsjettet for 1996 ble det pekt på at oppbyggingen av Statens petroleumsfond isolert sett bidrar til

Rentedifferanse og valutakurs mot Ecu og Norges Banks valutaintervensjoner (milliarder kroner)

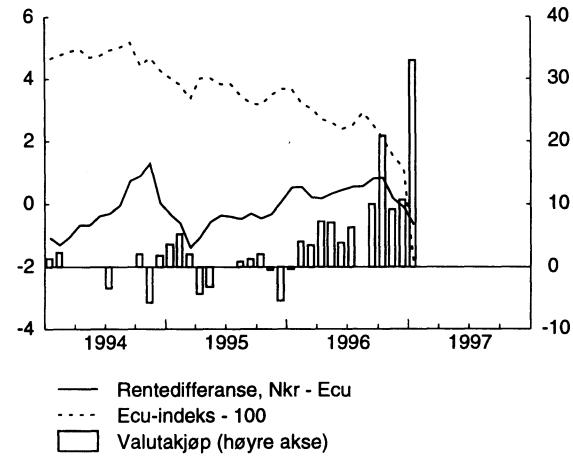

Kilde: Norges Bank.

årlige netto kjøp av valuta fra Norges Banks side tilsvarende nettoavsetningene til fondet. Regjeringen sa videre at det i en situasjon med sterk krone og markert konjunkturoppgang kunne være hensiktsmessig at Norges Bank i en viss utstrekning netto kjøpte valuta utover det som fulgte av oppbyggingen av petroleumsfondet, for å motvirke press nedover på renten. Slike nettokjøp kan med rimelighet betraktes som intervensjoner i pengepolitisk forstand. I Salderingsproposisjonen for 1996 ble signalene i Nasjonalbudsjettet presisert til at pengepolitikken i en periode ville bli rettet inn mot å dempe veksten i innenlandsk etterspørsel, dog innenfor de rammer som fulgte av det operative målet om valutakursstabilitet.

I tråd med disse signalene ble norske pengemarkedsrenter fra og med slutten av 1995 og gjennom mesteparten av 1996 holdt klart over tilsvarende Ecu-renter, mens de gjennom de tre foregående årene stort sett hadde ligget lavere, med unntak av noen måneder forut for EU-avstemningen i 1994. I oktober og november i fjor var renteforskjellen oppe i over 0,8 prosentpoeng. Fra 1. januar i fjor og frem til og med den 5. november styrket kronen seg med vel 1 prosent mot Ecu, til tross for at Norges Bank i samme periode kjøpte valuta for nærmere 68 mrd. kroner, dvs. for om lag 20 mrd. kroner mer enn den anslåtte avsetningen til Statens petroleumsfond. Den 6. november senket Norges Bank sine signalrenter overfor bankene med 0,5 prosentpoeng og de norske pengemarkedsrentene beveget seg deretter ned mot de tilsvarende Ecu-rentene. Etterspørselen etter kroner holdt seg likevel høy. Frem til og med 10. januar kjøpte Norges Bank valuta for ytterligere 51 mrd. kroner, til tross for at signalrentene med virkning fra den 9. om morgenen på nytt ble senket med 0,5 prosentpoeng. Den 10. januar ble det varslet at Norges Bank i en periode ikke ville foreta vesentlige intervensjoner i valutamarkedet, samtidig som signalrentene ble senket med ytterligere 0,25 prosentpoeng. Oppgaven med å finne frem til et kursleie for norske kroner ble dermed inntil videre igjen overlatt til aktørene i valutamarkedet.

Renter på obligasjoner med om lag 10 års gjenstående løpetid

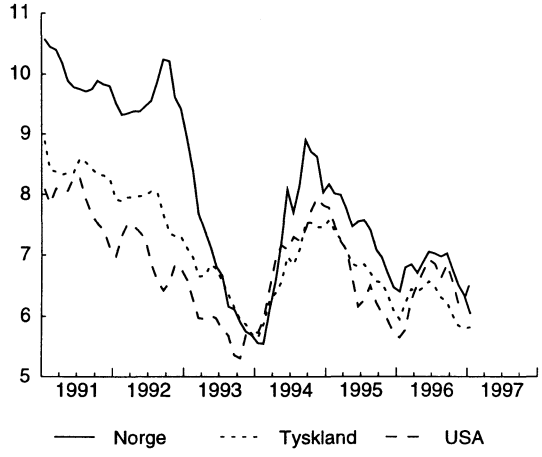

Kilde: Norges Bank.

Gjennomsnittlig innskudds- og utlånsrenter i private banker og 3 måneders norsk eurorente

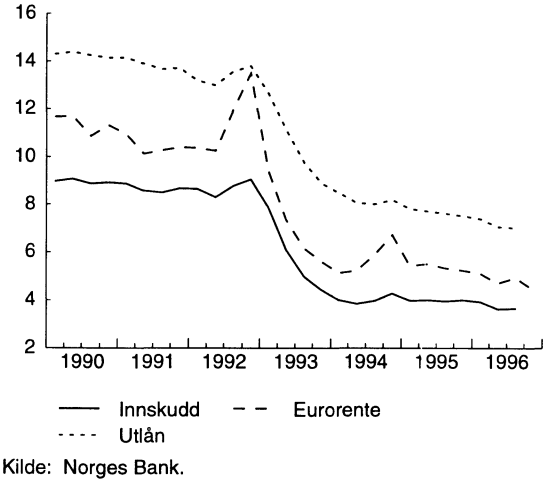

Kilde: Norges Bank.

Pengemengden og publikums gjeld 1983-1996
Prosent av BNP for fastlands-Norge
Sesongjustert. Indeks. 1983=100

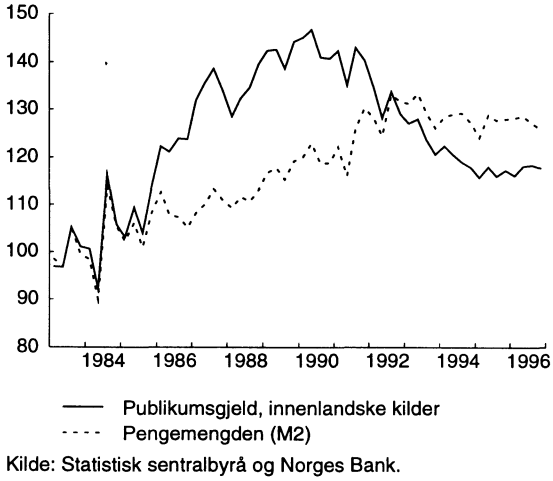

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Fra 9. januar til utgangen av måneden styrket kronen seg med om lag 3,5 prosent mot Ecu, til et nivå rundt 5,5 prosent under gjennomsnittsverdien for fjoråret, og 7 prosent under indeksens gjennomsnittsverdi i valutaforskriftens referanseperiode.

Etter rentenedsettelsen den 10. januar i år har 3 måneders norsk eurorente ligget i området 3,2 - 3,5 prosent, 0,6 - 0,8 prosentpoeng under tilsvarende Ecu-renter og 0,1 - 0,4 prosentpoeng over 3 måneders tysk eurorente. I forhold til nivået i november/desember i fjor har norske pengemarkedsrenter hittil i år falt med rundt 0,7 prosentpoeng, mens nedgangen fra 3. kvartal i fjor har vært dobbelt så stor.

Finansiell utvikling

Effektiv rente på norske statsobligasjoner har i de siste fire årene gjennomgående fulgt utviklingen i tilsvarende tyske og amerikanske renter. Gjennom 1995 falt således renten på norske statsobligasjoner med rundt 10 års gjenstående løpetid med nærmere 1,8 prosentpoeng, til et nivå i underkant av 6,4 prosent i januar i fjor. Frem til sommeren gikk renten opp til vel 7 prosent, for deretter å synke til vel 6,3 prosent i desember. Fra desember i fjor til januar i år gikk renten ned med ytterligere 0,25 prosentpoeng, mens tyske renter i denne perioden trakk marginalt opp.

Finansinstitusjonenes utlånsrenter ble i gjennomsnitt redusert med vel 0,5 prosentpoeng fra 3. kvartal 1995 til 3. kvartal 1996, mens bankenes innskuddsrenter gikk noe mindre ned. Utviklingen i markedsrentene mot slutten av fjoråret tyder på at tallene for finansinstitusjonenes innskudds- og utlånsrenter for 4. kvartal i fjor kommer til å vise ytterligere nedgang på rundt 1/2 prosentpoeng, til et nivå om lag 1 prosentpoeng under nivået ved utgangen av 1995. Hvis markedsrentene holder seg på dagens nivå gjennom de neste to månedene vil vi trolig se en tilsvarende nedgang i finansinstitusjonenes renter også i 1. kvartal i år. Med moderat sterkere prisvekst i år enn i fjor ligger det uansett an til at reelle lånekostnader i private finansinstitusjoner i 1997 vil komme ned på sitt laveste nivå siden 1987/88 etter skatt. Statsbankenes utlånsrenter har gjennomgående fulgt utviklingen i de private finansinstitusjonenes utlånsrenter gjennom de to siste årene, og lå ved utgangen av 3. kvartal i fjor på 5,2 prosent.

Etter nedgang gjennom 1991 og 1992 har kredittilførselen tatt seg opp de siste åene. Publikums innenlandske gjeld lå som gjennomsnitt over de første 11 månedene i fjor 5,7 prosent over gjennomsnittsnivået for 1995, etter en vekst på 4,2 prosent året før. Kredittveksten er imidlertid fortsatt ikke vesentlig sterkere enn veksten i nominelt BNP for fastlands-Norge, som var 5,2 prosent i fjor og 7 prosent året før.

Valutakursutvikling og driftsbalanse i et langsiktig perspektiv

Fra Norges Bank senket sine signalrenter i begynnelsen av november i fjor og frem til utgangen av januar i år styrket norske kroner seg med om lag 5 prosent mot Ecu og nesten like mye overfor en handelsveid kurv av andre lands valutaer. I forhold til gjennomsnittlig kursnivå i 1993 og 1994 har appresieringen vært enda sterkere, henholdsvis 7,3 og 6,3 prosent. På bakgrunn av denne utviklingen kan en reise spørsmål om norske kroner gjennom de siste årene har vært undervurdert.

Det er nærliggende å se kursutviklingen på norske kroner i sammenheng med lav prisstigning, sterke statsfinanser, den betydelige oppgangen i overskuddet på driftsbalansen fra 1995 til 1996 og med den romslige utenriksøkonomien som er ventet for årene fremover. Gjennom noen år har det vært kjent at vekst i petroleumsproduksjonen ville bidra positivt både til utenriksøkonomien og statens inntekter i andre halvdel av 1990-årene. Anslagene for løpende produksjon og gjenværende reserver har imidlertid flere ganger blitt oppjustert. I tillegg førte uventet høye oljepriser gjennom fjoråret til gradvis høyere anslag for både driftsbalanseoverskuddet og overføringen til Statens petroleumsfond. I en slik situasjon må en svekkelse av valutakursen ha fortonet seg som lite sannsynlig for aktørene i valutamarkedet. Når pengepolitikken i tillegg var rettet inn mot å holde norske renter høyere enn tilsvarende renter i Ecu-området, ble norske kroner et gunstig plasseringsalternativ for finansielle investorer. Ved (for eksempel) å låne i utlandet, veksle til kroner og plassere i Norge, var en sikret en rentegevinst, samtidig som muligheten for valutakurstap må ha fremstått som svært liten og utsiktene til kursgevinst som betydelig større. At norske kroner faktisk ble vurdert som et attraktivt plasseringsalternativ, bekreftes av Norges Banks store nettosalg av kroner gjennom fjoråret og frem til og med 9. januar i år.

I et internasjonalt perspektiv er ikke en kursendring på 6-7 prosent noe særsyn. I løpet av tre måneder høsten 1992 falt britiske pund med 14 prosent mot en handelsveid valutakurv, mens japanske yen i samme periode styrket seg med 19 prosent. Gjennom perioden 1975 - 1995 appresierte tyske mark, sveitsiske franc og japanske yen handelsveid med henholdsvis 3,4, 3,9 og 6,5 prosent i gjennomsnitt pr. år. Over et så langt tidsrom ser det ut til å være en positiv samvariasjon mellom effektiv appresiering av valutakursen og overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet.

I årene 1989 - 95 utgjorde overskuddene i norsk utenriksøkonomi i gjennomsnitt rundt 2 prosent av BNP, om lag på linje med Japans nivå gjennom perioden 1975-95. Fra og med 1996 og en del år fremover er det ventet at Norges driftsbalanseoverskudd vil ligge klart over dette. Hvis en slik utvikling, i tråd med det internasjonale historiske mønsteret, skulle gå sammen med en (effektiv) styrking av kronen fra nivået i 1996, vil innenlandske produsenter fremover måtte godta lavere priser i norske kroner enn de ellers ville hatt, og/eller tape markedsandeler. Normalt vil appresiering av valutaen i en periode både gi lavere vekst i eksport- og importpriser målt i norske kroner, økt import og redusert eksport. En slik utvikling vil isolert sett bidra til å svekke driftsbalansen og lønnsomheten i konkurranseutsatte næringer. Redusert importprisvekst vil også trekke i retning av lavere innenlandsk prisstigning, som sammen med lavere lønnsomhet vil bidra til en mer moderat lønnsvekst. Dette vil dempe den innenlandske kostnadsveksten og motvirke de negative utslagene på konkurranseevnen av en appresiering av kronekursen.

Ifølge SSBs makroøkonomiske modeller vil en valutakursendring få tilnærmet fullt gjennomslag i innenlandske priser og kostnader over tid (5 - 10 år). Gjennom tilpasningsperioden vil produksjonen i industrien og andre konkurranseutsatte næringer ligge lavere enn den ville gjort med stabil valutakurs. På lang sikt har imidlertid en appresiering av den nominelle valutakursen i seg selv små effekter på den reelle valutakursen, dvs. på forholdet mellom norske og utenlandske priser regnet i felles valuta, og dermed også på realøkonomien og driftsbalansen. Hvis importen skal vesentlig opp og / eller eksporten ned på varig basis, må en også ha reell appresiering på lang sikt. Dette krever ifølge SSBs analyseapparat et varig høyere nivå på innenlandsk etterspørsel enn hva en ellers ville hatt, for eksempel som følge av en endring i finanspolitikken, og dermed et lavere nivå på arbeidsledigheten. En akkomoderende innenlandsk etterspørselspolitikk kan bidra til at en endring av valutakursen ikke fullt ut veltes over i innenlandske priser og lønninger. I en slik situasjon kan en nominell appresiering foregripe en svekkelse av konkurranseevnen på varig basis.

På bakgrunn av den siste tids appresieringspress mot norske kroner kan det se ut som om aktørene i valutamarkedet mener at de store driftsbalanseoverskuddene gir rom for en slik varig svekkelse av konkurranseevnen. Som følge av det store omfanget på produksjonen av olje og gass er imidlertid Norge i en annen situasjonen enn andre land som over tid har hatt betydelige overskudd på driftsbalansen. Petroleumsvirksomheten gir normalt en meravkastning utover det som oppnås i annen næringsvirksomhet. Petroleumsreservene har dermed en formuesverdi lik nåverdien av meravkastningen. Avkastningen på denne formuen kan betraktes som en permanent merinntekt for Norge utover bidraget fra den ordinære verdiskapningen. Ut fra dagens kunnskap om størrelsen på petroleumsreservene, lå netto kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten i fjor klart over permanentinntekten. En del av overskuddet på driftsbalansen må derfor betraktes som konvertering av petroleumsformue til fordringer på utlandet. Når inntekten fra salget av olje og gass etterhvert avtar, vil avkastningen på denne utenlandsformuen kunne overta som kilde til finansiering av løpende import.

Et sentralt spørsmål for vurdering av den langsiktige balansen i norsk økonomi er dermed om vi med en videreføring av dagens økonomiske politikk vil fortsette å bygge opp fordringer på utlandet i all fremtid, eller om vi etterhvert vil bevege oss i retning av balanse i utenriksøkonomien. Noe forenklet kan dette betraktes som et spørsmål om vi justert for konjunkturelle forhold og usikkerhet har et oljefinansiert forbruk som er større eller mindre enn permanentinntekten fra petroleumsformuen. Et generelt problem i denne sammenheng er at det ikke er mulig å gi en entydig definisjon av hvor mye av de løpende petroleumsinntekter som blir "brukt" et enkelt år. En trenger et sammenligningsgrunnlag eller referanse for hva som ville vært situasjonen uten olje. Dette gjelder også dersom en fokuserer på anvendelsen av inntektene fra statens andel av petroleumsformuen, som kan anslås til å utgjøre om lag 80 prosent.

Forts.

...forts

En første tilnærming i retning av et anslag på anvendelsen av statens andel av oljeinntektene kan en likevel få ved å se på det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet over en konjunktursykel. I tiårsperioden 1987 - 1996 tilsvarte dette underskuddet i gjennomsnitt rundt 45 mrd. 1997-kroner. Til sammenligning kan en med utgangspunkt i Nasjonalbudsjettet for 1997 finne fire anslag på permanentinntekten fra petroleumsformuen varierende mellom 48 og 66 mrd. 1997-kroner, avhengig av oljeprisnivå og kalkulasjonsrente. Med den store usikkerheten som knytter seg til disse tallene kan det neppe sies å være noen påfallende ubalanse mellom det oljefinansierte forbruket og permanentinntekten fra petroleumsformuen. Tidligere erfaringer kan videre tyde på at det er lettere å ekspandere skjermede næringer på bekostning av konkurranseutsatte enn omvendt. Dette taler for at tvil om hva som er en riktig reell valutakurs for norske kroner bør komme de konkurranseutsatte næringene til gode. De store overskuddene i utenriksøkonomien på 1990-tallet kan i så fall ikke uten videre tas til inntekt for det syn at Norge må gjennom en reell appresiering av valutaen for å skape balanse i utenriksøkonomien på lang sikt

Bedriftene

Olje- og gassutvinning

Produksjons- og markedsforhold

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at bruttoproduksjonen i olje- og gassutvinning i faste priser økte med 15,3 prosent fra 1995 til 1996. Olje- og gassprisene viste i samme periode en gjennomsnittlig økning på 18,4 prosent. Eksporten av naturgass steg med 36,0 prosent i volum, mens eksporten av olje økte med 12,4 prosent. Den innenlandske etterspørselen etter olje gikk opp med 13,6 prosent fra 1995 til 1996, noe som til dels kan forklares av det kalde været.

Ifølge Oljedirektoratets produksjonsstatistikk var den samlede produksjonen av petroleum på norsk sokkel 222,1 millioner Sm^3 o.e. (standard kubikkmeter oljeekvivalenter) i 1996. Sammenlignet med 1995 innebærer dette en økning på 14,8 prosent. Produksjonen av naturgass viste sterkest relativ vekst med en økning på hele 34,5 prosent. Produksjonen av olje steg med 11,6 prosent, mens produksjonen av kondensat og NGL gikk opp med 9,5 prosent.

Tall fra Oljedirektoratet viser en oljeproduksjon (eksklusiv NGL og kondensat) på 175,5 millioner Sm^3 o.e i 1996, tilsvarende en gjennomsnittlig produksjon på 3,03 millioner fat pr. dag. Den gjennomsnittlige produksjonen i 1995 var 2,71 millioner fat pr. dag.

De største bidragene til produksjonsøkningen kommer fra felt som startet produksjonen i 1995/1996. Troll Vest og Heidrun begynte å produsere høsten 1995, og var i 1996 det femte og sjette største feltet på sokkelen. I denne perioden produserte de i gjennomsnitt henholdsvis 226 000 og 211 000 fat pr. dag. Feltenes platånivå ble i mars 1996 oppjustert fra 220 000 fat pr. dag til 250 000 fat pr. dag. Også feltene Yme og Frøy har bidratt vesentlig til økningen i produksjonen fra 1995 til 1996. De startet produksjonen henholdsvis i mai 1996 og i mai 1995 og begge feltene produserte i gjennomsnitt 31 000 fat pr. dag i 1996.

Oljeproduksjonen fra de fire mestproduserende feltene på norsk sokkel (Oseberg, Ekofisk, Statfjord og Gullfaks) har avtatt kraftig de senere årene. Produksjonen fra disse feltene vil trolig fortsette å vise klar nedgang. I 1996 var disse feltenes samlede andel av totalproduksjonen 52,4 prosent, mens andelen var 63,0 prosent året før. Oseberg og Ekofisk viste imidlertid en liten oppgang i produksjonen fra 1995 til 1996. For Ekofisk kom mye av produksjonsøkningen i oktober 1996, som var den beste måneden for Ekofisk-området på flere år. Produksjonsøkningen fra disse to feltene ble imidlertid mer enn oppveiet av den sterke nedgangen i produksjonen på Statfjord og Gullfaks. Valhall, Draugen, Statfjord Nord og Heimdal viste alle en produksjonsøkning fra 1995 til 1996 på over 15 prosent, mens produksjonen ved Gullfaks Vest, Lille-Frigg og Ula – i tillegg til Gullfaks og Statfjord – viste betydelig fall i den samme perioden.

For naturgass har det vært en sterk økning i produksjonen fra 1995 til 1996. Tall fra Oljedirektoratet viser at produk-

Olje- og gassproduksjon
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte tall.

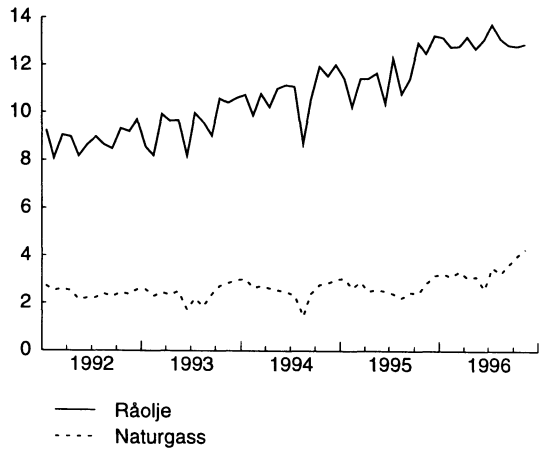

Kilde: Oljedirektoratet.

Produksjon av olje, gass, NGL og kondensat i 1996.

	Produksjon 1996	Endring fra 1995		Andel av henholdsvis olje- og gassproduksjonen
	Tusen Sm^3 o.e.	Tusen Sm^3 o.e.	Prosent	Prosent
Petroleum i alt	**222 100**	**28 669**	**14,8**	
Olje i alt	**175 503**	**18 277**	**11,6**	**100,0**
Herav:				
Oseberg	28 974	116	0,4	16,5
Gullfaks	25 025	-2 425	-8,8	14,3
Statfjord	21 609	-4 857	-18,4	12,3
Ekofisk	16 428	219	1,4	9,4
Troll Vest	13 133	10 314	.	7,5
Heidrun	12 263	11 359	.	7,0
Snorre	11 482	108	0,9	6,5
Draugen	8 444	1 473	21,1	4,8
Gass i alt	**37 397**	**9 592**	**34,5**	**100,0**
Herav:				
Sleipner	7 625	2 430	46,8	20,4
Ekofisk	7 568	-348	-4,4	20,2
Troll området	5 507	5 507	.	14,7
Heimdal	4 569	1 135	33,1	12,2
Statfjord	3 236	295	10,0	8,7
Friggområdet	1 898	152	8,7	5,1
NGL og kondensat i alt	**9 200**	**800**	**9,5**	

Kilde: Oljedirektoratet.

Markedsutviklingen for varer fra olje- og gassektoren
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd. kr 1996[2)]	Volum					Priser				
		1996	96.1	96.2	96.3	96.4	1996	96.1	96.2	96.3	96.4
Produksjon	170,8	15,3	2,5	1,5	3,9	0,8	18,4	9,6	5,8	3,3	11,6
- olje	149,0	12,1	-0,0	0,8	1,7	-0,6	23,0	12,3	6,7	4,1	14,2
- gass[3)]	21,8	36,0	21,1	6,2	16,8	8,0	-6,1	-6,9	0,1	0,7	-2,1
Eksport	155,2	15,8	2,1	2,5	3,2	1,5	18,4	9,6	5,8	3,1	11,6
- olje	135,3	12,4	-0,7	1,8	0,7	0,0	22,9	12,2	6,7	4,0	14,2
Hjemmeleveranser[4)]	13,7	9,8	7,0	-9,1	12,6	-6,9	24,2	13,1	7,1	4,3	14,9
Import[4)]	1,3	-9,6	15,2	3,4	3,8	108,9	38,7	11,7	14,5	-0,4	23,9
Innenlandsk anvendelse[4)]	15,0	7,9	7,5	-8,4	12,0	0,2	25,3	13,0	7,6	3,9	16,5
Lagerendring[4) 5)]	1,6	-22,8	-7,5	-42,3	-12,1	-57,9	20,0	13,0	7,6	3,9	16,5
Innenlandsk etterspørsel[4)]	13,4	13,6	11,8	-0,3	15,3	6,3	26,0	13,0	7,6	3,9	16,5

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i 1996 i løpende priser.
3) Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i nasjonalregnskapet.
4) Disse størrelsene omfatter kun olje.
5) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

sjonen av naturgass var 37,4 millioner Sm^3 oljeekvivalenter (o.e.) i 1996. Den betydelige økningen i produksjonen fra 1995 kan krediteres feltene Sleipner Øst, Heimdal og Troll Øst. Sleipner Øst har økt produksjonen med nesten 50 prosent siden 1995, og produserer over platånivået på 7,0 milliarder Sm^3. Sleipner Øst var for første gang det mestproduserende gassfeltet på norsk sokkel i 1996, etter å ha forbigått Ekofisk, som har vært den største gassprodusenten på sokkelen i flere år. Også Heimdal har vist en sterk økning i produksjonen. Troll Øst ble offisielt åpnet 19. juni i fjor, og har på månedsbasis siden september bidratt sterkest til produksjonen. Feltet vil trolig beholde denne posisjonen i tiden fremover. Levetiden for feltet er anslått til om lag 50 år, og feltet har kapasitet til å produsere mer gass enn det som foreløpig er kontraktsfestet for salg. Frigg-området viste en økning i produksjonen på 8,7 prosent fra 1995 til 1996. Det er imidlertid ventet at produksjonen ved hovedfeltet Frigg vil opphøre innen 1998.

Investeringer

Investeringsanslag for 1996
Investeringene i 1996 i *utvinning av råolje og naturgass, og rørtransport* er i Statistisk sentralbyrås telling for 4. kvartal 1996 anslått til 49,4 milliarder kroner. Dette er 0,8 milliarder kroner høyere enn nivået for 1995 (i løpende priser). At aktiviteten for fjoråret ser ut til å bli på linje med eller noe høyere enn i 1995, skyldes først og fremst økte investeringer til leting og felt i drift, mens investeringene i feltutbygging og rørtransport trolig blir på samme nivå som året før. Landinvesteringsanslaget for 1996 viser en betydelig nedgang fra tilsvarende 1995-tall.

Investeringene for *felt i drift* anslås til hele 9,0 milliarder kroner i 1996. Dette er 2,1 milliarder kroner høyere enn året før. Oppgangen skyldes for det første at flere felt er kommet i drift siden september 1995. Dette gjelder blant annet feltene Troll Vest, Heidrun og Sleipner Vest. I tillegg har det vært en økning i antall brønner som bores, og enkelte felt har av den grunn hatt betydelige investeringer i forbindelse med oppgradering av plattformene.

Investeringer i forbindelse med *leting* i 1996 anslås i 4. kvartalstellingen i fjor til 5,9 milliarder kroner. Dette er 1,2 milliarder kroner høyere enn de påløpte leteinvesteringene for 1995. For de tre første kvartalene i 1996 beløp letekostnadene seg til 3,7 milliarder kroner, en oppgang på 9,2 prosent fra samme tidsrom i 1995. Økt investeringsaktivitet medførte en vekst i antall riggdøgn og boremeter tilknyttet letevirksomheten på norsk kontinentalsokkel fra 1995 til 1996 på henholdsvis 25,4 og 3,3 prosent.

Anslaget for *landinvesteringer* i 1996 viser en nedgang på 1,8 milliarder kroner sammenlignet med investeringene i 1995. Dette skyldes spesielt reduserte investeringer ved Troll-terminalen som ble ferdigstilt i fjor. Terminalen behandler gass og kondensat fra Troll Øst, der produksjonen startet i juni 1996.

Investeringsanslag for 1997
De samlede oljeinvesteringene i 1997 anslås til 51,5 milliarder kroner i investeringsundersøkelsen utført i 4. kvartal 1996. Dette er en økning på 6,9 milliarder kroner (nominelt) fra anslaget for 1996 gitt i 4. kvartal 1995. Investeringstellingen omfatter kun felt og rørledninger som er besluttet utbygd. Dersom en inkluderer anslag for ikke vedtatte rørledninger og felt, øker investeringsanslaget til 57,9 milliarder kroner. Nominelt svarer dette til en vekst på 17,3 prosent fra investeringsnivået for 1996. Basert på disse anslagene blir 1997 et år med historisk sett høy investeringsaktivitet på norsk kontinentalsokkel.

Feltutbyggingsinvesteringene i 1997 anslås ifølge den siste investeringstellingen til 27,3 milliarder kroner, 6,4 milliar-

Påløpte og anslåtte investeringskostnader i oljeutvinning og rørtransport
Milliarder kroner, løpende priser

	1995[1]	1995[2]	1996[3]	1996[2]	1997[3]
Utvinning av råolje og naturgass	42,5	42,8	43,1	37,0	45,7
Leting	4,6	5,2	5,9	6,5	7,8
Feltutbygging	27,0	26,3	26,1	20,9	27,3
Varer	12,7	11,5	15,5	7,9	17,0
Tjenester	11,9	12,3	7,6	9,9	7,3
Produksjonsboring	2,3	2,5	3,0	3,0	11,6
Felt i drift	6,9	7,2	9,0	7,9	9,5
Varer	0,7	0,7	1,1	1,0	0,9
Tjenester	1,0	1,0	1,3	1,5	1,7
Produksjonsboring	5,3	5,5	6,6	5,4	6,9
Landvirksomhet	3,9	4,1	2,1	1,8	1,1
Rørtransport	6,1	6,4	6,3	7,6	5,8
Oljesektoren totalt	48,6	49,2	49,4	44,6	51,5

1) Endelige tall
2) Anslag gitt i 4. kvartal 1995
3) Anslag gitt i 4. kvartal 1996
Kilde: Statistisk sentralbyrå

der kroner høyere enn det tilsvarende anslaget for 1996. Den antatt sterke veksten i feltutbyggingsinvesteringene bidrar vesentlig til den anslåtte oppgangen i de samlede oljeinvesteringene fra 1996 til 1997. Sammenlignet med anslaget for 1997 gitt i forrige telling er feltutbyggingsanslaget oppjustert med 5,1 milliarder kroner. Oseberg Øst er med i tellingen for første gang, og bidrar sterkt til dette. Kostnadsøkning ved Åsgard og forserte investeringer på Ekofisk II-utbyggingen forklarer også mye av oppgangen. For enkelte prosjekter har også deler av investeringene blitt forskjøvet fra 1996 til 1997.

Leteinvesteringene i 1997 anslås til 7,8 milliarder kroner, som er 1,3 milliarder kroner høyere enn tilsvarende tall for 1996. Flere av operatørene oppgir at noe av leteaktiviteten som var planlagt i siste halvår 1996, har blitt utsatt til i år. Oljedirektoratet opplyser at selskapene planlegger å bore 32 letebrønner i 1997. I 1996 ble det boret 30 letebrønner. Tildeling av lisenser i Vøring- og Mørebassengene i februar 1996 under 15. konsesjonsrunde og den planlagte tildelingen i 16. runde (Barentshavprosjektet) i mars/april 1997 trekker også i retning av høye leteinvesteringer i 1997. Knapphet på tilgjengelige borefartøyer kan imidlertid begrense leteaktiviteten.

Anslaget for investeringer i *felt i drift* for 1997 er nå rekordhøye 9,5 milliarder kroner, en økning på 1,6 milliarder kroner fra tilsvarende tall for 1996. Oppgangen skyldes hovedsakelig oppstarting av flere nye felt gjennom 1996 og planlagt produksjonsstart for flere felt i 1997.

For *landinvesteringene* er det nye 1997-anslaget 0,7 milliarder kroner lavere enn tilsvarende 1996-tall, som følge av at utbyggingen av Troll-terminalen ble fullført i 4. kvartal 1996. Det siste 1997-anslaget viser imidlertid en oppgang på 0,5 milliarder kroner fra forrige investeringsundersøkelse, mye på grunn av at Åsgard-terminalen nå er kommet med i tellingen. Anslaget for *rørinvesteringene* er 1,8 milliarder kroner lavere enn tilsvarende 1996-tall. Dette skyldes hovedsakelig at utbyggingen av Zeepipe fase IIB nærmer seg slutten og at Haltenpipe ble ferdigstilt i 4. kvartal i fjor. Oppgangen i anslaget for rørinvesteringer fra forrige telling skyldes hovedsakelig at rørledningen mellom Åsgard-feltet på Haltenbanken og Kårstø-terminalen nå er med i tellingen.

Internasjonaliseringen av norsk oljevirksomhet

Etter mer enn 30 års virksomhet på norsk kontinentalsokkel har norsk oljeindustri opparbeidet seg et høyt kompetansenivå. På denne bakgrunn ser norsk oljeindustri store utfordringer i å opprettholde aktiviteten og videreutvikle oljeindustriens erfaring i en situasjon der man etterhvert vil stå overfor en utvikling med avtagende reserver og produksjon på norsk sokkel. Oljeindustrien utførte derfor i 1995 og 1996 et arbeid rettet mot kartlegging av mulighetene for norsk oljeindustri i det internasjonale markedet og strategier for internasjonalisering («INTSOK»). I rapporten, som ble fremlagt i september 1996, foreslås det å etablere et INTSOK-forum som skal arbeide for å samordne norsk oljeindustris interesser i utvalgte satsingsområder. Videre understreker rapporten viktigheten av et samarbeid med norske myndigheter når det gjelder industriell satsing i utlandet.

I INTSOK-rapporten stilles det spørsmål om hvorvidt en slik utadrettet satsing vil skje til fortrengsel for virksomhet hjemme. Rapporten peker på at internasjonal virksomhet for norsk oljeindustri på mange måter er en naturlig konsekvens av den kompetansen som nå er opparbeidet. Det legges blant annet vekt på at oljeindustrien etter drøye 30 års virksomhet har opparbeidet betydelig kompetanse når det gjelder ulike typer utbyggingsløsninger. Videre fremheves det at de norske oljeselskapene har kunnskaper som gjør dem til konkurransedyktige lisenspartnere i ulike petroleumsprovinser utenfor norsk kontinentalsokkel. Den utadrettede virksomheten vil derfor kunne være et viktig supplement til virksomheten i Norge, med et stort verdiskapningspotensiale. Å skape grunnlag for et godt samarbeid med selskaper i land som har en annen forretningskultur enn den norske, tar tid. Deltakerne i INTSOK mener derfor at INTSOK-arbeidet bør starte nå. Dette for å sikre fortsatt høy aktivitet når investeringsnivået på norsk kontinentalsokkel etterhvert tar til å synke.

Styringsgruppen for INTSOK, med deltakelse fra både oljeindustrien og myndighetene, har satt som målsetning å øke den petroleumsrettede omsetningen i utlandet fra 17 milliarder kroner i 1995 til 25 milliarder i år 2000 og 50 milliarder i 2005. Petroleumsrettet omsetning i utlandet defineres som summen av oljeindustriens eksport fra Norge og salg gjennom norske selskapers datterselskaper i utlandet, eksklusive salg av olje og gass.

Ressurser, investeringer og driftskostnader i oljevirksomheten

Norge hadde pr. 31.12.1996 ifølge Oljedirektoratet gjenværende petroleumsressurser på 10,4 milliarder Sm^3 o.e. (standard kubikkmeter oljeekvivalenter). Om lag 67 prosent av disse ressursene finnes i eksisterende felt eller i

Anslag på norsk petroleumsproduksjon

Produksjonsanslag for petroleumsproduksjon har vist seg å være usikre, også på forholdsvis kort sikt. At den faktiske naturgassproduksjonen på kort sikt viser mindre avvik fra anslagene enn råoljeproduksjonen skyldes at produksjonen av naturgass knyttes opp mot inngåelse av langsiktige salgskontrakter. På lengre sikt skjer det til dels betydelige justeringer ettersom nye kjøpere melder sin interesse. Usikkerhet knyttet til anslagene for fremtidig råoljeproduksjon er spesielt knyttet til nedfasingen av produksjonen fra de store feltene på norsk kontinentalsokkel, som Statfjord, Oseberg, Gullfaks og Ekofisk. Forhold rundt reserveanslag og utnyttingsgraden for eksisterende felt, og innfasing av produksjon fra nye felt og funn bidrar også til usikkerheten. Oljedirektoratet opererer derfor med et betydelig usikkerhetsintervall rundt sine anslag for forventet råoljeproduksjon. Illustrasjonen under viser hvor godt Statistisk sentralbyrås anslag for råoljeproduksjonen i 1994-1996 på ulike tidspunkt stemte overens med faktisk produksjon.

Usikkerheten rundt anslagene for den fremtidige petroleumsproduksjonen kan også illustreres med den oppjusteringen som i januar i år ble gitt av tallene som ble presentert i Nasjonalbudsjettet 1997 (NB97). Anslag for både råolje- og naturgassproduksjonen økte betydelig i forhold til tallene i NB97. I den nye prognosen økes produksjonsanslaget for råolje over de neste ti årene med om lag 170 millioner Sm^3. Oppjusteringen av prognosen skyldes hovedsakelig tiltak for å øke utvinningen fra felt som pr. i dag er i drift og økte anslag for gassalg. Produksjonen vil endres i årene fremover, ved at naturgass vil øke relativt til olje. Tall fra Olje- og energidepartementet indikerer at produksjonen av naturgass vil vokse sterkt fra 1996 til 1997 (fra om lag 39,0 til 46,0 milliarder Sm^3). Ifølge prognosen vil denne utviklingen fortsette i tiden frem mot 2004 slik at produksjonsnivået for naturgass kan komme opp i hele 80,0 milliarder Sm^3 rundt midten av neste tiår. Etter årtusenskiftet vil det trolig bli behov for betydelig mer gass enn det som produseres fra eksisterende felt. På bakgrunn av dette ble det i juni 1996 vedtatt en kombinert utbygging av Åsgardfeltet på Haltenbanken og nye gassprovinser i Osebergområdet. Den forventede økningen i etterspørselen kan også gi rom for utbygging av andre gassfelt. Naturgassandelen av samlet petroleumsproduksjon anslås på denne bakgrunn å øke fra om lag 14 prosent i 1995 til 36 prosent i år 2006. Produksjonen av råolje inkludert kondensat og NGL (Natural Gas Liquids) ventes å øke fra et nivå på om lag 3,2 millioner fat pr. dag i fjor til et toppnivå på 3,7 millioner fat pr. dag i år 2000 og 2001. Deretter anslås oljeproduksjonen å falle hvert år frem til et nivå på 2,5 millioner fat pr. dag i år 2006. Prognosen inkluderer produksjonen fra felt som pr. i dag er besluttet utbygd og funn og felt som er under vurdering. For den samlede petroleumsproduksjonen antydes det at nivået vil falle fra et toppnivå i år 2000 og 2001 på om lag 290 millioner Sm^3 til 225 millioner Sm^3 i år 2006. Økningen i naturgassproduksjonen ventes dermed ikke å bli sterk nok til å oppveie det anslåtte fallet i oljeproduksjonen.

Anslag for produksjon av petroleum på norsk sokkel
Mill. Sm3 o.e.

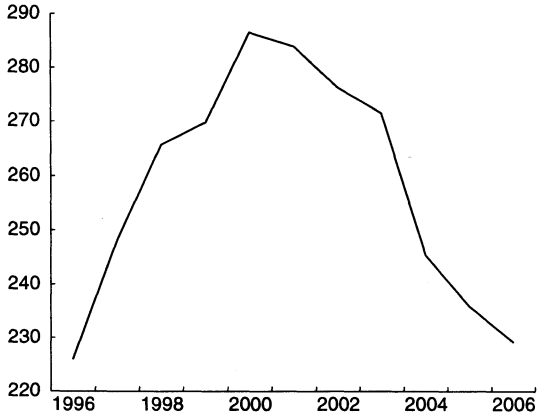

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hovedårsaken til den anslått sterke veksten i naturgassproduksjonen fra 1996 til 1997 ligger i oppstarten av de nye store prosjektene Troll Øst og Sleipner Vest. Troll Øst ble offisielt åpnet den 19. juni i fjor, mens Sleipner Vest startet sin produksjon i slutten av august 1996, vel syv måneder tidligere enn planlagt. Allerede i september i fjor var Troll Øst det mestproduserende naturgassfeltet på norsk kontinentalsokkel. Leveransene under Trollkontraktene vil, når produksjonen har kommet opp på sitt normalnivå, utgjøre rundt 45,0 milliarder Sm^3 pr. år.

Den økte etterspørselen etter norsk gass i det europeiske markedet skyldes blant annet at forbrenning av naturgass medfører betydelig mindre utslipp av CO_2 og andre forurensende stoffer enn forbrenning av olje og kull. Samtidig blir norske gassleveranser betraktet som en sikker og stabil energikilde. I tillegg til økt salg til de tradisjonelt største avtagerne av norsk naturgass, Tyskland og Frankrike, pågår det for tiden forhandlinger med interessenter i blant annet Spania, Polen og Tsjekkia. Når det gjelder salg til tsjekkiske Transgas er det inngått kontrakt for salg av 3,0 milliarder Sm^3 pr. år, men det har oppstått politiske komplikasjoner. Den tsjekkiske regjering er usikker på hvordan den norske kontakten vil virke inn på reforhandlingene av de russiske kontraktene som er nært forestående. Russland har til nå vært eneleverandør av gass til Tsjekkia. Forbruket i Tsjekkia er i dag om lag 7,0 milliarder Sm^3 i året, og ventes fordoblet innen år 2010, som erstatning for kull. Det norske gassforhandlingsutvalget (GFU) inngikk nylig en kontrakt med italienske SNAM om leveranser av om lag 6,0 milliarder Sm^3 pr. år fra år 2000, med muligheter for å øke volumet til 8,0 milliarder Sm^3 årlig på et senere tidspunkt. Kontrakten skal gå over 25 år og har en verdi på nær 90 milliarder kroner. Dette er den største kontrakten om salg av norsk naturgass som er inngått siden Troll-kontrakten ble undertegnet i 1986. Videre er det muligheter for kontrakter for levering av 2,0 milliarder Sm^3 til Danmark, 1,0 milliarder Sm^3 til VNG i Tyskland og muligens 3,0 milliarder Sm^3 til Spania, alt regnet pr. år. Det er dessuten utsikter til enighet med Storbritannia om gassleveranser via Friggrørledningen. GFU har også i det siste hatt et innledende forhandlingsmøte med det polske nasjonale gasselskap (POGC), som vil trenge gass i løpet av et par år. Forbruket i Polen er i dag om lag 11,0 milliarder Sm^3 pr. år, men forventes å stige til 25,0 milliarder innen år 2010. Russland er i dag eneleverandør til det polske markedet.

Samlede gjenværende petroleumsressurser pr. 31.12.96. Sm^3 o.e.

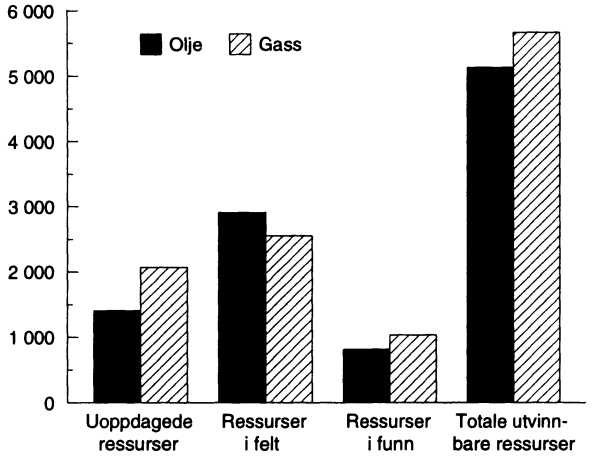

Kilde: Oljedirektoratet.

Leteinvesteringer pr. letehull, 1966-1995. Millioner kroner

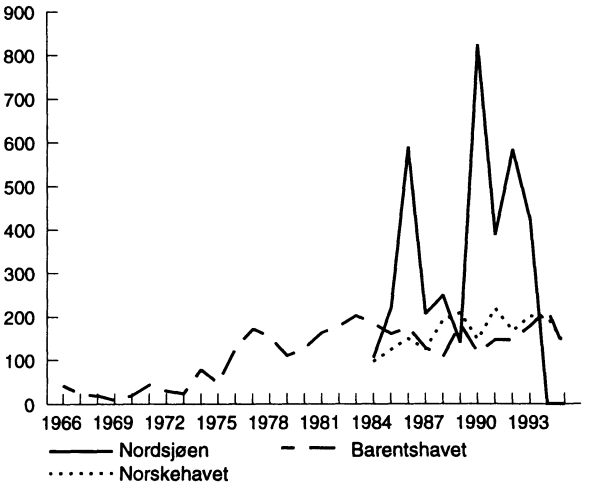

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Oljedirektoratet.

Driftskostnader pr. utvunnet ressursenhet for felt i drift, 1983-1995. Kroner pr. fat

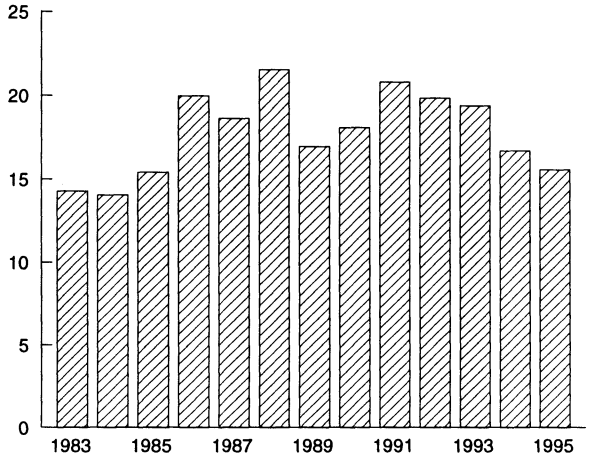

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Oljedirektoratet.

Investeringskostnader pr. utvinnbar ressursenhet, gruppert etter år for utbyggingsvedtak, 1967-1996. Kr/fat

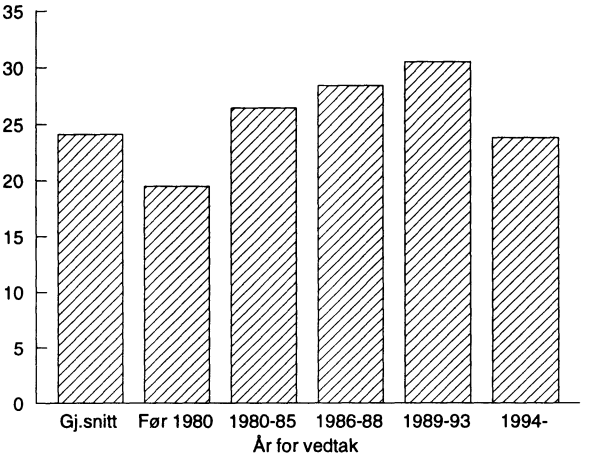

Kilde: Nærings- og energidepartementet og Oljedirektoratet.

blokker som er klassifisert som funn, mens 33 prosent er såkalte uoppdagede ressurser. Legger man produksjonen i 1996 til grunn, har Norge dermed ressurser nok til å fortsette produksjonen av olje og naturgass i henholdsvis 27 og 147 år fremover (R/P-rater). Disse ratene vil imidlertid forandre seg ettersom produksjonen og ressursbeholdningen endrer seg.

Ser vi på de totale anslåtte petroleumsressursene på norsk sokkel, både oppdagede og uoppdagede, utgjør gass 53 prosent. For felt i produksjon utgjør de gjenværende gassressursene nesten 50 prosent. De mindre utforskede provinsene i Barentshavet inneholder hele 75 prosent gass. Anslaget her er imidlertid preget av stor usikkerhet. I Nordsjøen utgjør gass om lag 53 prosent av petroleumsressursene, mens gassandelen i Norskehavet er 6 prosent. Drøye 81 prosent av de gjenværende oppdagede ressursene på norsk kontinentalsokkel kommer fra Nordsjøen, mens henholdsvis 15 og 4 prosent finnes i Norskehavet og Barentshavet. Mesteparten av de uoppdagede ressursene antas derimot å befinne seg i de to sistnevnte områdene (61 prosent tilsammen).

Ressurstilveksten på norsk kontinentalsokkel, definert som økning i forventet mengde produserbar olje og gass, har endret seg betydelig siden oppstarten i 1971. Oljedirektoratets tidsserie for funnstørrelsen fra 1971 og frem til i dag viser klart at funnene nå gjennomgående er mye mindre. I 1971 var gjennomsnittlig funnstørrelse om lag 100 millioner Sm^3. Den holdt seg relativt høy frem til 1981, men har siden vist en sterkt avtakende tendens. I dag er gjennomsnittlig funnstørrelse kun om lag 10 prosent av hva den var i 1971. I 1996 ble det påvist 10 nye funn på norsk kontinentalsokkel. Av disse var 2 mellomstore funn (10-50 millioner Sm^3 o.e.), mens de andre var små funn på under 10 millioner Sm^3 o.e. I 1996 var funnfrekvensen på 48 pro-

sent, som ifølge Oljedirektoratet er høyt sammenlignet med de fleste andre land i verden. Samlet ressurstilvekst i 1996 ligger ifølge Oljedirektoratets anslag mellom 100-190 millioner Sm^3 o.e. Mesteparten av tilveksten er olje, anslagsvis 60-115 millioner Sm^3. Dette var ikke nok til å erstatte uttaket av olje i 1996, som anslås til 176 millioner Sm^3. For gass var situasjonen motsatt. Nye funn i 1996 anslås til 40-75 millioner Sm^3 o.e., mens produksjonen utgjorde om lag 36 millioner Sm^3 o.e.

I 1997 vil mye av leteaktiviteten konsentreres om områdene nord for 62^0 nord, og det knytter seg spesielt spenning til resultatene fra boringen av de første store dypvannsstrukturene i Norskehavet. For første gang på over tre år skal det også bores to letebrønner i Barentshavet. I mars/april i år skal det videre deles ut nye leteblokker i 16. konsesjonsrunde. Utlyste blokker i denne konsesjonsrunden består av 86 blokker eller deler av blokker i Barentshavet. Forut for 16. konsesjonsrunde har myndighetene lettet på en del rammebetingelser knyttet til letevirksomheten i Barentshavet. Blant annet er arealavgiften redusert og det er gitt adgang til fellessøknad fra en gruppe av oljeselskaper. Målet er å sikre like rammer for ressursutnyttelsen i de tre petroleumsprovinsene på norsk kontinentalsokkel. Kostnadsutviklingen for letevirksomheten har vært svært ulik for de tre petroleumsprovinsene. Mens kostnaden pr. fat påvist ressursenhet for årene 1965-1995 i 1993-priser var 3,90 kroner i Nordsjøen og 3,60 i Norskehavet, var enhetskostnaden 9,70 kroner i Barentshavet. Tilsvarende tall for felt som er besluttet utbygd var i samme periode henholdsvis 5,50 og 7,90 kroner pr. fat for Nordsjøen og Norskehavet.

Den endrede ressurssammensetningen, samt en utvikling mot utnytting av mindre oljefelt har skapt store utfordringer for petroleumsvirksomheten. Denne situasjonen nødvendiggjør omstilling og fokusering på ny kostnadseffektiv teknologiutvikling. Prisene har vært lave siden 1991, noe som antakelig også har stimulert kostnadsreduksjoner. For å sikre et økonomisk grunnlag for utnyttelse av ressursene på sokkelen har myndighetene og oljeindustrien i fellesskap sett på mulighetene for å redusere kostnadene i lete-, utbyggings- og driftsfasen. Dette var bakgrunnen for etablering av NORSOK-utvalget (NOrsk SOkkels Konkurranseposisjon) i 1993. Målet for NORSOK-arbeidet er blant annet å oppnå 50 prosent reduksjon i driftskostnadene innen 1998. Statistisk sentralbyrås årlige statistikk for oljevirksomheten viser at den gjennomsnittlige driftskostnaden for felt i drift var 15,60 kroner pr. fat i 1995. Dette tilsvarer en nedgang på 6,8 prosent fra 1994. Kostnadene har siden 1991 blitt redusert med 24,5 prosent.

Det er også av interesse å studere hvordan investeringene pr. ressursenhet (fat o.e.) har utviklet seg over tid. For felt vedtatt utbygd i perioden 1967-1996 var de gjennomsnittlige investeringene til utbygging og drift 24,10 1995-kroner pr. utvinnbart fat. For felt vedtatt utbygd før 1980 var den gjennomsnittlige investeringskostnaden kroner 19,50 kroner pr. fat, mens enhetskostnaden lå på om lag 27 kroner for felt besluttet utbygd i perioden 1980-1988. Investeringskostnadene pr. ressursenhet nådde en foreløpig topp i perioden 1989-1993 med et gjennomsnitt på over 30 kroner pr. fat. For felt vedtatt utbygd etter 1993 har imidlertid den gjennomsnittlige investeringskostnaden pr. ressursenhet blitt redusert til om lag 24 kroner pr. fat. En bevisst satsing på kostnadsbesparende teknologi, blant annet gjennom NORSOK-samarbeidet har trolig bidratt til denne utviklingen. Norne-feltet, som ble vedtatt utbygd i 1995, var for eksempel det første feltet på norsk sokkel der det ble valgt en utbyggingsløsning med et produksjonsskip kombinert med et undervanns brønnsystem.

Petroleumsinntektene

Nettoproduksjonen av olje og naturgass økte fra vel 193 millioner tonn oljeeekvivalenter (mtoe) i 1995 til 222 mtoe i 1996, en økning på 15 prosent. Gjennomsnittsprisen for Brent Blend råolje steg fra 17 dollar i 1995 til 20,6 dollar i 1996. Kursen på dollar økte med vel 10 øre, slik at den gjennomsnittlige råoljeprisen i norske kroner gikk opp fra 107 kroner pr. fat i 1995 til 133 kroner pr. fat i 1996.

Bruttoproduksjonen i petroleumssektoren gikk opp fra 134 milliarder kroner i 1995 til 180,9 milliarder kroner i 1996, mens *bruttoproduktet* økte fra 100,5 til 141,9 milliarder kroner, henholdsvis 35 og 41 prosent. En større prosentvis økning i bruttoproduktet enn i bruttoproduksjonen skyldes at produktinnsatsen bare økte med 16 prosent fra 1995 til 1996. Petroleumssektorens andel av den totale norske verdiskapingen, bruttonasjonalprodukt, økte fra knapt 11 til om lag14 prosent.

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, definert som bruttoprodukt med fratrekk for lønnskostnader og løpende investeringer, økte med 39,7 milliarder kroner til 88,1 milliarder kroner fra 1995 til 1996, se figur. Økningen i bruttoproduktet bidro med 41,3 milliarder kroner, mens oppgangen i investeringene og lønnskostnadene trakk netto kontantstrømmen ned med henholdsvis 0,7 og 0,9 milliarder kroner.

Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 1996, som er summen av skatteinntekter, inntekter fra statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utbytte fra Statoil fratrukket statens andel av investeringene, er i nasjonalbudsjettet for 1997 foreløpig anslått til om lag 63,7 milliarder kroner. Dette er en økning på 25,2 milliarder kroner fra 1995.

Petroleumsrente, 1992-1996

År	Mrd.kr	Andel av bruttonasjonalprodukt
1992	29,6	3,8
1993	28,7	3,5
1994	23,7	2,7
1995	23,6	2,6
1996	61,4	6,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Petroleumsrente og kontantstrøm fra utvinning av olje og gass
Milliarder kroner

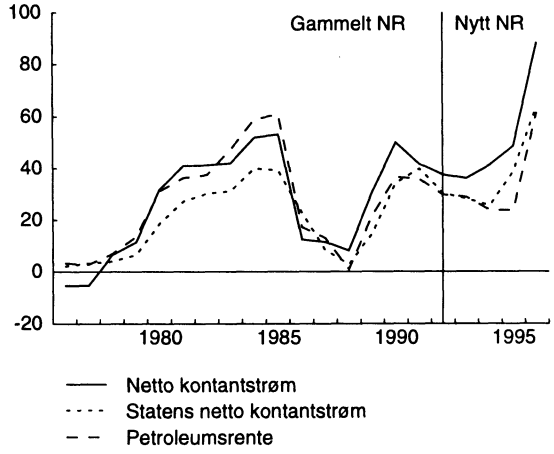

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Realpris på råolje 1861-1996
1996-dollar pr. fat.

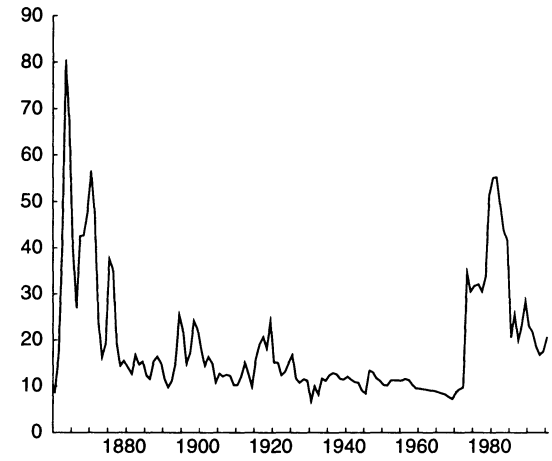

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Petroleumsrenten, definert som driftsresultat i petroleumssektoren korrigert for kapitalslit og indirekte skatter og fratrukket en beregnet normalavkastning av investert kapital, økte fra vel 23 1/2 milliarder kroner i 1995 til nær 61 1/2 milliarder kroner i 1996, beregnet på grunnlag av foreløpige anslag på realkapitalen i sektoren, se tabell. En må helt tilbake til perioden 1983-1986 for å finne tilsvarende nivå på petroleumsrenten. Som andel av bruttonasjonalproduktet utgjorde petroleumsrenten 6,1 prosent i fjor, en andelsøkning på 3,5 prosentpoeng fra 1995. De første fem årene på 80-tallet var imidlertid petroleumsrentens andel av bruttonasjonalprodukt om lag dobbelt så høy, 10-13 prosent.

Den samlede petroleumsformuen ble i nasjonalbudsjettet for 1997 anslått til om lag 850 milliarder kroner. Dette er en oppjustering med om lag 6 prosent fra 1996 vesentlig som følge av oppjusterte anslag for prisene fremover. «Permanentinntekten», beregnet som en normal avkastning av denne petroleumsformuen, er om lag 60 milliarder kroner ved 7 prosent rente. Petroleumssektoren er da forutsatt i tillegg å gi en normalavkastning på 24 milliarder kroner av en beregnet realkapital på 350 milliarder kroner som er nødvendig for å utvinne petroleumsformuen. Statens tilregnede andel av permanentinntekten utgjør vel 85 prosent, det vil si 45 milliarder kroner pr. år.

Det er knyttet stor usikkerhet til fremtidige petroleumsinntekter, både på grunn av usikkerhet om prisutviklingen på olje og gass, betydelige teknologisk baserte reduksjoner i utbyggings- og driftskostnader og tidvis store revurderinger av ressurs- og reserveanslag. De siste årene har de samlede petroleumsreserver på sokkelen blitt gradvis oppjustert samtidig med at uttappingstakten har økt. Etter at nasjonalbudsjettet for 1997 ble lagt frem, er de totale fremtidige produksjonsanslag oppjustert med om lag 1 millard fat oljeekvivalenter. Ved en forutsetning om jevn uttapping av et slikt kvantum over en tiårsperiode vil nåverdien (ved 7 prosent rente) av dette øke petroleumsformuen med om lag 100 milliarder kroner i forhold til anslagene i nasjonalbudsjettet. Det er grunn til å anta at det kan bli nye oppjusteringer av disse anslagene.

Industri og bergverksdrift

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at produksjonen i industri og bergverk økte med 2,8 prosent fra 1995 til 1996, målt i faste priser. Etter sterk vekst i 1. kvartal i fjor falt produksjonen i 2. kvartal som følge av streik, men tok seg kraftig opp igjen i 3. kvartal. Sysselsettingen i industrien økte med 2,1 prosent fra 1995 til 1996, med sterkest vekst innen verkstedsindustri, skipsbygging og nærings og nytelsesmidler. Industrien hadde en økning i produsentprisene på 1,3 prosent i 1996, til tross for nedgangen i prisene på metaller og cellulose- og papirprodukter. Investeringene økte med 9 prosent i 1996, etter en årsvekst på mer enn 40 prosent i 1995. Investeringene ble samtidig dreid mer i retning av maskiner og bort fra bygg og anlegg. Den høye investeringsaktiviteten må ses på bakgrunn av den sterke veksten i produksjonen i 1994 og høy lønnsomhet både i 1994 og 1995. Industriens ledere vurderte på slutten av fjoråret utsiktene for 1. kvartal 1997 som gode, der forventninger om økte priser og tiltakende etterspørsel fra hjemmemarkedet var viktige faktor bak helhetsvurderingen. Eksportrettede bransjer slet imidlertid fortsatt med svake internasjonale markeder og lave priser. Hvis appresieringen av den norske kronen ikke reverseres, vil imidlertid presset mot lønnsomheten øke i tiden fremover.

Produksjons- og markedsforhold

Produksjonen i industri og bergverk, målt i fast priser, økte med 2,8 prosent i 1996 etter en oppgang på 2,1 prosent året før. Eksportleveransene fra industrien gikk opp med 9,6 prosent i 1996, mens leveransene til hjemmemarkedet falt med 1,4 prosent. Industriens leveranser til eksport har fluktuert kraftig gjennom de siste årene - med en vekst på 14 prosent i 1994 og bare 3,2 prosent i 1995. Store variasjoner preget også utviklingen i eksportleveransene, sesongjustert, fra kvartal til kvartal gjennom 1996.

Alle næringer hadde i 1996 oppgang i produksjonen med unntak for treforedling. *Raffinerisektoren* hadde sterkest vekst med 13,6 prosent. Noe av årsaken til produksjonsveksten i – og utviklingen gjennom – 1996 er en forholdsvis svak utvikling i 1995, da vedlikeholdsstans på Mongstad mot slutten av året bidro til en produksjonsnedgang i sektoren på 9,6 prosent.

Verkstedprodukter, som er en av de største næringsgruppene, hadde en vekst i produksjon på 5 prosent, noe mindre enn i 1995 da oppgangen var 7,1 prosent. De siste årene har næringen hatt en kraftig vekst i eksportleveransene, som utgjør om lag halvparten av bruttoproduksjonsverdien målt i faste priser. I 1996 økte leveransene med 12,9 prosent, mot 14,9 prosent i 1995. På kort sikt ventes ingen vesentlige endringer i konjunkturutsiktene for næringen. Flere av bransjene forventer vekst i etterspørsel og noe bedre priser, vesentlig på hjemmemarkedet. Enkelte bransjer oppgir imidlertid problemer med mangel på arbeidskraft. I den eksportrettede delen av virksomheten sliter flere bransjer fortsatt med svake markeder, små ordrebeholdninger og lave priser. Aktivitetsnivået er imidlertid gjennomgående forholdsvis høyt og de fleste av bransjene har hatt vekst i 1996.

For *kjemiske råvarer* lå produksjonen i 1996 om lag på samme nivå som i 1995. Eksportleveransene økte imidlertid med 6,5 prosent, etter en nedgang på 3,2 prosent i 1995. Aktivitetsnivået i denne bransjen var i fjor svært høyt, med en gjennomsnittlig kapasitetsutnytting på om lag 95 prosent. Etter en nedgang gjennom siste del av 1995 økte produksjonen i 1. kvartal 1996 med 4,3 prosent, sesongjustert. I 2. kvartal falt produksjonen med 9,7 prosent blant annet som et resultat av arbeidskonflikter. Produksjonsbortfallet i 2. kvartal ble imidlertid hentet inn gjennom 3. kvartal. Bransjen ser optimistisk på utsiktene for 1. kvartal 1997, basert på forventninger om økt etterspørsel fra utlandet og noe høyere priser både på hjemme- og eksportmarkedet.

Markedsutviklingen for varer fra industi og bergverksdrift
Sesongjustert.Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd.kr 1996[2)]	Volum					Pris				
		1996	96.1	96.2	96.3	96.4	1996	96.1	96.2	96.3	96.4
Bruttoproduksjon i alt	404,4	3,0	2,4	-2,4	3,4	0,4	1,4	0,1	0,7	0,2	1,0
Konsumvarer	92,2	1,7	2,7	-1,9	0,6	-0,3	2,4	1,6	0,5	1,4	1,2
Innsats- og investeringsvarer	91,0	3,1	2,0	-1,2	2,4	-0,5	3,4	1,5	1,2	0,9	1,0
Industrielle råvarer	83,2	0,3	-0,5	-1,9	5,0	3,4	-3,7	-3,5	0,0	-3,2	0,5
Verft- og verkstedsprodukter	138,0	5,4	4,2	-3,9	5,3	-0,2	2,8	0,9	1,0	1,0	1,2
Eksport i alt[3)]	150,0	8,4	9,6	-1,1	0,3	4,1	-0,9	-1,4	1,0	-0,7	1,6
Konsumvarer	21,7	10,4	10,7	-3,9	2,6	-0,9	2,0	2,1	-1,9	2,6	3,6
Innsats- og investeringsvarer	26,2	8,3	7,6	-3,1	6,6	1,8	3,9	0,5	4,2	0,9	1,8
Industrielle råvarer	62,8	7,8	15,6	-3,5	3,7	-0,1	-5,5	-5,7	0,5	-3,9	0,7
Verft- og verkstedsprodukter	39,3	8,2	2,6	5,4	-9,1	14,7	2,4	1,1	2,5	0,8	2,8
Hjemmeleveranser i alt	254,4	0,1	-1,3	-3,2	5,3	-1,7	2,7	0,9	0,5	0,7	0,7
Konsumvarer	70,5	-0,7	0,5	-1,3	-0,0	-0,1	2,4	1,4	1,3	1,0	0,4
Innsats- og investeringsvarer	64,8	1,0	-0,2	-0,3	0,7	-1,4	3,3	2,0	-0,0	1,0	0,7
Industrielle råvarer	20,4	-16,5	-31,7	3,3	9,2	13,7	0,1	-0,5	-1,1	-1,0	0,4
Verft- og verkstedsprodukter	98,7	4,2	4,9	-7,7	12,1	-6,0	3,0	0,7	0,8	0,5	1,0
Import i alt	198,1	1,2	-1,7	-2,1	2,5	-1,0	-0,2	0,0	0,1	-0,1	0,1
Konsumvarer	24,9	0,4	1,6	3,2	1,1	0,8	2,6	-0,0	1,1	-0,3	1,5
Innsats- og investeringsvarer	41,2	7,4	4,3	-1,6	2,5	3,6	-0,5	-2,1	2,1	0,3	-2,8
Industrielle råvarer	43,5	2,2	0,3	-3,9	2,8	2,1	-1,9	0,1	-0,4	-2,1	0,8
Verft- og verkstedsprodukter	88,5	-1,6	-5,7	-2,8	2,7	-4,8	-0,1	0,7	-0,9	0,9	0,5
Innenlandsk anvendelse i alt	452,5	0,6	-1,5	-2,7	4,0	-1,4	1,4	0,5	0,3	0,4	0,4
Konsumvarer	95,4	-0,4	0,8	-0,1	0,3	0,1	2,5	1,0	1,2	0,7	0,7
Innsats- og investeringsvarer	106,0	3,5	1,6	-0,8	1,4	0,6	1,7	0,3	0,8	0,7	-0,8
Industrielle råvarer	63,9	-4,4	-11,4	-1,9	4,7	5,7	-1,4	-0,6	-0,5	-1,7	0,8
Verft- og verkstedsprodukter	187,2	1,2	-0,7	-5,2	7,2	-5,4	1,7	1,0	-0,2	1,0	0,7
Innenlandsk etterspørsel i alt	435,1	2,0	-0,7	0,4	2,8	-0,1	1,1	0,5	0,3	1,1	-0,6
Konsumvarer	92,8	2,3	-0,2	1,5	0,7	0,5	3,3	3,1	1,2	0,9	1,3
Innsats- og investeringsvarer	102,9	2,3	1,3	0,5	0,7	0,2	0,0	-1,2	0,2	3,4	-4,7
Industrielle råvarer	62,5	-0,4	-0,4	-1,7	2,4	1,5	-1,4	-1,0	-0,4	-1,9	0,3
Verft- og verkstedsprodukter	176,9	2,4	-2,1	0,5	5,3	-1,2	1,7	0,6	0,1	1,0	0,5

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall løpende priser.
3) Inneholder reeksport.

Industri og bergverksdrift. Produksjon og faktoretterspørsel
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr 1996[2]	Volum					Pris				
		1996	96.1	96.2	96.3	96.4	1996	96.1	96.2	96.3	96.4
Bruttoproduksjon i alt	377,4	2,8	3,1	-2,3	3,5	0,2	1,3	0,0	0,8	0,2	0,8
Konsumvarer	93,7	1,3	1,9	-1,8	0,9	-0,1	2,4	1,9	0,4	1,2	1,1
Innsats- og investeringsvarer	86,2	3,1	2,2	-0,5	0,5	0,2	2,4	0,9	1,0	0,6	-0,0
Industrielle råvarer	92,3	2,3	4,1	-3,1	5,7	1,8	-2,1	-2,9	0,3	-2,2	1,1
Verft- og verkstedsprodukter	105,1	4,3	4,2	-3,4	6,6	-1,0	2,7	0,2	1,6	1,1	0,8
Vareinnsats i alt	255,4	2,7	3,1	-2,1	3,4	0,3	1,8	1,7	-0,5	1,4	0,7
Konsumvarer	72,9	1,2	1,5	-1,6	0,8	0,0	2,1	4,0	-1,2	1,9	1,6
Innsats- og investeringsvarer	52,1	3,0	1,6	0,5	0,1	0,3	1,9	1,5	-0,9	0,6	0,7
Industrielle råvarer	66,7	2,7	4,7	-3,2	5,8	2,2	2,8	1,0	0,1	3,2	0,0
Verft- og verkstedsprodukter	63,8	4,3	4,4	-3,7	6,8	-1,2	0,3	-0,1	0,1	-0,2	0,2
Bruttoprodukt i alt	121,9	2,8	3,1	-2,6	3,6	-0,2	0,4	-3,3	3,6	-2,3	1,1
Konsumvarer	20,8	1,5	3,1	-2,7	1,3	-0,5	3,5	-4,9	6,2	-1,4	-0,8
Innsats- og investeringsvarer	34,1	3,1	3,1	-2,1	1,3	0,1	3,3	-0,1	3,9	0,7	-1,1
Industrielle råvarer	25,7	0,8	2,2	-2,8	5,2	0,6	-12,6	-10,5	0,8	-15,1	4,5
Verft- og verkstedsprodukter	41,4	4,3	3,7	-2,9	6,3	-0,7	6,6	0,6	3,9	3,1	1,8
Bruttoinvesteringer i alt	17,4	9,0	3,7	0,9	-2,1	6,4	2,1	1,4	-0,9	1,5	-0,2
Konsumvarer	3,2	-1,6	-2,3	-2,7	3,1	22,1	3,1	1,0	0,7	1,6	-0,2
Innsats- og investeringsvarer	4,5	22,1	1,5	11,2	8,5	-13,8	1,5	2,0	-1,5	2,1	-1,0
Industrielle råvarer	7,0	5,9	9,1	-6,6	-5,7	8,4	2,6	1,7	-0,6	0,9	0,1
Verft- og verkstedsprodukter	2,6	11,2	0,7	9,3	-16,4	23,5	0,7	-0,1	-1,4	2,1	-0,1
Sysselsetting[2]	312	2,1									
Bruttoinvesteringer i bygg og anlegg	7,2	4,1	-1,1	-11,2	-0,8	5,0	4,6	3,0	1,7	-0,2	0,8
Konsumvarer	1,4	16,5	-0,1	10,5	11,3	11,4	4,9	2,0	2,3	-0,3	1,1
Innsats- og investeringsvarer	1,0	27,7	11,5	-2,5	6,2	-11,5	4,8	3,3	0,1	-0,3	2,4
Industrielle råvarer	4,3	1,0	2,2	-20,4	-3,2	5,1	4,3	3,1	1,9	-0,3	0,2
Verft- og verkstedsprodukter	0,5	-24,3	-36,3	12,5	-22,6	21,8	5,2	3,6	0,2	0,5	1,1
Bruttoinvesteringer i maskiner	10,2	12,2	7,5	9,6	-2,9	7,2	0,6	0,6	-1,6	2,6	-0,7
Konsumvarer	1,9	-10,6	-3,5	-9,9	-2,5	30,2	0,9	0,2	-1,5	2,4	-0,3
Innsats- og investeringsvarer	3,5	20,8	-1,0	15,1	9,1	-14,4	0,5	1,3	-1,4	2,8	-2,0
Industrielle råvarer	2,8	13,4	24,5	18,3	-8,7	12,7	0,7	0,1	-1,6	2,1	0,4
Verft- og verkstedsprodukter	2,1	23,9	15,9	8,6	-14,9	23,8	0,6	0,3	-1,9	2,7	-0,3

1) Nivåtall i løpende priser.
2) Sysselsatte i industrien (1000).

Sysselsettingen

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte industrisysselsettingen med 2,1 prosent fra 1995 til 1996. Totalt var det 312 000 sysselsatte i industri- og bergverksdrift. Med unntak for treforedling og tekstil, bekledning og skotøy hadde alle industribransjer vekst i sysselsettingen. Den største av industribransjene, verkstedindustri og skipsbygging, sysselsatte 110 300 personer - en økning på 2,5 prosent fra 1995 til 1996. Sterkest vekst hadde kjemisk og mineralsk industri med 4 prosent. Også innen nærings- og nytelsesmidler og kjemiske råvarer var det klar oppgang.

På kort sikt venter industrien fortsatt økning i sysselsettingen, i første rekke konsumvareproduserende bransjer. Investeringsvareproduserende bransjer forventer også vekst i sysselsettingen, men peker samtidig på rekrutteringsproblemer. To av ti foretak venter at mangel på arbeidskraft vil være en viktig produksjonsbegrensende faktor i 1. kvartal 1997.

Investeringene

Investeringene i industri og bergverksdrift økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med 9 prosent fra 1995 til 1996 og kom opp i vel 17 milliarder kroner. Aktiviteten i 1996 har vært særlig stor innen kjemisk industri, treforedling, metallindustrien, verkstedprodukter og skip og oljeplattformer.

Investeringene har i de siste årene etablert ny kapasitet, særlig innen kjemisk industri der byggingen av en ny metanolfabrikk på Tjeldbergodden vil gi en årlig produksjon på om lag 800 000 tonn. I tilknytning til metanolfabrikken blir det også bygd en luftgassfabrikk som vil gi en vesentlig økning av industrigass-produksjon. Investeringene ventes avsluttet tidlig i 1997. En ikke ubetydelig

del av investeringene har også vært knyttet til nødvendige reparasjoner og vedlikehold av maskiner og bygg eller miljøinvesteringer. En del bransjer har investert i nytt utstyr og teknologi rettet inn mot spesialisering av produksjonen, nisje-produkter med høy lønnsomhet. Av de totale investeringene i 1996 gikk om lag 59 prosent til anskaffelser av maskiner og utstyr, mens de resterende 41 prosentene ble investert i bygg og anlegg.

I følge SSBs kvartalsvise investeringsstatistikk planlegger industrien også omfattende investeringer i år. Et tidlig anslag for investeringene i 1997 gitt i 4. kvartal 1996 er på om lag 12,5 milliarder kroner, dvs. noe høyere enn anslaget for 1996 rapportert i 4. kvartal 1995. Slike tidlige investeringsanslag er erfaringsvis en god del lavere enn det som 1 1/2 år senere blir registrert som endelige investeringer for et år. Dette skyldes mange forhold - noen sentrale er at undersøkelsen er utvalgsbasert, foretakenes investeringsplaner blir justert i lys av ny informasjon og ulike forhold påvirker fremdriften i de planlagte prosjektene.

Størst aktivitet i 1997 ventes innen kjemisk industri (inkl. oljeraffinering) som har foreløpige planer om investeringer i størrelsesorden 2,3 milliarder kroner, mens næringsmiddelindustrien planlegger å investere for vel 1,5 milliarder kroner. Også metallindustrien, forlag og grafisk industri, transportmiddelindustrien og mineralproduktindustrien forventer økte investeringer. For kjemiske råvarer ventes imidlertid en investeringsnedgang, noe som i stor grad skyldes at utbyggingen på Tjeldbergodden avsluttes i år.

Konjunktursituasjonen og industriens fremtidvurderinger

Utviklingen i andre halvår i fjor var positiv for industrien. Generelt var aktiviteten høy med en gjennomsnittlig kapasitetsutnyttingsgrad på om lag 82 prosent. Utnyttingsgraden var svakt økende gjennom 1996, mens antall arbeidsmåneder dekket av ordrebeholdningen lå forholdsvis stabilt rundt 3,5 - 3,7 måneder gjennom året. Fra midten av 1995 og gjennom fjoråret har en økende andel av foretakene angitt mangel på arbeidskraft som en begrensende faktor for produksjonen, mens andelen av foretak som angir mangel på kapasitet som begrensende faktor gikk ned fra 1995 til 1996. Andelen av foretak som begrenses i produksjonen av mangel på etterspørsel mv. har vist en nedadgående tendens gjennom de siste fire årene.

Konjunkturbarometeret for 4. kvartal 1996 gir et inntrykk av hvordan norske industriledere vurderer utsiktene for virksomheten inn i 1. kvartal i 1997. Undersøkelsen bygger på foretakenes vurderinger pr. 15. desember og fanger ikke opp effekter av appresieringen av den norske kronen tidlig i januar 1997. Industrien vurderte utsiktene som gode, med forventninger om vekst i etterspørselen og høyere priser på hjemmemarkedet. Både konsumvareprodusenter og innsatsvareprodusenter ventet en bedring i konjunktursituasjonen, med vekst i ordretilgangen.

Industriens gjennomsnittlige kapasitetsutnytting ved utgangen av kvartalet
Prosent

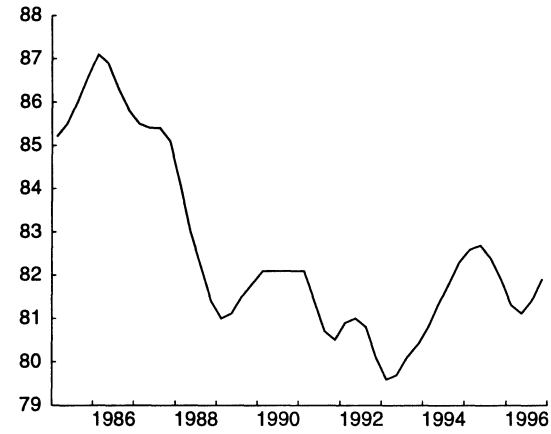

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

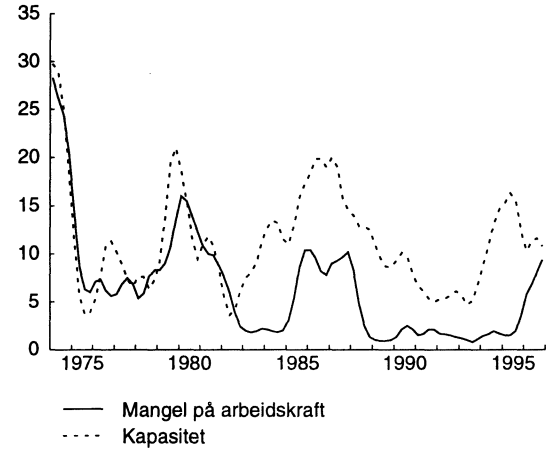

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

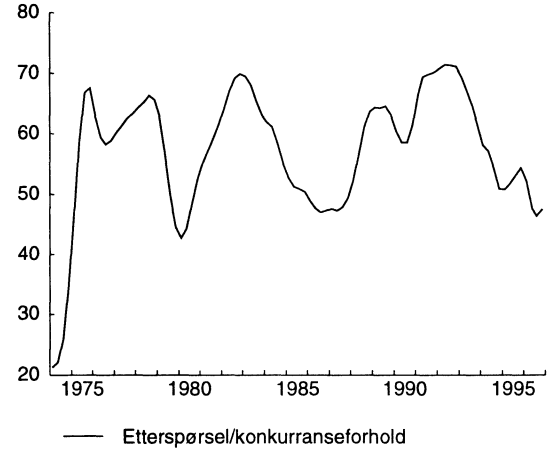

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra konsumvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1992=100

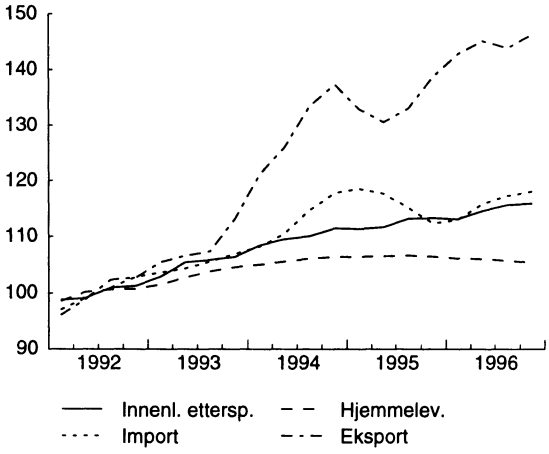

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1992=100

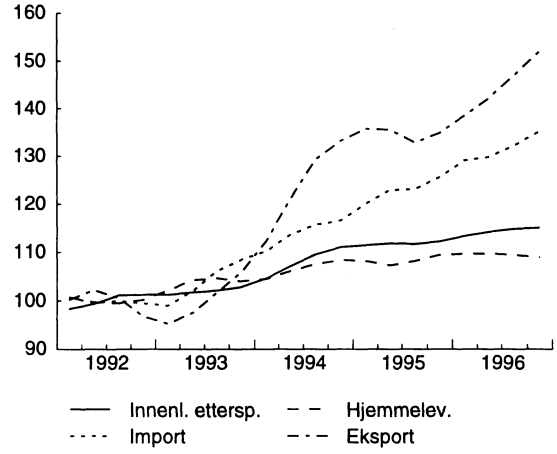

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra konsumvareproduserende industri
Sesongjustert. 1992=100

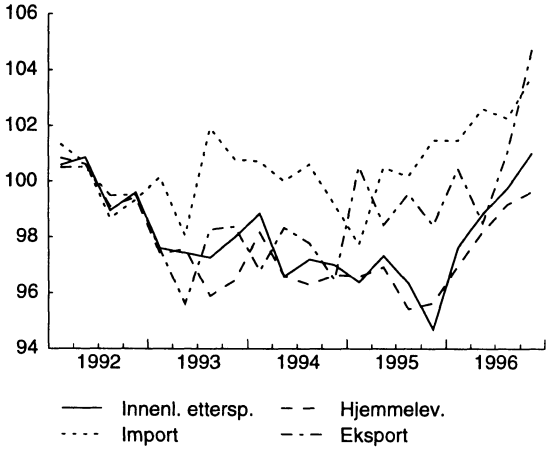

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjustert. 1992=100

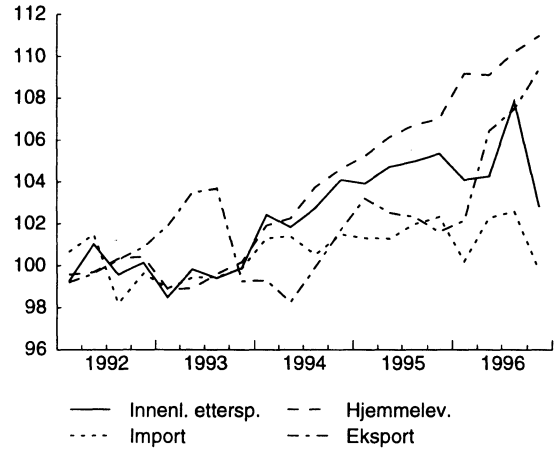

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i konsumvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1992=100

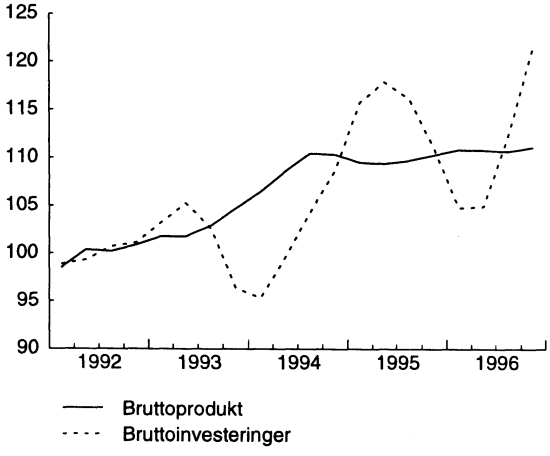

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1992=100

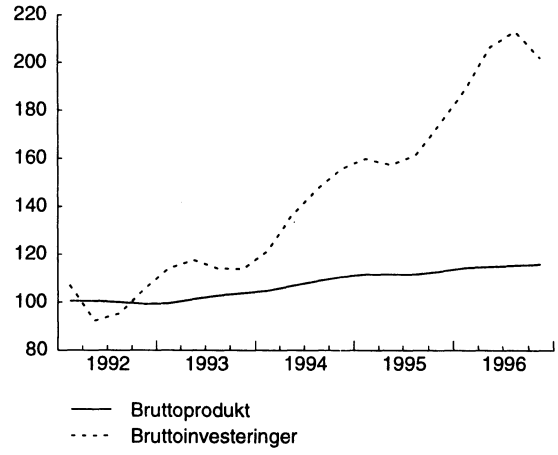

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra råvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1992=100

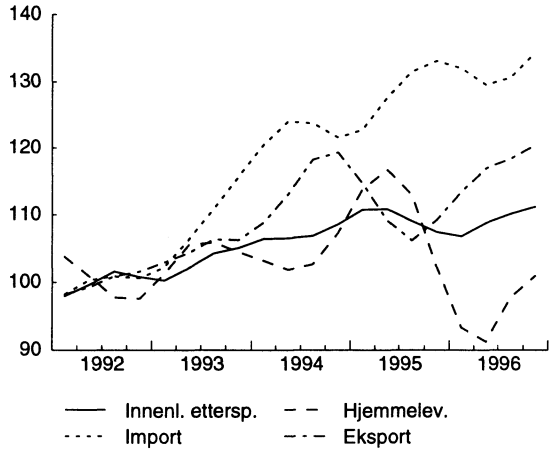

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1992=100

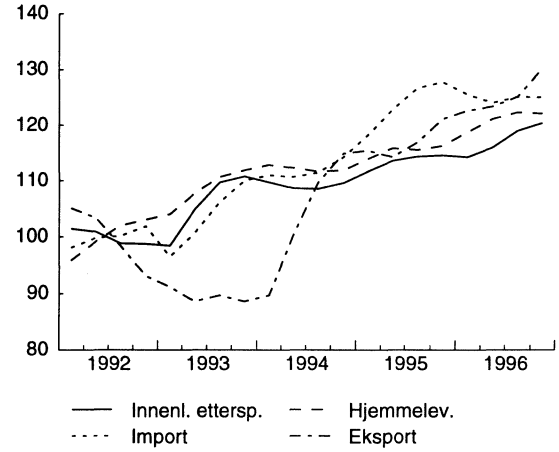

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra råvareproduserende industri
Sesongjustert. 1992=100

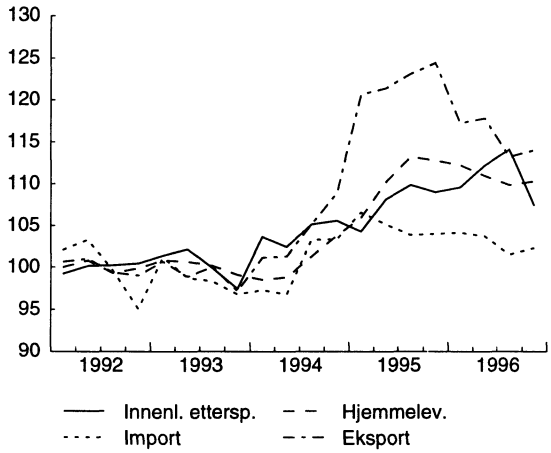

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjustert. 1992=100

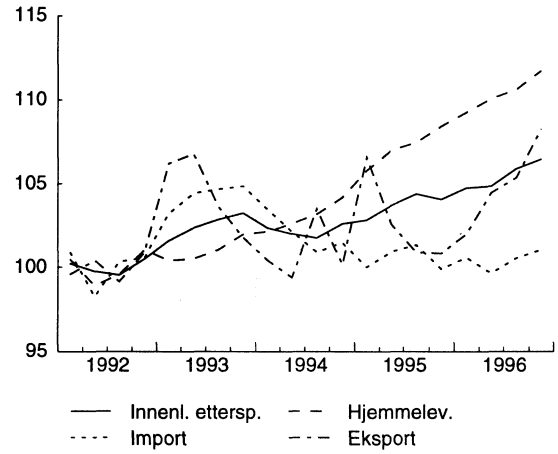

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i råvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1992=100

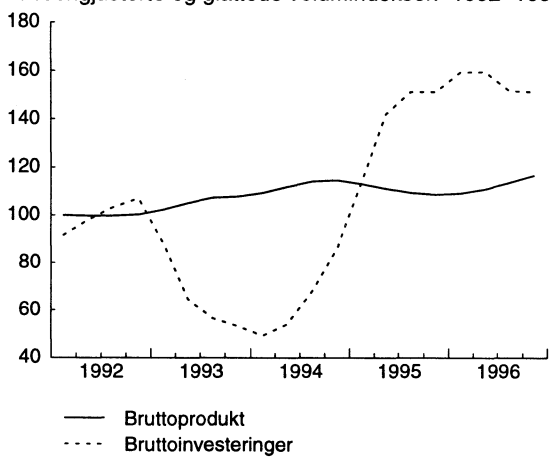

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1992=100

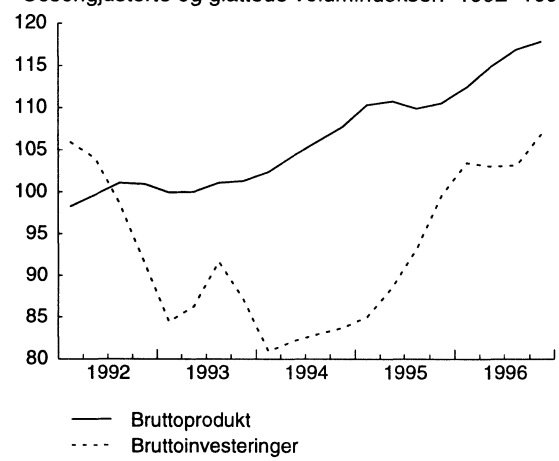

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
Verkstedprodukter. 1988=100

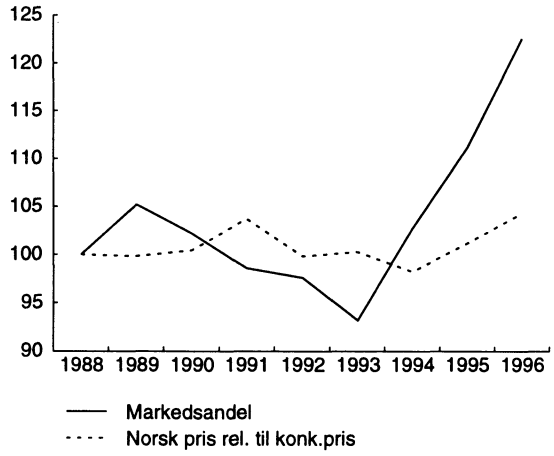

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser.
Verkstedprodukter. 1988=100

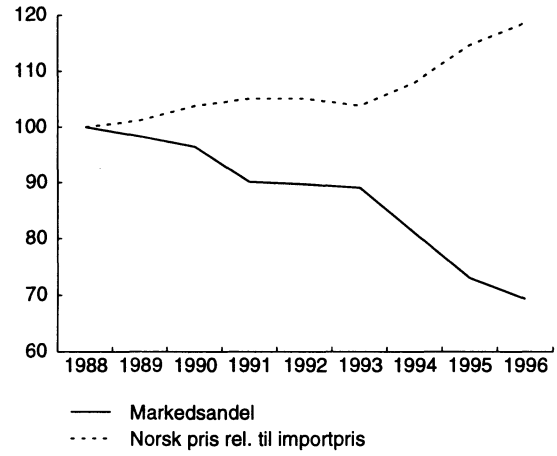

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og pris-kostnadsmargin for norsk eksport
Industrielle råvarer. 1988=100

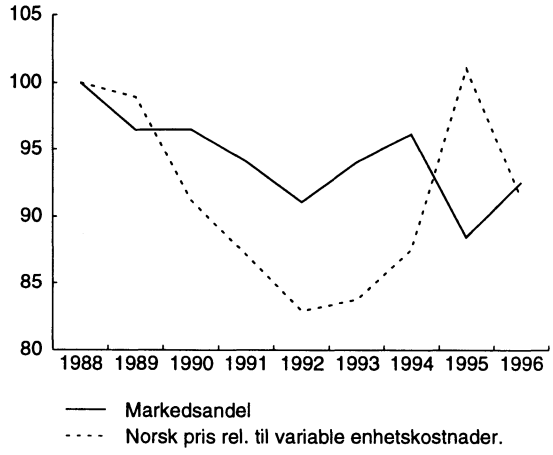

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
Industrielle råvarer. 1988=100

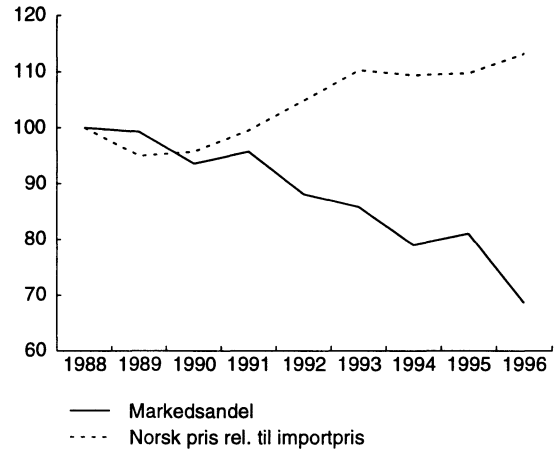

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
Andre varer fra industri og bergverk. 1988=100

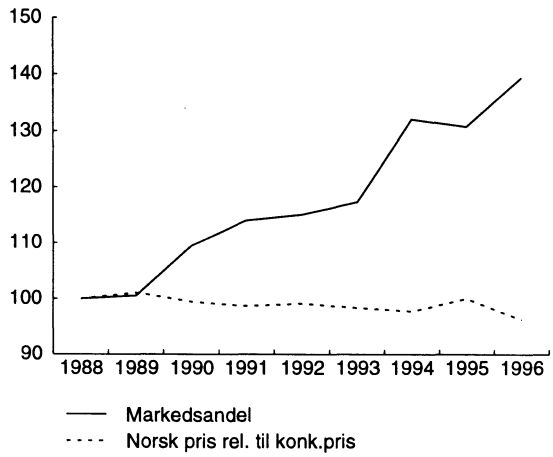

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
Andre varer fra industri og bergverk. 1988=100

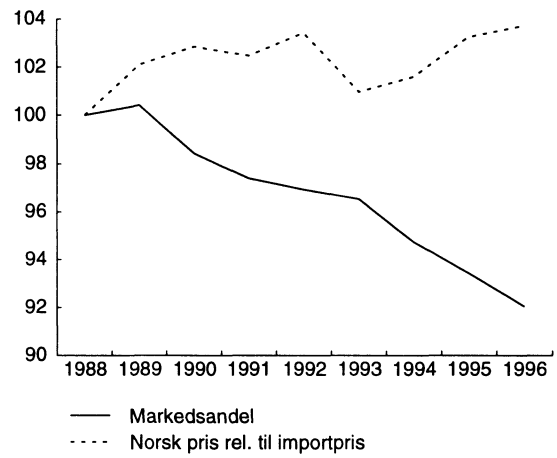

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Deler av eksportrettet industri sliter imidlertid fortsatt med svake internasjonale markeder. Tradisjonelle eksportbransjer som treforedling og metallindustri opplevde betydelige prisfall gjennom første halvår av 1996. Fra 1. til 3 kvartal i 1996 falt prisene på viktige papir- og massemarkeder med 30-50 prosent. I siste del av fjoråret tok prisene seg noe opp, men er fortsatt klart lavere enn for ett år siden. Den svake konjunktursituasjonen på viktige hovedmarkeder har hatt en negativ virkning på produksjonsutviklingen for 1996 som helhet, og har slått sterkere ut for masse- og celluloseprodukter enn for papir. Forventninger om vekst i etterspørselen fra eksportmarkeder bidrar likevel til at bransjen øyner en viss bedring i 1. kvartal. På noe lengre sikt (12 måneder) venter bransjen en noe bedre balanse i markedene med mulighet for vekst i produksjonen, men bare mindre endringer i prisnivå.

For metallindustrien har også prisutviklingen i de siste kvartalene gitt grunnlag for en viss optimisme. Aluminium ble notert til høyere priser enn for ett år siden på de internasjonale varebørsene, samtidig som kopperprisene har styrket seg betydelig etter et tilnærmet kollaps i fjor. Aluminiumsindustrien, som er en sentral bransje i næringen, venter imidlertid ingen vesentlige endringer i produksjon eller etterspørsel på kort sikt. En ytterligere økning i prisene vil på litt lengre sikt muliggjøre en oppgang i produksjonen ved at stengt kapasitet blir gjenoppstartet. Det planlegges også en ikke ubetydelig kapasitetsutvidelse

Industriens markedsandeler

Norske produsenters markedsandeler er størrelsesforholdet mellom norske leveranser til markedet og samlet omsetning. For eksportvarer kan markedsandelen beregnes som forholdet mellom norsk eksport og et veid gjennomsnitt av den samlede vareimporten hos våre viktigste handelspartnere, begge deler regnet i volum. Sammensetningen av norsk industrieksport avviker imidlertid betydelig fra vareimporten hos handelspartnerne, slik at andelene bare er grove indikatorer for norske produsenters eksportutvikling. Hjemmemarkedsandelene kan beregnes som leveranser fra innenlandske produsenter i forhold til samlet innenlandsk anvendelse av ulike varer, begge deler regnet i volum.

Eksportmarkedsandelen for verkstedprodukter gikk ned fra 1989 til 1993, men i perioden 1994-96 økte eksportvolumet betydelig sterkere enn etterspørselen i utlandet, se figur. Nedgangen i de norske eksportprisene relativt til prisene på konkurrerende utenlandske produkter fra 1991 til 1994 var beskjeden, og kan bare i liten grad bidra til å forklare den sterke oppgangen i markedsandelen. Siden hjemmemarkedsandelene også har avtatt betydelig etter 1994, kan utviklingen i denne perioden trolig knyttes til den økte internasjonale spesialiseringen i produksjonen av verkstedprodukter. Nedgangen i markedsandelene på hjemmemarkedet må også ses i sammenheng med en økning i hjemmeprisene sett i forhold til prisen på importerte varer, som særlig gikk opp i perioden 1994-96.

For industrielle råvarer som metaller, treforedlingsprodukter og kjemiske råvarer, ble eksportmarkedsandelen betydelig redusert fra 1988 til 1992. Deretter har andelen utviklet seg ujevnt fra år til år. Frem til 1992 kan utviklingen trolig føres tilbake til økt eksport fra Øst-Europa og det tidligere Sovjetunionen, som førte til svak prisutvikling og fallende markedsandeler for norske produsenter. Utover på 1990-tallet tiltok lønnsomheten betydelig, uten at dette ga positive effekter på markedsutviklingen. En medvirkende årsak kan være samarbeidet om å begrense produksjonen av aluminium fra begynnelsen av 1994, som førte prisene oppover, men stabiliserte markedsandelene. I fjor bidro økte kraftpriser og svakere prisutvikling på råvarer til redusert lønnsomhet for norske produsenter. Hjemmemarkedsandelen for industrielle råvarer avtok med rundt 30 prosent fra 1988 til 1996. Nedgangen ser ut til å kunne føres tilbake til at hjemmeprisene økte mer enn prisene på konkurrerende importvarer, spesielt i begynnelsen av perioden

Eksportmarkedsandelen for andre varer fra industri og bergverk har vist en markert stigende trend siden 1989. Utviklingen kan trolig et stykke på vei forklares ved at svak innenlandsk etterspørsel, særlig i begynnelsen av perioden, førte til at produksjonen i økende grad ble rettet mot det internasjonale markedet. Forholdet mellom norske eksportpriser og prisen på tilsvarende produkter i utlandet kan trolig også ha bidratt. Hjemmemarkedsandelen har avtatt siden 1989, men ikke like sterkt som for de to andre varegruppene. Også her har hjemmeprisene periodevis økt mer enn konkurranseprisene

Bygge- og anleggsvirksomhet

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte bruttoproduksjonen i bygge- og anleggsvirksomhet med 2,2 prosent fra 1995 til 1996. Sesongjusterte tall viser at produksjonen var relativt stabil gjennom året. Bygge- og anleggsinvesteringene holdt seg omtrent på samme nivå som i 1995. Boliginvesteringene avtok med 3,4 prosent, mens investeringene i offentlig forvaltning økte med 6,7 prosent. For det øvrige fastlands-Norge økte investeringene i bygninger og anlegg med 1,9 prosent.

Ifølge Statistikk sentralbyrås nye produksjonsindeks for bygge- og anleggsvirksomhet, lå produksjonen av *nye boliger* i 1. halvår 1996 om lag 9 prosent under nivået i samme periode året før. Boligproduksjonen steg noe i 2. kvartal og kom da opp på fjorårets nivå. For andre bygg enn boliger lå produksjonen vel 10 prosent over 1995-nivået i hele perioden frem til 4. kvartal. Tall fra byggearealstatistikken indikerer økende produksjon av yrkesbygg og stabil boligbygging på slutten av året

Produksjonsindeksen for *rehabiliteringsvirksomheten* flatet ut i 1996, etter å ha steget gjennom hele 1995. Tall fra ordrestatistikken tyder på nedgang i rehabilitering av boliger i 1996, mens rehabilitering av yrkesbygg hadde en motsatt utvikling.

Bygge- og anleggsvirksomheten.Markedsutvikling og produksjon
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd.kr 1996[2)]	Volum					Pris				
		1996	96.1	96.2	96.3	96.4	1996	96.1	96.2	96.3	96.4
Bygge- og anleggsinvesteringer[3)]	83,5	-0,5	-0,9	-3,4	4,1	1,2	4,5	1,4	1,7	0,5	0,8
Boliger	29,0	-3,4	-1,7	-0,1	1,8	-2,1	4,4	0,9	1,4	0,3	1,9
Offentlig forvaltning	23,1	6,7	7,5	-0,7	7,6	-6,1	4,6	1,5	2,0	1,1	-0,3
Kraftforsyning	1,9	-13,7	-3,5	0,4	-4,1	32,6	4,8	3,3	1,8	1,2	-1,8
Fastlands-Norge ellers	29,5	-1,9	-5,7	-8,8	4,3	9,0	4,6	1,8	1,8	0,3	0,9
Bruttoproduksjon	111,8	2,2	2,2	-0,0	-0,5	1,0	4,6	2,3	1,2	0,9	0,7
Produktinnsats	73,6	2,2	2,2	-0,0	-0,5	0,8	1,8	0,1	0,9	0,6	0,6
Bruttoprodukt	38,3	2,2	2,0	-0,0	-0,7	1,2	10,5	6,7	1,7	1,5	0,9

1) Markedspriser.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Utenom oljevirksomhet og sjøfart.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoprodukt i bygge- og anleggsvirksomhet
Sesongjustert. 1992=100

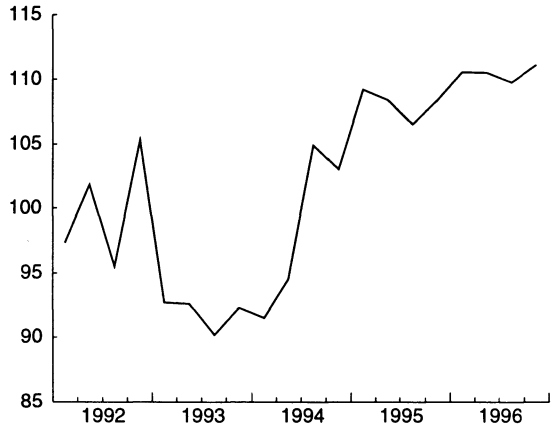

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

To bruktboligprisindikatorer (1990=100) og igangsettingen av nye boliger (sesongjustert)

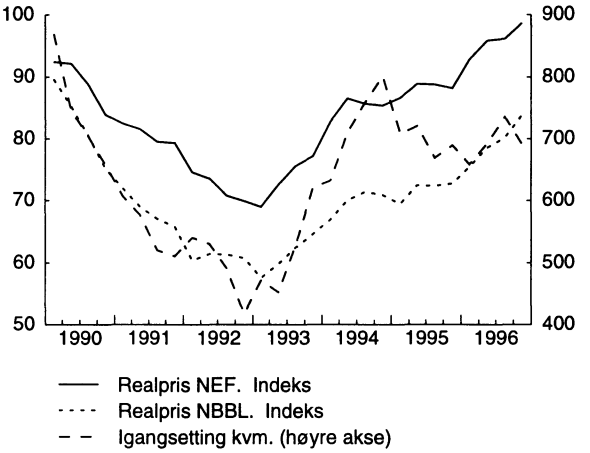

Kilde: NEF/ECON, NBBL og Statistisk sentralbyrå.

Anleggsvirksomheten økte våren 1996 og produksjonsindeksen for anlegg lå i 3. kvartal nesten 3 prosent over fjorårets nivå. Tilgangen på nye anleggsprosjekter gikk noe ned i 3. kvartal i fjor, men ordrereserven lå likevel 7 prosent over nivået ved utgangen av samme kvartal året før.

Veksten i sysselsettingen fortsatte i 1996 og ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet lå antall sysselsatte i fjor om lag 2,6 prosent over nivået i 1995. Arbeidsdirektoratet registrerte i gjennomsnitt 6825 arbeidsledige bygge- og anleggsarbeidere i 1996. Dette er en nedgang på vel 13 prosent fra 1995 og en halvering i forhold til det høyeste ledighetsnivået hittil på 90-tallet, som ble målt i 1992.

Boliger

Det ble igangsatt vel 7 prosent færre boliger i 1996 enn året før, ifølge foreløpige tall fra byggearealstatitsikken. Igangsatt bruksareal til bolig lå omtrent på samme nivå som i 1995, pga. større gjennomsnittlig areal pr. bolig. Sesongjusterte månedstall viser at den stigende tendensen i igangsettingen av nye boliger i 2. og 3. kvartal, flatet ut i 4. kvartal.

Husbankens søknadsinngang på oppføringslån til nye boliger og lån til omsorgsboliger lå i fjor om lag 30 prosent under nivået i 1995. Dette tilsvarer nedgangen i Husbankens lånerammer for 1996. De private bankene økte i fjor sin andel av den samlede boligfinansieringen. Relativt liten forskjell i lånerenten, samtidig som de private kredittinstitusjonene dekker en større andel av finansieringsbehovet pr. bolig nevnes av Husbanken som viktige årsaker til nedgang i antall kunder.

Yrkesbygg

Igangsatt bruksareal til andre bygg enn boliger økte med vel 17 prosent fra 1995 til 1996, ifølge foreløpige tall fra byggearealstatistikken. Ikke siden byggeboomen i årene 1985 - 1988 har aktiviteten i yrkesbyggsektoren vært større. Igangsatt bruksareal til andre bygg lå i fjor 27 prosent under toppnivået i 1986. I Oslo økte igangsatt areal til yrkesbygg med 40 prosent i fjor, fra et høyt nivå året før. I

Akershus ble det påbegynt omtrent like mye bruksareal i 1996 som i 1995. En vekst på 50 prosent førte Rogaland opp på samme nivå som Akershus. Om lag 37 prosent av totalt areal til andre bygg enn boliger ble igangsatt i disse tre fylkene i fjor.

Pris og kostnadsutviklingen

Prisene på brukte boliger steg kraftig gjennom hele 1996. Fra 4. kvartal 1995 til 4. kvartal 1996 økte prisene på borettslagsleiligheter med nesten 20 prosent i gjennomsnitt for hele landet, og med vel 26 prosent i Oslo. Statistisk sentralbyrås prisindeks for brukte boliger steg 8,2 prosent fra 3. kvartal 1995 til 3. kvartal 1996 og lå om lag 43 prosent over bunnivået i 1. kvartal 1993. Prisstigningen var størst i Oslo og Akershus, med henholdsvis 10,3 og 13,4 prosent. Prisene på borettslagsleiligheter steg med 4,8 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor. Prisstatistikken til Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON viser i gjennomsnitt en prisøkning på 10 prosent fra 1995 til 1996 og en prisvekst på 3 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor. Rentereduksjonene i begynnelsen av oktober var trolig en medvirkende årsak til den relativt sterke prisveksten på slutten av fjoråret. Det er sansynlig at Statistisk sentralbyrås prisindeks vil vise en tilsvarende utvikling. SSBs indeks for 4. kvartal 1996 publiseres i mars i år.

Den kraftige prisveksten på nye eneboliger flatet ut i 2. og 3. kvartal i fjor, etter at disse prisene hadde steget omtrent like mye som prisene på brukte boliger gjennom de to foregående årene. I 3. kvartal 1996 lå prisindeksen for nye eneboliger 4,5 prosent over nivået på samme tid året før. Stabile trelastpriser siden våren 1995 og kun moderat prisoppgang på de fleste byggevarene har medvirket til denne utviklingen. Byggekostnadsindeksene for eneboliger, rekkehus og boligblokker økte med henholdsvis 0,9, 1,1 og 1,7 prosent fra 1995-1996. Lønnsstigningen i bygge- og anleggsvirksomheten var i fjor betydelig høyere enn året før. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte lønn pr. normalårsverk med 4,4 prosent i fjor, etter en vekst på 2,3 prosent året før.

Leieprisnivået for kontorlokaler i Oslo steg kraftig i 1996, etter å ha ligget relativt stabilt i 1995. Gjennomsnittlig leie lå på slutten av fjoråret vel 20 prosent over nivået et år tidligere, ifølge Markedsrapporten til Norsk Nærings Megling for 4. kvartal i fjor. Det er likevel et godt stykke igjen til toppnivået i 1988, om lag 25 prosent for de mest attraktive lokalene. Dagens Næringslivs leieprisstatistikk for januar 1997 bekrefter denne utviklingen: Deres undersøkelser i Oslo viser at leieprisene for kontorlokaler økte med 16 prosent i gjennomsnitt i løpet av 1996.

Konkurser

Etter at antallet konkurser i bygge- og anleggsvirksomhet økte betydelig i 1. halvår 1996, sank antallet konkurser i 3. kvartal tilbake til fjorårets nivå. I perioden 1. til 3. kvartal 1996 var det 17 prosent flere foretakskonkurser i bygge- og anleggsnæringen enn på samme tid året før, mens det for de fleste andre næringene var nedgang i antall konkurser. En stor andel av konkursene gjaldt foretak som var etablert de siste to årene.

Elektrisitetsforsyning

Produksjonen av elektrisitet i 1996 var ifølge tall fra NVE på 104,8 TWh, en nedgang på 15 prosent fra året før. Dette er den laveste kraftproduksjonen siden 1987. Produksjonen var særlig lav siste halvår, og lå da 28 prosent under nivået i samme periode året før. Den lave produksjonen skyldtes at det var usedvanlig lite snø i fjellet i fjor. Det kom dermed lite vann fra snøsmelting til vannmagasinene på våren, noe som resulterte i en lav fyllingsgrad i magasinene. Den lave produksjonen medførte både høyere priser på elektrisitet og en betydelig økning i importen. Total import i fjor var på 13,2 TWh. Dette er den høyeste importen noensinne, og nesten 6 ganger over nivået året før. Eksporten var i fjor på 4,2 TWh. Det meste av eksporten fant sted i begynnelsen av året, mens det var normal fyllingsgrad i magasinene.

Fyllingsgraden i vannmagasinene har siden slutten av mai i fjor (uke 22) ligget under minimumsnivået for tiårsperioden 1982-1991 (se figur i boks). Den lave fyllingsgraden og usikkerheten forbundet med den fremtidige strømforsyningen bidro til at spotprisnivået var svært høyt i 1996 sammenlignet med året før (se figur). Gjennom-

Kraftbalansen januar-desember. TWh

	1994	1995[1)]	1996[1)]
Kraftproduksjon	113,2	123,2	104,8
+ Import	4,8	2,3	13,2
- Eksport	5,0	9,0	4,2
- Pumpekraft	1,5	1,7	0,4
- Nett-tap	8,7	9,1	8,7
Netto innenlandsk forbruk	102,9	105,7	104,6
- Tilfeldig kraft, el-kjeler	5,4	5,9	3,3
- Kraftintensiv industri	28,2	28,1	28,4
- Alminnelig forsyning	69,4	71,7	72,9
(temperaturkorrigert)	(69,8)	(72,2)	(71,9)

1) Foreløpige tall.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges vassdrags- og energiverk.

Priser på elektrisk kraft til husholdninger, landsgjennomsnitt. Øre/KWh[1)]

	Tidspunkt	
	1.1.96	1.1.97
Kraftpris	17,7	24,7
+ Nettleie	17,0	17,8
+ Elavgift	5,3	5,6
+ Mva[2)]	9,1	11,1
= Totalpris[3)]	49,1	59,2

1) Gjelder for husholdninger med et forbruk på ca. 20 000 kWh i året.
2) Mva beregnes som 23 prosent av totalprisens tre øvrige komponenter.
3) Fastleddet inngår i prisen.
Kilde: Energiforsyningens Fellesorganisasjon.

Spotmrkedspris på elektrisk kraft omsatt over Statnett Markeds børs
Gjennomsn. pris i uke 1 1995 til uke 4 1997, øre/KWh

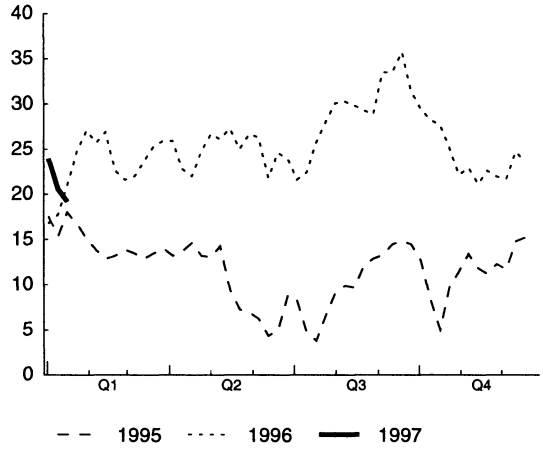

Kilde: Statnett Marked AS.

snittsprisen var på 25,2 øre/kWh, over det dobbelte av gjennomsnittlig spotpris i 1995. Justert for den generelle prisstigningen var spotprisen imidlertid nesten like høy i 1985. Spotprisen nådde et toppnivå i august/september, samtidig med at fyllingsgraden i vannmagasinene var svært lav i forhold til det normale for årstiden. På høsten justerte også mange energiverk opp kraftprisene på inntil 80 prosent som følge av de høye spotprisene og situasjonen i kraftmarkedet. Rikelig med nedbør i oktober, vedvarende høy import og redusert forbruk bidro imidlertid til å redusere både spotprisene og terminprisene mot slutten av fjoråret. Prisen på elektrisitet er sammensatt av kraftpris, nettleie og avgifter til staten. Den totale gjennomsnittsprisen til husholdninger (basert på et gjennomsnittlig årsforbruk på 20 000 kWh) var pr. 1.1.97 kommet opp i 59,2 øre/kWh, opp om lag 21 prosent fra 1.1.96 (se tabell). Gjennomsnittlig kraftpris økte med nesten 40 prosent. Elavgiften ble satt opp fra 5,3 til 5,62 øre/kWh fra 1.1.97.

Om vannmagasinenes fyllingsgrad

Etter en periode på over 100 år med direkte reguleringer, ble det norske kraftmarkedet deregulert i 1991 ved gjennomføring av den nye energiloven. De to siste årene har vi hatt ekstreme tilsigsforhold. I 1995 var det mye nedbør og flom, mens 1996 var et tørrår. Som følge av lite snø i fjellet vinteren 1995/96, har tilsiget til vannmagasinene knapt vært mindre i noe år siden 1931. De ekstreme nedbørforholdene har slått ut i sterkt varierende priser, i store endringer i innenlandsk produksjon og eksport/import og i større variasjoner i beholdningen av vann i magasinene enn vi tidligere har vært vant til.

Figuren viser utviklingen i vannmagasinenes fyllingsgrad på ukepasis fra siste del av 1994. De klimatiske forholdene i Norge, med høyt forbruk av elektrisitet om vinteren og tilsig til magasinene først og fremst om sommeren og høsten, gjør at magasinbeholdningen varierer betydelig gjennom året. Vannmagasinene fylles opp under snøsmeltingen fra slutten av april og gjennom høstregnet. Dette vannet brukes i løpet av vinteren til produksjon av elektrisitet. Fyllingsgraden vil også kunne variere betydelig fra år til år på grunn av variasjoner i nedbør- og temperaturforhold. Variasjonen i den årlige elektrisitetsproduksjon kan dermed bli relativt stor (til tross for stor magasinkapasitet i flerårsmagasiner). Import fra utlandet kan imidlertid bidra til at naturgitte svingninger i norsk elektrisitetsproduksjon i mindre grad slår ut i svingninger i elektrisitetspriser og -forbruk i Norge.

Figuren viser også illustrasjoner av mulige utviklinger i fyllingsgrad i vannmagasinene utover i 1997. Beregningene tar utgangspunkt i faktisk vannmagasinbeholdning i uke 5 i år. Deretter antydes et variasjonsområde for magasinfylling. Øverste stiplede linje baserer seg på et elektrisitetsforbruk på 91 prosent av forbruket vinteren 1995/96 (temperaturkorrigert for alminnelig forsyning). Forbruksnedgangen baserer seg på at observert forbruk hittil i vinter har vært 9 prosent lavere enn ifjor blant annet på grunn av økte priser, og det er dermed forutsatt at denne tendensen fortsetter fremover. Videre er det lagt til grunn en netto import på 420 GWh pr. uke (observert maksimalnivå for import i vinter). Under disse forutsetningene, og med normale klimatiske forhold, vil magasinbeholdningen i slutten av april (dvs. antatt bunn-nivå før snøsmeltingen) være 27 prosent eller 22 TWh høyere enn laveste regulerte vannstand (pålagt minimumsbeholdning av vann). Dersom elektrisitetsforbruket fremover ikke reduseres i forhold til ifjor og dersom nettoimporten til Norge blir null, vil fyllingsgraden bli 17 prosent eller 14 TWh (nederste stiplede linje). Fremdeles vil det altså være nok vann i magasinene til å dekke en eventuell forbruksøkning ved sterk kulde, eller en utsettelse av snøsmeltingen noen uker. Den midterste heltrukne linjen viser utvikling i magasinfylling med forutsetning om en forbruksnedgang på 4,5 prosent i forhold til forrige vinter og en netto import på 210 GWh pr. uke.

Illustrasjon av vannmagasinfylling våren 1997 samt faktisk magasinfylling uke 1/1995 - 5/1997
Prosent

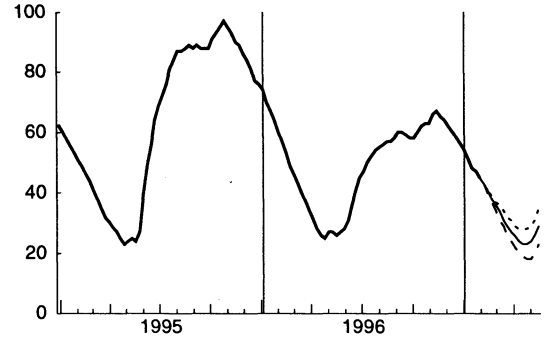

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Netto innenlands forbruk var i fjor på 104,6 TWh, en reduksjon på 1 prosent fra året før. Forbruk innen alminnelig forsyning (netto innenlands forbruk unntatt tilfeldig kraft til elektrokjeler og forbruk i kraftkrevende industri) utgjorde 72,9 TWh, en økning på 1,7 prosent fra 1995. Temperaturkorrigert ble forbruket imidlertid redusert med 0,3 prosent. Frem t.o.m. juli i fjor var det en svak oppgang i forbruket innen alminnelig forsyning, mens det fra og med august ble betydelig redusert i forhold til samme tidsrom året før. Nedgangen i forbruket må sees i sammenheng med økningen i kraftprisene. Prisoppgangen har trolig bidratt til en viss energisparing ved lavere utnyttelse av strømforbrukende utstyr, men det har også skjedd en overgang til bruk av andre energibærere som f.eks olje og ved. Om lag 3 av 4 husholdninger har mulighet til å veksle mellom to eller flere energibærere. Salgsstatistikken for petrolumsprodukter viser at det den siste tiden har vært en sterk økning i salg av fyringsoljer.

Forbruket av elektrisitet innen kraftkrevende industri var i fjor på 28,4 TWh, en oppgang på om lag 1 prosent fra året før. Forbruket steg mest innen produksjon av aluminum og andre metaller, noe som har sammenheng med produksjonsoppgang i denne sektoren. Forbruket av tilfeldig kraft i elektrokjeler var lavt i hele 1996, og ble redusert med 45 prosent fra året før. Dette skyldes at de høye spotprisene på elektrisitet gjorde det lønnsomt å gå over til å bruke olje i kjelene. Innen treforedlingsindustrien ble forbruket av tilfeldig kraft i fjor redusert med rundt 80 prosent fra året før. Samtidig gikk produksjonen ned med om lag 7 prosent.

Omsetningen på kraftbørsen har økt kraftig etter at svenske aktører fikk tilgang den 8. januar i fjor. Gjennomsnittlig omsetning pr. uke i fjor var på 775 GWh, mens den året før var på 384 GWh. Ved årsskiftet 1996/97 var omsetningen på kraftbørsen på over 1000 GWh/uke. Dette indikerer at flere kunder har gått over til kortere kontrakter i kraftmarkedet.

Salgsstatistikken for oljeprodukter viser at det i fjor var en kraftig oppgang i salg av fyringoljer og parafin fra året før. Salget av lette fyringsoljer og fyringsparafin økte med hhv. 30 og 17 prosent, mens salget av tunge fyringsoljer (utenom salg til utenriks sjøfart) steg med 48 prosent. Den kraftige økningen i salget av fyringsoljer henger til dels sammen med økt bruk av olje i kjelemarkedet (forklarer om lag 3/4 av veksten), men det har også skjedd en overgang fra bruk av elektrisitet til olje i husholdninger og industri ellers. Gjennomsnittlig listepris på fyringsolje i 1996 var på 3,40 kroner/liter inkl. moms, eller om lag 50 øre/kWh. Dette er en oppgang på rundt 15 prosent fra året før. Listeprisen på fyringsparafin var på 4 kroner/liter, tilsvarende 57,4 øre/kWh, en økning på om lag 10 prosent fra året før. Prisøkningen har bl.a. sammenheng med oppgangen i råoljeprisen.

Prisøkningen på elektrisitet i fjor bidro til en større interesse for utbygging av vannkraftverk. Antall søknader til NVE om konsesjon til utbygging av kraftverk ble mer enn fordoblet fra året før. Det har vært en spesielt stor interesse for små kraftverk, dvs. kraftverk med maskininstallasjon på under 1 MW. Dette dreier seg som regel om private kraftverk, drevet fra gårdsbruk, industribedrifter o.l. og som i mange tilfeller vil være tilknyttet et større energiverk.

Primærnæringene

Ifølge foreløpige tall økte produksjonen i primærnæringene med 0,5 prosent i 1996, mens antall sysselsatte i alt ble redusert med vel 2 prosent. Skogbrukets andel av produksjonsverdien har holdt seg stabilt på om lag 9 prosent de to siste årene. I volum falt imidlertid produksjonen i skogbruket med rundt 17 prosent i fjor, mens prisene økte med nær 14 prosent. De foreløpige tallene tyder på at sysselsettingen i skogbruket endret seg lite fra 1995 til 1996.

Jordbrukets andel av produksjonen i primærnæringene sank i fjor med 2 prosentpoeng til 55 prosent av totalen, mens fiske, fangst og oppdrettsnæringen økte sin andel tilsvarende til 36 prosent. Totalt økte verdien av eksporten av varer fra primærnæringene med nær 3 prosent, mens verdien av importen av primærnæringsvarer økte med 2,5 prosent. Dermed ble det importert for vel 1 milliard mer enn det ble eksportert for.

Jordbruket

Produksjonen i jordbruket har holdt seg relativt stabil de siste årene. Prisene gikk imidlertid ned i fjor, slik at produksjonsverdien ble redusert med 0,5 prosent. Bruttoproduktet økte med 3,6 prosent i faste priser, mens antall timeverk gikk ned.

Jordbruk. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1996	1995	1996	1995	1996
Bruttoproduksjon[1)]	24,3	2,6	0,1	-5,7	-0,6
Produktinnsats	12,0	-2,8	-3,9	1,3	1,5
Bruttoprodukt	12,3	7,9	3,6	-11,8	-2,1
Bruttoinvesteringer	5,6	9,0	2,9	1,8	1,9
Sysselsetting[2)]	158,0	-1,6	-2,4	..	..

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.
2) Total sysselsetting i mill. utførte timeverk.

Markedsutviklingen for jordbruksvarer[1)]
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1996	1995	1996	1995	1996
Bruttoproduksjon	24,4	2,6	0,1	-5,7	-0,6
Eksport	0,5	7,0	23,7	27,1	-7,7
Hjemmeleveranser	23,9	2,6	-0,1	-6,1	-0,7
Import	5,8	-3,2	13,1	2,9	-0,6
Innenlandsk anvendelse	29,8	1,6	2,0	-4,7	-0,4
Lagerendringer	-0,5	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	30,2	1,9	0,9	-4,3	-0,7

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

Tollen på importerte jordbruksprodukter er fremdeles så høy at jordbruket innenlands blir effektivt skjermet mot konkurranse. Likevel steg importen med vel 12 prosent i fjor. Eksporten av jordbruksprodukter økte også markert, men omfanget er fortsatt lite. Jordbruksstøtten ble også i 1996 redusert, men i motsetning til året før, havnet jordbruksoppgjøret nesten på et nulloppgjør.

Et system med omsettelige melkekvoter er besluttet innført i løpet av inneværende år. Det er foreløpig vanskelig å si om dette vil føre til reduserte konsumpriser, men det forventes at produksjonen vil bli overført fra mindre produktive til mer produktive bruk. Dette vil i første omgang føre til at de mer lønnsomme bruk presser kvoteprisen opp. På sikt er det likevel mulig at målprisene på konsummelk og dermed prisene til forbruker, kan bli noe redusert.

Fiske, fangst og oppdrettsnæringen

Produksjonsvolumet økte med nær 5 prosent i fjor mens prisene sank med nær 4 prosent. Verdien av produksjonen holdt seg dermed om lag uendret fra 1995 til 1996. Den negative trenden i bruttoinvesteringene fortsatte i fjor. Investeringsnedgangen kom i sin helhet i fiske- og fangstnæringene (med om lag 72 prosent) mens investeringene økte i oppdrettsnæringen (med rundt 15 prosent). Bruttoproduktet ble redusert med vel 8 prosent i verdi, noe som i første rekke forklares ved mer pressede marginer i oppdrettsnæringen.

Fiske, fangst og fiskeoppdrettsnæringen. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1996	1995	1996	1995	1996
Bruttoproduksjon[1)]	15,8	11,0	4,9	-6,6	-3,8
Produktinnsats	9,9	13,6	6,7	-1,8	0,4
Bruttoprodukt	5,9	7,7	2,5	-12,7	-10,4
Bruttoinvesteringer	0,5	-22,8	-26,9	5,7	4,1
Sysselsetting[2)]	30,8	0,0	-2,7	..	..

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.
2) Total sysselsetting i mill. utførte timeverk.

Markedsutviklingen for fiske, fangst og oppdrettsnæringen[1)]
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1996	1995	1996	1995	1996
Bruttoproduksjon	15,5	11,2	5,1	-6,8	-3,9
Eksport	5,6	16,3	14,6	-14,3	-9,5
Hjemmeleveranser	9,9	8,1	-1,0	-2,2	0,4
Import	1,1	24,0	13,8	12,2	-3,3
Innenlandsk anvendelse	11,1	9,3	0,2	-1,0	0,2
Lagerendringer	1,2	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	9,9	4,1	2,5	1,3	0,9

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

Produksjon og investering i primærnæringene
1984=100

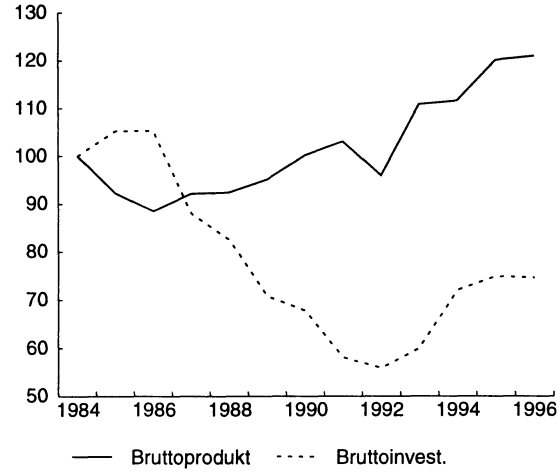

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Prisutviklingen for varer fra primærnæringene
Sesongjustert og glattet. 1992=100

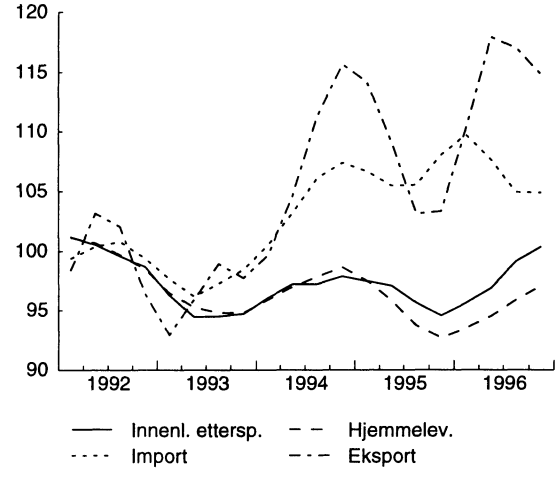

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Volumutviklingen for varer fra primærnæringene
Sesongjustert og glattet. 1992=100

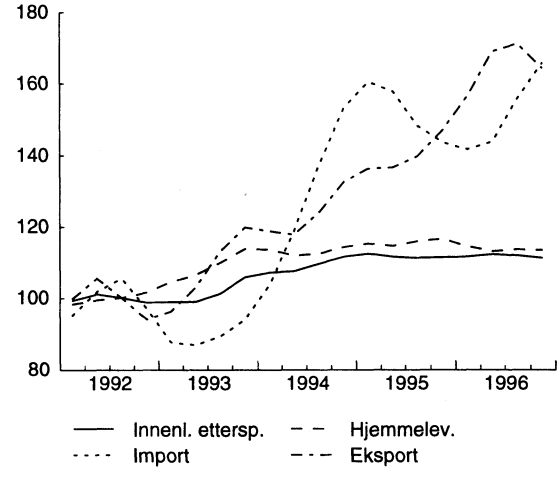

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Eksportvolumet fra fiske og fangstnæringen økte med 14,6 prosent, mens prisene avtok med 9,5 prosent. Totalt sett økte dermed eksportverdien med 3,7 prosent. Oppdrettsfisk utgjorde over 80 prosent av volumet, noe mindre enn året før. Fiske- og fangstnæringen har en lav eksportandel, mens oppdrettsnæringen eksporterer 2/3 av sin produksjon. Også i 1996 økte importen av fisk, men veksten var klart svakere enn året før.

Utenriks sjøfart

Produksjonen i utenriks sjøfart økte med 2,0 prosent i faste priser og med 2,9 prosent i verdi fra 1995 til 1996. Det har i 1996 vært store forskjeller i utviklingen i fraktratene i amerikanske dollar mellom ulike hovedmarkeder som er viktige for den norske utenriksflåten. Endringen i den gjennomsnittlige dollarkursen for 1996 med 1,8 prosent i forhold til 1995, har bidratt til den positive samlede prisutviklingen i norske kroner.

Størrelsen på den norske utenriksflåten økte i fjor for første gang på flere år, både målt ved antall skip og ved dødvekttonn (dvt.). Ifølge tall fra Norges Rederiforbund var den norske utenriksflåten på 50,5 millioner dvt. ved utgangen av 1996 mot 46,8 millioner dvt. et år tidligere. Det er først og fremst den uteregistrerte delen av flåten som har økt, mens det kun var en beskjeden oppgang i tonnasjen for skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Målt i dvt. økte verdensflåtens størrelse med 2,3 prosent. Dette betyr at den norske flåtens andel av verdensflåten også har økt. Det norske flagget var pr. 1. juli 1996 fortsatt verdens 6. største skipsfartsflagg etter Panama, Liberia, Hellas, Kypros og Bahamas.

Den norske utenriksflåtens sammensetning har i løpet av de siste årene endret seg i retning av mindre, dyrere og mer spesialisert tonnasje. Målt i amerikanske dollar økte flåtens verdi med nær 7 prosent, fra 17,9 mrd. dollar ved inngangen av fjoråret til 19,1 mrd. dollar pr. 1. oktober 1996. Den norskeide kontraktsmassen besto ved utgangen av 1996 av kontrakter for bygging av 86 skip på til sammen 4,0 mill. dvt. mot 5,1 mill. dvt. ved inngangen av året. Dette tilsvarer om lag 10 prosent av den tonnasje utenriksrederiene eier.

Utenriks sjøfart. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra (samme periode) året før

	Mrd.kr	Volum		Pris	
	1996	1995	1996	1995	1996
Bruttoproduksjon	55,6	0,3	2,0	1,0	0,9
Produktinnsats	39,3	0,1	2,0	2,8	2,9
Bruttoprodukt	16,3	0,8	2,0	-2,7	- 3,6
Bruttoinvesteringer	4,5	-33,0	12,3	12,5	-1,4
Sysselsetting	76,5 [1]	-1,0 [1]	-1,7 [1]	1,0 [2]	2,6 [2]

1) Utførte millioner timeverk av lønnstakere og selvstendige
2) Lønnskostnader pr. utført timeverk
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoinvesteringene i fast realkapital i utenriks sjøfart økte med 12,3 prosent i faste priser fra 1995 til 1996, etter en nedgang på 33 prosent fra 1994 til 1995. Nivået på bruttoinvesteringene i fast kapital kan normalt svinge mye fra år til år.

Tallet på sysselsatte i utenriks sjøfart ble redusert med omlag 1,6 prosent fra 1995 til 1996, til om lag 41 200 personer i 1996. Sysselsettingen innenfor norsk utenriks sjøfart, som inkluderer både nordmenn og utlendinger, tilsvarer om lag 2 prosent av samlet norsk sysselsetting. Av de sysselsatte var rundt 24 600 personer utenlandske sjøfolk.

Utviklingen i viktige fraktmarkeder

Fraktvolumet i verdens sjøgående handel økte med 2,2 prosent fra 1995 til 1996, ifølge foreløpige estimater fra Fearnleys. Som en følge av nedgang i gjennomsnittlige fraktavstander, var økningen målt i tonnkilometer på bare 1,1 prosent. Herav økte frakten av olje, inkludert oljeprodukter, med nær 1 prosent, mens frakten av tørre bulkvarer ble redusert med om lag 1 prosent. På samme tid vokste verdensflåtens samlede tonnasje med om lag 2,5 prosent. Verdens samlede oljetankflåte tiltok med drøyt 1 prosent, mens bulktonnasjen, inkl. kombinerte skip, økte med om lag 3 prosent. Det ulike forholdet mellom tilbud og etterspørsel i disse to markedene bidro til gjennomsnittlig vekst i tankfraktratene fra 1995 til 1996 og til nedgang i bulkfraktratene.

Hva er norsk utenriks sjøfart?

Utenriks sjøfart er en internasjonal næring. Et skip kan eies av et selskap i et land, drives av et selskap i et annet land, og være registret i et tredje. Videre er i praksis eierstrukturen ofte kompleks. Dette bidrar til at det kan være vanskelig å avgrense norsk utenriks sjøfart.

I overensstemmelse med internasjonale anbefalinger, regner nasjonalregnskapet inntekter og utgifter knyttet til driften av et skip som driftsinntekter og driftsutgifter for Norge dersom operatøren av skipet er norsk. Skip i utenriksfart som drives av et norsk selskap vil derfor bidra til produksjon og bruttoprodukt i næringen norsk utenriks sjøfart. Norske selskapers inntekter knyttet til utleie av skip til norske eller utenlandske selskap (ved såkalt tidsbefraktning eller bareboatbefraktning), regnes også som norsk produksjon. Ofte oppretter norske selskap datterselskap i utlandet som står for driften av selskapets skip. Utenlandske datterselskap regnes ikke som norske selskaper, og driften av skip som drives gjennom utenlandske datterselskap bidrar derfor ikke til norsk produksjon.

Skipets nasjonalitet bestemmes ved nasjonaliteten til skipets eier. Som hovedprinsipp skal den norske eierandelen være minst 50 prosent for at skipet skal regnes som norsk. Dette gjelder uavhengig av hvilket flagg skipet seiler under. Verdien av norske skip bestemmer realkapitalbeholdningen i norsk sjøfart. Skifte av eierskap mellom Norge og utlandet gir henholdsvis eksport eller import av skip, og tilsvarende endringer i den norske realkapitalbeholdningen.

Målt i dvt. bestod 63 prosent av den norske flåten av tankskip ved utgangen av 1996. Av denne tonnasjen var om lag 8 prosent gasstankskip og 13 prosent kjemikalietankskip. Den øvrige tonnasjen var først og fremst oljetankskip. Gjennom 1996 var det høy etterspørsel etter olje på verdensmarkedet, noe som bidro til økt etterspørsel etter oljetanktonnasje. Gjennomsnittlige transportdistanser har imidlertid blitt kortere, som en følge av at en større del av etterspørselen etter olje har blitt levert fra Nordsjøen og andre oljefelter som ligger nær de store forbruksområdene. Fraktratene på oljetankmarkedet var spesielt gode i sommermånedene, men falt mot slutten av året. For gasstankskip har det vært en generell nedgang i ratene.

Bulkskip og andre tørrlastskip utgjorde nær 30 prosent av den norske flåten ved utgangen av 1996, målt ved dvt. Bulkskip frakter tørre bulklaster som malm, kull, korn m.v. I tillegg utgjorde kombinasjonsskipene (skip som kan transportere både flytende og tørre bulklaster) 7 prosent av flåten. Det var en svak økning i transportvolumet av bulkvarer fra 1995 til 1996, men som en følge av gjennomsnittlig kortere fraktavstander også på dette markedet i 1996, falt samlet etterspørsel etter bulktransport med om lag 1 prosent i forhold til 1995. Målt i amerikanske dollar, falt fraktratene på bulkmarkedet gjennom 1.-3. kvartal 1996, men økte igjen i løpet av 4. kvartal som følge av tiltakende etterspørsel etter frakt av korn og mineraler.

Privat tjenesteyting

Ifølge foreløpige tall, økte produksjonen i faste priser for de private tjenesteytende næringene sett under ett med 4,8 prosent fra 1995 til 1996. Denne veksten lå klart over gjennomsnittet for fastlandsnæringene. Spesielt var det sterk oppgang innenfor samferdsel, varehandel og forretningsmessig tjenesteyting. Den gjennomsnittlige prisøkningen for næringene samlet var 2,0 prosent i samme periode.

Produksjonen i varehandelsnæringen økte med 6,4 prosent i faste priser fra 1995 til 1996, i overkant av veksten i husholdningenes varekjøp. Til sammenligning gikk produksjonen opp med 4,0 prosent året før. Aktiviteten innen for-

Bruttoproduksjon i privat tjenesteyting, fastlands-Norge
Sesongjustert. 1992=100

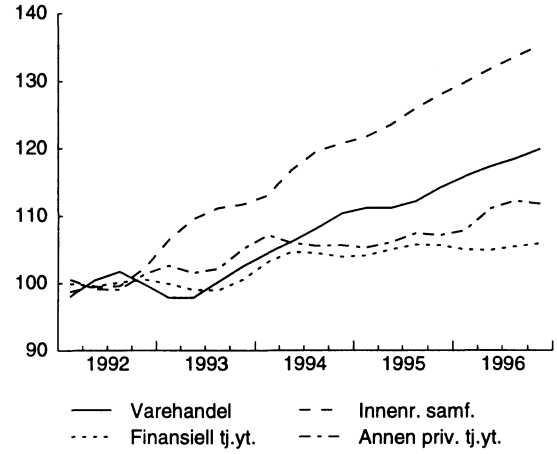

Kilde: Statistisk sentralbyrå

retningsmessig tjenesteyting økte også sterkere enn året før, med en vekstrate på 6,7 prosent. Antall gjestedøgn på norske hoteller økte med 3 prosent i fjor, en utvikling som bidro til oppgangen i produksjonen innenfor hotell og restaurantnæringen på 2,9 prosent.

I innenriks samferdsel under ett, inkludert innenriks sjøfart, økte produksjonen i faste priser med 6,1 prosent fra 1995 til 1996. Samlet produktinnsats steg imidlertid sterkere enn produksjonen, slik at økningen i bruttoproduktet i faste priser ble på 5,5 prosent. Vekstraten varierte en del mellom de enkelte samferdselsnæringer. Mens produksjonen innenfor næringsgruppene tjenester tilknyttet transport og landtransport ellers gikk opp med henholdsvis 9,1 prosent og 7,5 prosent fra 1995 til 1996, ble aktiviteten i næringen jernbanetransport og sporvei redusert med 2,3 prosent. Veksten i produksjonen innen post- og telekommunikasjon fortsatte i 1996, men i langsommere tempo enn i 1995.

Den underliggende økonomiske veksten i økonomien medvirket til en sterk økning i flytransporten i 1996. I perioden januar-oktober økte antall passasjerer avreist fra norske flyplasser med 11 prosent i forhold til samme periode året

Privat tjenesteyting, produksjon og investering
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.[1]	Volum					Pris				
	1996	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	1996	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttoproduksjon	538,2	4,8	0,6	2,7	2,6	-0,9	2,0	-0,3	1,2	0,6	1,2
Produktinnsats	231,5	5,0	-0,4	2,5	4,3	-0,5	3,5	0,4	1,2	0,8	1,9
Bruttoprodukt	306,7	4,6	1,3	2,8	1,5	-1,1	0,9	-0,8	1,2	0,3	0,7
Bruttoinvesteringer	66,0	7,6	-3,1	1,3	3,4	7,5	2,1	0,1	-0,2	1,2	1,2
Sysselsetting	1 228,4[2]	3,3[2]					4,9[3]				

1) Nivåtall i løpende priser
2) Total sysselsetting i millioner timeverk
3) Lønnskostnader pr. lønnstakertimeverk
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Prisutviklingen for privat tjenesteyting, fastlands-Norge
Sesongjustert. 1992=100

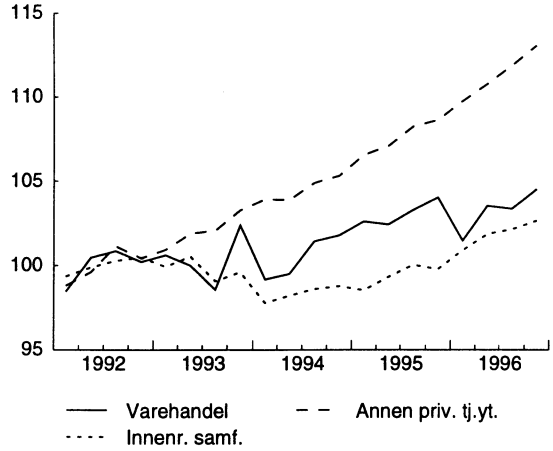

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Netto produksjonsskatter, lønnskostnader og brutto driftsresultat i prosent av bruttonasjonalprodukt

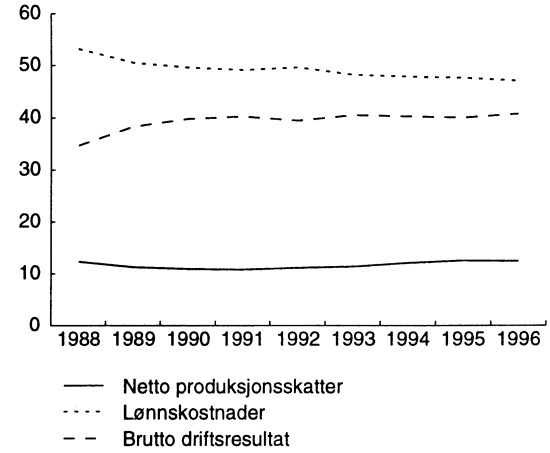

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

før. Dette bidro til en produksjonsvekst i faste priser for næringen lufttransport på 7,2 prosent fra 1995 til 1996. Til tross for sterkt nedsatte priser på enkelte billetter i forbindelse med jubileum i SAS og Braathen, økte gjennomsnittlige priser for denne næringen med 6,3 prosent i forhold til året før. For innenriks samferdsel under ett økte prisene med 2,5 prosent i 1996.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 7,6 prosent i faste priser innen privat tjenesteyting. Spesielt var det sterk investeringsvekst i enkelte av samferdselsnæringene, noe som blant annet må ses på bakgrunn av investeringene på Gardermoen.

Sysselsettingen i privat tjenesteyting utgjør om lag 41 prosent av antall sysselsatte personer i alt. Fra 1995 til 1996 var det en økning i antall timeverk på 3,3 prosent for de private tjenesteytende næringene sett under ett, mot 2,0 prosent for landet som helhet. Lønnskostnadene pr. timeverk i de private tjenesteytende næringene vokste med 4,9 prosent i forhold til året før, dvs. med samme utvikling som for fastlands-Norge under ett.

Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter

I nasjonalregnskapet er driftsresultat definert som bruttonasjonalproduktet (bruttoproduktet for hver næring) fratrukket kapitalslit, lønnskostnader og netto produksjonsskatter, og er et uttrykk for den inntekten som tilfaller produksjonsfaktoren kapital og den godtgjørelse eieren får for egen arbeidsinnsats. Lønnskostnadene består av de to hovedkomponentene lønn (kontantlønn og naturallønn) og arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier.

I det nye nasjonalregnskapet er det foreløpig ikke beregnet tall for kapitalslit. Det er derfor foreløpig bare mulig å gi anslag for utviklingen i brutto driftsresultat, dvs. inklusive kapitalslit. Det understrekes at usikkerheten i foreløpige tall er spesielt stor for residualstørrelser som brutto driftsresultat. Usikkerheten er størst på detaljert nivå. En har derfor valgt å presentere inntektstall kun for landet samlet og for fastlands-Norge så kort tid etter årets utløp.

Foreløpige nasjonalregnskapstall i løpende priser viser et bruttonasjonalprodukt på 1010,7 milliarder kroner for 1996. Dette er en økning på 84,8 milliarder kroner, eller 9 prosent, fra 1995. Første anslag for netto produksjonsskatter gikk i samme periode opp med nærmere 10 milliarder kroner. Lønnskostnadene steg med knapt 8 prosent til 473,9 milliarder kroner, mens brutto driftsresultat økte med 40,9 milliarder kroner til 411,0 milliarder kroner, en økning på 11 prosent fra 1995.

Ifølge foreløpige tall for fastlands-Norge økte bruttoproduktet med 41,2 milliarder kroner, eller vel 5 prosent, fra 1995 til 1996. Lønnskostnadene steg med nær 8 prosent til 453,0 milliarder kroner. De utgjorde dermed om lag 54 prosent av bruttoproduktet for fastlands-Norge i 1996, noe som er omtrent det samme som i 1995. Brutto driftsresultat var tilnærmet uendret fra 1995 til 1996.

Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter
Milliarder kroner

			Endring fra 1995 til 1996	
	1995	1996	Absolutt	Prosent
Bruttonasjonalprodukt	925,9	1010,7	84,8	9,2
Netto produksjonsskatter	115,9	125,9	10,0	8,6
Lønnskostnader	439,9	473,9	34,0	7,7
Brutto driftsresultat	370,1	411,0	40,9	11,1
Fastlands-Norge				
Bruttoprodukt	793,2	834,4	41,2	5,2
Netto produksjonsskatter	106,8	116,8	10,0	9,4
Lønnskostnader	420,2	453,0	32,8	7,8
Brutto driftsresultat	266,2	264,6	-1,6	-0,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsmarkedet

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet økte tallet på sysselsatte personer med 55 000 fra 1995 til 1996, tilsvarende 2,6 prosent. Økningen i antall utførte timeverk var noe lavere, 2,0 prosent.

Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser - AKU - som er en hovedkilde for data om utviklingen på arbeidsmarkedet, ble lagt om på vesentlige punkter fra januar 1996. Ukorrigerte AKU-tall viser om lag samme sysselsettingsvekst som nasjonalregnskapet. Det er gjort forsøk på å korrigere for noen faktorer som har bidratt til brudd. Disse faktorene trekker, samlet sett, i retning av at sysselsettingsveksten i AKU kan ha blitt noe undervurdert. Virkningene av de omleggingene i AKU som vi så langt ikke har kunnet tallfeste, kan imidlertid ha gitt et nettobidrag motsatt vei. I nasjonalregnskapets beregninger utnyttes også andre datakilder enn AKU, blant annet registerstatistikk, tall for innbetalt arbeidsgiveravgift, offentlige regnskaper, konjunkturindikatorer og lønnsstatistikk. Tallene fra AKU tyder på at veksten i sysselsettingen var sterk gjennom hele fjoråret.

Ifølge AKU var det i gjennomsnitt 109 000 arbeidsledige i 1996. Dette utgjorde 4,9 prosent av arbeidsstyrken. Korrigert for brudd i tidsserien, var det en nedgang på 0,5 prosentpoeng fra året før. Både AKU-tallene for arbeidsledige og tallene for registrerte ledige ved arbeidskontorene viste nedgang gjennom fjoråret. AKU viser liten eller ingen endring i antall undersysselsatte fra 1995 til 1996.

Ifølge AKU var det i gjennomsnitt 2 246 000 personer i arbeidsstyrken i 1996. Når vi korrigerer endringen fra året før med den samme korreksjonen vi har gjort i endringen i ledighetstallet, var det en økning i arbeidsstyrken på om lag 49 000 personer fra 1995 til 1996, mot en økning på 34 000 året før. Veksten i arbeidsstyrken siste år var i så fall om lag tre ganger høyere enn hva de underliggende demografiske forholdene alene skulle tilsi. Befolkningsveksten var imidlertid negativ i de eldste og yngste aldersgruppene, med lav yrkesdeltakelse, men høy i aldersgruppen 25-54 år hvor yrkesdeltakelsen er høy. Dette, sammen med at stadig nye grupper melder seg på arbeidsmarkedet når arbeidskraftetterspørselen øker, bidro til at nedgangen i ledigheten fortsatt var moderat.

Sysselsettingen

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet var det en betydelig økning i tallet på sysselsatte personer fra 1995 til 1996. Det var også markert vekst i antall utførte timeverk, selv om den var noe lavere enn oppgangen i antall sysselsatte. Dette har blant annet sammenheng med større fravær i 1996 enn i 1995. Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at det i 1996 i gjennomsnitt var 2 158 000 sysselsatte personer. Dette er 121 000 flere sysselsatte enn da konjunkturoppgangen startet i 1993. Det har vært en tiltagende sysselsettingsvekst de tre siste årene. Nasjonalregnskapet gir ikke opplysninger om sysselsettingen på kvartalsbasis, men tall fra AKU tyder på at veksten i sysselsettingen siste år var om lag like sterk i alle kvartaler.

Jordbruket viste nedgang i tallet på sysselsatte fra 1995 til 1996, ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet. Det var også sysselsettingsnedgang i fiske, treforedlingsindustri og

Sysselsetting etter næring
Sysselsatte i 1000 personer. Vekstrater i prosent fra året før

	Sysselsatte personer		Vekstrater fra 1995		
	Nivå 1996	Endring fra 1995	Personer	Normal-årsverk	Timeverk
I alt	2158	55	2,6	2,6	2,0
Olje og utenriks sjøfart	64	0	0,2	0,2	-0,1
FastlandsNorge	2094	55	2,7	2,7	2,1
Industri og bergverksdrift	312	6	2,1	2,1	1,8
Annen vareproduksjon	232	1	0,5	0,6	-0,3
Primærnæringer	103	-2	-1,7	-1,8	-2,3
Elektrisitetsforsyning	20	0	0,7	0,7	0,3
Byggeog anleggsvirksomhet	109	3	2,6	2,6	2,1
Tjenesteyting	888	32	3,8	3,8	3,3
Varehandel	305	15	5,1	5,1	4,4
Samferdsel	151	2	1,5	1,6	1,2
Annen tjenesteyting	432	15	3,7	3,7	3,3
Offentlig forvaltning	662	15	2,3	2,2	1,9
Statlig forvaltning	153	3	2,1	2,1	1,7
Kommunal forvaltning	509	12	2,3	2,3	1,9

Kilde: Nasjonalregnskapet, Statistisk sentralbyrå

Arbeidsledigheten
Sesongjusterte månedstall. 1000 personer.

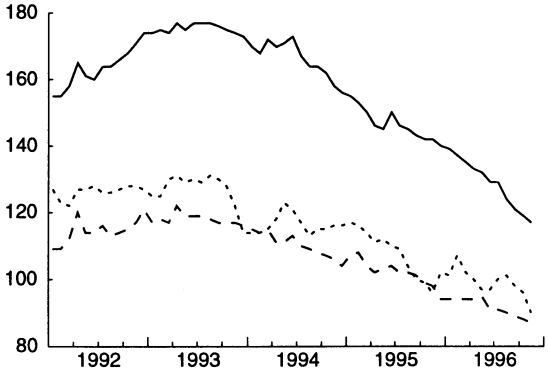

—— Arb.ledige og personer på arb.m.tiltak
---- Arbeidsledige (AKU), glattet
– – Arb.ledige reg. av Arb.direktoratet

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

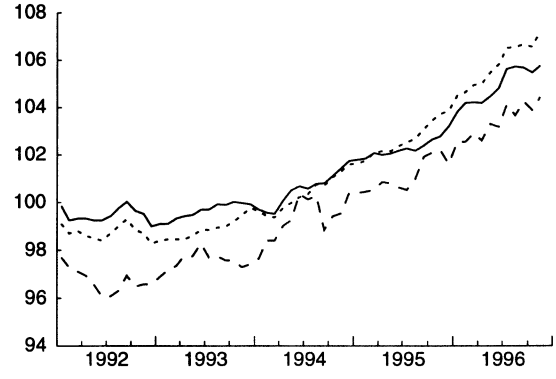

—— Arbeidsstyrke
---- Sysselsatte
– – Ukeverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hovedtall for arbeidsmarkedet
1000 personer

	Nivå 1996	Endring fra året før 1995	1996
Befolkning i yrkesaktiv alder			
16-74 år i alt	3146	4	6
16-24 år	516	-11	-14
25-54 år	1893	24	31
55-74 år	737	-8	-6
Arbeidsstyrken[1)2)]	2246	35	49
Arbeidsledige[1)]	109	-10	-9
Sysselsatte[2)]	2158	43	55
Utenlandske sjøfolk på norske skip	25	0	0
Statistiske avvik[3)]	4	2	3
Normalårsverk	1853	36	47

1) Endringstall for 1996 er korrigert for brudd i tidsserien i AKU.
2) Arbeidsstyrken omfatter bare personer bosatt i Norge, mens antall sysselsatte også omfatter utlendinger på norske skip. Ved summering av antall sysselsatte og arbeidsledige til antall personer i arbeidsstyrken, må derfor utenlandske sjøfolk på norske skip holdes utenfor.
3) Det statistiske avviket skyldes at det er ulike statistiske kilder for arbeidsstyrken og komponentene av denne.
Kilder: Statistisk sentralbyrå. Arbeidsledige og arbeidsstyrke er hentet fra AKU. Sysselsatte og normalårsverk er hentet fra nasjonalregnskapet.

utenriks sjøfart. Størst sysselsettingsvekst var det i forretningsmessig tjenesteyting. Oppgangen i antall sysselsatte i offentlig forvaltning var samlet sett lavere enn gjennomsnitt for alle næringer. Innen sivil statlig forvaltning lå derimot sysselsettingsveksten godt over gjennomsnittet.

Arbeidsstyrken

Ifølge AKU var det i gjennomsnitt 2 246 000 personer i arbeidsstyrken i 1996. Basert på ukorrigerte AKU-tall var det en økning på 60 000 personer fra året før. Når vi korrigerer for brudd i endringstall for arbeidsledige og gjør den samme korreksjonen i endringen i arbeidsstyrken, får vi en vekst i arbeidsstyrken på 49 000 fra 1995 til 1996. Selv om det samtidig var en viss økning i antall personer i yrkesaktiv alder, tilsier dette at yrkesprosenten gikk opp med 1,4 prosentpoeng fra 1995 til 1996, mot 1prosentpoeng året før.

Fra 1995 til 1996 var det en økning på 6 000 personer i aldersgruppen 16-74 år. I de yngste og eldste aldersgruppene, som er preget av forholdsvis lav yrkesdeltagelse, var det en markert nedgang i antall personer. I aldersgruppen 25-54 år, hvor yrkesdeltagelsen er høy, var det derimot en økning på 31 000 personer. Denne vridningen i befolkningens alderssammensetning bidro til en vesentlig større vekst i arbeidsstyrken enn det veksten i antall personer skulle tilsi, dersom den hadde vært jevnt fordelt over aldersgruppene.

Alle aldersgrupper opp til 67 år hadde i fjor oppgang i yrkesprosenten. Veksten var størst i aldersgruppen 16-24 år. Tall fra AKU viser dermed at nedgangen i yrkesprosenten blant ungdom (16-24 år) nå har stoppet og er på vei opp igjen etter en vedvarende nedgang siden høykonjunkturen i 1987-88. Andelen ungdom som er sysselsatt på heltid lå i 1996 likevel fortsatt 25 prosent under nivået i 1988. Menns gjennomsnittlige yrkesprosent var 76,8, mot 65,9 for kvinner. Forskjellen mellom kvinners og menns gjennomsnittlige yrkesprosent fortsetter dermed å avta og er nå 10,9 prosentpoeng, mot 11,2 prosentpoeng i 1995.

Ledigheten

Ifølge AKU var det i 1996 som gjennomsnitt for året 109 000 arbeidsledige. Dette utgjorde 4,9 prosent av arbeidsstyrken. Korrigert for bruddet i tidsserien tilsvarer dette en nedgang på 9 000 personer eller 0,5 prosentpoeng fra 1995. Både de sesongjusterte ledighetstallene fra AKU og summen av registrerte arbeidsledige ved arbeidskontorene og personer på personrettede tiltak viste en nedgang gjennom hele fjoråret. Ved utgangen av januar 1997 var det sesongjustert 111 900 personer enten registrert arbeidsledige eller sysselsatt på personrettede arbeidsmarkedstiltak utenom attføring. Dette utgjorde om lag 5,1 prosent av arbeidsstyrken, og var 27 300 færre personer enn ved utgangen av januar 1996. Ifølge korrigerte endringstall fra

Noen begreper i arbeidsmarkedsstatistikken

De viktigste statistikkildene om arbeidsmarkedet er Arbeidsdirektoratets registerstatistikk og Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU). Sammen med annen økonomisk statistikk gir dette et helhetsbilde for arbeidsmarkedet i nasjonalregnskapet (NR). Nedenfor gjøres det rede for hovedtrekkene i disse statistikkene, og i hvilken grad de kan gi forskjellig inntrykk av tilstanden og utviklingen i arbeidsmarkedet.

Arbeidskraftundersøkelsene - AKU
AKU gjennomføres hver måned ved at et utvalg på om lag 8 000 personer intervjues om sin tilknytning til arbeidsmarkedet i en undersøkelsesuke denne måneden. Fra og med 1996 er månedsutvalget spredt ut over alle ukene i måneden. Tallene publiseres kvartalsvis, men selv om grunnlaget da er 24 000 intervjuer, er det usikkerhet knyttet til tallene på grunn av tilfeldigheter og frafall. En nærmere redegjørelse for AKU til og med 1995 finnes i Arbeidsmarkedstatistikk 1995 (NOS C 325).

Sysselsatte: Personer bosatt i Norge som utførte inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i undersøkelsesuken, vernepliktige og personer som var fraværende fra arbeid på grunn av sykdom, permisjon eller ferie.

Arbeidsledige: Personer helt uten inntektsgivende arbeid, som har søkt arbeid siste fire uker og som kan påta seg arbeid umiddelbart. Fra og med 1996 er AKUs betegnelse på arbeidsledige endret fra «arbeidssøkere uten arbeidsinntekt» til «arbeidsledige». Betingelsen å kunne påta seg arbeid «umiddelbart» er fra og med 1996 endret til «innen to uker», i tråd med internasjonale anbefalinger.

Undersysselsatte: Deltidssysselsatte personer som har forsøkt å få lengre arbeidstid. De må kunne starte med økt arbeidstid innen en måned.

Arbeidsstyrken: Summen av sysselsatte og arbeidsledige.

Yrkesprosent: Andelen av en befolkningsgruppe som befinner seg i arbeidsstyrken. Brukt uspesifisert menes det andelen av alle personer fra 16 til 74 år som er i arbeidsstyrken.

Arbeidsdirektoratet
Registrerte arbeidssøkere: Personer som søker inntektsgivende arbeid ved arbeidskontorene og som er disponible for det arbeid som søkes. Hvorvidt en person har arbeid er uten betydning.

Registrerte arbeidsledige: Registrerte arbeidssøkere som er helt uten inntektsgivende arbeid. Skoleungdom og personer på arbeidsmarkedstiltak regnes ikke med til denne gruppen.

Deltakere på arbeidsmarkedstiltak: Personer som er sysselsatt ved ulike arbeidsmarkedstiltak administrert av arbeidsmarkedsmyndighetene. Personer som deltar på kvalifiseringstiltak, vil i AKU bli klassifisert som arbeidsledige om de oppfyller betingelsene om søkeaktivitet og tilgjengelighet for nytt arbeid.

Registrerte arbeidssøkere uten ordinært arbeid: Summen av registrerte arbeidsledige og sysselsatte i personrettede arbeidsmarkedstiltak (utenom attføring).

Nasjonalregnskapet
I nasjonalregnskapets beregninger utnyttes i tillegg til AKU, blant annet registerstatistikk, tall for innbetalt arbeidsgiveravgift, offentlige regnskaper, konjunkturindikatorer og lønnsstatistikk.

Sysselsatte personer: Antall sysselsatte personer er gjennomsnittlig antall heltids- og deltidsansatte over året, og ligger nær opp til AKUs sysselsettingsbegrep med unntak av at utlendinger på norske skip inkluderes.

Utførte timeverk: Antall utførte timeverk over hele året. I denne definisjonen er det tatt hensyn til fravær og overtid.

Normalårsverk: Antall heltidsomregnede sysselsatte, dvs. for lønnstakere omregnet til heltid med andel av full post eller dellønnsbrøk som vekter, for selvstendige med basis i arbeidstid for mannlige selvstendige. Denne definisjonen tar utgangspunkt i at timeverkstallet i et normalårsverk er lik faktisk årlig arbeidstid for heltidsansatte.

Kilder til avvik
Det har frem til 1996 stort sett vært god overensstemmelse i anslaget på totalt antall sysselsatte i NR og AKU. En systematisk nivåforskjell skyldes at utlendinger i utenriks sjøfart ikke dekkes av AKU, mens de er med i NR. I tall for endringen i sysselsettingen fra 1995 til 1996 viser også de ukorrigerte AKU-tallene for sysselsatte i alt, en utvikling som ligger nær opp til NR. Når vi forsøker å korrigere AKU for noen kjente brudd som følge av omleggingen, bidrar dette samlet til å trekke sysselsettingen opp. Det er imidlertid også en del endringer i AKU vi så langt ikke har kunnet tallfeste effekten av. Noen vil med stor sannsynlighet trekke sysselsettingstallet noe ned, mens vi for andre er usikre hvilken vei utslaget går. SSB har derfor i år valgt å legge mindre vekt på AKU enn det man normalt gjør ved anslag på utviklingen i sysselsettingen.

Det har generelt vært større forskjeller mellom de to datakildene når det gjelder utførte timeverk/ukeverk. Et hovedproblem med ukeverkstallene i AKU frem til og med 1995, var at tallene var beregnet på grunnlag av observasjoner i en undersøkelsesuke i hver måned. Fra og med 1996, når alle årets uker er undersøkelsesuker, skal AKU bedre kunne fange opp svingninger i aktivitetsnivå og arbeidstid som skyldes ferier og bevegelige helligdager. NR har derfor i sine anslag for timeverksutviklingen lagt lite vekt på AKUs tall. Vi har så langt ikke foretatt sammenligninger av tall fra AKU og NR når det gjelder utførte timeverk/ukeverk.

Normalt har arbeidsledigheten (AKU) vært høyere enn antall registrerte arbeidsledige fordi ikke alle som har søkt arbeid har registrert seg ved arbeidskontorene og fordi en del av de som deltar på opplæringstiltak klassifiseres som arbeidsledige i AKU. I motsatt retning trekker at en del av de registrerte arbeidsledige ikke klassifiseres som arbeidsledige i AKU (på grunnlag av spørsmål om søking etter arbeid og tilgjengelighet for arbeidsmarkedet). Særlig gjelder dette eldre personer med lange ledighetsperioder.

Etter omleggingen av AKU er forskjellen mellom de to ledighetsmålene blitt større. Hovedårsaken til dette er endringen i betingelsen for når en kan begynne i arbeid for å bli regnet som arbeidsledig i AKU. Med redusert krav til tilgjengelighet blir flere regnet som ledige i AKU. Korrigert for bruddet i tidsserien viser AKU-tall og registertall om lag samme utvikling i ledigheten fra 1995 til 1996.

Tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft

Etter å ha vært i klar vekst siden 1993 økte sysselsettingen med hele 55 000 personer fra 1995 til 1996 målt ved definisjonen i arbeidskraftregnskapet. Selv om en stor del av sysselsettingsveksten har blitt motsvart av vekst i arbeidsstyrken, har arbeidsledigheten også gått tilbake, og det er registrert mangel på enkelte typer arbeidskraft. Totalt sett er ledigheten fortsatt en god del høyere enn ved forrige bunnivå i 1986 og 1987. Likevel kan det oppstå ubalanser i arbeidsmarkedet, ettersom arbeidsstyrken er sammensatt av personer med ulik utdanning og kvalifikasjoner. Dersom tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft ikke vokser i takt, er det fare for at flaskehalsproblemene vil bli så store at lønnsveksten tiltar ved en høyere ledighet enn det som har vært tilfelle tidligere. For å forebygge dette kan det være nyttig med anslag for hvordan eventuelle ubalanser i arbeidsmarkedet kan utvikle seg i årene fremover. Slik kunnskap kan også være til hjelp i langsiktig planlegging, bl.a. for myndighetenes innretning av utdanningskapasiteten.

Vekst i tilbud og etterspørsel for personer med utdanning innen økonomi, samfunnsfag og jus
1995-2005. Prosent

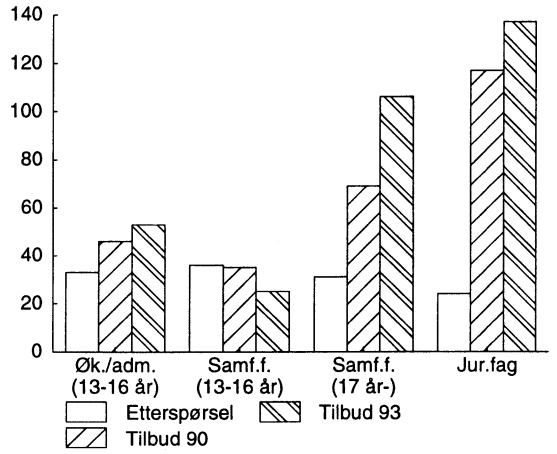

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

For å oppnå større innsikt i disse spørsmålene har Statistisk sentralbyrå utviklet en beregningsmodell som fremskriver tilbud og etterspørsel for ulike typer arbeidskraft etter utdanning. Opplegget er utformet som en ettermodell til SSBs makroøkonomiske og demografiske modeller og gir derfor et bilde som er konsistent med fremskrivinger med disse modellene. Usikkerhet om både den makroøkonomiske utviklingen, endringer i de enkelte sektorers etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft og endringer i utdanningstilbøyelighetene tilsier likevel at resultatene må tolkes med varsomhet. Sysselsettingens sammensetning i de ulike næringer kan f.eks. påvirkes av tilgangen på ulike utdanningsgrupper, og forventede ubalanser i arbeidsmarkedet kan påvirke utdanningstilbøyelighetene.

De siste beregningene som er gjennomført med opplegget, bygger på makroøkonomiske fremskrivinger for perioden 1995 til 2005 som er i samsvar med og en forlengelse av de anslag som ble gitt for utviklingen i norsk økonomi for årene 1996 til 1998 i Økonomiske analyser 9/96. Anslagene bygger på en noe tiltakende, men likevel moderat, vekst hos handelspartnerne i de nærmeste årene. Demografiske faktorer tilsier at veksten i arbeidsstyrken kan avta, og det er lagt til grunn at finanspolitikken rettes inn mot å dempe sysselsettingsveksten. I tråd med politiske prioriteringer er det likevel forutsatt en fortsatt moderat vekst i helse- og sosialsektoren og i undervisningssektoren. Fremskrivningene indikerer avtakende vekst i norsk økonomi, og dette vil gi seg utslag i klart svakere sysselsettingsvekst enn det vi har opplevd de siste årene. Arbeidsledigheten i henhold til gammel definisjon i Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU), er i disse beregningene anslått til å komme ned i 93 000 personer, eller 4 prosent av arbeidsstyrken i år 2000. På et mer usikkert grunnlag er ledigheten anslått til å holde seg rundt dette nivået etter århundreskiftet.

I beregningsopplegget er arbeidskraften delt inn etter utdanningens lengde og fagfelt. Utdanningsfordelingen for både sysselsatte og arbeidsledige er nå oppdatert til 1995, men ufullstendige registreringer av udekket behov for enkelte typer arbeidskraft kan tilsi at enkelte flaskehalsproblemer er noe undervurdert. I løpet av de siste 15 årene har andelen av de sysselsatte med videregående og høyere utdanning

Vekst i tilbud og etterspørsel for personer med utdanning innen industri og tekniske fag
1995-2005. Prosent

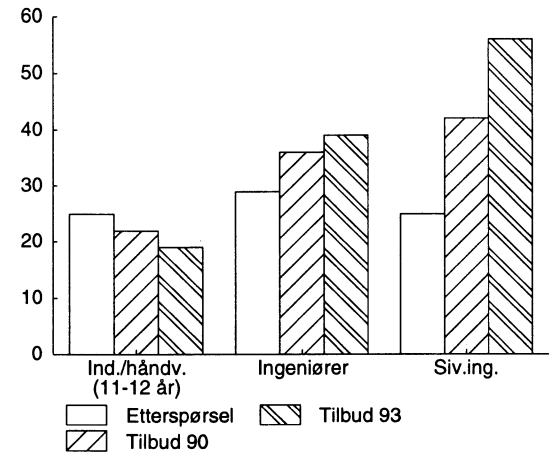

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vekst i tilbud og etterspørsel for personer med utdanning innen helsefag
1995-2005. Prosent

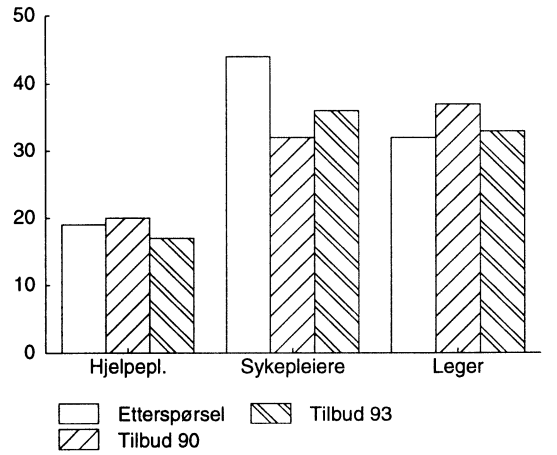

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Forts.

...forts.

vært i klar vekst i de fleste næringer. I beregningene er det lagt til grunn at veksten i disse andelene vil fortsette, men det er usikkert hvor sterk denne veksten vil bli.

Som det går frem av figurene, bidrar forutsetningene over, sammen med en vridning i sysselsettingen i retning av privat og offentlig tjenesteyting, til en klar vekst i etterspørselen etter arbeidstakere med videregående og høyere utdanning i løpet av det neste tiåret. Med de forutsetninger som er lagt til grunn, vil etterspørselen spesielt gjøre seg gjeldende for personer med utdanning innen økonomi/administrasjon og samfunnsfag og sykepleiere, men det er også en klar vekst i behovet for andre typer helsepersonell, lærere (særlig førskolelærere) og personer med humanistisk utdanning. Ifølge beregningene ligger det også an til en klar vekst i etterspørselen etter arbeidskraft med ulike typer fagutdanning fra videregående skoler, mens etterspørselen etter personer med bare grunnskoleutdanning vil avta.

I takt med den økte arbeidsledigheten frem til og med 1993, var det en betydelig utbygging av kapasiteten i videregående og høyere utdanning for å motvirke ledighetsproblemene blant ungdom. Basert på de observerte utdanningstilbøyelighetene fra 1993 er dette i ferd med å gi seg kraftig utslag i tilgangen på utdannet arbeidskraft. På grunn av den klare bedringen i arbeidsmarkedet som har funnet sted de siste årene, er det stilt spørsmål om de høye utdanningstilbøyelighetene etter hvert vil avta noe. Et fremskrivingsalternativ basert på data fra 1990 er derfor inkludert for å belyse følsomheten av forutsetningene om utdanningstilbøyeligheten. Som figurene viser, har økningen i utdanningstilbøyelighetene fra 1990 til 1993 spesielt gjort seg gjeldende for høyere samfunnsfaglig utdanning og til dels jus og sivilingeniørstudiet. Samtidig har tilbøyeligheten til å velge videregående fagutdanning og enkelte typer helsefaglig utdanning gått noe ned.

Beregningene indikerer at tilgangen på arbeidskraft kan tilta langt sterkere enn etterspørselen for flere grupper. Det gjelder særlig for juristene hvor tilgangen vil øke med mellom 120 og 140 prosent fra 1995 til 2005 med de benyttede forutsetningene. Også for samfunnsfaglig utdanning av høyere grad, og til en viss grad for økonomisk/administrativ utdanning, kan tilgangen vokse langt sterkere enn etterspørselen. Det betyr ikke nødvendigvis økt arbeidsledighet for disse gruppene, ettersom flere vil gå inn i andre jobber enn de utdanningen tradisjonelt er rettet mot. Søkningen til disse studieretningene kan også bli dempet når de forventede ubalansene blir kjent, men såpass mange er nå under høyere utdanning at veksten i tilgangen likevel vil bli sterk i det nærmeste tiåret.

Tilgangen ser også ut til å vokse sterkere enn etterspørselen for ingeniører og i enda større grad for sivilingeniører. En forventet svakere utvikling i deler av industrien og ingen ytterligere vekst i oljevirksomheten er medvirkende årsaker til dette. Lavere utdanningstilbøyelighet enn det som er observert i 1993 kan imidlertid gi en mer balansert utvikling. Tilgangen på fagarbeidere innen industri og håndverk ser ut til å vokse svakere enn etterspørselen. Selv om det fortsatt er en del arbeidsledighet i denne relativt brede gruppen, er det også registrert mangel på enkelte typer arbeidskraft. Disse problemene kan derfor forsterke seg i årene fremover.

Til tross for at det er lagt til grunn en langt svakere vekst i helsesektoren enn det som var vanlig på 1980-tallet, viser beregningene at tilbud og etterspørsel for leger, sykepleiere og hjelpepleiere kan vokse noenlunde i takt. Resultatene vist i figuren er basert på en antakelse om at behovet for sykepleiere vil øke noe sterkere enn behovet for hjelpepleiere. Ellers er resultatene godt i samsvar med en mer detaljert fremskriving av arbeidsmarkedssituasjonen for helsepersonell presentert i Rapporter 96/15 fra Statistisk sentralbyrå. En observert underdekning i 1995 for de tre ovenfornevnte gruppene kan derfor vedvare. For de fleste andre typer helsepersonell viser resultatene i rapporten at studietilbøyeligheten har økt så mye at eksisterende underdekning kan forsvinne like etter århundreskiftet.

Registrerte arbeidsledige og ledige stillinger
1000 personer

	Januar 1997	Endring fra januar 1996
Registrerte arbeidsledige	90,1	-12,2
- helt permitterte	7,8	-2,0
Delvis permitterte	7,6	-1,2
Personrettede arbeidsmarkedstiltak[1)]	30,7	-14,2
Tilgang ledige stillinger	31,2	4,7
Beholdning ledige stillinger	12,7	3,0

1) Endringstall er korrigert for brudd i tidsserien som følge av endret definisjon fra nyttår 1997.
Kilde: Arbeidsdirektoratet.

AKU var det i første rekke blant menn i aldersgruppene 16-24 år og 25-54 år at det var nedgang i ledigheten fra 1995 til 1996.

I 1996 var det i gjennomsnitt 90 900 registrerte arbeidsledige ved arbeidskontorene, en nedgang på 11 200 fra 1995. I 1996 gikk antall personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak ned med 7 800. Ved utgangen av januar 1997 var det sesongjustert registrert 82 700 arbeidsledige, og dette er 12 000 færre enn samme måned året før.

I 1996 var det i gjennomsnitt over året 32 000 langtidsledige ifølge AKU. Dette utgjorde 29 prosent av gjennomsnittlig antall arbeidsledige (med kjent søketid) i samme periode. Korrigert for kjente brudd i tidsserien, var det en nedgang på om lag 12 000 langtidsledige fra 1995 til 1996. Den betydelige nedgangen i langtidsledigheten har sammenheng med at andelen ungdom blant de ledige har økt i perioden og at det i første rekke er blant ungdom at søkingens gjennomsnittlige varighet er redusert. Det kan også være grunn til å minne om at spørsmålsformuleringen i AKU er noe endret på dette punkt og at det kan ha påvirket resultatene. Det er imidlertid vanskelig å tallfeste en eventuell effekt av dette. Fra 1994 til 1995 var det ingen endring i antall registrerte langtidsledige ved arbeidskontorene, men en nedgang på 5 000 langtidsledige ifølge tall fra AKU. Fra 1995 til 1996 var det en nedgang på 4 000 registrerte langtidsledige mot 12 000 i AKU.

Omlegging av arbeidskraftundersøkelsen (AKU)

Fra og med 1996 er det gjort omfattende endringer i gjennomføringen av Arbeidskraftundersøkelsen. Etter endringene regner vi med en forbedret måling av sysselsetting, arbeidsledighet og utførte ukeverk. Dessuten kan vi forvente at overgangen til ukentlige observasjoner vil gi mer pålitelige endringstall fremover. Omleggingen innebærer også en forbedret utvalgsplan og modernisert datastøttet intervjuing som åpner for å utnytte tidligere opplysninger ved flergangsintervju. Samtidig har omleggingen medført at sammenlignbarheten med tall for tidligere år er blitt svekket. Erfaringene etter ett år bekrefter antagelsene om at omleggingen gir størst utslag på kvartalstall, mens de ulike effektene i noen grad utlignes i tall for året sett under ett. Det er grunn til å forvente at omleggingen vil gi et noe annet sesongmønster enn det vi tidligere fikk kartlagt i AKU.

Brudd i tidsserien
Brudd i tidsserien etter omleggingen av AKU skyldes mange ulike forhold. I ny AKU har behandlingen av noen personer på tiltak blitt forbedret. Videre er det etter omleggingen foretatt flere mindre endringer i intervjuskjemaet (spørsmål, spørsmålsformuleringer og definisjoner). Overgangen til EDB-basert intervjuskjema har virket inn på både intervjusituasjonen og den senere behandlingen av dataene. Intervjuing i alle uker, mot før en uke pr. måned, har gitt et annet sesongmønster i hovedstørrelsene i AKU, men endringen har også virket inn på årsgjennomsnittstallene. Endringer i estimeringsopplegget har hatt en beskjeden innvirkning på tallene, mens effekten av endret utvalgsplan og rotasjonsplan vanskelig kan måles foreløpig, siden denne endringen gradvis introduseres over to år. Ved sesongjustering og beregning av endringstall er det foretatt korrigeringer for noen brudd.

Vi vil nedenfor ta for oss de antatt viktigste endringene etter omleggingen av AKU og avslutningsvis angi retningen på korreksjonene.

1.1. Endringer i spørreskjema
I tråd med internasjonale anbefalinger er spørsmål om arbeidssøking noe endret. For å bli regnet som arbeidsledig måtte man tidligere kunne begynne i et arbeid i undersøkelsesuken. Dette er nå endret til "i løpet av de neste to ukene", regnet fra intervjutidspunktet. Dette gir flere ledige. I 1996 har korreksjonen for denne endringen variert fra 19 000 til 3 000 i tall for den enkelte måned.

Spørsmålet om langtidsledighet er endret fra «Hvor mange uker hadde du sammenhengende vært arbeidsledig frem til ..» til « I hvor mange uker har du forsøkt å få arbeid». Denne endringen i formulering kan ha bidratt til den markerte nedgangen i andelen langtidsledige i AKU fra 1995 til 1996.

I det nye opplegget blir alle midlertidig ansatte spurt om type ansettelse. De som oppgir sysselsettingstiltak blir i AKU regnet som sysselsatte, mens personer på kvalifiseringstiltak blir klassifisert som enten arbeidsledige eller utenfor arbeidsstyrken, avhengig av svarene som gis. Dette gir en mer korrekt og konsekvent klassifisering enn tidligere. Korreksjonen av denne endringen har variert mellom 3 000 og 7 000 for den enkelte måned i 1996.

1.2. Løpende referanseuker
Fra januar 1996 er alle årets uker kartlagt, mot en referanseuke pr. måned tidligere. Formålet er å gi en mer representativ beskrivelse av forholdene på arbeidsmarkedet over året, særlig når det gjelder utførte timeverk. Endringen gir brudd i tidsserien, og bruddet er mest markert for utførte timeverk. For enkeltmåneder har korreksjonen av utførte timeverk variert fra 6 000 til 306 000.

Overgangen til løpende referanseuker har også hatt betydning for de andre hovedstørrelsene i AKU. I et forsøk på å isolere effekten av denne endringen for tallet på sysselsatte har vi kjørt ut ulike versjoner av årsgjennomsnittstall basert på utvalg av uker og måneder i 1996 sammenlignet med tall for tilsvarende måneder i 1995. Foreløpig mener vi det er så stor usikkerhet knyttet til tallene at vi ikke har benyttet resultatet i en revidert korreksjon. Tallene gir imidlertid en indikasjon på at de korreksjoner vi til nå har foretatt, selv om et korreksjonselement har vært å holde enkelte referanseuker utenfor, i for stor grad har trukket i retning av å øke antall sysselsatte i en sammenligning av ny og gammel AKU.

1.3. Endringer i rotasjonsplanen
For å minske usikkerheten på kortsiktige endringstall skal personene i utvalget i AKU heretter delta i alt 8 ganger i løpet av 8 påfølgende kvartaler, mot 4 ganger i løpet av 6 kvartaler tidligere. Dette vil medføre reduksjon i variansen på kvartalsendringer, men en økning i standardavviket for årsgjennomsnitt. Etter nytt opplegg intervjues 33 000 forskjellige personer på årsbasis, mot 54 000 etter gammelt opplegg. Effekten av endringene i rotasjonsmønsteret introduseres gradvis over to år.

1.4. Endringer i utvalgsplanen
Utvalgsplanen er endret i hovedsak for å kunne gi AKU-tall på fylkesnivå. Alle landets kommuner skal inngå i trekkgrunnlaget, og stratifiseringen foretas på fylkesnivå. Vi har forventet at utslagene ikke blir store ut fra måten dette gjøres på, men for enkelte næringer kan dette få visse utslag. Effekten kan først anslås senere på grunn av gradvis overgang fra gammelt til nytt rotasjonsmønster.

1.5. Endringer i estimeringsopplegget
Registerfilen som brukes til etterstratifiseringen, er endret. Effekten på AKU-estimatene er beskjeden. Sysselsettingstallet reduseres med 2 000 etter endringen, mens ledighetstallet øker med 1 000. Hovedgrunnen til denne endringen er å få samme registergrunnlag i all produksjon av arbeidsmarkedsstatistikk. For 1996 kommer det inn en spesiell effekt av at arbeidstakerregisteret, som er sentral i registergrunnlaget, ikke har vært gjennom den vanlige årlige kvalitetskontrollen. Dette gir økt inkonsistens med AKU, noe som normalt bidrar til en økning i sysselsettingstallet og en viss nedgang i tallet på ledige. Det økte frafallet vi hadde i AKU vil også normalt trekke i samme retning.

Forts.

...forts.

1.6. Retningen på korreksjonene for hovedstørrelsene i AKU

Etter fire kvartaler med ny AKU og dermed et helt årsgjennomsnitt, har vi et bedre grunnlag å sammenligne tall fra AKU før og etter omleggingen. De korreksjoner vi hittil har kunnet foreta de fire første kvartalene etter omleggingen er usikre, men tilsier at årsgjennomsnittet for sysselsatte i 1996 skal korrigeres opp med 10 000 for å kunne sammenlignes med nivået i 1995, mens tallet på ledige skal korrigeres ned med 11 000. Samlet gir dette en ubetydelig korreksjon av arbeidsstyrken. Vi kjenner imidlertid ikke nettoeffekten av de ulike endringer vi så langt ikke har kunnet tallfeste.

I tillegg er det en del endringer i opplegget for AKU som vi ikke har tatt hensyn til i de korreksjonene vi har omtalt over. Noen av disse trekker sysselsettingstallet ned og noen er vi usikre på nettoeffekten av.

Foreløpige tall for 1996 fra nasjonalregnskapet gir ikke holdepunkter for større sysselsettingsvekst enn hva de ukorrigerte AKU-tallene viser. Korrigerte tall for endringen i antall ledige ligger imidlertid tett opp til utviklingen i registrerte ledige ved arbeidskontorene. Denne sammenligningen gir grunnlag for å fortsette arbeidet med å finne frem til en mest mulig fullstendig korrigering av ny AKU sammenlignet med gammel AKU. Med publiseringen av AKU 1. kvartal 1997 vil vi få sammenlignbare 12 måneders endringstall fra ny AKU.

Arbeidsledige og undersysselsatte ifølge AKU. Personer og tilbud av ukeverk (37,5 timer). 1000

	Nivå	Endring fra året før	
	1996	1995	1996[1)]
Arbeidsledige			
Personer	109	-10	-9
Ønsket antall ukeverk	94	-10	-7
Undersysselsatte			
Personer	86	3	-1
Ønsket merarbeidstid i ukeverk	32	2	-4
Tilbud av ukeverk i alt	126	-9	-10

1) Endringstall for 1996 er korrigert for brudd i tidsserien.
Kilde: Statistisk sentralbyrå. AKU årsgjennomsnitt 1996

Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Prosent av arbeidsstyrken.

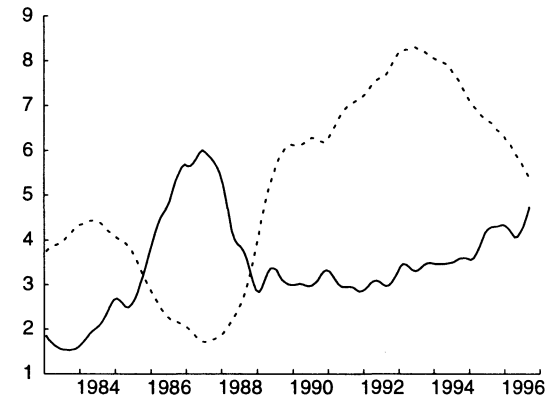

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Finnmark hadde høyest registrert ledighet ved arbeidskontorene i 1996, med 6,7 prosent. Deretter fulgte Nordland og Telemark med 5,1 prosent. I de øvrige fylkene lå ledigheten på mellom 3 og 4 prosent, bortsett fra Akershus med 2,6 prosent og Sogn og Fjordane med 2,3 prosent ledighet.

Langtidsledige 1980-1996 ifølge AKU
Prosent av ledige med kjent søketid. Glattet.

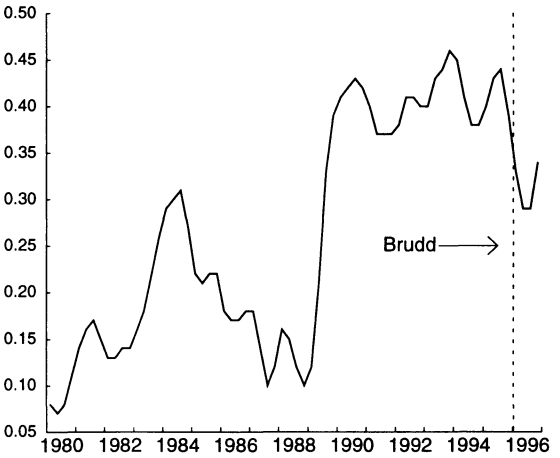

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Finnmark var eneste fylke med økning i ledigheten fra 1995 til 1996. Arbeidsmarkedstiltakene bidrar til å dempe forskjellene i ledighet ved at tiltakene settes inn der hvor ledigheten er høy. I Finnmark var 9 prosent av arbeidsstyrken registrert ledige eller på tiltak, mens denne andelen var 3 prosent i Sogn og Fjordane.

Arbeidstakere som er helt permitterte, regnes med blant de registrert arbeidsledige. Omfanget av permitteringer har vist en svak økning siste år etter at det i 1995 nesten var nede på samme nivå som i 1987. I 1996 var i gjennomsnitt 5 000 personer helt permittert, 500 flere enn året før. Delvis permitterte omfattet 4 300 personer, 400 flere enn året før.

Tilgangen på ledige plasser økte betydelig i første halvår i 1996, men gikk kraftig tilbake mot slutten av fjoråret. I gjennomsnitt var det for 1996 en tilgang på 26 000 ledige plasser hver måned, en økning på 3 000 plasser fra året før. Beholdningen av ledige plasser var i gjennomsnitt 10 000 i 1996. Sammenlignet med året før var dette en økning på i gjennomsnitt 1 200 plasser.

Arbeidsstyrkens utvikling

Arbeidsstyrkens utvikling avhenger både av demografiske forhold, dvs. av hvor mange kvinner og menn det er i hver aldersgruppe, og av yrkesprosenten for hver gruppe. Med yrkesprosent mener vi andelen av personer i en gruppe som tilhører arbeidsstyrken. Arbeidsstyrken består av personer som enten er sysselsatte (inkludert midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie o.l.) eller arbeidsledige. Definisjonen av arbeid er som i AKU (Arbeidskraftundersøkelsene), dvs. at personen har hatt minst én time inntektsgivende arbeid i løpet av en uke (dvs. den uken intervjuet ble foretatt).

Samlet folketall, antall personer i yrkesaktive aldre og arbeidsstyrken har hatt svært ulik utvikling i Norge de siste 20 år. Befolkningsveksten har tiltatt noe siden 1975, fra rundt 15000 pr. år i første halvdel av perioden til 23-24000 pr. år i siste halvdel. Derimot har veksten i antall personer i yrkesaktive aldre, her definert som 16-74 år, gått betydelig ned fra en tilvekst på rundt 22000 på 1980-tallet til rundt 10000 på 1990-tallet. Hovedårsaken til dette er ulik vekst i forskjellige aldersgrupper, bl.a. ved at de små fødselskullene fra 1970-tallet er kommet opp i yrkesaktive aldre.

Av befolkningen i de yrkesaktive aldre, var det i 1995 omtrent én million som ikke tilhørte arbeidsstyrken. Denne yrkesdeltakingen tilsvarte en yrkesprosent på om lag 70 prosent (75 for menn og 64 for kvinner). På tross av den relativt jevne veksten i antall personer i yrkesaktive aldre de siste 20 år, har utviklingen i arbeidsstyrken variert betydelig. I første halvdel av 1980-tallet vokste arbeidsstyrken atskillig raskere enn befolkningen. På midten av 1980-tallet økte arbeidsstyrken med opp til 60000 pr. år, for deretter å avta gjennom perioden 1988-1991. I 1993-94 var det igjen betydelig vekst i arbeidsstyrken. Yrkesprosenten har dermed variert mellom 62 og 71 prosent siden 1975.

Figur 1. Befolkning 16-74 år og arbeidsstyrke 1975-2050 etter ulike forutsetninger om nettoinnvandring per år. 1000 personer

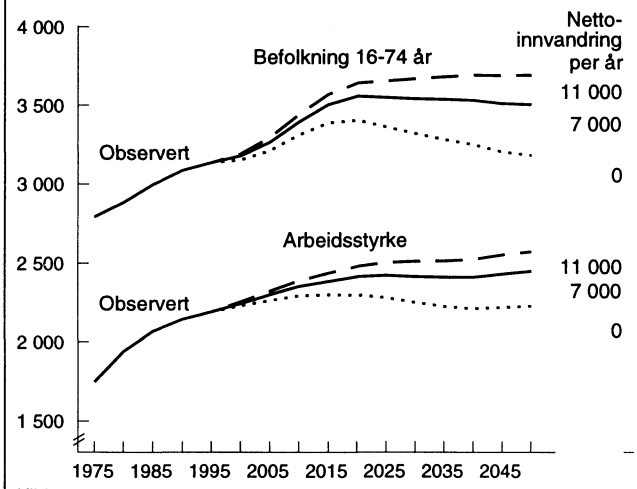

Kilde:

Figur 2. Yrkesprosent etter kjønn. Observert 1975-1995, fremskrevet 1996-2050

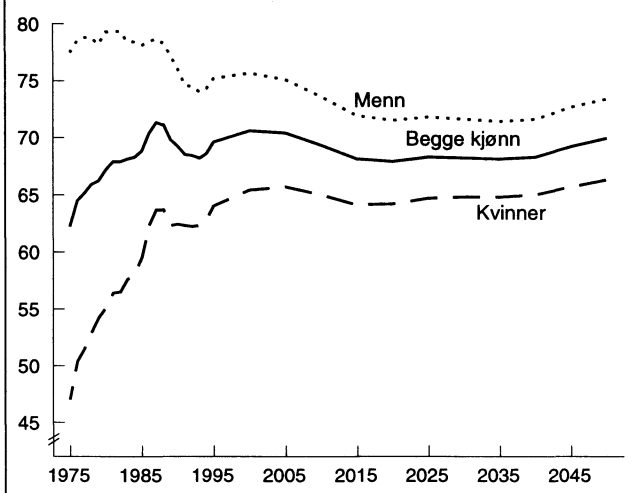

Kilde:

Figur 3. Inn- og utvandring, 1975-1995

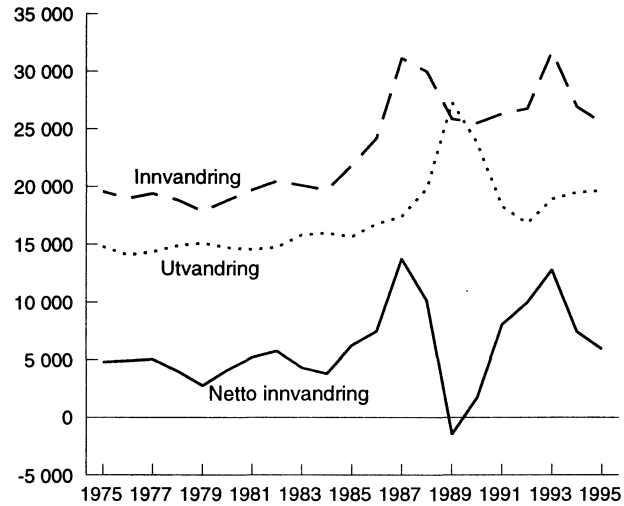

Kilde:

Figur 4. Årlig endring i folkemengde 16-74 år og arbeidsstyrken, 1976-1995. 1000 personer

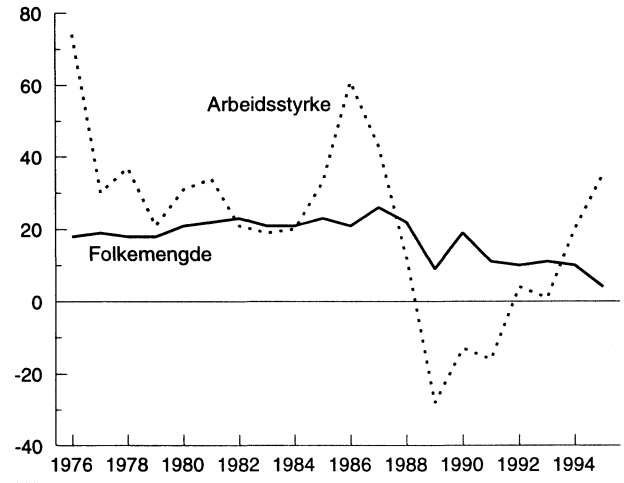

Kilde:

Forts.

...forts.

Utviklingen gjennom de siste 20 år illustrerer hvilken beskjeden rolle demografiske faktorer vanligvis spiller for de kortsiktige variasjoner i arbeidsstyrken. Demografiske faktorer som fødselstall, og i mindre grad dødelighet, bestemmer riktignok langtidstrenden, mens faktorer som antall personer under utdanning, antall personer på uføre- og annen trygd, kan gi betydelige avvik fra denne trenden. Det samme gjelder variasjoner i antall mindreårige barn, som påvirker kvinnenes yrkesdeltaking, selv om denne faktoren ser ut til å få stadig mindre betydning. Konjunkturutviklingen påvirker også størrelsen på arbeidsstyrken, bl.a. vil oppgang i arbeidsledigheten kunne føre til at flere personer gir opp å søke arbeid ("discouraged workers").

Veksten i arbeidsstyrken influeres videre av inn- og utvandringen, som påvirkes av den politiske og økonomiske situasjon i Norge og andre land, spesielt våre naboland. De siste 20 år har nettoinnvandringen variert mellom 13800 (i 1987) og -1500 (i 1989), og i gjennomsnitt vært 6000 pr. år, se figur 3. Da innvandrere gjennomsnittlig er noe yngre enn resten av befolkningen, vil økt nettoinnvandring raskt kunne gi en økning i arbeidsstyrken.

SSB lager fremskrivninger av arbeidsstyrken ved hjelp av mikrosimuleringsmodellen MOSART (som er et akronym for Modell for mikrosimulering av skolegang, arbeidsmarked og trygd). I denne modellen følges et tilfeldig utvalg av den norske befolkning over livsløpet når det gjelder forhold som ekteskap, fødsler, utdanning, og overgang til trygd. For hvert individ simuleres overgangssannsynligheter, dvs. sannsynligheter for om en person skal gifte seg, begynne på en utdanning, bli trygdet, mm.

MOSART tar utgangspunkt i fødselstall, dødelighet og nettoinnvandring fra SSBs befolkningsfremskrivinger. Pga. store variasjoner de siste årene, er det gjort tre alternative forutsetninger om nettoinnvandringen, henholdsvis 0, 7000 og 11000 personer pr. år gjennom fremskrivingsperioden 1994-2050. MOSART beregner antall personer etter alder, kjønn, ekteskapelig status, barnetall, utdanning og trygdestatus. For hver av gruppene beregnes arbeidsstyrken som en fast andel av antall personer (gruppespesifikke yrkesprosenter). På grunn av ulik yrkesdeltaking i ulike befolkningsgrupper, kan endringer i befolkningens sammensetning ha betydning for den samlede yrkesdeltakingen.

Figur 1 viser ved siden av historiske tall for folkemengden i aldersgruppen 16-74 år og arbeidsstyrken for 1975-1995, fremskrevne tall for 1996-2050. Vi ser at fra slutten av 1990-tallet vil befolkningen vokse raskere enn arbeidsstyrken. Årsaken til dette ligger hovedsakelig i endringer i aldersstrukturen, bl.a. vil de små kullene fra 1930-tallet gå ut av yrkesaktive aldre.

På lang sikt, dvs. etter 2020, vil folketallet (både totalt og i yrkesaktive aldre) kunne stagnere eller synke svakt, som følge av at fruktbarheten har ligget under reproduksjonsnivået (2,1 barn pr. kvinne) siden 1975. Samlet fruktbarhetstall har vært nesten konstant de siste 10-12 år og var i 1995 1,87 barn pr. kvinne. Selv ikke en såpass stor nettoinnvandring som 11000 pr. år er tilstrekkelig til å opprettholde befolkningsveksten på lang sikt, jf. figur 1. Imidlertid viser figuren også at arbeidsstyrken vil vokse raskere enn befolkningen etter 2020. Faktisk vil arbeidsstyrken øke i hele fremskrivingsperioden, selv når folketallet går ned, som i mellomalternativet, der det er et visst innvandringsoverskudd.

Undersysselsetting

AKU gir også tall for undersysselsetting, det vil si deltidsansatte som søker mer arbeid og som er tilgjengelig for dette arbeidet innen en måned etter intervjutidspunktet. I 1996 var det 86 000 personer som var undersysselsatt etter denne definisjonen, om lag som året før. Vi antar at omleggingen av AKU ikke har påvirket tallet på undersysselsatte i nevneverdig grad, siden undersysselsatte utgjør en så liten andel av sysselsatte i alt.

Om en betrakter undersysselsettingen som en form for delvis arbeidsledighet, bidrar dette til å øke forskjellen i ledigheten mellom kvinner og menn. Ifølge AKU var ledigheten i gjennomsnitt 4,8 prosent for menn og 4,9 prosent for kvinner i 1996. Samtidig var i gjennomsnitt 65 000 kvinner, mot 21 000 menn undersysselsatte.

Siden mange undersysselsatte ønsker bare noen få timer i tillegg og mange arbeidsledige har ønske om deltidsarbeid, vil antallet personer som ønsker mer arbeid gi et ufullstendig bilde av omfanget av arbeidstilbudet. Ved å summere tilbudet av arbeidstimer fra de arbeidsledige og tilleggsarbeidstimer fra de undersysselsatte får vi et tall på det totale urealiserte arbeidstilbudet som arbeidsledige og undersysselsatte representerer, målt i timer. Omfanget av det urealiserte arbeidstilbudet, omregnet i heltidsstillinger, tilsvarte 126 000 årsverk i 1996. Dette er en nedgang på om lag 10 000 fra året før, korrigert for bruddet i tidsserien.

Hvis vi regner ledighet med utgangspunkt i det urealiserte arbeidstilbudet, svarer 126 000 årsverk til 6,8 prosent av alle årsverk som arbeidsstyrken tilbyr. Denne andelen var 6,6 prosent i 1995, korrigert for endret arbeidsstyrketall.

Arbeidsmarkedstiltak
1000 personer

	1996	Endring fra 1995
Personrettede arbeidsmarkedstiltak i alt	37,0	-7,8
Off.sysselsettingstiltak	6,7	-2,2
Lønnstilskudd til arb.givere	3,4	-0,5
Kvalifiseringstiltak	24,0	-4,6
Arbeidsmarkedskurs	16,0	-2,8
Praksisplasser	8,0	-1,8
Utdanningsvikariater	2,8	-0,5
Herav ungdom under 20 år	4,4	-0,4

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Arbeidsmarkedstiltakene

I 1996 var det i gjennomsnitt 37 000 personer sysselsatt ved personrettede arbeidsmarkedstiltak utenom attføring. Dette er 7 800 færre enn i 1995. Det har vært en gradvis nedtrapping av omfanget på tiltakene etter 1993, da det i gjennomsnitt var 57 300 personer sysselsatt på personrettede arbeidsmarkedstiltak. Sesongjustert var det i 1996 en nedgang i nivået på disse tiltakene gjennom hele året. Blant arbeidsmarkedstiltakene var kvalifiseringstiltak den viktigste gruppen med 65 prosent av alle tiltakene i 1996. Blant ungdom under 20 år var i gjennomsnitt 4 400 sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak, samtidig som 3 500 i samme aldersgruppe var registrert ledige.

Fra og med 1997 er det lansert et nytt tiltak for langtidsledige. Når det gjelder arbeidsmarkedstiltakene samlet har Regjeringen lagt opp til et gjennomsnittlig nivå på 34 000 i første halvår og 28 000 i andre halvår av 1997.

Lønns- og prisutvikling

Lønnsutviklingen

Lønnsveksten har tiltatt de siste to årene. De foreløpige nasjonalregnskapstallene viser at lønn pr. normalårsverk økte med 4,4 prosent fra 1995 til 1996 etter en vekst på 3,3 prosent året før. På grunn av en antatt økning av betalt fravær, er veksten i lønn pr. arbeidet time i fjor anslått til 4,8 prosent.

Det var liten variasjon i lønnsveksten mellom hovedgruppene av de fastlandsbaserte næringene i fjor. Ser man bort fra primærnæringene, som klart lå på bunnen med en lønnsvekst pr. normalårsverk på 3,6 prosent, varierte lønnsveksten med den grove sektorinndelingen i tabellen fra 4,2 til 4,5 prosent. I industrien økte lønn pr. normalårsverk med 4,3 prosent, om lag som gjennomsnittet for fastlands-næringene. I enkelte råvarebaserte industrisektorer var imidlertid lønnsveksten klart over gjennomsnittet. Dette må ses på bakgrunn av den meget gode lønnsomhetsutviklingen i 1995. Laveste lønnsvekst i 1996 finner en i utenriks sjøfart med 2,4 prosent. En klar nedgang i militær sysselsetting forklarer den høye gjennomsnittlige lønnsveksten i staten, som er 0,6 prosentpoeng høyere enn veksten i både militær og sivil statlig forvaltning hver for seg.

I tariffoppgjøret i fjor var det hovedoppgjør i de fleste avtaleområdene. I NHO-området ble oppgjøret, som i 1994, gjennomført ved forbundsvise forhandlinger. Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har beregnet at tarifftilleggene ga et bidrag til årslønnsveksten i 1996 for timelønte i industrien på 1,3 prosentpoeng. I offentlig sektor ble det gitt et generelt tillegg på 6000 kroner i året, som sammen med andre lønnsjusteringer er antatt å ha gitt et bidrag til årslønnsveksten på 2,4 prosentpoeng i staten og 3,0 prosentpoeng i kommunene.

Det tekniske beregningsutvalget har anslått årslønnsveksten for timelønte i industrien i 1996 til 4 prosent. For den-

Lønn etter næring
Prosentvis vekst fra året før

	1994	1995	1996
Pr. normalårsverk[1]			
I alt	3,1	3,3	4,4
Oljevirksomhet	3,5	3,5	4,8
Utenriks sjøfart	5,5	-0,4	2,4
Fastlands-næringer	3,1	3,4	4,4
Industri og bergverk	3,2	3,9	4,3
Annen vareprod.	2,6	2,6	4,2
Primærnæringer	2,4	2,8	3,6
Kraftforsyning	2,8	3,0	4,2
Bygg- og anleggsvirksomhet	2,5	2,3	4,4
Privat tjenesteyting	3,2	3,4	4,4
Varehandel	3,2	3,9	4,4
Samferdsel	3,1	3,4	4,5
Annen tjenesteyting	3,2	3,2	4,5
Off. forvaltning	2,9	3,0	4,4
Stat	4,1	3,2	4,8
Sivil	2,4	2,9	4,2
Forsvaret	6,5	2,6	4,2
Kommune	2,4	3,0	4,3
Pr. timeverk			
I alt	3,2	4,1	4,8
Oljevirksomhet	3,9	4,3	5,2
Utenriks sjøfart	6,2	0,0	2,5
Fastlands-næringer	3,1	4,2	4,8
Industri og bergverk	2,9	4,4	4,6
Annen vareprod.	2,4	3,3	4,7
Primærnæringer	2,2	3,6	3,9
Kraftforsyning	2,7	3,8	4,6
Bygg- og anleggsvirksomhet	2,4	3,0	4,9
Privat tjenesteyting	3,0	4,2	4,8
Varehandel	3,0	4,8	5,0
Samferdsel	3,2	4,3	4,8
Annen tjenesteyting	3,1	4,0	4,9
Off. forvaltning	3,3	4,0	4,8
Stat	4,4	4,1	5,2
Sivil	2,3	3,7	4,2
Forsvaret	6,4	3,0	4,3
Kommune	2,8	3,9	4,7

1) Summen av antall heltidsansatte og antall deltidsansatte omregnet til heltid.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Reallønnsveksten i senere år

Reallønnsveksten var i fjor den klart sterkeste hittil på 1990-tallet. I gjennomsnitt økte rellønnen pr. normalårsverk med 3,1 prosent etter at vekstratene i de foregående fem årene hadde ligget i området 0,7 -1,7 prosent. I 1995 var reallønnsveksten nede i 0,8 prosent.

Vekst i reallønn pr. normalårsverk
I alt. Prosent

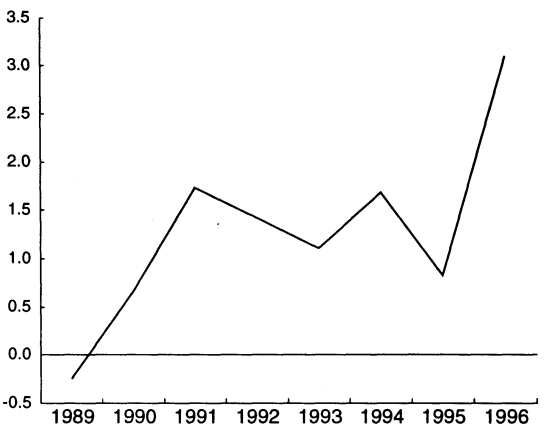

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Noen lønnsbegreper

Lønn pr. normalårsverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom total lønn *inklusive overtidsgodtgjørelse* samt lønn under sykdom og fødselspermisjon betalt av arbeidsgiver på den ene siden og antall normalårsverk på den andre. Antall normalårsverk defineres som summen av antall heltidsansatte og antall deltidsansatte omregnet til heltidsansatte.

Lønn pr. timeverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom total lønn (inklusive alle tillegg) og antall utførte timeverk regnet *inklusive overtid* og eksklusive fravær.

Årslønn: Begrep som bl.a. benyttes av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og som omfatter samlet lønn *eksklusive overtidsgodtgjørelse* en lønnstaker oppnår hvis vedkommende har utført et avtalefestet normalårsverk og året har en normal lengde. Lønnsveksten med utgangspunkt i dette begrepet ligger normalt nær opp til veksten i *lønn pr. normalårsverk.* Avvik vil i første rekke ha sammenheng med endringer i omfanget av overtid.

ne gruppen av arbeidstakere ble overhenget inn i 1997 anslått til 1 3/4 prosent mot 1,0 prosent året før. Overhenget inn i 1997 er anslått til 2 1/4 prosent i staten og 2 1/2 prosent i kommunene, opp med henholdsvis 3/4 og 1 1/4 prosentpoeng fra året før. For økonomien som helhet er det gjennomsnittlige lønnsoverhenget inn i 1997 anslått til 2 prosent, mens det inn i 1996 var 1,2 prosent. Med en prisvekst på under 2 prosent vil en dermed få en reallønnsvekst i 1997 selv uten lønnsglidning og tarifftillegg.

Prisutviklingen

Konsumprisindeksen økte med 1,3 prosent fra 1995 til 1996, etter en vekst på 2,4 prosent året før. I 1995 bidro en økning i momssatsen fra 22 til 23 prosent til å trekke prisstigningen opp, mens en reduksjon i bilavgiftene fra 1. januar 1996 bidro til å trekke prisstigningen ned i fjor. Uten disse avgiftsendringene i 1995 og 1996, ville konsumprisveksten ha vært noe under 2 prosent begge årene.

På 12-månedersbasis viste prisveksten et synkende forløp gjennom andre halvår av 1995 og frem til mars i fjor, da veksttakten var kommet ned i 0,7 prosent. Mens utviklingen gjennom siste del av 1995 i hovedsak var en følge av spesielle forhold året før, bidro reduserte elektrisitetspriser fra desember til januar, et unormalt langvarig sesongsalg på klær og de tidligere omtalte avgiftsendringene, til nedgangen gjennom de første månedene i 1996. Fra april og ut året var det en tendens til økning i prisstigningstakten, som i stor grad kan forklares med at momskompensasjonen på melk, ost og kjøtt ble fjernet fra 1. juli i fjor og med en oppgang i elektrisitetsprisene som følge av lite nedbør vinteren 1995/96. Hvis elektrisitetsprisen hadde steget i takt med gjennomsnittet for de andre varene i konsumprisindeksen, hadde konsumprisveksten på 12-månedersbasis i desember 1996 vært om lag 0,5 prosentpoeng lavere enn det

Konsumprisindeksen etter konsumkategori
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1995	Jan.-des. 1996	Des. 1996
I alt	2,4	1,3	1,8
Matvarer	1,5	1,7	3,3
Drikkevarer og tobakk	4,3	2,3	2,4
Klær og skotøy	0,9	-3,1	-2,6
Bolig, lys og brensel	2,8	2,4	4,0
Møbler og hush.art	1,8	1,3	1,4
Helsepleie	4,5	3,2	3,3
Reiser og transport	3,2	0,3	-0,5
Fritidssysler og utd.	2,1	1,0	1,2
Andre varer og tjenester	2,3	2,2	1,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Konsumprisindekser
Prosentvis endring fra samme måned året før

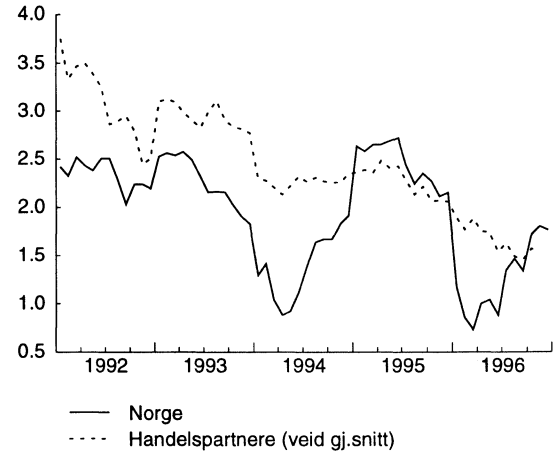

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

den faktisk ble. Dersom momskompensasjonen på matvarer heller ikke var blitt fjernet, hadde 12 månedersveksten i desember 1996 vært om lag 1,0 prosent, mot faktisk 1,8.

I 1996 var det forholdsvis store forskjeller i prisvekst for ulike konsumgrupper. Fra 1995 til 1996 falt prisene på *klær og skotøy* med 3,1 prosent, mens prisene på *helsepleie* økte med 3,2 prosent. Prisnedgangen for *klær og skotøy* kan ha sammenheng med sterk prismessig konkurranse i bransjen. Mange av de store kleskjedene lot også det tradisjonelle januarsalget strekke ut i tid, fordi de satt inne med store lagre etter at omsetningen høsten 1995 ble mindre enn forventet. Endringer i kvoteordninger (liberalisering av handelen) og reduserte tollsatser kan også ha virket prisdempende.

I det nedre intervallet for prisvekst i 1996 er også *reiser og transport* med en prisøkning på bare 0,3 prosent. For denne konsumgruppen er reduksjonen i bilavgiftene den dominerende forklaringen på den lave prisveksten. *Matvareprisene* steg svært lite i første halvår i fjor, men bortfallet av

Konsumprisindeksen etter leveringssektor
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1995	Jan.-des. 1996	Des. 1996
I alt	2,4	1,3	1,8
1. Jordbruksvarer	-0,1	1,8	4,6
2. Fiskevarer	0,6	0,8	2,3
3. Andre norskproduserte konsumvarer	3,9	2,3	3,1
3.1 Lite påvirket av verdensmarkedets priser	4,6	2,8	6,3
3.2 Påvirket av verdensmarkedet pga. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet	4,7	2,6	0,6
3.3 Påvirket av verdensmarkedet pga. konkurranse fra utlandet	2,2	1,2	1,4
4. Importerte konsumvarer	2,3	-2,1	-1,9
4.1 Uten norsk konkurranse	3,1	-2,2	-2,1
4.2 Med norsk konkurranse	0,9	-1,8	-1,6
5. Husleie, inkl. fritidsbolig	1,4	1,7	1,7
6. Andre tjenester	2,7	2,6	2,4
6.1 Med arbeidslønn som dominerende prisfaktor	4,3	4,0	4,6
6.2 Også med andre viktige pris-komponenter	2,2	2,2	1,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

momskompensasjonen på melk, ost og kjøtt fra 1. juli bidro til at prisveksten for denne varegruppen kom opp i 3,3 prosent i desember, målt i forhold til samme måned i 1995. Regnet som årsgjennomsnitt var prisveksten 1,7 prosent. Den høyeste 12-månedersveksten i desember ble registrert for varegruppen *bolig, lys og brensel*. Dette skyldes en kraftig økning i både fyringsolje- og elektrisitetsprisene, mens husleiene økte i tråd med gjennomsnittet for konsumprisindeksen.

Ifølge de foreløpige tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet var det gjennomgående en klar økning i importprisene på typiske konsumvarer fra 1995 til 1996. Importprisindeksen for tradisjonelle importvarer økte med 0,5 prosent. Trekker vi ut industrielle råvarer var den gjennomsnittlige økningen i disse importprisene 1,8 prosent. Verdien av norske kroner ble i samme periode redusert med 0,2 prosent, når kursen måles med vekter som gjenspeiler norsk import.

Konsumprisindeksen etter leverende sektor viser at prisene på importerte varer i 1996 lå om lag 2 prosent under nivået i samme periode i fjor. Dette er bare en annen måte å gruppere prisene forbrukerne står overfor, slik at årsaken til denne prisnedgangen i stor grad ligger i reduksjonen i de norske bilavgiftene og den tidligere omtalte nedgangen i klesprisene.

Prisveksten for førstegangsomsetningen innenlands for typiske konsumvarer, har vært jevn de tre siste årene. I 1994 økte denne indeksen med 1,3 prosent, mens veksten både i 1995 og 1996 var 1,5 prosent. Prisøkningen gjennom 1996 har imidlertid vært noe høyere enn gjennom året før.

Det har vært en nedgang i prisstigningen hos våre viktigste handelspartnerne i den senere tid. Definert som et veid gjennomsnitt med landenes betydning for norsk handel som vekter, gikk konsumprisveksten på 12-månedersbasis ned fra 2,4 prosent i første halvår 1995 til 1,5 prosent i 3. kvartal i fjor.

Husholdningene

Disponibel realinntekt: Sterk vekst fra 1995 til 1996

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk husholdningenes brutto disponible inntekter nominelt opp med om lag 5 prosent fra 1995 til 1996. Med en vekst i nasjonalregnskapets deflator for konsum i husholdningene og ideelle organisasjoner på 1,5 prosent, ga dette en vekst i husholdningenes brutto disponible realinntekter på 3,5 prosent. Til sammenligning var veksten fra 1994 til 1995 på rundt 2,5 prosent. Veksten i disponibel realinntekt er anslått til 3,3 prosent for 1996.

Husholdningenes samlede lønnsinntekter gikk reelt sett opp med i overkant av 6 prosent fra 1995 til 1996 og ga det klart største bidraget til veksten i brutto disponibel realinntekt. Bak denne utviklingen ligger en vekst i utførte timeverk for lønnstakere på rundt 2,6 prosent og en oppgang i gjennomsnittlig reallønn pr. time på om lag 3,3 prosent.

Med en realvekst på 1,8 prosent fra 1995 til 1996 bidro husholdningenes brutto driftsresultat til sammen med i underkant av et halvt prosentpoeng til veksten i brutto disponibel realinntekt, etter en nedgang på rundt 1 prosent fra 1994 til 1995. Stønadene fra det offentlige økte reelt sett med vel 2 prosent fra 1995 til 1996. Dette tilsvarer et bidrag på i overkant av et halvt prosentpoeng til veksten i brutto disponibel realinntekt, om lag det samme vekstbidraget som året før. Det forholdsvis beskjedne bidraget fra stønadsveksten i fjor må ses i sammenheng med nedgangen i antall arbeidsledige.

Husholdningenes innbetaling av skatt på inntekt og formue gikk reelt sett opp med 6,6 prosent fra 1995 til 1996 og ga et negativt bidrag til veksten i husholdningenes brutto disponible realinntekter på vel 2,5 prosentpoeng. Med om lag uendrede gjennomsnittlige skattesatser, må dette vekstbidraget tilskrives den sterke realinntektsveksten som fant sted i fjor.

Utviklingen i husholdningenes netto formuesinntekter (dvs. formuesinntekter fratrukket formuesutgifter) ga et negativt bidrag til veksten i brutto disponibel realinntekt på i underkant av et halvt prosentpoeng fra 1995 til 1996. Husholdningene er i netto fordringsposisjon, og nedgangen i netto formuesinntekter skyldes fallet i det generelle rentenivået.

Husholdningenes inntekter og utgifter[1)]
Milliarder kroner

	Mrd. kroner		Mrd. 1995-kroner	Realvekst[2)] 1995-1996	Bidrag til vekst i disponibel realinntekt
	1995	1996	1996	Prosent	Prosentpoeng
Inntekter	792,9	834,8	822,5	3,7	5,9
Lønn	437,6	471,3	464,3	6,1	5,3
Brutto driftsresultat	116,9	120,7	119,0	1,8	0,4
Formuesinntekter	42,9	40,0	39,4	-8,1	-0,7
Offentlige stønader	148,7	154,0	151,8	2,1	0,6
Andre inntekter	46,9	48,8	48,1	2,6	0,2
Utgifter	285,5	302,1	297,6	4,2	-2,4
Skatt av inntekt og formue[3)]	200,7	217,2	214,0	6,6	-2,6
Formuesutgifter	47,0	45,4	44,7	-4,9	0,4
Andre utgifter	37,8	39,6	39,0	3,1	-0,2
Brutto disponibel inntekt	507,5	532,7	524,8	3,4	
Korr. sparing i pensj.fond	6,7	7,2	7,1	6,2	
Konsum	457,1	485,7	478,5	4,7	
Brutto sparing	57,0	54,2			
Brutto sparerate	11,2	10,2			
Memo:					
Kapitalslit[4)]	23,3	25,2			
Disponibel inntekt	484,2	507,5	500,0	3,3	
Sparing	33,7	29,0			
Sparerate	7,0	5,7			

1) På grunn av avrundingsfeil summerer ikke underkomponentene seg nøyaktig opp til totaltallene.
2) Nasjonalregnskapets prisindeks for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner er brukt som deflator.
3) Tallet for skatt av inntekt og formue i 1995 er forandret i forhold til tidligere publiserte tall.
4) I forbindelse med hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er det foreløpig ikke beregnet nye tall for kapitalslitet i husholdningssektoren. Kapitalslitet i tabellen er derfor anslag.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Noen nasjonalregnskapsbegreper

I arbeidet med hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er det foreløpig ikke beregnet nye tall for realkapital og kapitalslit. Det innebærer at tall for driftsresultat er regnet brutto, dvs. uten fratrekk av kapitalslit. Som en følge av dette er også alle nasjonalregnskapsstørrelser som direkte eller indirekte er avledet fra driftsresultatstall regnet brutto. De viktigste av disse omtales nedenfor, sammen med noen nye inntektsbegreper.

- *Brutto driftsresultat* omfatter driftsresultat fra boligtjenestene i egne boliger og "blandet inntekt" som er det nye navnet på driftsresultat i husholdningsektoren utenom egne boliger.
- *Andre inntekter* omfatter stønader fra utlandet, overføringer fra ideelle organisasjoner og andre overføringer til ideelle organisasjoner fra innenlandske sektorer og overføringer til husholdninger fra innenlandske sektorer utenom det offentlige.
- *Andre utgifter* omfatter stønader til utlandet, og overføringer fra husholdninger til innenlandske sektorer utenom det offentlige.
- *Brutto disponibel inntekt* er lik differansen mellom lønn, brutto driftsresultat, formuesinntekter, offentlige stønader og andre inntekter på den ene siden og skatter, formuesutgifter og andre utgifter på den andre.
- *Brutto sparing* er definert som brutto disponibel inntekt pluss korreksjon for sparing i pensjonsfond minus konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner.
- *Brutto sparerate* er definert som brutto sparing regnet som andel av brutto disponibel inntekt.

Med utgangspunkt i realkapitaltall fra det gamle nasjonalregnskapet er det beregnet tentative kapitalslitstall. Ved å trekke husholdningenes andel av beregnet kapitalslit fra brutto disponibel inntekt fremkommer et anslag for hus-

Korrigert sparerate

I nasjonalregnskapet tas det ikke hensyn til at varige konsumgoder utenom bolig yter konsumtjenester utover det året de anskaffes. Ved beregning av den korrigerte spareraten anslås først tjenestekonsumet av varige goder. Tjenestekonsumet av varige goder er definert lik summen av verdiforringelsen og realavkastningen på beholdningen av slike goder, og erstatter kjøpene av disse godene når korrigert konsum beregnes. Realavkastningen, som også nyttes til å korrigere inntekt for husholdningene, er satt lik 2,5 prosent.

Varige konsumgoder utenom bolig består av egne transportmidler (dvs. hovedsakelig personbiler), møbler, elektriske artikler og varige fritidsvarer. Vegdirektoratets tall for registrerte personbiler etter alder har blitt utnyttet for beregning av den tekniske depresieringen av bilbeholdningen. Siden en ikke har tilsvarende tall for andre konsumgoder har en lagt til grunn samme overlevelsesprofil som for personbiler.

Beregningen av verdiforringelsen for varige goder utenom bolig er gjennomført uten at en har brukt observerte data for annenhåndspriser for disse kapitalgodene. Ved beregning av bruktprisene har en gjort en forenklende antagelse om et perfekt fungerende annenhåndsmarked. En slik antagelse gjør det mulig å avlede bruktprisene ut fra kjennskap til den fysiske depresieringen samt priser på nye varige konsumgoder.

Hverken ved beregning av den ordinære eller korrigerte spareraten er omvurdering av verdien på varige konsumgoder innarbeidet i inntektsregnskapet. Utviklingen i spareratene må følgelig ses i lys av den omvurdering av realkapitalen som har funnet sted i samme periode.

Konsum og sparing i husholdninger og ideelle organisasjoner: Nedgang i spareraten fra 1995 til 1996

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet gikk konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner reelt sett opp med 4,7 prosent fra 1995 til 1996, etter en vekst på rundt 2,5 prosent året før. Med en økning i husholdningenes brutto disponible realinntekter på 3,4 prosent, innebærer dette en nedgang i brutto sparerate fra vel 11 prosent i 1995 til vel 10 prosent i 1996. Husholdningenes sparerate (netto) er anslått til 5,7 prosent i 1996, mens den var 7 prosent i 1995.

Ifølge Norges Banks finansregnskap pr. 3. kvartal 1996 har husholdningenes netto fordringer stort sett vokst raskere enn deres disponible inntekter siden slutten av 1988, men med tegn til utflating gjennom fjoråret. Ved utgangen av 3. kvartal 1996 var nettofordringsraten, dvs. netto fordringer i prosent av disponibel inntekt, kommet opp i 40 prosent (sesongjustert), mot 39,6 prosent ved utgangen av 1995 og 34,6 prosent ved utgangen av 1994. Ifølge Norges Bank kan veksten i nettofordringsraten siden utgangen av 1994 i all hovedsak tilskrives omvurderinger.

Husholdningenes sparerate

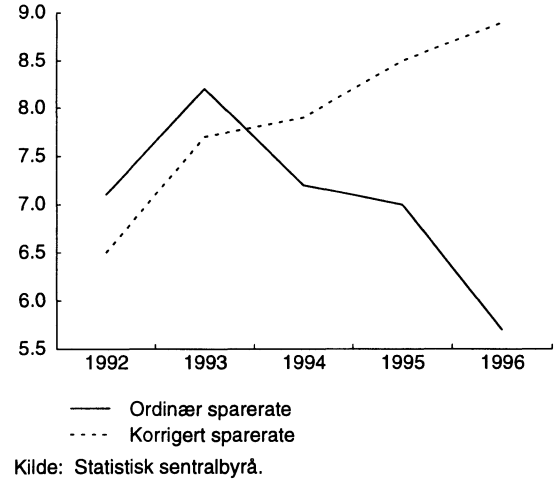

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ved beregning av konsum og sparing for husholdningssektoren legger nasjonalregnskapet til grunn at varige forbruksgoder utenom bolig konsumeres i sin helhet i det året de anskaffes. Hvis en alternativt betrakter kjøp av varige konsumgoder utenom bolig som investering, kan en beregne en korrigert sparerate som tar hensyn til at konsumkapitalen yter tjenester over flere år (se boks). En sammenligning av forløpet og størrelsen på endringene til den korri-

Utviklingen i personlig konsum

I og med hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er personlig konsum innført som et nytt begrep. Personlig konsum er definert som summen av konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner og individuelt konsum i offentlig forvaltning. Med individuelt konsum i offentlig forvaltning forstår en forbruk som er knyttet til enkeltindivider. Konsumet i offentlig forvaltning inneholder i tillegg en kollektiv komponent der generell administrasjon, forsvar, rettsvesen mv. inngår. Individuelt konsum i offentlig forvaltning utgjorde i 1996 i underkant av 133 milliarder kroner. Volumveksten for individuelt konsum i offentlig forvaltning var i 1996 i underkant av 2 prosent, dvs. vesentlig lavere enn veksten i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Volumveksten for personlig konsum lå derfor 0,6 prosentpoeng under veksten i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner.

Utviklingen i personlig konsum
Volum- og prisendring fra foregående år i prosent

	Mrd. kroner[1)]	Volumendring		Prisendring	
	1996	1995	1996	1995	1996
Konsum i hush. og ideelle org.	485,7	2,6	4,7	2,5	1,5
Individuelt konsum i off. forv.	132,6	1,4	2,0	3,5	4,0
- Statsforvaltningen	29,1	2,5	2,8	3,1	2,7
- Kommuneforvaltningen	103,5	1,1	1,7	3,6	4,4
Personlig konsum	618,3	2,4	4,1	2,7	2,0

1) Nivåtall i løpende kroner.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

gerte og den ordinære spareraten viser at de to spareratene utviklet seg forskjellig over perioden 1992-1996. Mens den ordinære spareraten (netto) anslagsvis gikk ned med om lag 1,3 prosentpoeng fra 1995 til 1996, gikk den korrigerte spareraten opp med nesten et halvt prosentpoeng. Oppgangen i den korrigerte spareraten i 1996 har hovedsakelig sammenheng med sterk vekst i kjøpene av egne transportmidler sammenlignet med året før.

Varekonsumet: Tiltakende vekst

I 1996 utgjorde varekonsumet om lag 54,5 prosent av totalt konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk varekonsumet opp med 6,2 prosent i volum fra 1995 til 1996, etter en vekst på 3 prosent året før. Varekonsumet viste markant sesongjustert vekst gjennom andre halvår, og nivået i 4. kvartal lå mer enn 2 prosent over gjennomsnittet for hele året.

En sterk vekst i kjøpene av personbiler på 42,4 prosent i 1996 forklarer mye av den kraftige økningen i varekonsumet. Antall førstegangsregistrerte personbiler gikk, ifølge Vegdirektoratet, opp fra om lag 97 900 i 1995 til om lag 146 900 i 1996. Den sterke veksten i bilkjøpene må imidlertid ses i lys av den forhåndsannonserte reduksjonen i engangsavgiften på personbiler fra 1. januar 1996. Avgiftsreduksjonen, som bidro til en nedgang i prisene på i underkant av 5 prosent, og økt vrakpant gjorde det lønnsomt å utsette bilkjøp til 1996.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Sesongjustert. 1992=100

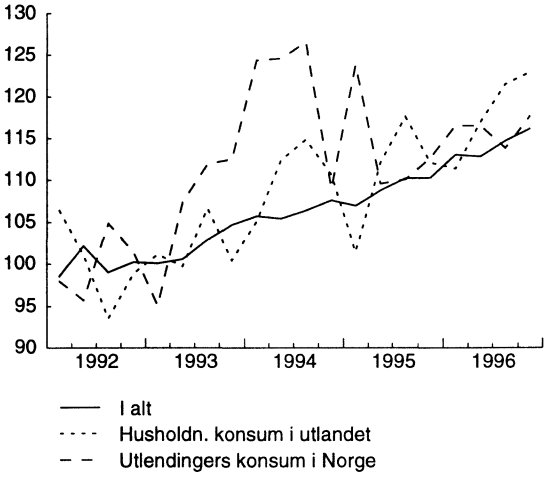

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert

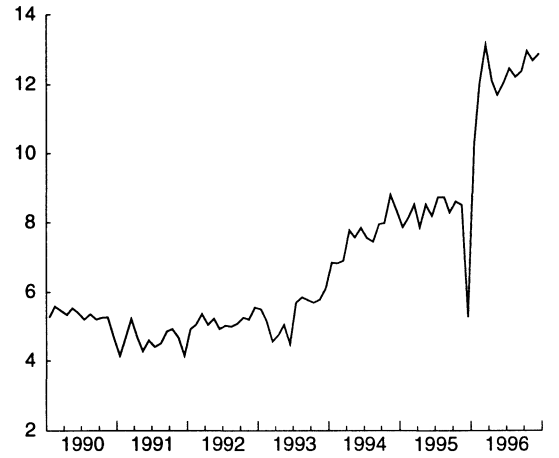

Kilde: Vegdirektoratet.

Forbruket av klær og sko økte med 7 prosent fra 1995 til 1996 etter en nedgang året før. Varekategorien andre varige goder, som blant annet omfatter møbler og elektriske artikler og utstyr til fritidssysler og underholdning, viste også sterk vekst i fjor. Ved siden av en betydelig vekst i brutto disponibel realinntekt, har trolig den sterke oppgangen for disse varegruppene sammenheng med en svært gunstig prisutvikling. Mens nasjonalregnskapets prisdeflator for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner gikk opp med rundt 1,5 prosent i 1996, gikk prisene på klær og sko og andre varige goder ned med henholdsvis 3,3 og 0,5 prosent.

Husholdningenes forbruk av brensel gikk sterkt opp fra 1995 til 1996, til tross for en markant prisøkning, mens oppgangen i elektrisitetsforbruket var mer moderat. Den generelle veksten i det samlede energiforbruket må ses i sammenheng med en kald vinter og høst i 1996, i tillegg til at økte priser trolig bidro til å dempe forbruket noe.

Matvarekonsumet, med en konsumandel på vel 13 prosent, gikk opp med om lag 1 prosent i 1996, klart under veksten

Rentenedgangen og fordelingseffekter

Fra 4. kvartal 1995 til 4. kvartal 1996 falt det gjennomsnittlige rentenivået på husholdningenes lån i private finansinstitusjoner fra anslagvis 7,1 prosent til 6,4 prosent, samtidig som avkastningen på innskudd i bankene falt fra 4,1 til 3,7 prosent. I perioden har også endringer i beholdningene av innskudd og gjeld ført til endringer i husholdningenes gjeldsbyrde og størrelsen på avkastningen. I det følgende skal vi se på fordelingseffekter av rentenedgangen ved hjelp av beregninger på skattemodellen LOTTE. LOTTE er basert på årlige datagrunnlag fra Inntekts- og formuesundersøkelsen, det vil si informasjon fra selvangivelsene. De nyeste dataene i LOTTE er fra 1994 og inneholder opplysninger om vel 40 000 personer. Materialet fremføres til beregningsåret, som i dette tilfellet er 1996, ved at inntekter og fradrag multipliseres med vekstfaktorer basert på utviklingen i nøkkelstørrelser fra nasjonalregnskapet, fra grunnlagsåret (1994) til beregningsåret.

Den fordelingsmessige effekten av et rentefall henger sammen med hvordan renteinntekter og renteutgifter er fordelt på inntektsnivåene. I tabell 1 er det redegjort for sammenhengene mellom husholdningenes inntekter og renteinntekter og renteutgifter i 1996. Presentasjonsmessig er dette fremstilt i en desiltabell, som rangerer husholdningene i forhold til husholdningsinntekten med de fattigste husholdningene i desil 1 og de rikeste i desil 10. Husholdningsinntekten i desil 1 er derfor gjennomsnittlig inntekt etter skatt for de 10 prosent husholdningene som har lavest inntekt. Inntekt etter skatt er brutto skattepliktig inntekt fratrukket skatt, med tillegg for en del skattefrie ytelser. Til de skattefrie ytelsene hører barnetrygd, økonomisk sosialhjelp, bostøtte, grunn- og hjelpestønad, osv. Renteinntektene inngår i inntekt etter skatt, men inntekt etter skatt er definert uten fratrekk for renteutgifter. For å sørge for symmetrisk behandling av boliginntekter og -utgifter er heller ikke boliginntektene inkludert.[1] Renteutgiftene påvirker imidlertid inntekt etter skatt ved at skatt på alminnelig inntekt beregnes etter fratrekk for renteutgifter. Renteutgiftene inkluderer både personenes egne renteutgifter og de renteutgiftene en har som andelshaver i et borettslag.

Vi beregner fordelingseffekten av rentenedgangen ved å sammenlikne tallene for 1996 med et alternativ der rentenivået er som i 4. kvartal 1995.[2] Rentereduksjonene i 1996 har gitt lavere avkastning på innskudd i bankene, noe som betyr reduserte inntekter etter skatt. Inntektene etter skatt er også blitt redusert fordi fradragene i inntekt i gjennomsnitt er blitt mindre som følge av det lavere rentenivået på lån. Men fremfor alt har rentenivåets fall ført til reduksjon i renteutgifter. Dette fremgår av tabell 2. Av tabellen ser en videre at det er husholdningene med de høyeste inntektene som i gjennomsnitt har tapt mest på nedgangen i renteinntekter og fradrag, men at det er disse husholdningene som har den største gevinsten av reduksjonen i renteutgiftene. Reduksjonen i renteutgifter overstiger i gjennomsnitt de reduserte inntektene etter skatt på alle inntektsnivåer bortsett fra for husholdningene med de laveste inntektene etter skatt (desil 1 og desil 2). Det vil også være generasjonsmessige forskjeller når det gjelder effektene av rentenedgangen (ikke vist i tabell), siden det for eksempel er husholdninger med barn som har de største renteutgiftene, mens det er husholdninger uten barn som har de største renteinntektene. Rentenedgangen i 1996 har derfor i gjennomsnitt særlig økt størrelsen på barnefamilienes disponible midler etter at gjeldsomkostningene er betalt, sammenliknet med husholdninger uten barn.

1) Flere forhold gjør det vanskelig å gi disse inntektene en klar levekårsmessig tolkning. Blant annet er det ikke tatt hensyn til forskjeller i forsørgelsesbyrde mellom husholdningene.
2) Beholdninger av gjeld og innskudd er de samme som tallene for 1996. Vi antar også uforandret inflasjon.

Tabell 1. Husholdningenes gjennomsnittlige inntekter etter skatt i 1996 med tilhørende verdier for renteutgifter og renteinntekter. Kroner

Desiler	Inntekt etter skatt i husholdningene	Renteutgifter	Renteinntekter
1	52 968	1 939	2 474
2	86 531	2 558	3 576
3	117 499	4 927	3 925
4	147 896	9 081	4 772
5	179 221	14 894	5 261
6	219 130	19 044	5 551
7	267 022	23 477	5 900
8	316 397	29 760	5 577
9	374 304	35 792	5 867
10	577 976	54 972	17 172
Gjennomsnitt	233 894	19 645	6 007

Tabell 2. Husholdningenes gjennomsnittlige totale inntekter etter skatt i 1996 med tilhørende verdier for reduksjoner i inntekt etter skatt og reduksjoner i renteutgifter når 1996 sammenliknes med et tilfelle der rente nivået er som i 1995. Kroner

Desiler	Inntekt etter skatt i husholdningene	Redusert inntekt etter skatt	Reduksjon i renteutgifter
1	52 968	214	211
2	86 531	315	279
3	117 499	444	537
4	147 896	631	990
5	179 221	872	1 624
6	219 130	1 036	2 076
7	267 022	1 201	2 559
8	316 397	1 386	3 244
9	374 304	1 593	3 901
10	577 976	3 033	5 992
Gjennomsnitt	233 894	1 073	2 141

året før. Den svake utviklingen i matvarekonsumet i fjor kan henge sammen med at matvareprisene gikk opp noe mer enn gjennomsnittet av prisene for alle konsumgrupper sett under ett. Konsumet av drikkevarer og tobakk gikk derimot opp med nærmere 3 prosent i 1996, etter en økning på rundt 2,5 prosent året før.

Tjenestekonsumet: Jevnere vekst

I 1996 utgjorde tjenestekonsumet i underkant av 45 prosent av totalt konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en volumvekst for tjenestekonsumet i alt som var klart sterkere i 1996 enn i 1995, men oppgangen var betydelig svakere enn veksten i varekonsumet i samme periode.

På årsbasis var det vekst i alle tjenestekonsumkategorier. Konsumet av boligtjenester, som utgjør om lag 17,5 prosent av totalt konsum, gikk opp med i overkant av 1 prosent fra 1995 til 1996. Dette bidro vesentlig til at veksten i tjenestekonsumet ble mer avdempet enn for varekonsumet i fjor. Den dominerende komponenten i boligkonsumet er verdien av tjenestestrømmen fra boligkapitalen. Denne er beregnet ved å utnytte informasjon om husleie knyttet til ulike boligkategorier. Ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene gikk denne delen av boligtjenestene opp med henholdsvis 1 og 1,3 prosent i 1995 og i 1996.

Konsumet av tjenester knyttet til drift av egne transportmidler gikk også kun svakt opp fra 1995 til 1996, til tross for at bilsalget økte betydelig. Den svake oppgangen må ses i lys av økningen i vrakpanten som trolig førte til at gamle biler i stor grad ble skiftet ut med nye. Dette kan ha bidratt til at behovet for reparasjonstjenester var mindre i 1996 enn året før.

Bruk av offentlige transportmidler og post- og teletjenester var den kategorien i tjenestekonsumet som vokste sterkest i 1996. På grunn av nedgang i tellerskrittsatser, har prisen på teletjenester blitt betydelig redusert i de senere årene. Dette har virket stimulerende på forbruket av slike tjenester.

Utviklingen i korreksjonspostene

Mens husholdningenes konsum i utlandet økte med hele 6,6 prosent fra 1995 til 1996, var det en mer moderat oppgang i utlendingers konsum i Norge. Tall fra Statistisk sentralbyrås hotellstatistikk viser at antall overnattinger foretatt av utlendinger gikk opp med 1 prosent fra de elleve første månedene av 1995 til tilsvarende periode i 1996, etter en nedgang fra 1994 til 1995. Som et resultat av hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er nivået på husholdningenes konsum i utlandet betydelig nedjustert. Dette har sammenheng med at selskapsreiser nå regnes som en egen konsumgruppe under konsum av transporttjenester og at forretningsreisendes andel av konsumutgiftene i utlandet er omklassifisert til produktinnsats.

Utviklingen i husholdningers og ideelle org. konsum fordelt på hovedgrupper
Volum- og prisendring fra foregående år i prosent

	Mrd. kroner 1996[1)]	Volumendring 1995	Volumendring 1996	Prisendring 1995	Prisendring 1996
Varekonsum	264,6	3,0	6,2	2,5	0,6
Tjenestekonsum	217,0	1,6	2,5	2,6	2,4
- Husholdninger	193,0	2,0	2,5	2,4	2,2
- Ideelle organisasjoner	24,0	-1,3	2,5	3,8	4,3
Hushold. konsum i utlandet	19,7	0,1	6,6	0,9	3,4
Utlendingers konsum i Norge	15,7	-5,8	1,8	2,1	1,7
Konsum i hush. og ideelle org.	485,7	2,6	4,7	2,5	1,5

1) Nivåtall i løpende kroner.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Volum- og prisendring fra foregående periode i prosent. Sesongjustert hvor ikke annet fremgår

	Mrd. kroner 1996[1)]	Volumendring 96.1	96.2	96.3	96.4	1996[2)]	Prisendring 96.1	96.2	96.3	96.4	1996[2)]
Matvarer	64,3	0,7	-1,3	1,5	0,9	1,1	0,2	1,3	1,0	0,7	2,1
Drikkevarer og tobakk	32,8	1,5	0,6	3,1	-0,5	2,8	0,2	0,6	0,1	1,0	1,5
Elektrisitet	18,4	0,9	-1,8	-1,0	1,7	3,4	-0,6	2,7	5,9	4,6	4,3
Brensel	2,6	10,0	0,8	3,8	1,3	13,6	5,8	1,1	2,7	4,1	9,8
Driftsutg. til egne transportmidl.	31,0	-1,1	-3,6	3,7	1,9	0,7	0,3	2,3	-2,0	0,7	2,1
Klær og skotøy	26,9	5,3	1,0	1,5	1,7	7,0	-1,7	-1,0	0,2	0,2	-3,3
Andre varige goder	39,0	1,0	0,6	0,7	3,2	4,7	-0,2	0,1	0,4	0,0	-0,5
Helsepleie	7,1	1,1	0,7	-0,1	0,3	2,6	1,5	0,8	0,9	1,0	5,2
Bolig	84,8	0,0	0,2	0,4	0,5	1,2	0,4	0,5	0,5	0,6	2,1
Kjøp av egne transportmidler	26,8	42,9	0,0	6,8	3,0	42,4	-7,1	0,6	0,4	2,2	-4,7
Offentlig transportmidl, post mv.	28,0	0,9	2,6	0,7	-0,3	5,8	1,1	0,1	0,2	0,3	1,9
Andre varer	31,0	1,5	0,5	0,6	2,3	2,6	0,0	0,1	0,9	0,3	1,8
Andre tjenester	64,8	0,8	0,2	1,8	1,0	3,5	-1,1	1,8	0,7	1,3	2,1
Ideelle organisasjoner	24,0	1,9	0,0	0,0	0,0	2,5	1,5	1,1	1,5	1,9	4,3
Hushold. konsum i utlandet	19,7	-0,7	5,0	3,9	1,2	6,6	0,6	1,1	0,2	-1,5	3,4
Utlendingers konsum i Norge	-15,7	3,4	0,0	-2,3	3,4	1,8	0,5	0,5	0,2	0,4	1,7
Konsum i hush. og ideelle org.	485,7	2,5	-0,2	1,7	1,2	4,7	-0,4	1,0	0,7	0,8	1,5
- tendens[3)]		0,9	1,2	1,3	1,0		0,1	0,5	0,9	0,8	

1) På grunn av avrundingsfeil summerer ikke undergruppene seg nøyaktig opp til totaltallet.
2) Ikke sesongjustert.
3) Endring i sesongjustert og glattet serie.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge

Utenriksøkonomi

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på 75,4 milliarder kroner i 1996, 47 milliarder kroner mer enn i 1995.

Økningen i overskuddet fra 1995 til 1996 skyldes først og fremst høyere overskudd på vare- og tjenestebalansen. For vare- og tjenestebalansen i alt var det et overskudd i 1996 på 97,2 milliarder kroner, en forbedring på 41,5 milliarder kroner i forhold til 1995. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med 5,5 milliarder kroner, fra 27,3 milliarder kroner i 1995 til 21,8 milliarder kroner i 1995.

Eksportverdien økte med 52,5 milliarder kroner fra 1995 til 1996, hvorav 42 milliarder kan føres tilbake til eksport av olje og gass, og 11,4 milliarder til økt eksport av tradisjonelle varer. Veksten i verdien av eksporten av råolje og naturgass fordeler seg med 17,9 milliarder kroner på volumvekst og 24,1 milliarder kroner på prisvekst. Hele veksten i verdien av eksporten av tradisjonelle varer kan føres tilbake til økt eksportvolum, idet prisene på denne eksporten gikk ned med 1,3 prosent. Prisnedgangen har særlig gjort seg gjeldende for eksportprodukter fra primærnæringene og for trevarer, treforedlingsprodukter og metaller. Volumnedgang førte til at verdien av eksporten av skip og oljeplattformer ble redusert med 3,5 milliarder kroner fra 1995 til 1996. Eksporten av tjenester økte i 1996 med 2,6 milliarder kroner. Volumveksten var særlig sterk for eksporten av rørtransporttjenester, mens prisveksten var sterkest for oljeboringstjenester. Bruttofrakter opptjent i utenriks sjøfart, som utgjør om lag halvparten av tjenesteeksporten, hadde moderat volumvekst og en svak prisøkning fra 1995 til 1996.

Samlet importverdi økte med 11 milliarder kroner, eller 3,7 prosent, fra 1995 til 1996. Av dette kan 7,4 milliarder kroner føres tilbake til volumvekst, mens 3,6 milliarder kroner skyldes prisvekst. Det var importen av tradisjonelle varer som viste økning i 1996. Verdien av denne delen av importen gikk opp med 6,9 prosent, og det var særlig grafiske produkter og transportmidler mv. som viste vekst. Importen av skip og oljeplattformer ble redusert i 1996 med 3 milliarder kroner, noe som tilsvarer en nedgang på nærmere 24 prosent. Verdien av tjenesteimporten forble omtrent uendret fra 1995 til 1996, ved at en moderat volumnedgang ble motsvart av en tilsvarende prisoppgang. Det er særlig tjenesteimport ved oljevirksomhet som falt i volum, mens prisveksten var sterkest for skipsfartens driftsutgifter eksl. bunkers og for reisetrafikk.

Rente- og stønadsbalansen viser netto betalinger av renter, overføringer, og aksjeutbytte mv. til og fra utlandet. Inkludert her er reinvestert fortjeneste på direkte investeringer, definert som direkte investors andel av ikke utbetalt overskudd. Foreløpige anslag viser at underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med 5,5 milliarder kroner i forhold til 1995. Nedgangen skyldes hovedsakelig at reinvestert fortjeneste fra utlandet økte med 4,7 milliarder kroner i 1996. I tillegg ble renteutgiftene redusert med 3,6 milliarder kroner, mens renteinntektene endret seg lite. Derimot økte aksjeutbytte mv. til utlandet med vel 2 1/2 milliarder kroner. Overføringer til Norge fra utlandet økte med om lag 1 milliard kroner fra 1995 til 1996, mens overføringer til utlandet fra Norge gikk ned med vel 1/2 milliard kroner.

Foreløpige beregninger viser at Norges netto fordringer overfor utlandet økte med 75,2 milliarder kroner fra 1995 til 1996. Forskjellen mellom overskuddet på driftsregnskapet og endringen i netto fordringer utgjøres av netto-

Driftsbalansen
Milliarder kroner

											Endring fra 1995 til 1996		
	1995	1996	95.1	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	Verdi	Volum	Pris
Eksport	355,0	407,5	89,3	86,3	88,5	90,9	98,3	98,1	101,6	109,5	52,5	29,1	23,4
Skip og oljeplattformer m.v	10,6	7,0	2,0	3,0	3,5	2,1	1,9	1,7	1,0	2,5	-3,5	-4,0	0,5
Råolje og naturgass	113,2	155,2	28,0	28,0	26,4	30,9	34,6	36,7	38,9	45,0	42,0	17,9	24,1
Tradisjonelle varer	143,4	154,9	38,1	33,8	34,7	36,7	40,4	37,4	36,8	40,3	11,4	13,5	-2,1
Tjenester	87,8	90,4	21,2	21,4	23,9	21,3	21,5	22,3	24,9	21,8	2,6	1,0	1,6
Import	299,4	310,3	71,1	73,4	75,1	79,7	74,4	74,1	79,5	82,3	11,0	7,4	3,6
Skip og oljeplattformer m.v	12,9	9,8	3,1	2,4	2,4	5,0	3,1	2,2	2,8	1,7	-3,0	-3,5	0,5
Råolje	1,1	1,4	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,7	0,3	-0,1	0,4
Tradisjonelle varer	202,9	216,8	49,2	49,9	49,3	54,4	53,1	52,2	52,6	58,9	14,0	13,2	0,8
Tjenester	82,5	82,3	18,5	20,7	23,1	20,1	18,0	19,4	23,8	21,1	-0,2	-2,2	1,9
Vare og tjenestebalansen	55,7	97,2	18,2	12,9	13,4	11,2	24,0	24,0	22,1	27,2	41,5	..	..
Rente og stønadsbalansen	-27,3	-21,8	-7,1	-7,8	-4,9	-7,4	-4,5	-6,2	-3,9	-7,2	5,5	..	..
Driftsbalansen	28,4	75,4	11,0	5,1	8,5	3,8	19,5	17,8	18,2	20,0	47,0	..	..

Driftsbalanse og fordringer på utlandet som andel av BNP

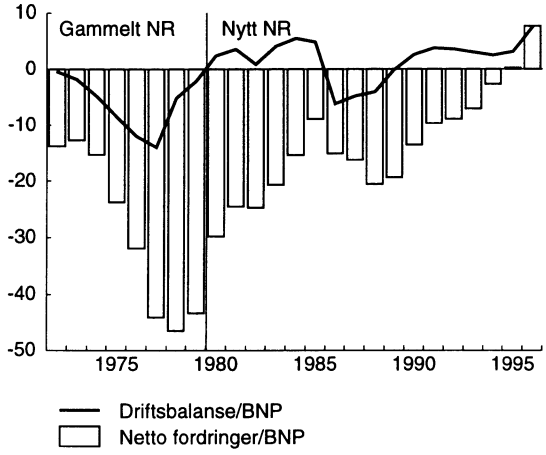

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Driftsbalansen
Prosentvis endring 1995-1996

	Verdi	Volum	Pris
Eksport	14,8	8,2	6,1
Skip og oljeplattformer mv.	-33,4	-37,5	6,6
Råolje og naturgass	37,1	15,8	18,4
Tradisjonelle varer	8,0	9,4	-1,3
Tjenester	3,0	1,1	1,8
Import	3,7	2,5	1,2
Skip og oljeplattformer mv.	-23,5	-27,5	5,6
Råolje	24,6	-9,7	38,0
Tradisjonelle varer	6,9	6,5	0,4
Tjenester	-0,3	-2,6	2,4
Vare og tjenestebalansen	74,5		
Rente og stønadsbalansen	-20,2		
Driftsbalansen	165,6		

kapitaloverføringer og omvurderinger av fordringer og gjeld, hovedsakelig som følge av valutakursendringer. Ifølge finanstellingen hadde Norge brutto fordringer overfor utlandet ved utgangen av 1995 på 419 milliarder kroner, mens Norges bruttogjeld var 417 milliarder kroner. Norges netto fordringer var dermed ifølge finanstellingen 2 milliarder kroner ved utgangen av 1995. Ved å sammenholde foreløpige tall fra utenriksregnskapet for utgangen av 1996 med finanstellingens beholdningstall ved utgangen av 1995, kan Norges netto fordringer overfor utlandet ved utgangen av 1996 anslås til 77 milliarder kroner.

Brutto disponibel inntekt og sparing for Norge

Brutto disponibel inntekt for et land gir uttrykk for hva landet har til disposisjon til konsum og brutto sparing og er definert som bruttonasjonalprodukt i løpende priser fratrukket netto overføringer (renter, stønader og aksjeutbytte, reinvestert fortjeneste mv.) til utlandet. Foreløpige anslag viser at brutto disponibel inntekt for Norge var 989 milliarder kroner i 1996, en økning på 90 milliarder kroner fra året før. Ved å deflatere med en prisindeks for innenlandsk bruk av varer og tjenester, dvs. for konsum og realinvesteringer, kommer en frem til begrepet *brutto disponibel realinntekt for Norge*. Foreløpige beregninger viser at brutto disponibel realinntekt for Norge steg med 7,5 prosent i 1996, den klart høyeste veksten hittil på 1990-tallet. I 1995 økte Norges brutto disponible realinntekt med 4,4 prosent.

Endringen i brutto disponibel realinntekt kan dekomponeres i bidrag fra henholdsvis produksjonvekst, endring i rente- og stønadsbalansen og endring i bytteforholdet overfor utlandet (forholdet mellom veksten i eksport- og importpriser). Utviklingen i samlet produksjon bidro med 5,0 prosentpoeng til veksten i disponibel realinntekt i 1996. Bidraget fra produksjonsveksten i utvinning og rørtransport av råolje og naturgass utgjorde 2,2 prosentpoeng, mens produksjonsveksten i øvrige næringer bidro med 2,8 prosentpoeng. Sterk vekst i råoljeprisene førte til en betydelig forbedring i bytteforholdet fra 1995 til 1996. Også året før var det en bedring i bytteforholdet, men den kan i stor grad tilskrives oppgang i prisene på metaller og enkelte andre industrielle råvarer. I fjor bidro endringen i bytteforholdet med 1,8 prosentpoeng til veksten i brutto disponibel realinntekt, mot 0,4 prosentpoeng året før. Vekstbidraget fra bedringen av rente- og stønadsbalansen var i fjor 0,7 prosentpoeng.

Vekst i brutto disponibel realinntekt for Norge. Prosent

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Vekst i brutto disponibel realinntekt	2,1	2,2	2,1	1,2	2,6	3,7	4,4	7,5
Bidrag til vekst, prosentpoeng:								
Produksjonsvekst i utvinning og rørtransport av råolje og gass	2,2	0,7	2,0	1,7	0,4	1,6	1,0	2,2
Produksjonsvekst i øvrige næringer	-1,2	1,2	1,3	1,8	2,5	3,6	2,4	2,8
Endring i bytteforholdet	1,4	0,6	-0,7	-3,2	0,0	-1,3	0,4	1,8
Herav prisutviklingen på råolje og gass	1,5	1,5	-1,4	-1,8	-0,1	-1,5	-0,7	1,9
Endring i rente og stønadsbalansen overfor utlandet	-0,3	-0,3	-0,5	1,0	-0,3	-0,2	0,6	0,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Brutto disponibel realinntekt for Norge og brutto innenlandsk bruk av varer og tjenester
Milliarder 1993-kroner

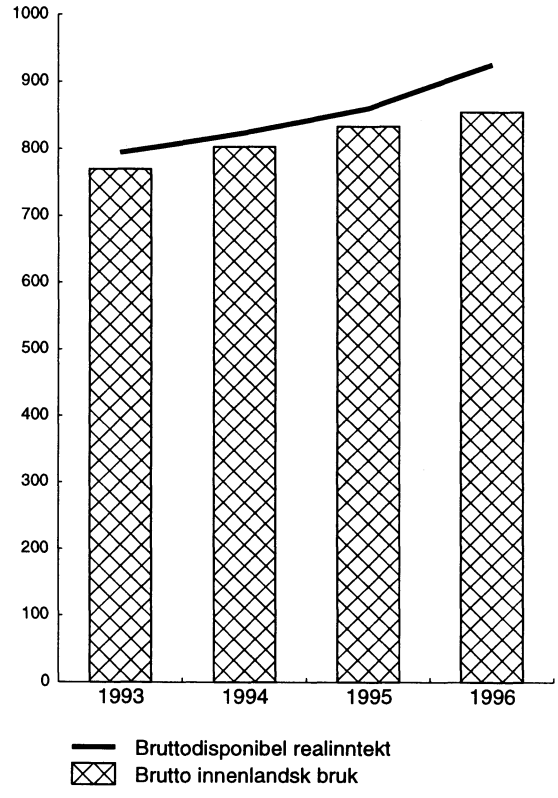

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalproduktet gir uttrykk for den bruttoinntekten som skapes i Norge i løpet av et år. Trekker en fra netto renter, aksjeutbytte og stønader til utlandet, får en et uttrykk for den inntekten som kan brukes til konsum og brutto sparing (det vil si inklusive kapitalslit). Ved å korrigere for prisstigningen, får en brutto disponibel realinntekt. I figuren er disponibel realinntekt for Norge i perioden 1993-1996 stilt sammen med utviklingen i brutto innenlandsk bruk av varer og tjenester, som er summen av konsum og brutto realinvesteringer, regnet i faste priser. Differansen tilsvarer overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet regnet i faste priser.

Brutto sparing for Norge er definert som brutto disponibel inntekt fratrukket konsum i husholdningssektoren og i offentlig forvaltning (kapitalslitet er altså ikke trukket ut). Dette tilsvarer summen av brutto realinvesteringene, netto finansinvesteringene og netto kapitaloverføringene fra Norge. Realinvesteringene er summen av brutto anskaffelse av produksjonskapital og endring i samlet lagerbeholdning. Netto finansinvesteringene tilsvarer overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet korrigert for kapitaloverføringer. Kapitaloverføringene til og fra utlandet består av overføringer av fast kapital, finansiering av investering i fast kapital og ettergivelse av gjeld. Ved beregning av sparing i nasjonalregnskapet tas det ikke hensyn til omvurdering av realkapital, petroleumsreserver, andre naturressurser eller utenlandsgjeld.

Foreløpige beregninger viser at brutto sparing for Norge økte med 51,1 milliarder kroner fra 1995 til 1996, etter en økning på 31,4 milliarder kroner året før. Brutto spareraten for Norge, det vil si brutto sparing som andel av Norges brutto disponible inntekt, var 30,4 prosent i 1996 mot 27,8 prosent i 1995. Netto kapitaloverføringer utgjør normalt en liten andel av sparingen, knappe 0,5 prosent i 1996. Verdien av bruttoinvesteringene økte med i underkant av 2 prosent fra 1995 til 1996, mens netto finansinvesteringene nesten ble tredoblet. Sparingens sammensetning endret seg dermed kraftig. Nettofinansinvesteringenes andel av brutto sparing økte fra 11 prosent i 1995 til 25 prosent i 1996 og realinvesteringenes andel ble tilsvarende redusert.

Den makroøkonomiske utviklingen etter 1980 belyst med reviderte nasjonalregnskapstall

Statistisk sentralbyrå har tidligere publisert reviderte nasjonalregnskap for årene fra og med 1988. I Økonomiske analyser nr. 6/95 ble det gitt en summarisk gjennomgang av forskjellen i utviklingsforløp ifølge nye og gamle nasjonalregnskapstall for perioden 1988-1994. Konklusjonen var at hovedrevisjonen ikke gir grunnlag for store endringer i den beskrivelsen av utviklingen i norsk økonomi som tidligere har vært presentert. Det foreligger nå reviderte nasjonalregnskapstall også for årene 1980-1988. Hovedtallene er publisert i Ukens statistikk nr. 6/97. Nedenfor følger en kort beskrivelse av det bildet som fremkommer ved å sammenligne nye og gamle tall for denne perioden.

Litt lavere BNP-vekst

Revisjonene av veksten i bruttonasjonalproduktet målt i faste priser er relativt moderate for årene 1980-1988. For perioden under ett er den gjennomsnittlige BNP-veksten litt lavere enn tidligere anslag, 2,6 prosent mot 2,8 prosent før hovedrevisjonen. Vekstratene for årene 1983 og 1986 er justert ned fra henholdsvis 4,6 og 4,2 prosent til 3,5 og 3,6 prosent. For de andre årene i perioden er det bare mindre endringer i BNP-veksten.

De fleste årene etter 1980 er preget av sterk vekst i oljevirksomheten. Dette har bidratt til at BNP totalt har vokst sterkere enn BNP for fastlands-Norge. Gjennomsnittlig årlig volumvekst i perioden 1980-1988 er beregnet til 1,9 prosent for BNP for fastlands-Norge, mot 2,6 prosent for BNP totalt. For alle årene 1981-1986 er vekstratene for BNP i fastlands-Norge justert noe ned ved hovedrevisjonen. Det har blant annet vært en nedjustering av veksten for personlig tjenesteyting og boligtjenester. Nivåtallene for personlig tjenesteyting og boligtjenester er imidlertid vesentlig høyere enn før hovedrevisjonen.

Oppjustering av husholdningskonsumet

Nivået på konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner (tidligere kalt privat konsum) er oppjustert med 6-7 prosent pr. år sammenlignet med gamle nasjonalregnskapstall. Det har videre skjedd store revisjoner i sammensetningen av konsumet. Tjenestekonsumet er justert kraftig opp, mens varekonsumet er revidert ned. Tjenestekonsumet er revidert opp hovedsakelig som følge av nye beregninger for boligkonsumet. Også en mer inngående behandling av konsumet i ideelle organisasjoner har medvirket til oppjusteringen. Utviklingen i husholdningenes konsum følger hovedsakelig samme forløp som i det gamle nasjonalregnskapet. Veksten i konsumet fra 1980 og frem til 1986 er noe lavere, mens de nye tallene viser en jevnere utvikling etter 1986 enn tallene før hovedrevisjonen. De reviderte konsumtallene gir ingen endring for den akkumulerte veksten over hele perioden fra 1980 til 1994 sammenlignet med de gamle tallene.

Svakere volumvekst i offentlig forvaltning

For første halvdel av 1980-tallet viser de reviderte tallene for konsum i offentlig forvaltning noe lavere vekst, målt i faste priser, enn tidligere tall. De reviderte tallene for offentlig forvaltning er påvirket av flere definisjonsendringer, blant annet nye prinsipper for behandling av helseutgifter. Definisjonsendringene har medført at både statlig og kommunalt konsum, målt i løpende priser, er justert noe opp for alle år i beregningsperioden. De reviderte beregningene av volum- og prisendring er dessuten bedre integrert med tallene for sysselsetting og lønnsvekst i offentlig forvaltning.

Oppjustering av lønnskostnadene

De samlede lønnskostnadene er justert opp med om lag 5 prosent for alle år hvor det foreligger reviderte nasjonalregnskapstall. Dette skyldes i hovedsak at det er tatt i bruk ny statistikk og forbedrede beregningsmetoder i flere næringer. Revisjonene er relativt små når det gjelder samlet sysselsetting og utførte timeverk. Det er også små endringer i tallene for årlig vekst i lønn pr. normalårsverk.

Store revisjoner av investeringstallene

En viktig endring i det nye nasjonalregnskapet er at investeringene i oljevirksomhet nå regnes på påløpt basis, mens investeringene i oljeplattformer tidligere ble registrert til tidspunktet for uttauing til oljefeltet. Dette er hovedårsaken til at vekstratene for bruttoinvesteringer i fast realkapital er betydelig revidert sammenlignet med gamle tall. De nye tallene viser en jevnere tidsutvikling, med blant annet markert lavere vekstrater for toppårene 1986-1989.

Eksporten lite endret

Eksporttallene er lite endret sammenlignet med gamle tall. Når det gjelder importen, viser de nye tallene en noe svakere volumvekst frem til 1984, mens vekstratene for årene 1985 og 1986 ligger 2-3 prosentpoeng høyere enn tidligere anslag. Dette er i hovedsak en følge av at oljeinvesteringene nå regnes som importert i samme periode som de påløper. De nye tallene for overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet er justert opp for 1983-1984, mens driftsregnskapet viser et større underskudd enn tidligere antatt for årene 1986-1988.

Bruttonasjonalprodukt
Volumindekser. 1980=100

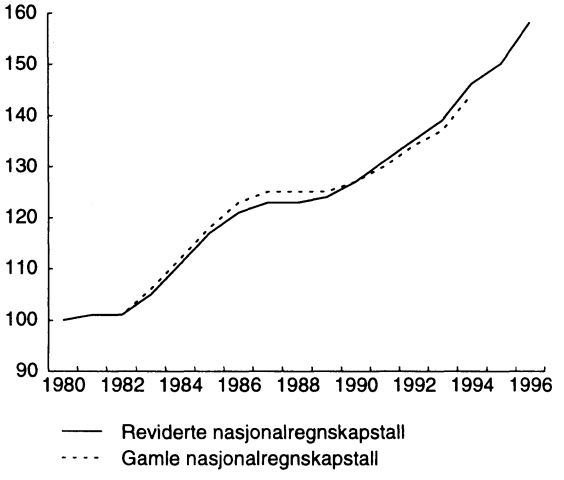

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Volumindekser. 1980=100

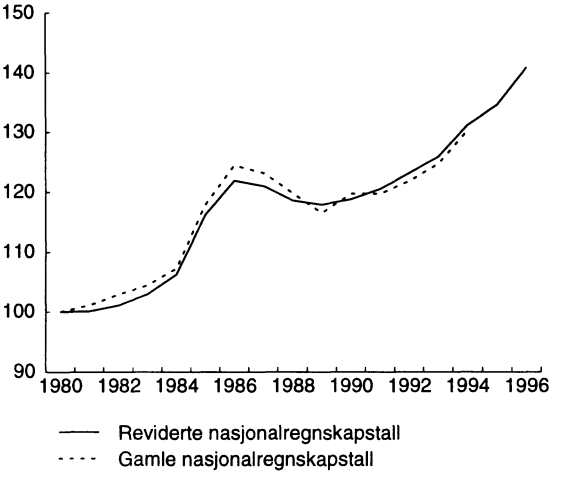

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttoinvestering i fast realkapital
Volumindekser. 1980=100

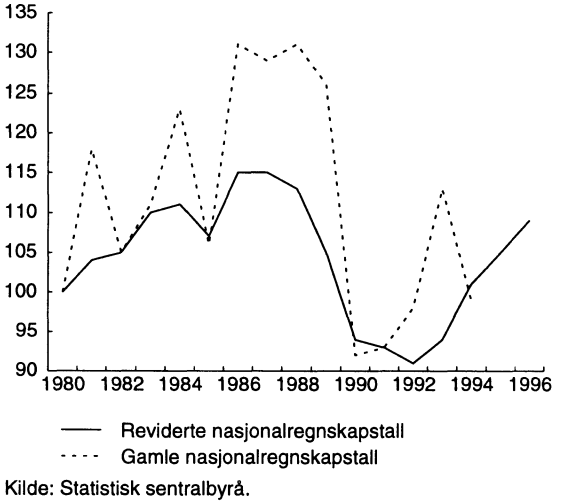

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP fastlands-Norge
Volumindekser. 1980=100

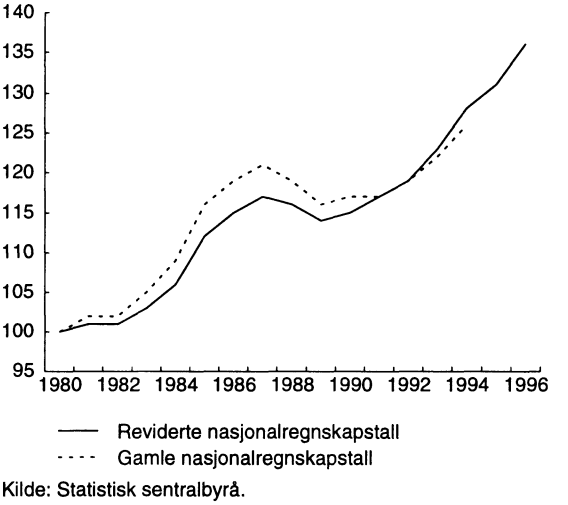

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttoinvesteringer i fastlands-Norge
Volumindekser. 1980=100

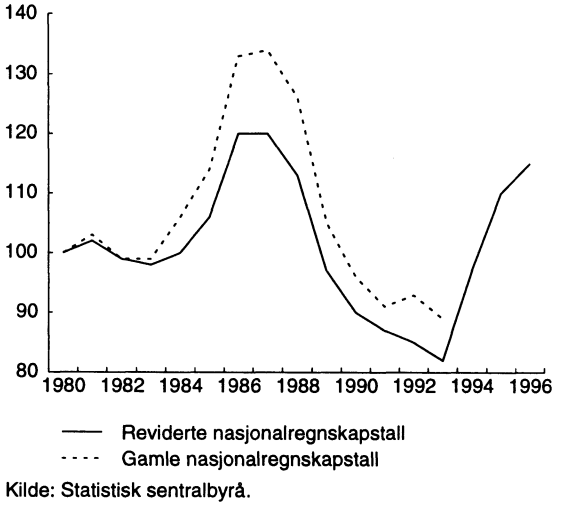

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i offentlig forvaltning
Volumindekser. 1980=100

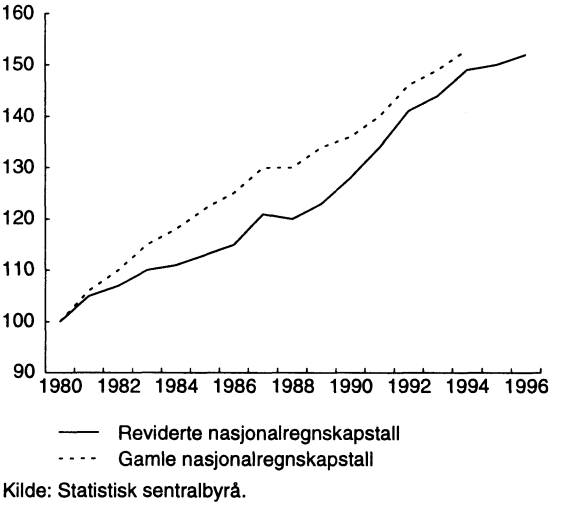

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport i alt
Volumindekser. 1980=100

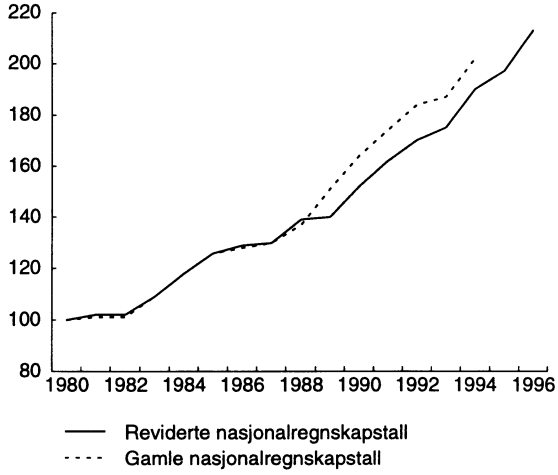

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import i alt
Volumindekser. 1980=100

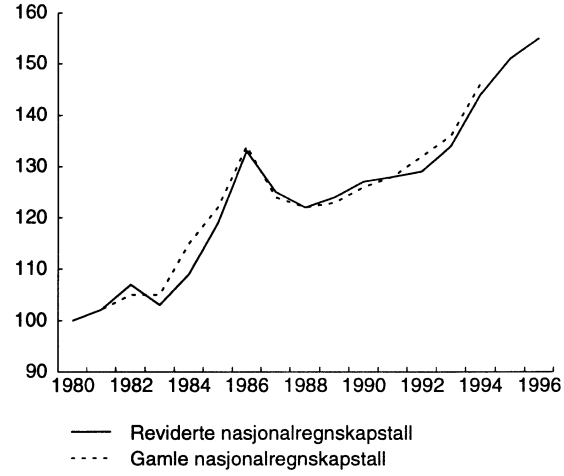

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ikke-finansielle foretak og husholdninger og ideelle organisasjoner. Revisjonsresultater 1985. Milliarder kroner

	Ikke-finansielle foretak			Husholdninger og ideelle organisasjoner		
	Gamle tall	Nye tall	Endring	Gamle tall	Nye tall	Endring
Brutto driftsresultat	141,0	154,5	13,5	58,3	69,5	11,2
+ Lønn				239,5	251,1	11,6
+ Netto formuesinntekter	-27,7	-30,1	-2,4	-5,1	-6,3	-1,2
= Brutto primære inntekter	**113,3**	**124,4**	**11,1**	**292,7**	**314,3**	**21,6**
+ Arbeidsgivers trygde og pensj. premier		0,6	0,6	-34,3	-41,7	-7,4
+ Inntekts- og formuesskatter mv.	-47,1	-46,6	0,5	-75,9	-75,0	0,9
+ Stønader, netto		-2,1	-2,1	73,8	75,7	1,9
+ Andre overføringer, netto	2,0	2,1	0,1	-0,8	-0,8	0,0
= Brutto disponbel inntekt	**68,2**	**78,4**	**10,2**	**255,5**	**272,5**	**17,0**
+ Korreksjon, pensjonsfond					4,1	4,1
- Konsum				245,4	261,2	15,8
= Brutto sparing	**68,2**	**78,4**	**10,2**	**10,1**	**15,4**	**5,3**
+ Kapitaloverføringer, netto		1,0	1,0		0,4	0,4
- Bruttorealinvestering	72,4	88,8	16,4	31,8	36,4	4,6
= Netto finansinvestering	**-4,2**	**-9,4**	**-5,2**	**-21,7**	**-20,6**	**1,1**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Disponibel inntekt og sparing er oppjustert

Nivået på brutto sparing er i perioden 1980 til 1988 i gjennomsnitt oppjustert med 18,4 prosent for ikke-finansielle foretak og med 30,6 prosent for husholdninger og ideelle organisasjoner. I 1985 er husholdningssektorens brutto sparerate (sparing som andel av disponibel inntekt) beregnet til 5,7 prosent etter hovedrevisjonen, mens spareraten i det gamle regnskapet ble beregnet til 4,0 prosent. I gjennomsnitt for 8-års perioden er spareraten oppjustert med 1,6 prosentpoeng.

Innarbeiding av statistikk som tidligere ikke var med i grunnlaget for nasjonalregnskapsberegningene har hatt særlig stor betydning for brutto driftsresultat i næringslivet (markedsrettet produksjonsvirksomhet) som er kraftigere oppjustert enn de samlede lønnskostnadene. For foretakene medførte dette en økning i driftsresultatet med 9,6 prosent for året 1985, og økningen forklarer i hovedsak oppjusteringen av brutto sparing i foretakssektoren.

Summen av brutto driftsresultat og lønnskostnader i husholdningssektoren er oppjustert med 7,7 prosent i 1985. Nivåøkningen i inntektene fra produksjonsvirksomheten forklarer i hovedsak oppjusteringen av disponibel inntekt med 6,7 prosent i 1985.

Oppjusterte bruttorealinvesteringer gir negative netto finansinvesteringer

Til bruttorealinvesteringene knytter det seg flere definisjonsendringer, som påvirker beregningene av netto finansinvesteringene både i foretaks- og husholdningssektoren. Særlig viktig er endringen av periodiseringsprinsippet for oljeinvesteringene i det nye regnskapet. I tillegg er omfanget av bruttorealinvesteringene noe utvidet i forhold til tidligere, og ny statistikk i beregningsgrunnlaget for nasjonalregnskapet har også påvirket nivået på bruttoinvesteringene i fast kapital.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Årlig volumendring i prosent

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994*	1995*	1996*
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,1	1,0	1,9	3,2	9,4	5,0	-0,8	-2,0	-0,6	0,7	1,5	2,2	2,2	4,1	2,6	4,7
Varekonsum	-0,9	-1,1	0,1	2,6	12,7	4,1	-3,7	-5,2	-2,2	1,4	1,4	1,7	2,2	5,1	3,0	6,2
Tjenester	1,7	2,4	3,6	3,8	4,7	5,7	2,5	3,4	1,3	1,2	2,8	2,5	2,4	3,3	1,6	2,5
Konsum i offentlig forvaltning	5,1	1,7	2,7	0,7	2,3	1,9	4,6	-0,1	1,9	4,4	4,4	5,4	2,3	0,7	0,2	1,6
Bruttoinvestering i fast kapital	3,8	0,8	5,4	1,0	-4,0	7,6	0,3	-1,8	-6,9	-10,8	-0,4	-3,1	4,3	6,9	4,5	3,1
Oljeutvinning og rørtransport	-9,4	15,2	72,6	14,2	-10,1	-3,6	-6,4	-18,7	3,3	-2,5	29,1	12,2	12,1	-7,3	-13,1	-1,2
Utenriks sjøfart og oljeboring	131,1	21,1	-51,8	-65,1	.	230,4	-60,4	.	50,6	-43,1	-48,9	.	380,7	-30,5	-30,1	8,6
Fastlands-næringer	2,1	-3,0	-1,4	1,9	6,2	13,8	0,1	-6,4	-14,1	-7,0	-3,3	-2,2	-3,1	17,2	13,5	4,4
Industri og bergverk	14,2	-24,9	-15,7	6,2	22,2	29,1	10,5	-13,6	-30,1	9,2	-9,0	-1,4	-22,7	8,3	41,7	9,0
Annen vareproduksjon	-1,4	-6,5	-8,0	-2,4	3,7	10,6	-0,2	-5,4	-24,7	-15,6	-15,6	-1,6	-2,4	2,5	4,3	-0,8
Offentlig forvaltning	-5,0	-7,1	4,3	-1,1	1,7	14,1	12,1	5,3	4,1	-4,7	11,3	4,3	-9,6	1,6	-0,5	4,9
Boligtjenester	-3,0	5,2	0,0	-0,7	-0,9	7,8	3,2	-6,9	-12,5	-17,8	-21,7	-10,6	-3,7	34,9	12,7	-3,4
Annen tjenesteyting	8,5	4,9	3,2	6,8	11,0	14,6	-11,0	-9,5	-15,1	-1,0	6,2	-3,4	9,5	26,6	17,8	7,6
Bruttoinvesteringer i alt	-0,9	4,3	-6,8	11,3	1,5	15,4	-4,0	-6,4	-7,2	-6,9	-3,9	-3,9	6,5	8,7	9,6	-1,2
Innenlandsk anvendelse	0,8	2,1	-0,5	4,9	5,6	7,4	-0,8	-3,0	-2,0	-0,6	0,8	1,5	3,2	4,4	3,7	2,5
Etterspørsel fra fastlands-Norge	1,7	0,2	1,3	2,3	7,1	6,3	0,5	-2,7	-3,2	0,0	1,3	2,3	1,4	5,2	3,8	3,9
Eksport i alt	1,7	0,1	7,1	7,9	7,2	2,2	1,1	6,4	11,0	8,6	6,1	5,2	3,2	8,2	3,8	8,2
Tradisjonelle varer	4,0	-1,2	8,9	5,0	3,5	-2,5	7,7	9,2	5,4	10,1	-2,7	5,7	3,2	13,1	4,1	9,4
Råolje og naturgass	-8,0	-0,4	14,4	13,6	4,9	9,0	13,5	13,3	25,9	3,2	17,2	11,3	5,9	11,6	8,4	15,8
Skip og plattformer	5,1	51,5	21,4	-12,0	85,0	-5,8	-23,2	-51,2	-4,3	61,8	32,6	8,3	-11,9	-12,0	5,2	-37,5
Tjenester	8,3	-4,2	-4,8	7,7	4,8	0,3	-12,9	6,3	9,5	7,0	2,7	-2,6	2,4	0,6	-3,0	1,1
Import i alt	1,5	5,2	-3,1	5,8	8,9	11,8	-6,5	-2,4	2,2	2,5	0,2	0,7	4,4	6,9	5,1	2,5
Tradisjonelle varer	-0,3	4,5	-4,5	11,0	12,9	13,2	-6,8	-5,5	-4,5	9,2	0,6	4,1	1,2	15,3	9,1	6,5
Råolje	-37,0	-23,3	-40,3	15,8	-26,5	36,0	0,8	-55,8	-23,7	74,8	2,9	-32,7	20,4	-17,5	32,0	-9,7
Skip og plattformer	106,6	48,2	0,4	-31,8	-7,4	2,8	4,8	46,4	47,4	-23,7	-21,2	-43,0	56,5	-33,9	6,5	-27,5
Tjenester	8,9	4,8	4,2	3,2	4,9	8,1	-7,5	-0,1	5,5	-0,6	6,5	5,3	3,4	0,4	-4,3	-2,6
Bruttonasjonalprodukt	1,0	0,2	3,5	5,9	5,2	3,6	2,0	-0,1	0,9	1,9	3,1	3,3	2,8	5,0	3,3	4,8
Fastlands-Norge	0,9	0,3	1,4	3,5	5,6	2,9	1,7	-1,0	-1,7	0,9	1,4	2,2	2,8	4,3	2,7	3,2
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	1,0	-0,6	12,9	15,7	3,7	6,3	4,5	7,2	25,9	8,4	12,4	9,0	2,5	8,8	6,3	12,9
Fastlands-næringer	1,3	0,6	1,5	4,2	4,8	2,7	2,5	-0,1	-1,3	0,7	1,3	1,9	2,0	4,0	2,4	2,6
Industri og bergverk	-1,8	-0,6	-1,0	4,7	3,4	-0,1	2,3	-5,0	-5,4	-0,1	-3,3	3,1	2,1	5,4	2,9	2,8
Annen vareproduksjon	3,2	1,1	2,3	3,8	-1,3	0,2	3,6	1,3	0,8	0,4	-1,3	0,0	2,3	0,8	8,8	-3,4
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	5,3	1,6	2,6	2,0	3,1	1,7	3,0	1,6	1,7	2,8	3,1	3,9	1,8	1,1	0,6	2,1
Privat tjenesteproduksjon	0,6	0,5	1,8	5,0	7,8	4,9	2,1	0,4	-1,6	0,2	2,6	1,2	2,1	5,4	1,6	4,0
Sysselsatte personer	1,3	0,0	-0,3	0,7	2,7	3,3	2,1	-0,4	-2,8	-0,8	-0,8	-0,3	0,2	1,2	2,1	2,6
Utførte timeverk	0,6	-0,8	-0,6	0,4	2,3	3,0	0,2	-0,3	-3,1	-1,4	-1,1	0,4	0,0	0,9	1,2	2,0
Lønn pr. normalårsverk	11,9	11,4	9,0	7,6	7,5	9,1	8,7	5,9	4,3	4,8	5,2	3,8	3,4	3,1	3,3	4,4
Driftsbalansen i prosent av BNP	2,3	3,5	0,9	4,1	5,4	4,8	-6,2	-4,8	-0,1	2,6	3,7	3,5	3,0	2,4	3,1	7,5

* Foreløpige tall.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttorealinvesteringene i foretakssektoren i 1985 er oppjustert med 22,7 prosent. Denne oppjusteringen har ført til reduserte netto finansinvesteringer i sektoren dette året til tross for høyere brutto sparetall i det reviderte regnskapet. De reviderte netto finansinvesteringene for foretakene er imidlertid noe høyere enn de tilsvarende nivåtallene i det gamle regnskapet frem til 1984. For årene 1985-1988 er bildet motsatt.

Bruttorealinvesteringene i husholdningssektoren er også oppjustert etter hovedrevisjonen, for 1985 med 14,5 prosent og i gjennomsnitt for hele 8-års perioden med 24,5 prosent. En vesentlig del av denne nivåjusteringen forklares ved at boliginvesteringene er oppjustert for alle årene. For årene 1980 til 1984 har det også funnet sted en betydelig oppjustering av bruttoinvesteringene i ideelle organisasjoner og for gruppen personlig næringsdrivende (husholdningenes markedsrettede produksjonsvirksomhet).

Netto finansinvesteringene i husholdningssektoren for årene 1980 til 1984 er i det nye regnskapet beregnet lavere enn i det gamle regnskapet. For årene 1985 til 1988 er nivået på netto finansinvesteringene om lag det samme i begge regnskapsversjonene.

Økonomisk utsyn 75 år (1922-1996)

Dystre begivenheter preget året 1922: Hungersnøden herjet langs Volga, proklameringen av Den irske republikk førte til borgerkrig, i Italia marsjerte Mussolini til Roma, valutaene i Tyskland, Østerrike og Ungarn var ødelagt av hyperinflasjon og en internasjonal økonomisk konferanse i Genève gjentok Folkeforbundets anbefaling fra 1920; gullstandarden skulle reetableres gjennom deflatorisk pengepolitikk. Norsk økonomi opplevde et tilbakeslag som savner sidestykke. Etter nær 20 år med vekst falt antall årsverk i industrien fra vel 130 000 i 1920 til 100 000 i 1922, bruttonasjonalproduktet gikk ned fra 7,5 milliarder kroner i 1920 til under 5 milliarder kroner i 1922. For budsjettårene 1920/21, 1921/22 og 1922/23 var statens samlede driftsunderskudd 422 millioner kroner, mens inntektene fra skatter og avgifter skrumpet fra 540 millioner kroner i 1919/20 til 308 millioner kroner i 1922/23. Ved stortingsvalget i 1921 mistet Venstre og Radikale Folkeparti mange stemmer og Arbeiderpartiets fremgang stagnerte, Otto Albert Blehr (1847-1927) var stats- og finansminister for en Venstreregjering i hele 1922.

I dette turbulente året ga Det Statistiske Centralbyrå en samlet vurdering av den aktuelle økonomiske situasjonen og innledet en løpende konjunkturovervåking. Det hadde ikke skjedd tidligere. I første omgang ble det gjort ved sammenstilling av en konjunkturtabell, i neste omgang ved utarbeidelsen av artikkelen «Året 1922 statistisk-økonomisk bedømt». Byråets budsjett for 1922/23 var vel 500 000 kroner, lønn til 55 ansatte utgjorde snaut 200 000 kroner. Gunnar Jahn (1883-1971) var direktør, fire byråsjefer ledet hver sin avdeling. Det var 36 fast ansatte sekretærer, assistenter og bibliotekarer, mens 24 personer var ekstraarbeidere og i hovedsak beskjeftiget med folketellingen av 1920. Det ble gitt ut 37 publikasjoner i serien Norges Offisielle Statistikk i 1922, i tillegg kom bl.a. «Statistisk Årbok for kongeriket Norge» (den ble riktignok først utsendt høsten 1923, men det skyldes en langvarig boktrykkerstreik) og månedspublikasjonen *Statistiske Meddelelser* som var på 770 sider. Arbeidet med både konjunkturtabellen og artikkelen var lagt til Avdeling D som hadde ansvaret for, i vid forstand, sosialstatistiske undersøkelser.

Den statistisk-økonomiske analysen ble gjentatt hvert år, men fra 1928 ble navnet endret til «Statistisk-økonomisk oversikt over året 1927». Under krigen ble det ikke laget noen oversikt, men i desember 1945 kom «Statistisk-økonomisk utsyn over krigsårene». I årene 1946-1948 kom publikasjonen igjen under navnet «Statistisk-økonomisk oversikt over året ...», mens tittelen «Økonomisk utsyn over året ....» ble introdusert i 1950.

Analysene av årene fra 1922 og til og med 1926 ble trykt som artikler i månedspublikasjonen *Statistiske Meddelelser*. Fra 1928 ble den utgitt som vedlegg til Regjeringens budsjettproposisjon, og fra 1935 ga Det Statistiske Centralbyrå den også ut som egen publikasjon. Dobbeltpubliseringen fortsatte etter krigen fram til 1956, da Økonomisk utsyn igjen ble gitt ut kun av Statistisk sentralbyrå. Fra og med 1986 (fra «Økonomisk utsyn over året 1985») har publikasjonen kommet som et eget nummer (vanligvis det første i hver årgang) av *Økonomiske analyser*.

Endringene i tittel og publiseringsmåte sammenfaller ikke med vesentlige endringer av analyseopplegg og innhold. Innholdsmessige endringer har snarere skjedd gradvis, og henger sammen med at forbedring av grunnlagsmateriale og analysemetoder også har skjedd skritt for skritt. Den største enkeltendringen skjedde i 1952. «Økonomisk utsyn over året 1952» kunne for første gang benytte nye nasjonalregnskapstall. Men nyvinningen førte verken til om- eller nydisponering av publikasjonen. Det ble bare nøkternt slått fast at i «tabellverket» var det «tatt inn en ny tabell fra Byråets nasjonalregnskap» (Forord til «Økonomisk utsyn over året 1952»). Året før ble det derimot gjennomført en betydelig forandring av disposisjonen, avsnittene om privat konsum og investeringer ble «sløyfet» for å «nå fram til en mer rasjonell (*sic*) deling av stoffet mellom Økonomisk Utsyn og Nasjonalbudsjettet.» (Forord til «Økonomisk utsyn over året 1951»). Avsnittene om investeringer og konsum var imidlertid på plass igjen fra «Økonomisk utsyn over året 1953». For 1983 ble Kvartalsvis nasjonalregnskap tatt i bruk og beskrivelser basert på sektorstatistikk ble fra da av bare unntaksvis benyttet.

Det var i alle fall tre grunner til at kontinuerlig overvåking av konjunkturene ble en del av virksomheten til Det Statistiske Centralbyrå fra begynnelsen av 1920-årene. Arbeiderbevegelsen i hele Vest-Europa ble politisk radikalisert under den første verdenskrig. Arbeiderpartiet godtok Moskvatesene i 1921 og ble medlem av Den kommunistiske internasjonale. Det var en utbredt oppfatning at økonomisk krise ville bety revolusjon. Det var derfor av stor politisk betydning å frembringe kunnskap om den økonomiske utviklingen. Forretningsbanker, meglerfirmaer og økonomiske tidsskrifter brakte uavlatelig til torgs spådommer og prognoser. Det skapte forvirring og usikkerhet, men også behov for etterprøvbare og etterrettelige konjunkturanalyser. I tillegg fantes det selvfølgelig en akademisk tradisjon for konjunkturanalyser som bl.a. hadde kommet til uttrykk i Einar Einarsens avhandling *Gode og daarlige Tider* fra 1904. Av spesiell betydning for utviklingen av konjunkturanalysene i Byrået fikk Committee on Economic Research, opprettet ved Harvard University, som fra 1917 utgav *The Review of Economic Statistics and Supplements*.

«Året 1922 statistisk-økonomisk bedømt» ble publisert i *Statistiske Meddelelser* (heretter *S.M.)* 1922, Nr. 11 og 12 og var på 15 sider med 9 teksttabeller og ble etterfulgt av en «Konjunkturtabell» som gikk over 7 sider. «Konjunkturtabell» hadde blitt publisert første gang i februar 1922. Alle tallrekkene besto av månedstall og den første viste Norges Banks diskonto, seddelsirkulasjonen, utlån, diskontering og

innskudd for Norges Bank, sparebanker og private aksjebanker, 12 valutakurser, omsetningen av valuta og aksjer fra Kristiania Børs, antall konkurser og akkordforhandlinger, innførselstoll, import av kull, cinders, koks, mineralolje, jernplater, stangjern, silke og silkevarer, biler (i desember 1921 ble det importert 16 biler mot 42 i desember 1920) og pianoer. Dessuten var det oppgaver over ankomne og avgåtte skip med last, kullfrakter Storbritannia - Norge, melfrakter Amerika («Nordstatene») - Norge samt en indeks for «Oceanfrakter fra U.S.A». Det ble gitt tall for arbeidsledighet blant fagforeningsmedlemmer, «Indekstall for engrospriser» og «Indekstall for leveomkostningene (matvarer)» for Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Frankrike, Storbritannia, Holland og USA. Tabellen ble ajourført og publisert hver måned i *Statistiske Meddelelser*. I introduksjonen av «Konjunkturtabell» het det: «Hensikten var fra først av å nå et skritt videre enn man her har gått: nemlig å foreta en inngående analyse av de enkelte tallrekker, bestemme deres symptomatiske verdi som konjunkturmål og på den måten nærme seg konstruksjonen av et krisebarometer.» (*S. M.*, 1922, Nr. 2, s.49.) Konjunkturtabellen fortsatte å komme med en fra tid til annen fyldig tekstkommentar helt fram til krigen. Etter krigen gjenoppstod den og i 1953 ble den supplert med konjunkturdiagrammer som skulle «gi et oversiktelig bilde av hovedtendensene i den økonomiske utviklingen» (*S.M.*, 1953, Nr. 1, s.1). I dag utgjør konjunkturtabellen grunnstammen i *Statistisk månedshefte* som ble opprettet i 1960 og som publiserer lange tidsserier samt måneds- og kvartalstall.

«Året 1922 statistisk-økonomisk bedømt» begynte med en «Alm.oversikt» som i sin helhet lød: «Den økonomiske krise som har rammet verden siden 1920 har i langt mindre grad enn krisene i det 19de århundrede hatt samme forløp i de forskjellige land. Det ødelagte pengevesen, de politiske forhold og andre eftervirkninger av krigen har tilsynelatende brutt den ensartethet som preget det økonomiske livs svingninger i verden. Under en almindelig konjunktur taler de statistiske tallrekker, tolket som konjunkturtegn, et nogenlunde ensartet sprog i de forskjellige land. Nu kan de samme konjunkturtegn tydes på forskjellig måte i landene, og uvissheten om man kan trekke slutninger fra det man vet om en krises vanlige forløp til den nuværende gjør det særlig vanskelig å bedømme året.» (*S. M.*, 1922, Nr.11 og 12, s.613.)

Etter innledningen kom en kort redegjørelse for verdensøkonomien, før året i Norge ble bekrevet med avsnitt om priser, utenrikshandel, penger og bank, produksjon i industri, landbruk, fiske og skipsfart. Helt sist sto «Slutningsbemerkninger». Her ble det pekt på at «virkningene av en krise er forskjellig for de forskjellige lag, og at det først er når man er henimot bunnen at trykket blir verst for de brede lag». Året 1922 hadde imidlertid ikke vært uten lyspunkter, blant annet tydet «arbeidsledighetsstatistikkens tall» på at ledigheten hadde gått «noget ned», på den annen side måtte det erkjennes at en «ikke liten del av luksuskonsumsjonen både blant de øvre og nedre lag i befolkningen» fremdeles var synkende, bl.a. var det fortsatt nedgang i «kinematografbesøkene i Kristiania og Bergen». Størst plass fikk «vår valutas stilling». Den hadde riktig nok bedret seg gjennom 1922, men lå «ennu langt fra gullparitet.» Videre ble det hevdet: «En annen side av samme forhold er at vårt prisnivå ligger høiere enn i de land vi kan dra sammenligning med. 'Deflasjonen' er med andre ord ikke ført så langt her som annensteds. Men hvis målet skal være å nå ned i gullparitet, må deflasjonen fortsette, hvilket vil si synkende priser og stadig trykk på næringslivet. En virkelig opgangsperiode kan neppe tenkes under et synkende prisnivå.» (*S. M.*, 1922, Nr.11 og 12, s.626).

Året etter ble det i «Slutningsbemerkninger» hevdet: «Vi har festet oss så sterkt ved pengesiden, men har ikke derfor, som man vil ha sett, glemt at vår produksjon er øket. Produksjonens økning er utmerket, men det er bare den ene side; på den annen side står forbruket representert av kjøpeevnen. Mellom disse må der være balanse slik at der stadig dannes ny kapital, som er en betingelse for fortsatt utvidelse av produksjonen.» («Året 1923 statistisk-økonomisk bedømt» *S. M.*, 1924, Nr. 1, s. 26). I bedømmelsen av året 1924 ble enda en gang «den sterke forbindelse» mellom «valutakursene og prisnivåenes bevegelse» og «virksomhetens gang» tydeliggjort: «Land hvor prisnivåene er påvirket av inflasjonstendenser har vist en større virksomhet enn land som nylig har stabilisert sitt prisnivå, eller som arbeider henimot en gullstandard». («Året 1924 statistisk-økonomisk bedømt». *S. M.*, 1925, Nr. 1, s. 7)

Det var Nicolai Rygg, Norges Banks direktør, som hadde vært direktør for Det Statistiske Centralbyrå fra 1913 til 1920, som sto for den pengepolitikken, som det ble gitt argumenter mot. Den faglige uavhengigheten og den artikulerte uenigheten i den offisielle pengepolitikken hindret likevel ikke at konjunkturanalysen ble et offisielt Stortingsdokument og trykt som vedlegg til Regjeringens budsjettproposisjon fra 1928.

I forbindelse med publiseringen av konjunkturtabellen og de første statistisk-økonomiske analysene ble det offentliggjort en rekke studier som skulle kaste lys over tallrekkene og sammenhengen mellom dem. De fleste artiklene var teoretisk anlagt som f.eks. «Konkursene fra 1895 til nu» (*S. M.*,1922, Nr. 2, s. 88-21), «Seddelomløpet 1851-1922» (*S. M.*,1923, Nr. 1, s. 59-95) som tok utgangspunkt i diskusjonen om inflasjon mellom de svenske økonomene Bertil Ohlin og Gustav Cassel, «Skilsmisser 1919-1922» (*S. M.*, 1923, Nr. 9 og 10, s 507-537) som ble fortsatt med «Ekteskapsstiftelser og konjunkturer» (*S. M.*,1924, Nr. 10, s. 508-520) og «Seddelomløpet i Norge, Sverige og Danmark» (*S. M.*, 1924, Nr. 7 og 8, s. 339-386). (Samtlige artikler ble forfattet av sekretær Eilif Gjermoe.) I artikkelen om ekteskapsinngåelser og konjunkturer tok Gjermoe utgangspunkt i Gunnar Jahns lærebok i statistikk (*Statistikkens teknikk og metode*) hvor det ble vist at «giftemålskurven [fulgte] seddelkurven «som dens slagskygge».» I avhandlingen «Konkursene fra 1895 til nu» gjennomgikk Gjermoe aktuell tysk og engelskspråklig litteratur om konkurser som målestokk for de økonomiske forholdene i en periode, og hvordan tallrekker kunne brukes for å konstruere en normal som konjunkturene kunne beskrives i forhold til: «Man må

trekke op kurven for de virkelig forefunne tall, «råtallene» («raw figures»), med dens bølgetopper og bølgedaler. Og så må man trekke den linje som mest mulig halverer bølgene, skjære under toppene og over dalene. Dette er det nettop som man i tankene uvilkårlig gjør når man betrakter en tallrekke eller en kurve. Det er på den måten man skaffer seg et billede av tidens gunst og ugunst. Den hjelpekurve som man trekker opp i tankene eller i virkeligheten er det man kaller normalkurven, normalnivået eller kort og godt normalen.» (*S. M.,* 1922, Nr. 2, s. 90f.*)* Gjermoe utviklet videre et sett av begreper, konnorme-, pronormale- og temporale tall for å beskrive forhold mellom faktiske tall («urtall»), normaltall og sesongtall.

I 1924 skrev Ingvar Wedervang om «Statistisk Centralbyrås engrosprisindeks» (*S. M.,* 1924, Nr. 2, s. 83-96). Inntil 1924 var det næringslivsbladene *Økonomisk Revue* og *Farmand* som utarbeidet indekser som liknet engrosprisindekser og det var disse som ble publisert i «Konjunkturtabell». Wedervang pekte på at «forskjellige forhold» hadde gjort det nødvendig å ha én offisiell engrosprisindeks, og fortsatte: «Slik som den økonomiske tilstand er her i landet, er det efterhvert blitt nødvendig at Byrået i større utstrekning gir opplysninger om de økonomiske forholds utvikling fra tid til tid. Et ledd i dette arbeidet utgjør de konjunkturtabeller som finnes tatt inn i hvert nummer av 'Statistiske Meddelelser'. Det er dog ikke nok å tilrettelegge materialet, man må i stadig større utstrekning gå til også å sammenstille og analysere tallrekkene for å finne den indre sammenheng mellom fenomenene.» Ifølge Wedervang var den sikreste metoden å finne den på å konstruere «konjunkturbarometre», og det ble gjort «efter forbillede av det som utarbeides av «*Harvard University Committee on Economic Research*».» Prisindeks for engroshandel var «det centrale ledd i konjunkturbarometeret». Prisbevegelsen dannet «sentrum i det hele system», men det var også nødvendig å kjenne såvel «opbygning som enkelttrekk» i indeksen for å kunne følge utviklingen «ikke bare i det totale utslag, men likeså meget i detaljenes divergens». Alle de «øvrige benyttede tallrekker» ble gruppert rundt indeksen og tallenes betydning «avhenger av hvorledes de forandrer sig i forhold til prisene». Konjunkturbarometeret skulle utgjøre et system for å følge tallrekkenes «innbyrdes bevegelse gjennom tidligere konjunkturbølger» for å «skaffe sig erfaring om i hvilken orden de ledende økonomiske tildragelser gjerne inntreffer». (*S. M.,* 1924, Nr. 2, s.83)

Viktige deler av et slikt konjunkturbarometeret ble presentert alt høsten 1923 (i *S. M.,* 1923, Nr. 5 og 6, s.251-265) Før selve «Konjunkturtabellen» ble det gjengitt to «Konjunkturkurver for Norge». Kurvenes «bølgebevegelse» skulle uttrykke «gode og dårlige tider», derfor ble både «langtidsbevegelsen og sesongbevegelsen» forsøkt eliminert. Den ene figuren het «Aktiekurser, priser og renter», og viste kursen på industriaksjer (Byråets indeks), engrosprisen, effektiv rente for statsobligasjoner og diskontoen, mens den andre figuren, «Industriens virksomhet», viste gjennomsnittlig eksportmengde cellulose, trelast, tremasse og papir og «invers-kurven» for arbeidsledige fagforeningsmedlemmer. Første gangen kurvene ble presentert ble det ikke lagt skjul på at «[u]tvalget av tallrekker» hadde «voldt adskillig vanskelighet». Kurvene ble ajourført og presentert også i «Året 1923 statistisk-økonomisk bedømt» (se faksimile neste side), men så ble konjunkturbarometer gitt opp med den begrunnelsen at tallrekkene dekket for «korte tidsrom» («Det Statistiske Centralbyrå 1 juli 1876 - 1 juli 1926» *S. M.,* 1926, s.251).

50 år senere utarbeidet Statistisk sentralbyrå et kvartalsvis konjunkturbarometer. Fra 1973/74 ble lederne for de om lag 600 største foretakene i bergverk og industri bedt om å vurdere utviklingstendensene i sysselsetting, produksjon, ordretilgang, priser og lager.

Siste avsnitt i «Året 1922 statistisk-økonomisk bedømt» het «Slutningsbemerkninger». Det var navnet på avslutningsavsnittet helt til 1937. Fra 1937 til 1982 het det «Sluttord». De fleste «Sluttord» i 1960-årene var på om lag 5 sider, men svulmet i 1970-årene opp til mer enn ti store, tette, dobbeltspaltede boktrykksider. Det siste avsnittet i «Sluttord» ble kalt «Perspektiver». Det var de pregnante formuleringene i dette avsnittet som hyppigst ble sitert som uttrykk for Byråets oppfatning.

I «Økonomisk utsyn over året 1982» ble det varslet at «Økonomisk utsyn over året 1983» kun ville bestå av «Sluttord», mens analysene og beskrivelsene av produksjon og sysselsetting, pris-og lønnsutviklingen, offentlige finanser og kredittmarkedet, inntektsnytting og utenriksøkonomi skulle gis i andre av Byråets publikasjoner. Det innebar at mens «Økonomisk utsyn over året 1982» var på 151 tekstsider, var «Økonomisk utsyn over året 1983» bare på 33 tekstsider. Allerede året etter inneholdt imidlertid Økonomisk utsyn igjen beskrivende og analyserende avsnitt om produksjon, arbeidsmarked, investeringer, konsum, priser og lønninger, inntekter, utenriksøkonomi og konkurranseevne, før «Perspektiv»-avsnittet, og i løpet av noen ganske få år var publikasjonen igjen nesten like omfattende som før nedskjæringen i 1984. Det ble lagt mer vekt på utviklingen gjennom året, et fremskritt som var muliggjort av det nye kvartalsvise nasjonalsregnskapet.

«Økonomisk utsyn over året 1986» ble utvidet med et vedlegg. Det besto av tre korte artikler: «Utsiktene framover», «Noen virkninger av arbeidstidsforkortelsen» og «Trekk ved produksjons- og investeringsutviklingen i oljevirksomheten i årene framover». Vedlegget om utsiktene framover ble en gjenganger, og bygget på beregninger basert på den makroøkonomiske kvartalsmodellen KVARTS. I «Økonomisk utsyn over året 1990» fikk det følge av to nye artikler: «Befolkningsutviklingen» og «Energibruk og utslipp til luft». Avsnittet om befolkning har siden vært fast inventar, mens avsnittet om utslipp og miljøøkonomi bare ble gjentatt ett år.

I «Økonomisk utsyn over året 1992» ble ikke lenger avsnittet om «Utsiktene for 1993 og 1994» trykt som vedlegg, men som et ordinært kapittel. En annen endring var at det tidligere avslutningsavsnittet «Perspektiver» nå inn-

ledet publikasjonen. Året etter ble også avsnittet om «Utsiktene» flyttet frem slik at publikasjonen innledes med en oversikt over konjunkturutviklingen samt en modellbasert fremskrivning av norsk økonomi de nærmeste to årene.

Publikasjonen har alltid inneholdt avsnitt, om det har kommet først eller sist, som har forsøkt å si noe om fremtiden. I innledningen til «Økonomisk utsyn over året 1939» som forelå vinteren 1940, ble det innført en ny distinksjon for å beskrive de økonomiske utsiktene: «Vi har brukt freds-og krigsøkonomi for å kjennetegne to systemer av økonomisk virksomhet som har to forskjellige mål». Fredsøkonomiens mål var «å heve levestandarden gjennom en stigende nasjonalinntekt.» I en krigsøkonomi derimot måtte «tilfredsstillelsen av det enkelte menneskes behov» underordnes «andre formål». Det ble viktigere «å produsere kanoner enn smør». Innledningen ble avsluttet med en formaning til leserne: «Når vi derfor i det følgende gir en skildring av det år som er gått, må vi som bakgrunn for denne hele tiden ha for øyet at vi allerede er glidd over i en krigsøkonomi, men at denne enda ikke på langt nær har satt sitt preg på virksomheten.»

Andre begrepspar er imidlertid blitt hyppigere benyttet som analytiske redskaper for både å beskrive og forstå den økonomiske utviklingen. Inndelingen av økonomien i en skjermet- og konkurranseutsatt sektor, er blitt en gjenganger siden begrepene ble introdusert i «Økonomisk utsyn over året 1962». Det vil si her ble begrepet «markedsbeskyttede» næringer brukt for «skjermede» som ble vanlig senere. Begrepene ble dannet i forbindelse med utarbeidelsen av avsnittet om priser, lønninger og inntekter i sluttordet, men hadde en forhistorie som gikk tilbake til 1952. Odd Aukrust måtte imidlertid bruke så mye tid på å overbevise resten av redaksjonen om verdien av distinksjonen at utsynet ble forsinket med en hel uke (se Odd Aukrust, *Økonomisk forskning og debatt*, Utvalgte artikler 1942-1989, Sosiale og økonomiske Studier 75. s. 177-191). I «Perspektiver» i «Økonomisk utsyn over året 1982» ble det brukt for å beskrive en effektiv politikk for å fjerne arbeidsledigheten. «Målet om full sysselsetting» både på kort og lang sikt, kunne «bare oppnås ved en betydelig vekst i skjermede i hovedsak tjenesteytende - sektorer». Det ble begrunnet ved å vise til at de tjenesteytende og i stor utstrekning skjermede næringene etter 1945 hadde absorbert nedgangen i sysselsettingen i de vareproduserende næringene samt veksten i arbeidsstyrken. Det ble understreket at økningen av etterspørselen rettet mot skjermet sektor måtte skje samtidig som «pris og kostnadspresset» ble dempet. Bare fem år senere (i «Økonomisk utsyn over året 1987») ble det imidlertid slått fast at «vi har fått en for stor skjermet sektor med et for høyt lønnsnivå i forhold til landets inntekter». Forklaringen var at frem til «midten på 1970-tallet var de råvarebaserte, eksportorienterte industrier lønnsledende», mens oljeinntektene hadde gjort de «skjermete næringer lønnsledende» fra midten av 1980-tallet. Medisinen som ble foreskrevet var at «[s]tørre deler av norsk næringsliv må settes i en reell konkurransesituasjon med utlandet» fordi det ble antatt at det ville få kostnadsnivået ned. I tillegg måtte det «stilles krav til økt produktivitet og mer effektiv ressursutnyttelse i de deler av norsk økonomi som fortsatt vil være skjermet fra utenlandsk konkurranse. Offentlig sektor bør ikke være unntatt fra en slik omstilling.» Det andre tiltaket som ble anbefalt var at «ulike former for private monopol- og kartelldannelser [bør] begrenses strekt.»

«På få år er Norge blitt en oljenasjon» begynte sluttordet i «Økonomisk utsyn over året 1980». Spotprisen på råolje fra Ekofisk og Statfjord nærmet seg den gangen 40 dollar per fat. At Norge hadde en «oljeøkonomi» ble bestemt ved at eksportverdien av olje, gass og rørledningstjenester var «av samme størrelsesorden som all annen vareeksport til sammen» og at «bruttoinvesteringene i oljevirksomheten» var «større enn i industri- og bergverk». Veksten i oljevirksomheten hadde «endret en rekke forholdstall» i økonomien. For konjunkturovervåkningen og Økonomisk utsyn innebar det at en god prognose for utviklingen av norsk økonomi var avhengig av en god prognose for utviklingen av oljeprisen. Dette har også satt sitt preg på Økonomisk utsyn ved at oljemarkedet vies spesiell oppmerksomhet.

Økonomisk utsyn for årene fra 1922 til 1996 utgjør i alt om lag 6 000 sider med næringspolitisk historie, økonomiske analyser og statistiske beskrivelser. Det som har preget utgivelsen er både en konkret gjennomgang av næringslivet, fra fisket av brisling til kronens kurs, og en samlet vurdering av hele økonomien. Publikasjonene står samlet i Statistisk sentralbyrås bibliotek og kan lånes av publikum.

Fig. 2. Aktiekurser, priser og rente.
Rekkene uttrykt i pct. av kvadratavvikelsen.
A. Kurser på industriaktier. B. Engrospriser (Økon. Revue).
C. Norges Banks diskonto.

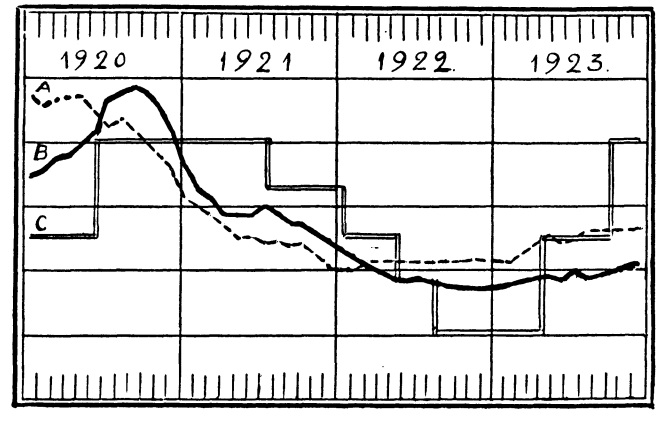

Faksimile fra «Året 1923 statistisk-økonomisk bedømt» som viser deler av Konjunkturbarometeret som ble forsøkt etablert. Barometeret ble gitt opp i 1924, det skyldes ikke minst at alle arbeidskonfliktene i 1923 og i 1924 gjorde det nær umulig å lage månedlige produksjonstall.

Økonomisk-politisk kalender 1996

Januar

9. Dyno tildeles en kontrakt med Saga Petroleum på 116 millioner kroner. Kontrakten gjelder leveranser av produksjonskjemikalier til Snorre- og Vigdisfeltet.

17. Kværner Pulping får en kontrakt på modernisering av en kjemisk cellulosefabrikk i Monte Alegre til en verdi av 440 millioner kroner.

22. Tildelingen i 15. konsesjonsrunde på norsk kontinentalsokkel offentliggjøres av Nærings- og energidepartementet. De norske operatørselskapene Statoil, Norsk Hydro og Saga Petroleum får tilbud om 8 av totalt 18 operatørskap. Franske Elf og amerikanske Conoco, hvis kostnadsoverskridelser tidligere har ført til at staten har tapt fem milliarder kroner, blir ikke tildelt operatørskap og står dermed uten nye arbeidsoppgaver i Norge. Oljeselskapene har en ukes frist til å akseptere tilbudene.

22. Styret for Postverket behandler en rapport som konkluderer med at ekspedisjonsnettet må reduseres kraftig. Omstillingen vil kreve en reduksjon på 3500 årsverk og nedleggelse av 900 postkontorer innen 1999.

23. Regjeringen gir både Den norske Bank og nederlandske Aegon konsesjon til å kjøpe forsikringsselskapet Vital. I praksis vil dette si at DnB kjøper opp Vital, da 99 prosent av aksjeeierne i Vital vil ha DnB som eiere. 2,8 milliarder kroner er beløpet DnB, som eier 10 prosent av Vital fra før, må betale for resten av selskapet.

25. Stortinget gir NSB tillatelse til å selge sine aksjer i Narvesen. NSB eier i dag 41 prosent av aksjene i Narvesen.

26. Raufoss AS investerer 250 millioner kroner i et produksjonsanlegg for plaststøping, lakkering og montering av støtfangersystemer ved Gøteborg (se omtale 22. des. -95). Volvo satte som forutsetning at Raufoss flyttet produksjonen til nær Volvos fabrikk ved Gøteborg da den langsiktige leveringsavtalen ble inngått. Mellom 170 og 200 arbeidsplasser på Raufoss vil bli berørt i forbindelse med flytting av produksjonen

26. Rettighetshaverne på Vargfeltet, Saga Petroleum og Statoil, beslutter at feltet skal bygges ut. Vedtaket er gjort med forbehold om myndighetenes godkjennelse. I denne forbindelse er tre hovedkontrakter delt ut. Far East Livingston Shipbuilding skal levere produksjonsskip (kontraktssum om lag 1,5 milliarder kroner), Aker Verdal, i samarbeid med Saipem UK, skal levere ferdig installert brønnhodeplattform (kontraktssum om lag 250 millioner kroner), og Coflexip Stena Offshore Norge skal levere feltledninger og stigerør (kontraktssum om lag 130 millioner kroner).

29. Alle oljeselskaper som ble tilbudt operatørskap i 15. konsesjonsrunde, aksepterer tilbudet.

Februar

1. Statnett avgjør at det skal investeres 120 millioner kroner i nye kraftlinjer og transformatorstasjoner på Hadeland og i Ringerike.

5. Regjeringen godkjenner Esso Norges plan for utbygging og drift av Balderfeltet 180 kilometer vest for Stavanger. Utbyggingskostnadene er anslått til i underkant av 5 milliarder kroner. Balder er identisk med den første lisensen som ble tildelt i Norge i 1965, men først i den senere tid er det utviklet teknologi som er avansert nok til en lønnsom utbygging av Balderfeltet. Utvinnbare reserver i feltet er anslått til 170 millioner fat olje.

9. Sparebanken NOR legger frem et resultat for 1995 på 1,4 milliarder kroner. Dette er en økning på om lag 600 millioner kroner fra året før.

5. Nærings- og energidepartementet sier nei til en søknad fra Akershus Energiverk om konsesjon for kjøp av Oppegård Energiverk for 120 millioner kroner. Vedtaket er av stor prinsipiell betydning og vil styre utviklingen i kraftbransjen i årene fremover. Myndighetene vil ikke tillate at Akershus Energiverk, med stor kraftproduksjon, kjøper Oppegård Energiverk, et rent distribusjonsselskap, og dermed får kontroll over kraften hele veien fra produsent til forbruker.

13. Simek i Flekkefjord inngår en kontrakt med danske A.P. Møller/Maersk Supply Service som, inkludert opsjoner på ytterligere to fartøyer, er verdt om lag 900 millioner kroner. I første omgang skal selskapet levere to ankerhåndteringsfartøyer til 225 millioner kroner stykket.

14. Posten får et overskudd på 343 millioner kroner for 1995. Dette til tross for at driften av postkontorer og landpostruter, isolert sett, førte til et tap på 1,2 milliarder kroner.

14. Den norske Bank legger frem et driftsresultat på 2,66 milliarder kroner etter skatt. Dette er tilnærmet uendret fra året før.

14. Schibsted Trykk kjøper en ny presse fra Rockwell Goss. Kontrakten er på 525 millioner kroner.

16. Fungerende sentralbanksjef Kjell Storvik holder sin årstale. Hovedbudskapet i talen er at sparing må prioriteres fremfor økt offentlig forbruk for å sikre velferdsstatens fremtid.

17. Telenor legger frem et årsresultat på 2,1 milliarder kroner før skatt. Dette er tilnærmet uendret fra året før.

17. Kværner Kimek har inngått en intensjonsavtale om å utruste russiske trålere for en halv milliard kroner. Intensjonsavtalen gjelder 20 trålere som skal bygges i Arkhangelsk og utrustes hos Kimek i Kirkenes.

20. Folketrygden presenterer tall som viser at utbetalingene til sykefravær økte med 6,4 prosent fra 1994 til 1995. Totalt kostet sykefraværet 11,4 milliarder kroner, eller 9 prosent av folketrygdens utgifter.

20. Fosen Mekaniske Verksted AS får en kontrakt verdt 747 millioner kroner for levering av en passasjerferge til det greske rederiet Minoan.

20. Norsk Hydro legger frem et driftsresultat på 10,7 milliarder kroner før skatt. Resultatet er en økning på nesten 50 prosent fra året før.

21. SAS legger frem et driftsresultat på 3 milliarder kroner, dette er selskapets beste resultat noensinne.

22. Postbanken legger frem sitt første resultat etter fusjonen mellom Norges Postbank og Postgiro. Overskuddet er redusert fra 454,5 millioner i 1994 til 131,5 millioner i 1995.

23. Boreriggen "Byfjord Dolphin" får en kontrakt med Amarada Hess Norge AS og et konsortium av norske operatører verdt 350 millioner kroner.

23. Naturgass AS sender søknad om konsesjon for bygging av to gasskraftverk på Vestlandet, et på Kårstø i Rogaland og et på Kollsnes i Hordaland.

23. Kjell Storvik blir i statsråd beskikket til ny sentralbanksjef og leder av Norges Banks hovedstyre for en periode på inntil seks år. Storvik har hittil vært midlertidig beskikket.

Mars

1. Treforedlingskonsernet Norske Skog legger frem et resultat for 1995 på 2,34 milliarder kroner før skatt. Resultatet er en seksdobling i forhold til året før.

4. Kværner Engineering overtar det engelske konsernet Trafalgar House. Med en pris på 8,9 milliarder kroner er kjøpet tidenes største foretatt av et norsk selskap.

5. Resource Group International (RGI) kjøper aksjer i Aker for 500 millioner kroner. Selskapet eier etter dette aksjer for 1,3 milliarder kroner, eller om lag 30 prosent av aksjene i Aker.

7. Med virkning fra 8. mars setter Norges Bank ned bankens innskuddsrente, foliorenten, fra 4,75 til 4,50 prosent. Samtidig settes dagslånsrenten ned med like mye, til 6,5 prosent.

12. Leirvik Sveis inngår en intensjonsavtale med Haugesund Mekaniske Verksted med en ramme på 225 millioner kroner for bygging av den kombinerte boligkvarter- og utstyrsmodulen til Visundplattformen. Kværner Energy får kontrakt på to gassturbingeneratorer til plattformen verdt 130 millioner kroner.

13. Norge og EU blir enige om hvilke tollsatser som skal gjelde for bearbeidede landbruksprodukter som tidligere var omfattet av frihandelsavtalen fra 1973.

14. Smedvig AS inngår en borekontrakt med Norsk Hydro om fremtidig boring i Nordsjøen med fartøyene "West Vanguard" og "West Delta". Kontrakten har en verdi på 1,56 milliarder kroner og en varighet på syv år med mulighet for ytterligere syv.

16. Statsbygg tildeles oppdraget med å bygge Høgskolen i Agder utenfor Kristiansand. Prosjektet skal være ferdig i løpet av år 2000 og vil koste 500 millioner 1996-kroner.

22. Økokrim henlegger saken mot tidligere sentralbanksjef Torstein Moland i forbindelse med hans eierandeler i kommandittselskapet KS Airbus. Saken førte til at Moland trakk seg som sentralbanksjef.

26. Russlands president Boris Jeltsin besøker Norge. I samtaler med statsminister Gro Harlem Brundtland gir han beskjed om at modernisering av nikkelverket Petsjenganikel kan settes igang. Nikkelverket skal fritas for toll på utstyr som må importeres i forbindelse med ombyggingen. Kværner Engineering og Elkem Technology har sammen med svenske Boliden vunnet anbudet om å utføre ombyggingen.

27. Kværner leder en gruppe som tildeles en kontrakt på 900 millioner kroner for bygging av Europas første papirmassefabrikk basert utelukkende på returpapir. Kværners andel av kontrakten er på om lag 500 millioner kroner.

April

1. Statsregnskapet for 1995, som ble budsjettert med et underskudd på 17,3 milliarder kroner høsten 1994, viser et overskudd på 4,1 milliarder kroner. Det betyr at ytterligere 2,1 milliarder kroner kan settes av til petroleumsfondet for 1995. De viktigste årsakene til forbedringen er økning i ordinær skatt på formue og inntekt, samt trygdeavgiften. I tillegg har høyere forbruk ført til økte momsinntekter.

2. Kværner Rosenberg i Stavanger får kontrakt på byggingen av en ny rigg for Odfjel Drilling. I første omgang dreier det seg om å ferdigstille skroget til riggen. Kostnadsrammen her er 330-340 millioner kroner. Hvis riggen skal utrustes for dypvannsboring, vil de totale kostnadene beløpe seg til vel 1,3 milliarder kroner.

10. Ulsteinkonsernet inngår en kontrakt om bygging av to nye offshorefartøyer for rederiet Swire Pacific Offshore i Singapore. Kontrakten, inkludert en opsjon på bygging av fire nye fartøyer, er verdt 300 millioner kroner.

10. Kværners olje- og gassdivisjon får en kontrakt for leveranser av undervannsproduksjonsutstyr til Visundfeltet. Kontrakten har en verdi på 435 millioner kroner.

11. Statkraft kjøper 5,1 prosent av aksjene (8,1 prosent av stemmene) i svenske Sydkraft for om lag 1,3 milliarder kroner. Med dette kjøpet får Statkraft eierandel i fem svenske kjernekraftverk.

17. Uglandgruppen i Grimstad får kontrakten på transport av olje fra Balderfeltet. Oppdraget vil gi inntekter på rundt 1,5 milliarder kroner.

17. Ansatte i hotell- og restaurantbransjen går ut i streik etter at meklingen mellom arbeidsgivere og arbeidstagere bryter sammen.

19. Forsvarsdepartementet godkjenner en kontrakt mellom Forsvaret og Raufoss Technology AS om leveranser av øvingsraketter til M 72 nærpanservåpen og ammunisjon for lettere våpen. Kontrakten er verdt 311 millioner kroner.

19. Jotun beslutter å bygge nye fabrikker for maling og lakk i Thailand. De totale investeringene vil være på 260 millioner kroner.

19. SAS offentliggjør investeringsplan på 400 millioner kroner til støydemping i samtlige DC-9 fly for å bedre flyenes miljøegenskaper.

22. Statoil bestiller et nytt flerbruksskip fra Samsung Heavy Industries i Sør Korea. Kontraktsprisen er på 100 millioner dollar.

25. Schibsted kjøper 49,9 prosent av svenske Aftonbladet for 370 millioner kroner fra svensk LO. Schibsted aksepterer at svensk LO skal ha kontroll med ansettelse av avisens sjefsredaktør.

Mai

2. De 600 000 ansatte i offentlig sektor får en ramme for årslønnsveksten på rundt 4 prosent. Organisasjonene i både stat og kommune godtar tilbudet om et generelt tillegg på 6 000 kroner. For kommunene blir det i tillegg avsatt en pott på 1,8 prosent til sentrale justeringsforhandlinger fra 1.august. De lokale forhandlingene i kommunene blir gitt en ramme på 0,5 prosent fra 1.oktober. I staten er det satt av 1,3 prosent til sentrale justeringer fra 1.august og 0,45 prosent til lokale justeringer fra 1.september.

4. Resultatet fra tariffoppgjøret i teko-industrien gir de ansatte en lønnsøkning på 3 kroner pr. time.

4. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) iverksetter sympatistreik. Aksjonen innledes fordi NHO nekter å gi OFS egen avtale for fire vedlikeholdsbedrifter. Halvparten av oljeproduksjonen og en tredjedel av gassproduksjonen blir rammet.

7. Kværner Warnow Werft Gmbh får en kontrakt på bygging av fire containerskip for det tyske rederiet Peter Döhle Schiffahrts-KG. Avtalen er verdt om lag 1,2 milliarder kroner.

8. Kværner Oil & Gas får en kontrakt med det brasilianske oljeselskapet Petrobras til en verdi av 43 millioner dollar. Kontrakten gjelder undervannsinstallasjoner som skal plasseres på 1000 meters dyp.

9. Aukra Industrier får to nye kontrakter verdt tilsammen nær 300 millioner kroner. Kontrakten gjelder bygging av en tråler og et offshoreskip.

9. Bøndene går til tre dagers leveringsnekt etter brudd i jordbruksforhandlingene med staten. Bondeorganisasjonenes krav er på 975 millioner kroner mens tilbudet fra staten har en ramme på 120 millioner kroner i inntektsøkning pluss 150 millioner kroner i engangsutbetalinger gjennom økte arealtilskudd.

9. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) avbryter sympatistreiken uten å oppnå egen avtale for vedlikeholdsbedriftene. Aksjonen resulterte i et inntektsbortfall på mellom 750 og 800 millioner kroner.

9. Revidert nasjonalbudsjett legges frem. Budsjettet er mindre stramt enn tidligere beregnet og offentlige utgifter, som i Salderingsproposisjonen hadde nullvekst, øker med 1 prosent. Utgiftene dekkes inn ved mindre overføringer til kommunene og oppheving av ordningen med momskompensasjon for matvarer. Tilsammen innebærer dette besparinger på om lag 1,2 milliarder kroner.

9. Sentralbanksjefen uttaler at han er urolig over enkelte trekk ved utviklingen i økonomien, og nevner i den forbindelse den kraftige reallønnsveksten og den reduserte innstrammingen i finanspolitikken. Uttalelsene fører til at norske renter stiger markert til tross for rentenedgang i store deler av Europa og i USA.

10. Biomar, som eies av Hydro, inngår verdens største fiskemelkontrakt med Norsildmel i Bergen. Nordsildmel får 700 millioner kroner for å levere fiskemel til Biomar over en treårsperiode.

10. Verkstedarbeiderne sier nei til meklingsresultatet mellom Teknologibedriftenes landsforbund og Fellesforbundet, og 36 600 industriarbeidere går ut i streik. Skipsbygging, offshoreinstallasjoner og mekanisk industri blir rammet. Streiken vil kunne få store følger for blant annet tysk og svensk bilindustri.

10. Regjeringen åpner for skattefavorisert pensjonssparing i bank, fond eller livselskaper. Den som sparer, skal selv kunne velge hvordan midlene skal plasseres, men mister på den annen side avkastningsgarantien som ligger i dagens pensjonsforsikring.

14. Som følge av verkstedkonflikten (jf. 10. mai) sender flere av de berørte bedriftene ut varsel om permitteringer. Dette gjelder blant annet Raufoss Automotive og Raufoss Technology, hvor om lag 600 personer blir permittert, samt Hydro Aluminium hvor om lag 200 personer blir permittert.

14. Norsk Hydro undertegner sammen med Elf Atochem en intensjonsavtale med The Qatar General Petroleum Corporation om bygging av et petrokjemianlegg til mellom 400 og 600 millioner dollar. Nasjonale interesser i Qatar vil få 57 prosent i prosjektet, Hydro 30 prosent og Elf 13 prosent. Anlegget planlegges å være i drift fra 1999.

20. Nærings- og energiminister Jens Stoltenberg åpner rørledningen Europipe i Dornum i Tyskland. Europipeledningen som fra juni skal transportere gass fra Trollfeltet til kontinentet, gjør Norge til Europas nest største gassleverandør. Europipe har en kapasitet på 13 milliarder kubikkmeter gass i året.

23. Streiken i verkstedindustrien er over (jf. 10. mai). Det nye avtaleforslaget, som skal opp til uravstemming 14. juni, innebærer at den avtalefestede pensjonsalderen senkes til 62 år, mens kronetillegget på kr. 1,50 pr. time beholdes fra det første forhandlingsresultatet.

23. Alcatel Telecom Norway får en langsiktig kontrakt med Telenor angående vedlikehold av 1000 sentraler som Alcatel har levert. Kontrakten har en verdi på mellom 400 og 600 millioner kroner.

23. Orkla Media inngår en avtale om å overta aksjemajoriteten i den polske dagsavisen Rzeczpospolita og dens trykkeriselskap for 298 millioner kroner. Avisen, som er en av Polens ledende nyhetsaviser, hadde et opplag på 233 000 i 1995.

23. Scandinavian Fittings & Flanges AS inngår en avtale med Statoil om leveranser av rør og flenser til en verdi av om lag 500 millioner kroner.

23. Transocean inngår en av tidenes største riggkontrakter med Amerada Hess. Kontrakten, inkludert opsjoner, beløper seg til 2,5 milliarder kroner.

24. Statoil beslutter å bygge et flerbruksskip ved Samsung verftet i Sør Korea. Kontraktsverdien er på mellom 90 og 100 millioner dollar.

24. Umoe Sterkoder i Kristiansand tildeles kontrakt for bygging av et Swath skip for Smedvig. Skipet skal leies ut til Statoil i en femårsperiode for installering og vedlikehold av brønner på Åsgårdfeltet. Av den totale kontraktsverdien på en milliard kroner går 760-770 millioner kroner til bygging og utrusting av skipet.

25. Simek i Flekkefjord får en ny kontrakt med A.P. Møller/Maersk Supply Service. Det danske rederiet har erklært opsjon på to supplyskip i tillegg til de to søsterskipene som ble bestilt i februar (jf. 13. feb.). Den nye avtalen er verdt om lag 450 millioner og bringer den totale kontraktsstørrelsen opp i 900 millioner kroner.

25. Odfjellgruppen i Bergen bestiller et nytt kjemikalietankskip ved Kvaerner Govan i Glasgow. Kontrakten er verdt 50 millioner pund, og Kværner går selv inn med en eierandel på 49 prosent.

30. Kværner får kontrakt med Statoil verdt 215 millioner kroner for utvikling, innkjøp og fabrikasjon av en separasjonspakke til utbyggingen av Åsgårdfeltet. Oppdraget vil på det meste sysselsette 200 personer.

31. Helseminister Gudmund Hernes fremmer forslag for Stortinget om en ny finansieringsordning for sykehusene. Forslaget innebærer at 40 prosent av sykehusenes inntekter skal knyttes direkte til utført behandling, mens de resterende 60 prosent skal rammefinansieres.

Juni

1. Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (Nopef) tar ut 225 medlemmer i streik etter brudd i meklingen mellom Nopef og Oljeserviceselskapenes Landsforening. All letevirksomhet og produksjonsboring med flyterigger på norsk sokkel rammes. Det varsles samtidig plassfratredelse for 525 medlemmer ved en eventuell opptrapping av streiken.

6. Kværners datterselskap Trafalgar House inngår en intensjonsavtale med selskapet Saudi Iron Steel Company om bygging av en metallurgisk fabrikk. Kontrakten er verdt 165 millioner dollar. Et annet selskap eid av Kværner, Tampella Power, skal levere to kjeler til en cellulosefabrikk på Sumatra i Indonesia. Denne kontrakten er verdt 450 millioner kroner.

6. Grønn Skattekommisjon legger frem sin innstilling. Flertallet i kommisjonen går blant annet inn for at CO_2-avgiften differensieres etter karboninnholdet i de ulike brenslene. Kommisjonen går også inn for likebehandling av bensin- og autodieselavgiften, innføring av autodieselavgift på busser og innføring av avgifter på gass som brukes i kjøretøy.

8. Kongsberg Gruppen ASA inngår en foreløpig kontrakt på utvikling av sjømissiler til Sjøforsvaret. Kontrakten har en ramme på 145 millioner kroner. Kontrakten for hele utviklingsfasen forventes inngått i løpet av 1996 og har en ramme på 1,2 milliarder kroner for Kongsberg Gruppen.

9. Island, Russland og Norge bryter fiskeriforhandlingene om det ukontrollerte fisket i Smutthullet uten å fastsette noe nytt møte. Norge og Russland mener islendingene ikke er fleksible nok og gir dem skylden for bruddet i forhandlingene.

10. LO-forbundet Norsk Elektriker og Kraftstasjonsforbund (NEKF) tar ut 1 300 av sine medlemmer i konflikt fordi motparten, arbeidsgiverorganisasjonen Norsk Elektroentreprenørforbund (NELFO), ikke aksepterer kravet om rett til betalt etterutdanning.

11. Veidekke AS får kontrakt med NSB for bygging av nytt dobbeltspor på strekningen Såstad-Haug på Østfoldbanen. Parsellen er 7 kilometer lang og kontraktsummen er 145 millioner kroner.

15. Kværner Fjellstrand skal levere seks hurtiggående katamaraner til det tyrkiske rederiet IDO i Istanbul. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

15. 286 heismontører tas ut i streik. Heismontørene krever at den såkalte heisoverenskomsten fortsatt skal gjelde for heisarbeid i NHO-bedrifter.

19. Kværner Energy skal levere seks vannkraftturbiner til Bakunprosjektet i Malaysia for tilsammen 850 millioner kroner.

19. Raufoss Automotive får en kontrakt med bilfabrikken BMW. Kontrakten er seksårig og er verdt 300 millioner kroner.

21. Spars International inc. som eies med 50 prosent hver av Aker og amerikanske McDermott får en kontrakt for levering av en plattform til et oljefelt i Mexicogolfen. Kontrakten er tildelt av Chevron og er verdt to milliarder kroner.

24. Arbeidsgiverorganisasjonen Norsk Elektroentreprenørforbund (NELFO) svarer de streikende elektrikerne i Norsk Elektriker-og Kraftstasjonsforbund (NEKF) med lockout i hele bransjen, bortsett fra den delen som jobber i offshore (jf. 10. juni). Mer enn 8 000 elektrikere blir berørt av konflikten.

25. Ulstein Verft inngår en kontrakt på bygging av et ankerhåndteringsfartøy for Solstad Shipping. Kontrakten har en nettoverdi på 220 millioner kroner.

27. Statoil og deres partnere som leter etter olje og gass i den kasakhstanske delen av Det kaspiske hav, påviser oljereserver på minst 10 milliarder tonn og gassreserver på 2 000 milliarder kubikkmeter. Tallene er betydelig høyere enn tidligere antatt.

28. ABB Offshore Technology får kontrakter inkludert opsjoner med Statoil på 720 millioner kroner på Troll Gass og på Sleipnerfeltet. Kontraktene gjelder vedlikehold og mindre modifikasjoner.

29. Orkla investerer mellom 150 og 200 millioner kroner i ny pizzafabrikk på Stranda. Fabrikken vil gi 50 arbeidsplasser i tillegg til de som arbeider i den eksisterende pizzafabrikken.

Juli

3. Statoil inngår kontrakter med boreserviceselskapene Service Dowell Schlumberger og Baker Huges for 1,3 milliarder kroner. Kontraktene gjelder blant annet feltinformasjon og letevirksomhet.

3. Kværner Masa Yards i Finland skal bygge to raske passasjer- og godsfartøyer for det greske rederiet Attica Enterprise. Kontrakten er verdt 1,3 milliarder kroner.

4. Kværner Pulping inngår en kontrakt med Advanced Agro Public Company fra Thailand verdt 1 milliard svenske kroner. Kontrakten gjelder levering av et komplett fiberlinje- og gjenvinningsanlegg til en papirfabrikk.

5. Norges Bank vedtar å innføre en ordning med gjenkjøpsavtaler i statsobligasjoner og statssertifikater for å tilføre likviditet i pengemarkedet. Transaksjonene vil bli utformet som salgs- og tilbakekjøpsavtaler, og innebærer at Norges Bank inngår avtale om å kjøpe tilbake de solgte verdipapirer når avtaletiden er over.

5. Gassforhandlingsutvalget og Ruhrgas inngår en avtale om leveranser av ytterligere 60 milliarder kubikkmeter naturgass til mellom 35 og 40 milliarder kroner. Leveransene skal skje fra 2000 til 2025. Dette medfører at halvparten av de totale norske gassleveransene vil gå til Tyskland i 2010.

12. Coflexip Stena Offshore får en kontrakt med operatøren Norsk Hydro på leveranser til Visundplattformen. Kontrakten er verdt 500 millioner kroner.

13. Kværner Oilfield Products får en kontrakt på leveranser av undervanns produksjonsutstyr til Trollprosjektet. Kontrakten er verdt 200 millioner kroner.

20. Kværner tildeles en kontrakt på 130 millioner kroner på ingeniørarbeider, innkjøp og byggeledelse for Western Route Pipeline Project i Aserbajdsjan.

25. Umoe Sterkoder i Kristiansand går glipp av oppdrag for 750 millioner kroner ved at Statoil skrinlegger byggingen av Swathskipet som skulle leies av Smedvig til brønntjenester. Forsøk i modelltank viser at Swath som design ikke egner seg til installasjon og vedlikehold av brønner. Som konsekvens blir Åsgardutbyggingen 200 millioner kroner dyrere enn først antatt.

August

1. Kværner Davy får en kontrakt for leveranse av et stålverk til Saudi Arabia til en verdi av 160 millioner dollar. Kontrakten gjelder leveranse av et stålverk for direkte produksjon av fra flytende til halvfabrikat stål.

2. Norges Elektroentreprenørforbund (NELFO) og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, som har vært i konflikt siden 10. juni, kommer frem til en forhandlingsløsning. Konflikten avblåses med umiddelbar virkning, men løsningsforslaget skal opp til uravstemming senere.

7. Adresseavisen og Verdens Gang (VG) inngår en kontrakt som innebærer at et stort delopplag av VG fortsatt skal trykkes i Trondheim. Avtalen gjelder frem til 2014 og har en verdi på 700 millioner kroner.

15. Regjeringen beslutter å si nei til at UNI Storebrand får dispensasjon til å eie 40 prosent av Røde Kors Klinikk AS. UNI ønsket å bruke klinikken som et tilbud til skadede forsikringstagere med sikte på raskere rehabilitering av disse.

20. Kværner Kleven Leirvik tildeles en kontrakt på bygging av et plattform supplyskip til 135 millioner kroner. Skipet er bestilt av Remøy Sea Group.

21. Representanter fra Fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet tilbakeviser i møte med EU-kommisjonen påstandene om at norsk laksenæring er subsidiert. Skotske lakseoppdrettere har fremsatt anklager mot sine norske kolleger om at de har solgt laks til under produksjonspris og at norske myndigheter subsidierer næringen.

23. Streiken blant 286 heismontører (jf. 15. juni) avbrytes da heismontørene får gjennom kravene sine.

24. NorgesGruppen AS og Astor Grossistene AS inngår en stor innkjøpsavtale med Norges Hotell- og Restaurantforbund og Forbundet for Overnatting og Servicenæringen. Avtalen har en varighet på 3 år og er verdt mellom 900 millioner og 1,2 milliarder kroner.

27. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) avslår finansieringssøknaden fra Rena Karton. Driftsselskapet til fabrikken som ble aviklet i mars i år, søkte om investeringstilskudd og lån på henholdsvis 18 og 22 millioner kroner.

28. Aker Olje- og Gassteknologi ASA kjøper 70 prosent av det britiske selskapet McNulty Offshore Services. Formålet med kjøpet er å styrke stillingen for flytende produksjonsanlegg på det britiske markedet.

28. Kværner Oilfield Product inngår en avtale med Kongsberg Offshore verdt 320 millioner kroner for levering av en undervanns stålrørskabel. Kontrakten er verdens største målt i verdi innenfor området og inneholder i tillegg opsjoner på fremtidige leveringer til Gullfaks- og Midgardfeltet.

28. Bare to arbeidsdager etter at forrige streik ble avbrutt, streiker heismontørene igjen. Uenigheten gjelder om avtaleteksten skal inn i heisoverenskomsten eller om denne skal være en lokal avtale på siden av overenskomsten.

28. De 130 ansatte ved Rena Karton får oppsigelser (jf. 27. august).

29. Statkraft kjøper aksjer for ytterligere 2,8 milliarder kroner i svenske Sydkraft og blir nest største eier. Oppkjøpet skal styrke Statkrafts posisjon i det nord-europeiske energimarkedet, men er kontroversielt fordi Sydkraft bruker kjernekraft i produksjonen av elektrisitet.

29. Nærings- og energidepartementet åpner for at Rena Kartonfabrikk kan sende en ny søknad til Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) om lån og tilskudd (jf. 27. august). Departementet krever detaljerte opplysninger om hvem som skal eie og drive fabrikken.

30. Statoil inngår en rammeavtale med Kongsberg Offshore om leveranser av målesystemer til olje- og gassproduksjon og transport. Avtalen er i første omgang treårig, men kan forlenges med ytterligere to år. I så fall har kontrakten en verdi på 300 millioner kroner.

31. Ulstein Verft inngår kontrakt med Swire Pacific Offshore i Singapore på bygging av et ankerhåndteringsfartøy. Kontrakten er på 150 millioner kroner.

31. Kværner Mandal får storkontrakten på bygging av nye MTB-er for forsvaret. I første omgang skal selskapet produsere en prototype til 235 millioner kroner, og deretter syv til av samme type. Det er muligheter for at Kværner får produsere flere båter senere.

September

3. Selmer skal bygge et nytt trykkerianlegg for Schibstedt Trykk i Oslo. Hovedentreprisen har en samlet verdi på 330 millioner kroner. Kontraktene omfatter blant annet bygging av trykkerihall, pakkeri og administrasjonsfløy.

4. Prisen på råolje noteres til 23,5 dollar per fat og når sitt høyeste nivå på nesten fem år. Årsakene til prisstigningen er blant andre USAs bombing av Irak, samt lave oljereserver i USA. Den høye prisen gir Norge en økning i bruttoinntektene på rundt 110 millioner kroner per dag i forhold til nasjonalbudsjettet.

5. Regnskapet for utbyggingen av Sleipner Vest-feltet fremlegges og viser at utbyggingen har kostet 2,6 milliarder kroner mindre enn budsjettert. Feltet ble satt i produksjon 30.august, syv måneder før planlagt.

10. Rena Karton er sikret videre drift etter at Orkla Finans har skaffet de nødvendige 100 millioner kroner fra 25 nye investorer.

12. Kværner presenterer planer for å bygge Europas høyeste bygning i London. Bygget som skal få navnet «London Millennium Tower», blir 385 meter høyt. Byggekostnadene forventes å komme opp i 4 milliarder kroner.

12. Novit AS i Trondheim vinner IT-kontrakten med Sparebanken Nord-Norge, Sparebanken Midt-Norge, Sparebanken Rogaland og Sparebanken Vest. Kontrakten har en årlig verdi på 150 millioner kroner.

18. Saga Petroleum gjør et moderat oljefunn nær Tordisfeltet. Funnet er økonomisk interessant blant annet fordi det ligger nær eksisterende infrastruktur.

18. Utlignet skatt og folketrygdavgift utgjør 143 milliarder kroner for 1995, mot 133 milliarder for 1994.

19. 52 prosent av elektrikerne i Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund (NEKF) sier ja til tariffoppgjøret. Arbeidsgiverne i Norsk Elektroentreprenørforbund sier også ja til avtalen. NEKF fikk gjennomslag for hovedkravet om retten til individuell etter- og videreutdanning.

21. Sveriges finansminister Erik Åsbrink legger frem statsbudsjettet for 1997. For første gang på lenge inneholder

budsjettet ingen store sparepakker. Budsjettsaneringen går raskere enn tidligere beregnet og det ventes balanse i statens finanser i løpet av 1998.

24. Foreløpige anslag for verdien av de oppdrag som er delt ut i forbindelse med byggingen av Gardermoen frem til juni, viser at 95 prosent har tilfalt norske virksomheter. 90 prosent av verdien, eller 8,6 milliarder kroner, har tilfalt virksomheter i Oslo, Akershus, Hedmark og Oppland.

25. Tall fra Arbeidsdirektoratet viser at antallet helt arbeidsledige falt med 11 500 personer eller 10,8 prosent første halvår i år, sammenlignet med første halvår i fjor. Langtidsledigheten falt raskere enn den øvrige ledigheten.

25. Heismontørene er tilbake i jobb etter mer enn tre måneders streik. Avtalen, som er undertegnet av både LO og NHO, bekrefter at heisoverenskomsten og elektrikeroverenskomsten er selvstendige tariffavtaler, noe det var stor uenighet om under konflikten. Avtalen gir også heismontørene et generelt tillegg på 1,50 kroner per time.

27. Søksmålet mot Aker etter at Sleipner plattformen havarerte i 1991, er løst ved forlik. Det opprinnelige kravet var på 2,3 milliarder kroner, men nå ender saken med at Aker betaler 320 millioner kroner. I tillegg kommer kravet fra operatørene på Sleipner på 211 millioner kroner, hvor partene er enige om et forlik på 45 millioner kroner.

30. Styrene i Aker og RGI blir enige om å fusjonere de to selskapene. Det nye selskapet, som får navnet Aker RGI, vil satse innen områdene fiskeri, sement/byggevare, olje og gass. Selskapet vil få 17 900 ansatte og en omsetning på rundt 20 milliarder kroner. Aksjonærene vil senere ta stilling til om fusjonen blir realisert.

Oktober

1. For første gang blir norsk gass levert til den tidligere østblokken når det tyske (tidligere østtyske) gassdistribusjonsselskapet Verbundnetzgas (VNG) mottar leveranser av fire millioner kubikkmeter gass. Avtalen, som ble undertegnet i 1993, har en varighet på tyve år og gassen har en verdi på fire milliarder kroner målt i dagens priser.

2. Norsk Hydro tildeler Saipem UL Limited en kontrakt for transport og installasjon av understellet og dekksanlegget til Oseberg Øst. Kontrakten er verdt 270 millioner kroner.

2. Aukra Industrier inngår en kontrakt med Simon Møkster Shipping fra Stavanger om bygging av et ankerhåndteringsskip. Prisen er mellom 150 og 200 millioner kroner.

4. Kværner Construction er i samarbeid med Gammon Construction tildelt en kontrakt for utbygging av kloakknettet i deler av Hong Kong. Kontrakten er verdt 430 millioner kroner.

8. Nobelprisen i økonomi tildeles James A. Mirrlees og William Vicrey, fra henholdsvis Storbritannia og Canada. De får prisen for sine bidrag til den økonomiske litteraturen om «insentiver under asymmetrisk informasjon».

10. Kværner Boving i Storbritannia får en kontrakt på å levere luker og ventiler til en verdi av 220 millioner kroner til et kraftverk i India. Kværner Energy i Oslo skal levere seks turbiner til det samme kraftverket.

10. Kværner Tamturbin i Finland skal levere turbiner til kraftverk i Kina og Finland til en samlet verdi av 170 millioner kroner.

10. Alcatel får en kontrakt med Telenor verdt over 250 millioner kroner.

16. Hurtigbåtverftet Westamarin i Kristiansand går konkurs. Selskapet bygger to hurtigbåter for Stena Line og det er overskridelser på over 100 millioner kroner på byggingen av disse fergene som får styret til å slå selskapet konkurs. 500 fast ansatte og 250 midlertidige ansatte mister jobben umiddelbart, og kreditorene taper flere hundre millioner kroner. Bostyret vil trolig gå inn for å bygge ferdig den første av de to fergene.

17 . Rederiet Belships fra Oslo kjøper det britiske rederiet Gibson Gas Tankers som eier fem gasstankskip. Verdien av skipene er vurdert til i overkant av 400 millioner kroner.

22. Smedvig får en kontrakt med Esso Malaysia om forlengelse av en borekontrakt. Verdien av kontrakten er om lag 190 millioner kroner.

23. Statsminister Gro Harlem Brundtland meddeler fra Stortingets talerstol at hun søker avskjed i statsråd 25.oktober. Torbjørn Jagland vil overta som statsminister.

25. Statsminister Torbjørn Jagland presenterer sin nye regjering. Ny finansminister er Jens Stoltenberg, mens Grete Faremo blir olje- og energiminister. Næringsdepartementet, som tidligere var sammen med olje- og energidepartementet, slås sammen med handelsdepartementet og Grete Knudsen fortsetter som statsråd. Det blir også opprettet et planleggingsdepartement som skal ledes av Terje Rød-Larsen.

25. Sentrumspartiene inngår et budsjettforlik som omprioriterer om lag syv milliarder kroner uten at budsjettbalansen svekkes. Partiene går inn for mer penger til barnetrygd, sykehus og eldreomsorg. Økningene skal blant annet dekkes inn av økt avgift på alkohol, tobakk og bensin. Partiene er også enige om å si nei til høyere utgifter til sykelønn for arbeidsgiverne og dyrere kombibiler.

25. Norsk Gjenvinning Oslo vinner en rettssak mot Nes kommune etter å ha anmeldt kommunen for brudd på EØS-reglene om offentlige innkjøp. Kommunen brøt reglene ved å gi oppdraget til en lokal bedrift og ikke til Norsk Gjenvinning Oslo AS som hadde det laveste anbudet. Norsk Gjenvinning får nå oppdraget.

28. Stortingets finanskomite sluttbehandler finansinnstillingen, og foreslår netto påplussinger på om lag seks milliarder kroner i forhold til regjeringens forslag til statsbudsjett. Av dette går 4,5 milliarder til kommunene.

29. Gjennom sitt nederlandske datterselskap overtar Norsk Hydro det italienske Terni Industrie Chimiche. Oppkjøpet tilfører Hydro tre nye kunstgjødselfabrikker, 700 ansatte og 2,5 milliarder kroner i omsetning.

30. Umoe Sterkoder får en kontrakt på bygging av et spesialskip for papirfrakt for det finske rederiet AB Engship. Kontrakten er på 260 millioner kroner.

31. Consorcio Noruego som består av de tre norske selskapene Eeg-Henriksen Anlegg, Kværner Energy og ABB Kraft får en kontrakt på byggingen av et vannkraftverk i Costa Rica til 42 millioner dollar.

November

4. Kværner får en kontrakt på å bygge en av verdens lengste hengebroer over Yangtzeelven i Kina. Kontrakten er verdt i overkant av en milliard kroner.

5. Norsk Hydro søker om å få videreutbygge oljefeltet Troll med en flytende plattform som vil få navnet Troll C. Samlede utbyggingskostnader er beregnet til 15,9 milliarder kroner. Anslagene for de utvinnbare oljereserver fra feltet er økt til i alt 1,17 milliarder fat olje.

6. Norges Bank senker foliorenten (bankenes innskuddsrente) og dagslånsrenten med 0,5 prosentpoeng, til henholdsvis 4 og 6 prosent. Målet med rentesenkningene er å redusere appresieringspresset på den norske kronen.

13. Stolt Comex Seaways er tildelt en kontrakt verdt 68 millioner dollar med det brasilianske oljeselskapet Petrobras.

14. Stortinget vedtar å gjøre om Postverket og NSB fra forvaltningsbedrifter til særlovselskaper heleiet av staten.

21. Aksjonærene i Aker og RGI stemmer igjennom forslaget om å fusjonere de to selskapene (jf. 30.sept.).

22. Kongsberg Gruppen får en kontrakt verdt 100 millioner kroner med den amerikanske flyprodusenten Boeing. Kontrakten gjelder oppgradering av programvare til arbeidsstasjoner ombord i 17 av NATOs AWACS-fly.

27. Planleggingsminister Terje Rød-Larsen søker avskjed. Årsaken er den sviktende tillit han og regjeringen blir påført etter at Økokrim har besluttet å etterforske påstanden om tilbakedatering av en opsjonsavtale han hadde inngått med fiskeforedlingsbedriften Fideco.

27. Langsten Slip & Båtbyggeri får i oppdrag å bygge et ankerhåndteringsfartøy til mer enn 200 millioner kroner for Farstad Shipping.

28. Norges Fiskarlag og staten blir enige om en fiskeriavtale for neste år. Avtalen som inkluderer overføringer fra inneværende år, er på drøye 100 millioner kroner.

28. Ulstein Verft inngår en avtale med Solstad Shipping om å bygge et forsyningsskip. Kontrakten har en verdi på 150 millioner kroner.

29. OPEC beslutter å videreføre dagens produksjonskvoter for olje også for første kvartal 1997. Kvoten som er på 25,03 millioner fat daglig, inkluderer 800 000 fat forbeholdt Irak når landet igjen får lov til å selge olje.

29. Regjeringen legger frem salderingsproposisjonen. Til tross for store ekstrainntekter på budsjettet foreslås skatte- og avgiftsøkninger for å bremse den private forbruksveksten. Blant hovedpunktene er 750 millioner i økt formueskatt og 750 millioner i avgiftsøkninger. Avgiftene kommer blant annet på alkohol, tobakk, bensin og biler. Regjeringen vil bruke noe over 1 milliard kroner mer enn tidligere foreslått til helse- og eldreomsorg, mens utgiftene reduseres ved at offentlige byggeprosjekter utsettes.

29. Bendik Rugaas overtar som planleggingsminister etter Terje Rød-Larsen. Rugaas kommer fra stillingen som nasjonalbibliotekar.

30. Kværner Masa-Yards i Finland inngår en intensjonsavtale om byggingen av ett skip, med opsjon på ytterligere ett, for det norskamerikansk Royal Caribbean Cruise Lines. Skipene blir verdens to største cruiseskip. Kontrakten er verdt om lag 1 milliard dollar.

Desember

3. Saga Petroleum kjøper oljeselskapet Santa Fe Exploration for 1,2 milliarder dollar. Selskapet som er eid av Kuwait Petroleum Corporation, har flere letelisenser i britisk og irsk sektor av Nordsjøen. Selskapet har interesser i til sammen 40 blokker, og reservene er anslått til 200 millioner fat oljeekvivalenter.

4. Østfoldbanens dobbeltspor mellom Ski og Moss åpner etter en byggeperiode på ni år og investeringer for 1,6 milliarder kroner.

5. Ulstein Verft inngår en kontrakt verdt 150 millioner kroner på bygging av et ankerhåndteringsfartøy for Swire Pacific Offshore i Singapore. Dette er det fjerde skipet Ulstein leverer til selskapet på kort tid, og har med dette ordrereserver på tilsammen 8 fartøyer til en verdi av nærmere 1,5 milliarder kroner.

6. Kværner Eureka inngår en rammeavtale med Statoil på leveranser av pumpesystemer, samt vedlikehold og service av disse, til fremtidige utbyggingsprosjekter. Avtalen er verdt om lag 100 millioner kroner.

7. Kværner får kontrakten på å bygge verdens største produksjonsskip for det australske oljeselskapet Woodside Petroleum. Kontrakten er verdt 2,7 milliarder kroner.

9. Danmarks miljø- og energiminister og formannen for det grønlandske landsstyret undertegner en avtale som gir en gruppe oljeselskaper, med Statoil i spissen, enerett på olje- og gassleting utenfor Nuuk på Vest-Grønland.

10. Aukra Industrier inngår en kontrakt på leveranse av et kjemikalie- og oljetankskip til et selskap eid av Anders Utkilsens Rederi AS. Kontrakten er verdt mellom 250 og 300 millioner kroner.

12. Umoe i Haugesund tildeles kontrakten på byggingen av den halvt nedsenkbare plattformen som Norsk Hydro skal installere på Troll-C. Kontrakten er verdt 3,5 milliarder kroner.

14. Arbeiderpartiet og Høyre sikrer flertall i Stortinget for bygging av tunnel under Oslofjorden mellom Hurum i Buskerud og Frogn i Akershus. Prosjektet er kostnadsberammet til 1,06 milliarder kroner.

16. Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre kommer frem til et forlik om statsbudsjettet for 1997. Forliket betyr 4,85 milliarder i økte utgifter, for det meste i form av overføringer til kommunene, og det samme beløp i innsparinger eller økte inntekter på andre poster. Varer som bensin, alkohol og tobakk får 3,5 prosent avgiftsøkning.

17. Fosen Mekaniske Verksted (FMV) får en kontrakt på bygging av et skip for det greske rederiet Minoan Line. Skipet blir det tredje FMV bygger for rederiet og kontrakten er verdt 712 millioner kroner.

17. Olje- og energiminister Grete Faremo leverer inn sin avskjedssøknad. Årsaken til at hun søker avskjed er at hun som justisminister var ansvarlig for at overvåkingspolitiet etterforsket Berge Furre mens han satt i Lund-kommisjonen som var oppnevnt av Stortinget for å granske virksomheten i de hemmelige tjenester. Ny minister blir Ranveig Frøiland.

18. Knut Kloster jr. skal sammen med andre investorer investere om lag 3 milliarder kroner i et nytt cruiseskip. Cruiseskipet blir verdens dyreste og skal finansieres ved å selge de 280 leilighetene ombord til privatpersoner og bedrifter.

20. Statoil regner med å kunne utvinne totalt 2,7 milliarder fat olje fra Gullfaksblokken. Dette er mer enn tidligere antatt og sikrer lønnsom drift frem til 2012. De gjenværende utvinnbare oljereservene er anslått til 1,5 milliarder fat.

20. Fredriksen-gruppen får ansvaret for oljeproduksjonen på Galleyfeltet i britisk sektor av Nordsjøen. En intensjonsavtale er undertegnet med operatøren Texaco. Avtalen gjelder for fire år med opsjon på ytterligere seks. Hvis opsjonen blir benyttet vil driftsinntektene kunne bli på om lag 2,5 milliarder kroner.

20. Kværner Pulping får kontrakt på bygging av en papirmassefabrikk for et indonesisk selskap. Kontrakten på 2 milliarder kroner er den største selskapet noen gang har fått. Fabrikken skal bygges i et ennå ikke offentliggjort asiatisk land.

21. Kongsberg Offshore får kontrakt på å bygge undervannsproduksjonssystemer på Terra Nova feltet utenfor Canada. Kontrakten er inngått med Petro Canada og er verdt 350 millioner kroner.

21. Smedvig inngår en kontrakt med Azerbaijan International Operating Company for drift av Chiraqfeltet i Aserbajdsjan. Kontrakten gjelder drift i fire år med årlige opsjoner på ytterligere to år. Kontrakten er verdt 115 millioner kroner.

24. Smedvig får kontrakt på nedstenging og plugging av rundt 100 oljebrønner for Phillips Petroleum på Ekofiskfeltet. Kontrakten er verdt om lag 450 millioner kroner. Hitec blir Smedvigs partner i prosjektet og får underleveranser for mellom 150 og 200 millioner kroner.

24. Kværner-konsernet får to nye kontrakter til en samlet verdi på om lag 1 milliard kroner. Den største av disse, som gjelder en intensjonsavtale om oppgradering av en leterigg i Baku, får Kværner sammen med Statoil og British Petroleum. Prisen for oppgraderingen er ventet å bli 650 millioner kroner. I tillegg har det tyske datterselskapet Kværner Bison inngått avtaler i Canada og Thailand verdt rundt 400 millioner kroner.

24. Baker Oil Tool fra Tananger får en kontrakt med Norsk Hydro verdt 1,3 milliarder kroner. Avtalen gjelder leveranser av brønnutstyr til Visund- og Njordfeltet i fem år.

30. Verdien av norsk fiskeeksport øker for åttende året på rad. I 1996 eksporterte Norge fisk for 22,5 milliarder kroner.

Januar 1997

3. Bergesen d.y. ASA skal frakte stål og kull for British Steel i en periode på 15 år. Kontrakten kan sikre fraktinntekter på 900 millioner kroner. I denne forbindelse bestiller selskapet en ny 175 000-tonners bulkcarrier fra Sør-Korea, verdt anslagsvis 310 millioner kroner.

8. Totalindeksen på Oslo Børs overstiger for første gang 1 000 poeng, og er dermed tidoblet siden 1983.

8. Norges Bank offentliggjør at den med virkning fra 9. januar setter ned forretnings- og sparebankenes innskuddsrente i Norges Bank, foliorenten, med 0,5 prosentpoeng. Samtidig settes bankenes dagslånsrente ned like mye. Beslutningen er tatt på grunnlag av utviklingen i penge- og valutamarkedene. Den senere tid har det vært et vedvarende og sterkt press mot kronekursen. Samtidig som Norges Bank hittil i år har kjøpt valuta for 20 milliarder kroner, har kronekursen styrket seg til sitt sterkeste nivå overfor europeiske valutaer siden Ecu-tilknytningen ble opphevet i desember 1992. Foliorenten og dagslånsrenten er etter dette henholdsvis 3,5 og 5,5 prosent.

9. Norsk Hydro undertegner en avtale om deltagelse i byggingen av et petrokjemianlegg i Qatar, kostnadsberegnet til 3,3 milliarder kroner. Hydros andel er 29,7 prosent. Anlegget som skal stå ferdig i år 2000, skal produsere råvarer for plast basert på blant annet lokale gassforekomster.

10. Norges Bank reduserer folio- og dagslånsrenten med 0,25 prosentpoeng, og beslutter samtidig at den ikke i vesentlig grad vil intervenere i valutamarkedet. Bakgrunnen for beslutningene er at kronekursen har fortsatt å styrke seg til tross for forrige rentenedsettelse (jf. 8. januar) og store valutakjøp de siste to dagene. Foliorenten og dagslånsrenten er etter dette henholdsvis 3,25 og 5,25 prosent.

10. Saga Petroleum gjør et stort gassfunn på Haltenbanken. Funnet er trolig det nest største som er gjort etter Troll. Mangel på gasskontrakter kan føre til at det går lang tid før feltet bygges ut.

13. Norges Bank inngår avtale med ABN AMRO Asset Management fra Storbritannia og Goldman Sachs Asset Management fra USA om å sette ut forvaltningen av deler av valutareservene til disse institusjonene. ABN AMRO skal forvalte en verdipapirportefølje med en samlet verdi på 150 millioner tyske mark, som kan plasseres i rentebærende instrumenter i forskjellige utvalgte europeiske valutaer samt Ecu. Goldman Sachs er gitt ansvaret for å forvalte en portefølje med en verdi på 100 millioner dollar, som kan plasseres i rentebærende instrumenter i amerikanske og kanadiske dollar. Formålet er å gi Norges Bank et sammenligningsgrunnlag mellom egne og internasjonale fondsforvaltere, og å skape kontakter med disse.

16. Rederiet Sea Truck fra Sandnes bestiller to nye plattform supplyskip til en samlet pris på om lag 250 millioner kroner. Skipene skal være klare til levering neste år.

17. Raufoss Technology får kontrakter med både Mercedes Benz og Volkswagen. De to bilfabrikkene skal kjøpe deler til styringsmekanismer støpt i aluminium for 300 millioner kroner.

17. Statoil, Norsk Hydro og franske Total inngår en kontrakt om salg av 264 millioner kubikkmeter gass til Irland for inneværende år.

21. Kværner Construction får en kontrakt med Nirex på byggingen av et underjordisk laboratorium i Nord-England. Kontrakten som er gitt med forbehold om at det blir gitt byggetillatelse, er verdt 450 millioner kroner.

22. Kværner Construction er med i et konsortium som får oppdraget på å bygge et av verdens største studioanlegg for kringkasting i Egypt. Oppdraget har en verdi på 1,9 milliarder kroner og Kværners del er på 1,25 milliarder kroner.

22. Olje- og energidepartementet legger frem nye oppgraderte prognoser på den fremtidige oljeproduksjonen. Prognosene viser at Norge om få år vil produsere 3,7 millioner fat olje per dag, 20 prosent mer enn i dag.

23. Gassforhandlingsutvalget undertegner en avtale med det italienske selskapet SNAM om leveranser av seks milliarder kubikkmeter gass årlig i 25 år. I tillegg til de faste medlemmene i utvalget; Statoil, Hydro og Saga, har også Mobil og Total deltatt. Avtalen er den første med Italia og er verdt 90 milliarder kroner.

23. Kværner John Brown inngår en kontrakt på oppgradering av et kjemisk prosessanlegg til en okso-alkoholfabrikk i byen Jilin i Kina. Kontrakten er verdt nærmere 200 millioner kroner.

25. Statoil og partnerne BP og Norsk Hydro gjør et stort gassfunn ved Gullfaksfeltet i Nordsjøen. Funnet skal være i størrelsesorden 70 milliarder standard kubikkmeter til en verdi av 45 milliarder kroner.

25. Petroleum Geo Services (PGS) inngår en avtale om salg av seismiske data fra Mexicogolfen med Spinnaker Exploration Company. Spinnaker har forpliktet seg til å kjøpe kopier av minimum halve PGSs base for seismiske data. Minimumsverdien av avtalen er beregnet til mellom 25 og 30 millioner dollar.

28. Fusjonen mellom Aker ASA og RGI (Norway) AS gjennomføres.

28. Statoil bestiller tre nye bøyelasteskip til en verdi av 1,7 milliarder kroner. Skipene skal bygges ved den spanske verftsgruppen Astilleros Espanoles SA, der Statoil hadde en opsjon etter å ha bestilt et skip i februar 1996. Rasmussen-gruppen i Kristiansand er tildelt en kontrakt på byggeoppfølging og senere den maritime driften av skipene.

30. Under en interpellasjonsdebatt sier både flertallet i Stortinget og samferdselsminister Sissel Rønbeck nei til å delprivatisere Telenor. Administrerende direktør i Telenor Tormod Hermansen har uttrykt et ønske om å børsnotere selskapet for å hente inn kapital.

30. Oljeproduksjonen på Vigdisfeltet starter fem måneder tidligere en antatt. Forseringen innebærer at byggekostnadene reduseres med 10 prosent til 4,5 milliarder kroner.

30. Riggselskapet Transocean får en kontrakt med det mexikanske statsoljeselskapet Pemex for boring av tre brønner. Kontrakten har en varighet på to år og er verdt 124 millioner dollar.

31. Visundplattformen som bygges ved Umoe i Haugesund for Norsk Hydro ligger an til å bli en milliard kroner dyrere enn de 3,1 milliarder oppført i utbyggingsplanene som ble vedtatt av Stortinget. En del av kostnadene er knyttet til endringer som Hydro har gjort underveis. Visundfeltet inneholder 305 millioner fat olje.

Februar

1. Kværner Rosenberg i Stavanger får kontrakten på å bygge Åsgard B-plattformen for Statoil. Åsgard B får verdens største flytende produksjonsanlegg for gass. Kontrakten er

verdt 6,6 milliarder kroner, og er den største enkeltkontrakt Statoil noen gang har tildelt.

1. Rattsø II-innstillingen blir lagt frem. Hovedbudskapet fra ekspertutvalget er at kommunene skal få beholde mer av inntektsskatten og avhengigheten av statlige overføringer skal reduseres. Utvalget foreslår at både selskapsskatten og formuesskatten avvikles som finansieringsgrunnlag for kommunene og fylkeskommunene, og i stedet tilfaller staten i sin helhet. Begrunnelsen er blant annet at skatten er konjunkturavhengig og lite forutsigbar.

4. Braathens SAFE kjøper seks nye fly av typen Boeing 737 til 1,5 milliarder kroner. Braaten har også inngått en opsjon på ytterligere ti fly til en verdi av 2,5 milliarder kroner for eventuell levering etter 2000.

4. Justisminister Anne Holt søker avskjed på grunn av sykdom. Ny minister blir Gerd Liv Valla.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Knut H. Alfsen, Torstein Bye og Erling Holmøy (eds.):
MSG-EE: An Applied General Equilibrium Model for Energy and Environmental Analyses
SØS 96, 1996. Sidetall 171.
ISBN 82-537-4342-4

The economic research activity of Statistics Norway has been directed to a considerable extent towards the development of operational tools for policy analysis and planning. Given the importance of various environmental problems in the current policy debate, perhaps with the so called greenhouse effect as the "front runner", it is not surprising that the development of economic models encompassing energy and environmental issues has been a prime concern for Statistics Norway.

This book presents some results from work carried out in this direction. The first part (chapter 1 to 3) describes the background and structure of an integrated economy-energy-environment general equilibrium model for the Norwegian economy called MSG-EE (Multi-Sectoral Growth-Energy and Environment). The second part (chapter 4-7) illustrates the use of the model for various policy analysis (understanding economic growth, carbon taxes, electricity markets and transport). Chapter 8 summarizes and concludes.

Rapporter

Solveig Glomsrød, Anett Christin Hansen og Knut Einar Rosendahl:
Integrering av miljøkostnader i makroøkonomiske modeller
Rapporter 96/23, 1996. Sidetall 46.
ISBN 82-537-4323-8

Økonomisk aktivitet og miljøtilstanden er nært knyttet til hverandre. Denne rapporten presenterer et arbeid der relasjoner mellom økonomi og miljø integreres i en generell likevektsmodell for den norske økonomien. Modellen beregner utslipp til luft av ulike forurensningekomponenter. Videre modelleres sammenhengen mellom utslipp og konsentrasjon for noen av disse komponentene, sammenhengen mellom konsentrasjonsnivå og ulike effekter på helse, miljø og materialer, og endelig sammenhengen mellom disse effektene og sentrale økonomiske parametre. Dermed oppstår en modell der flere sammenhenger mellom økonomi og miljø er fullt integrert, slik at den økonomiske modellens løsning også avhenger av utviklingen i miljøtilstanden. Tilsvarende sammenhenger mellom trafikkulykker og økonomisk aktivitet er også inkludert i modellen.

Dette arbeidet har konsentrert innsatsen om de miljø- og helseeffekter som har produktiv verdi i forhold til nasjonaløkonomien. I tillegg gjøres det rede for enkelte fysiske effekter, som ikke prissettes i noe marked. I denne rapporten er disse effektene stort sett ikke verdsatt i penger. Denne prosessen overlates til beslutningstakerne. Et viktig unntak gjelder tap av menneskeliv, der vi har brukt eksisterende estimater som benyttes i forvaltningen. Dette betyr at en rekke velferdsvirkninger av forurensning ikke er inkludert i kostnadsberegningene.

Vi presenterer beregninger der realverdien av CO_2-avgiften fra og med 1995 økes med 12 prosent pr. år i forhold til dagens avgift. En slik avgiftsøkning kombineres med henholdsvis redusert arbeidsgiveravgift og redusert investeringsavgift, slik at offentlige inntekter forblir uendret. I det første tilfellet reduseres vekstakten i økonomien, slik at BNP i 2020 er 1,7 prosent lavere enn uten avgiftsendringen. Dette henger sammen med at arbeidstilbudet er antatt å være gitt i modellen, slik at redusert arbeidsgiveravgift ikke har noen effekt på sysselsettingen. Dersom investeringsavgiften i stedet reduseres, øker vekstakten i økonomien, og BNP i 2010 er 1,6 prosent høyere enn uten avgiftsendringen.

I begge avgiftsalternativene skjer det en reduksjon i forurensningsutslippene. Spesielt reduseres utslipp av CO_2 og SO_2. NO_2 og særlig partikler er mindre følsom for en CO_2-avgift, men også her skjer det reduksjoner. Dette har en gunstig effekt på helse og miljø. Noen av disse gevinstene gir også opphav til positive ringvirkninger i økonomien. Økt CO_2-avgift gir dessuten opphav til redusert trafikkarbeid. Dette har en gunstig effekt på antall trafikkskadde.

I alternativet med redusert arbeidsgiveravgift medfører miljø- og trafikkeffektene en produktivitetsgevinst på omkring 1,6 mrd. 1994-kroner i 2020. Dette svarer til rundt 8 prosent av BNP-tapet. Den største gevinsten er knyttet til færre trafikkskadde. I tillegg kommer økt velferd av færre helseskader, som anslagsvis beregnes til ca. 1,5 mrd. kroner. Det presiseres at gevinstene kun dekker en utvalgt del av de sannsynlige miljø- og trafikkgevinstene. I alternativet med redusert investeringsavgift blir miljø- og trafikkgevinstene noe lavere, men de er fortsatt positive selv om BNP øker.

Rapporten er i stor grad identisk med en utredning som ble utført for Grønn Skattekommisjon. Vi har i arbeidet hatt stor nytte av et fruktbart tverrfaglig samarbeid, som omfatter Statens forurensningstilsyn (SFT), Norsk institutt for luftforskning (NILU), NORGIT-senteret, Folkehelsa og Det norske meteorologiske institutt (DNMI). Deler av rapporten bygger i stor grad på tidligere publiserte arbeider (Glomsrød m.fl. 1996a; Glomsrød m.fl. 1996b; Rosendahl 1996).

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist:
Konjunkturimpulser fra utlandet
Rapporter 97/2, 1997. Sidetall 28.
ISBN 82-537-4357-2

Denne analysen ser på hvordan konjunktursvingningene i utlandet de siste 20-25 årene har påvirket norsk økonomi. Ved hjelp av den makroøkonometriske modellen KVARTS sammenliknes den faktiske økonomiske utviklingen med en kontrafaktisk utvikling der etterspørselen på de norske eksportmarkedene følger en glatt vekstbane uten konjunkturelle svingninger. Resultatene viser at mens svingningene i norsk økonomi ble forsterket av konjunkturbevegelsene i utlandet på 1970- og første halvdel av 1980-tallet, har konjunkturutviklingen i utlandet deretter bidratt til å dempe svingningene i Norge.

Discussion papers

Brita Bye:
Environmental Tax Reform and Producer Foresight: An Intertemporal Computable General Equilibrium Analysis
DP no. 185, 1996. Sidetall 36.

This paper analyses the non-evironmental welfare costs of an environmental tax reform using a numerical intertemporal general equilibrium model for the Norwegian economy. The tax reform is revenue neutral such that an increase in the carbon tax rate is accompanied by a reduction in the payroll tax. By exploiting existing tax wedges in the labour market and between consumption and saving, the total non-environmental welfare effect of the tax reform is positive. The paper also analyses how imperfect price expectations for the investors in real capital influence the total welfare costs of the tax reform. The welfare effect is the same due to exploitation of initial distortions, but the transitional dynamics are quite different in the two paths.

Sverre Grepperud:
Soil Depletion Choices under Production and Price Uncertainty
DP no. 186, 1997. Sidetall 35.

This paper studies soil depletion incentives in a dynamic economic model under two different sources of revenue uncertainty (production- and output price risk). The focus is on the long-term effects of risk averse preferences. The land manager is assumed to posses three classes of instruments to control natural topsoil fertility over time. Each instrument is also assumed to have implications for expected short-run production. The analysis shows that the forces at play are different across the three agricultural activities considered and varies for the two sources of risk analysed. In order to predict how risk aversion may influence soil conservation incentives detailed information is needed about input use and cultivation practices and the farmers' perception of their risk implications. If higher output is associated with higher levels of soil degredation, risk averse preferences will strenghten the incentives for soil conservation under output price uncertainty, and the same outcome is likely under production uncertainty. If higher levels of outputs is associated with lower levels of soil degradation, risk averse preferences will induce a farmer to conserve less soil under output price uncertainty, while the likely outcome of production uncertainty is the opposite.

Nils-Martin Stølen og Turid Åvitsland:
Has Growth in Supply of Educated Persons Been Important for the Composition of Employment?
DP no. 187, 1997. Sidetall 34.

In the Norwegian fabricated metal industry there has been a shift in demand from unskilled to skilled workers during the period 1972 to 1990, and relative demand for white collar employees has also increased. The paper analyses the factors behind the shift in the composition of these three kinds of labour. A translog cost function approach is applied, using an error-correction representation of the development in cost shares. The results indicate substitutability between unskilled and both skilled and white collar workers. Increased supplies of skilled workers and engineers seem to have been the most important factors for the change in the composition of employment, indicating lack of persons with these kinds of educations. In addition, unskilled workers have been rationalized away as a result of technical progress.

Reprints

Snorre Kverndokk:
Global CO_2 Agreements: A Cost-Effective Approach
Reprints no. 90, 1996. Sidetall 22.

Reprint from The Energy Journal Vol. 14, No. 2

Petter Jakob Bjerve:
Røynsler frå rådgjeving i utviklingsland
Reprints no. 91, 1997. Sidetall 7.

Reprint from Sosialøkonomen, Vol. 11, 1996

Leo Andreas Grünfeld:
Monetary Aspects of Norwegian Business Cycles: An Exploratory Study Based on Historical Data
Reprints no. 94, 1997. Sidetall 23.

Reprint from Scandinavian Economic History Review Vol. 44, 1996

Documents

Sverre Grepperud:
The impact of Policy on Farm Conservation Incentives in Developing Countries: What can be Learned from Theory?
Documents 97/2, 1997. Sidetall 24.

The consequences of agricultural pricing reforms for the resource management of cultivated land have attracted attention in the literature. This paper reviews some of the theoretical studies on the subject and focus in particular on soil conservation incentives. In addition some empirical literature on the causes to land degredation processes are also surveyed. On the basis of this evidence a classification scheme for agricultural investments depending on both soil fertility and agricultural output are suggested. The role of various agricultural activities and their effects on soil conservation incentives due to policy reforms are then discussed. It is shown that the effects on resource management incentives in theoretical models depend on technology and the options available to a household. The presence and knowledge of soil conservation measures and win-win technologies are necessary conditions for the success of agricultural policy reforms which increase farm profitability.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Ådne Cappelen, Robin Choudhury og Torbjørn Eika:
Petroleumsvirksomheten og norsk økonomi 1973-1993. **SØS 93, 1996.**

Karl Ove Aarbu og Bård Lian:
Skattereformen og delingsmodellen. En empirisk analyse. **SØS 94, 1996.**

Tor Jakob Klette og Astrid Mathiassen:
Vekst og fall blant norske industribedrifter. Om nyetablering, nedlegging og omstilling. **SØS 95, 1996.**

Statistiske analyser

Naturressurser og miljø 1996, **SA 9, 1996.**

Rapporter

Einar Bowitz, NilsØyvind Mæhle, Virza S. Sasmitawidjaja og Sentot B. Widoyono:
MEMLI The Indonesian Model for Environmental Analysis. Technical Documentation. **Rapporter 96/1, 1996.**

Knut Einar Rosendahl:
Helseeffekter av luftforurensning og virkninger på økonomisk aktivitet. Generell metode med anvendelse på Oslo. **Rapporter 96/8, 1996.**

Knut H. Alfsen, Pål Boug og Dag Kolsrud:
Energy demand, carbon emissions and acid rain. Consequences of a changing Western Europe. **Rapport 96/12**, 1996.

Marie W. Arneberg:
Theory and Practice in the World Bank and IMF Economic Policy Models. Case study Mozambique. **Rapport 96/13, 1996.**

Knut Olav Oftedal:
Framskriving av markedssituasjonen for helse og sosialpersonell fram mot år 2030. **Rapport 96/15, 1996.**

Mona I. Hansen, Tor Arnt Johnsen og Jan Øyvind Oftedal: Det norske kraftmarkedet til år 2020. Nasjonale og regionale fremskrivninger. **Rapporter 96/16, 1996.**

Taran Fæhn og Torbjørn Hægeland:
Effektive satser for næringsstøtte 1994. **Rapporter 96/18, 1996.**

Discussion Papers

Torbjørn Hægeland:
Monopolistic Competition, Resource Allocation and the Effects of Industrial Policy. **DP no. 161, 1996.**

Sverre Grepperud:
Poverty, Land Degradation and Climatic Uncertainty. **DP no. 162, 1996.**

Sverre Grepperud:
Soil Conservation as an Investment in Land. **DP no. 163, 1996.**

Kjell Arne Brekke:
Soil Wealth in Tanzania. **DP no. 164, 1996.**

John K. Dagsvik, Dag G. Wetterwald og Rolf Aaberge:
Potential Demand for Alternative Fuel Vehicles. **DP no. 165, 1996.**

John K. Dagsvik:
Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part I: Theory. **DP no. 166, 1996.**

John K. Dagsvik:
Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part II: Inference. **DP no. 167, 1996.**

Rolf Aaberge, Anders Björklund, Markus Jäntti, Mårten Palme, Peder J. Pedersen, Nina Smith og Tom Wennemo:
Income Inequality and Income Mobility in the Scandinavian Countries Compared to the United States. **DP no. 168, 1996.**

Karine Nyborg:
Some Norwegian Politicians' Use of Cost-Benefit Analysis. **DP no. 169, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:
Market Power, International CO2 Taxation and Petroleum Wealth. **DP no. 170, 1996.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombino og Steinar Strøm:
Welfare Effects of Proportional Taxation: Empirical Evidence from Italy, Norway and Sweden. **DP no. 171, 1996.**

John K. Dagsvik:
Dynamic Choice, Multistate Duration Models and Stochastic Structure. **DP no. 172, 1996.**

John K. Dagsvik:
Aggregation in Matching Markets. **DP no. 173, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:
The Dynamic Effects of Aggregate Demand, Supply and Oil Price Shocks. **DP no. 174, 1996.**

Annegrete Bruvoll og Karin Ibenholt:
Future Waste Generation. Forecasts Based on a Macroeconomic Model. **DP no. 175, 1996.**

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:
Recent Leaps Towards Free Trade. The Impact on Norwegian Industry and Trade Patterns. **DP no. 176, 1996.**

Ray Barrell og Knut A. Magnussen:
Counterfactual Analyses of Oil Price Shocks using a World Model. **DP no. 177, 1996.**

Einar Bowitz og Stein Inge Hove:
Business cycles and fiscal policy: Norway 197393. **DP no. 178, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Sources of Business Cycles in Energy Producing Economies The case of Norway and United Kingdom. **DP no. 179, 1996.**

Karine Nyborg:
The Political Man and Contingent Valuation: Motives Do Count. **DP no. 180, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: Gains from Cartelisation in the Oil Market. **DP no. 181, 1996.**

Rolf Aaberge og Iulie Aslaksen:
Decomposition of the Gini Coefficient by Income Components: Various Types of Applications and Interpretations. **DP no. 182, 1996.**

Brita Bye: Taxation, Unemployment and Growth: Dynamic Welfare Effects of "Green" Policies. **DP no. 183, 1996.**

Tor Jakob Klette og Frode Johansen:
Accumulation of R&D Capital and Dynamic Firm Performance: A Not-so-fixed Effect Model. **DP no. 184, 1996.**

Reprints

Snorre Kverndokk:
Tradeable CO_2 Emission Permits: Initial Distribution as a Justice Problem. **Reprints no. 82, 1996**. Sidetall 20. Reprint from Environmental Values, Vol. 4, 1995, 129-148.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr:
Measuring Household Production in an InputOutput Framework: the Norwegian Experience. **Reprints no. 83, 1996.**

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Det ubetalte husholdsarbeidet omfang og fordeling. **Reprints no. 84, 1996.** Særtrykk fra Tidsskrift for samfunnsforskning nr. 1, 1995.

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Taxation, Time Use and the Value of Unpaid Labor: Policy Implications for the Redistribution of Income. **Reprints no. 85, 1996.** Reprint from Scandinavian Journal of Economics no. 4, Vol. 97, 1995.

Knut H. Alfsen, Mario A. De Franco, Solveig Glomsrød og Torgeir Johnsen:
The Cost of Soil Erosion in Nicaragua. **Reprints no. 86, 1996.** Reprint from Ecological Economics, Vol. 16, No. 1, 1996, 129-145, with permission from Elsevier Ecience, Amsterdam, The Netherlands.

Bjørn E. Naug og Ragnar Nymoen:
Pricing to Market in a Small Open Economy. **Reprints no. 87, 1996.**
Reprint from Scandinavian Journal of Economics, vol. 98(3), 1996.

Bjørn E. Naug: Hva bestemmer utviklingen i importprisene? **Reprints no. 88, 1996.** Særtrykk fra Sosialøkonomen nr. 1, 1996

Erling Holmøy og Haakon Vennemo:
A General Equilibrium Assessment of a Suggested Reform in Capital Income Taxation. **Reprints no. 89, 1996.**
Reprint from Journal of Policy Modeling Vol. 17(6), 1995

Documents

Dag Kolsrud:
Documentation of Computer Programs that Extend the SEEM Model and Provide a Link to the RAINS Model. **Documents 96/1, 1996.**

Elin Berg:
Some Results from the Literature on the Impact of Carbon Taxes on the Petroleum Wealth. **Documents 96/4, 1996.**

Olav Bjerkholt, Kjell Arne Brekke og Robin Choudhury:
The Century Model on the Long Term Sustainability of the Saudi Arabian Economy. **Documents 96/7, 1996.**

Karine Nyborg:
Environmental Valuation, CostBenefit Analysis and Policy Making: A Survey. **Documents 96/12, 1996.**

Per Richard Johansen og Knut A. Magnussen:
The Implementation Model. A Macroeconomic Model for Saudi Arabia. **Documents 96/13, 1996.**

Ådne Cappelen og Knut A. Magnussen:
The Selection Model. A General Equilibrium Model for Saudi Arabia. **Documents 96/14, 1996.**

Pål Boug og Leif Brubakk:
Impacts of Economic Integration on Energy Demand and CO2 emissions on Western Europe. **Documents 96/15, 1996.**

John K. Dagsvik:
Probabilistic Models for Qualitative Choice Behavior: An Introduction. **Documents 96/16, 1996.**

Knut H. Alfsen og Knut Einar Rosendahl:
Economic Damage of Air Pollution. **Documents 96/17, 1996.**

Mette Rolland:
Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance. **Documents 96/20, 1996.**

Petter Jakob Bjerve:
Contributions of Ragnar Frisch to National Accounting. **Documents 96/21, 1996.**

Nils Martin Stølen: Effects on Wages from Changes in Payroll Taxes in Norway. **Documents 96/22, 1996.**

Torstein Bye og Snorre Kverndokk:
Nordic Negotiations on CO2 Emissions Reduction. The Norwegian Negotiation Team's Considerations. **Documents 96/25, 1996.**

Notater

Bård Lian og Karl Ove Aarbu:
Dokumentasjon av LOTTEAS. **Notater 96/8, 1996.**

Dennis Fredriksen:
Datagrunnlaget for modellen MOSART, 1993. **Notater 96/9, 1996.**

Sverre Grepperud og Ann Christin Bøeng:
Konsekvensene av økte oljeavgifter for råoljepris og etterspørsel etter olje. Analyser i PETRO og WOM. **Notater 96/10, 1996.**

Karsten Gerdrup:
Inntektsfordeling og økonomisk vekst i norske fylker: En empirisk studie basert på data for perioden 196793. **Notater 96/16, 1996.**

Annegrete Bruvoll:
Konsekvenser av ulike håndteringsmåter for avfall. **Notater 96/31, 1996.**

Mette Rolland:
Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland. **Notater 96/33, 1996.**

Anett Christin Hansen:
Analyse av individers preferanser over lotterier basert på en stokastisk modell for usikre utfall. **Notater 96/35, 1996.**

Bjørn Helge Vatne:
En dynamisk spillmodell. Dokumentasjon av dataprogrammer. **Notater 96/36, 1996.**

KjertstiGro Lindquist og Bjørn E. Naug:
Makroøkonometriske modeller og konkurranseevne. **Notater 96/44, 1996.**

Rolf Golombek og Snorre Kverndokk (red.): Modeller for elektrisitets og gassmarkedene i Norge, Norden og Europa **Notater 96/45, 1996.**

Finn Roar Aune: Konsekvenser av en nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet. **Notater 96/53, 1996.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER (ØA) og ECONOMIC SURVEY (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Eva Ivås, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 45 70, telefax: 22 11 12 38, E-post: eiv@ssb.no

Økonomiske Analyser

ØA 1/96:

Økonomisk utsyn over året 1995, 3-86.

ØA 2/96:

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: Markedsmakt, internasjonal CO_2-avgift og petroleumsformue, 3-12.

Bjørn E. Naug: Om konkurranseevneindikatorer, 13-21.

Knut H. Alfsen: Grønt BNP – trenger vi det?, 22-28.

Henrik Urdal og Nico Keilman: Barnløshet i fremtiden — en formell demografisk analyse, 29-38.

Godkjente doktoravhandlinger:

Ingvild Svendsen: Empirical Evidence on Expectations, 39.

ØA 3/96:

Karine Nyborg og Inger Spangen: Politiske beslutninger om veiinvesteringer, 3-9.

Torbjørn Eika: Utbyggingen av petroleumssektoren og konjunkturforløpet 1973-93, 10-16.

Leo Andreas Grünfeld: Norske konjunkturbølger fra 1900 til i dag. Noen tidligere antakelser og nyere avsløringer, 17-22.

Trude Nygård: Turismens økonomiske betydning for Norge, 23-31.

Anne B. Dahle: Sesongjustering og publisering av utenrikshandelstall, 32-37.

ØA 4/96:

Torstein A. Bye og Erik Fjærli: Kraftbeskatning. En analyse av ulike skatteopplegg i forhold til kraftverk, 3-13.

Marie W. Arneberg: Lønner det seg å jobbe? Kompensasjonsgrader i den norske velferdsmodellen, 14-23.

Knut A. Magnussen: En kontrafaktisk analyse av oljeprissjokk – virkninger på internasjonal økonomi, 24-32.

Ingvild Svendsen: Forventninger i norsk økonomi, 33-40.

Jon Petter Nossen: Offentlige finanser i Norge sammenlignet med EU-landene, USA og Japan, 41-48.

Reviderte nasjonalregnskapstall for 1993-1995, 49-51.

Offentlige finanser 1995, 52-61.

ØA 5/96:

Konjunkturtendensene 3-19.

Mette Rolland: Økonomisk utvikling utenom OECD-området, 20-25.

Torbjørn Eika: Petroleumsvirksomheten og norsk økonomi, 26-33.

Karin Ibenholt: Grunnlag for analyser av bærekraftig forbruk, 34-42.

Knut Einar Rosendahl: Helseeffekter av partikkelforurensning i Oslo, 43-52.

Helge Brunborg og Siri Eriksen: U-landsdemografisk forskning i Norge, 53-62.

ØA 6/96:

Konjunkturtendensene, 3-53.

Torbjørn Eika og Tor Arnt Johnsen: Mot normalt: Virkninger av ubalanser i kraftmarkedet, 54-59.

ØA 7/96

Mette Rolland: Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland, 3-13.

Knut H. Alfsen og Pål Boug: Energiforbruk og luftforurensning i et Vest-Europa i forandring, 14-22.

Per Richard Johansen: For stram pengepolitikk i Europa, 23-29.

Ole Sandvik: Omlegging av arbeidskraftundersøkelsen (AKU), 30-34.

ØA 8/96

Rolf Aaberge, Arne S. Andersen og Tom Wennemo: Er årlig lavinntekt et godt mål for fattigdom? Lavinntekt i Norge 1979-1993, 3-11.

Knut H. Alfsen og Pål Boug: Bærekraftig økonomi? Noen alternative modellscenarier for Norge mot år 2030, 12-21.

Knut Olav Oftedal: Marked for omsorg mot år 2030, 22-28.

Mette Lund og Alf Torstensen: Utviklingen på arbeidsmarkedet målt ved brutto- og nettoendringer, 29-35.

Tore Halvorsen og Elisabeth Nørgaard: Omlegging av utenriksregnskapet, 36-40.

ØA 9/95:

Konjunkturtendensene, 3-21.

Ingeborg Folldøy Solli: Eneforsørgere som selvforsørgere? En analyse av mottakere av overgangsstønad og deres tilknytning til arbeidsmarkedet, 22-28.

Annegrete Bruvoll: Avfallsavgifter. En studie av avgifter på emballasjeråvarer, 29-35.

Economic Survey

ES 1/96:

Economic survey 1995, 3-32.

Knut H. Alfsen: A green GDP — Do we need it?, 33-39.

ES 2/96:

Economic trends, 3-24.

Bodil Merethe Larsen and Runa Nesbakken: Carbon taxation and some effects on CO_2 emissions in Norway 1987-1994, 25-31.

Knut H. Alfsen and Pål Boug: European integration, energy demand and emissions to air, 32-42.

ES 3/96:

Economic trends, 3-25.

Jørgen Aasness, Iulie Aslaksen and Hanne A. Gravningsmyhr: Distributional efficiency of direct taxation, 26-31.

Inger Texmon: Leaving the parental home among young adults, 32-42.

ES 4/96:

Economic trends, 3-24.

Ingvild Svendsen: Expectations in the Norwegian economy, 25-33.

Jon Petter Nossen: General government finances in Norway in an international perspective, 34-42.

Tabell- og diagramvedlegg

Innhold Side

A. Nasjonalregnskap for Norge

Tabell A1 Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner ... 1*
Tabell A2 Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 2*
Tabell A3 Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 3*
Tabell A4 Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 4*
Tabell A5 Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner ... 5*
Tabell A6 Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 6*
Tabell A7 Produksjon. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 7*
Tabell A8 Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 8*
Tabell A9 Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner ... 9*
Tabell A10 Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 10*
Tabell A11 Produktinnsats. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 11*
Tabell A12 Produktinnsats. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 12*
Tabell A13 Bruttoprodukt. Løpende priser. Millioner kroner ... 13*
Tabell A14 Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 14*
Tabell A15 Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 15*
Tabell A16 Bruttoprodukt. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 16*
Tabell A17 Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner ... 17*
Tabell A18 Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 17*
Tabell A19 Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 18*
Tabell A20 Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 18*
Tabell A21 Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner ... 19*
Tabell A22 Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 19*
Tabell A23 Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 20*
Tabell A24 Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 20*
Tabell A25 Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner ... 21*
Tabell A26 Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 22*
Tabell A27 Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 23*
Tabell A28 Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 24*
Tabell A29 Eksport. Løpende priser. Millioner kroner ... 25*
Tabell A30 Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 26*
Tabell A31 Eksport. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 27*
Tabell A32 Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 28*
Tabell A33 Import. Løpende priser. Millioner kroner ... 29*
Tabell A34 Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner ... 30*
Tabell A35 Import. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før ... 31*
Tabell A36 Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før ... 32*
Tabell A37 Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner ... 33*
Tabell A38 Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige ... 34*
Tabell A39 Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. 1996. Prosentvis endring fra året før ... 35*
Tabell A40 Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Million kroner ... 36*
Tabell A41 Driftsregnskap overfor utlandet. Løpende priser. Million kroner ... 37*

B. Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon ... 38*
Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og varetype ... 38*
Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen ... 38*
Tabell B4: Ordretilgang - industri ... 39*
Tabell B5: Ordrereserver - industri ... 39*
Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning ... 40*
Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen ... 40*
Tabell B8: Boligbygging ... 40*
Tabell B9: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks ... 41*
Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år ... 41*
Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen ... 41*
Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer ... 41*
Tabell B13: Timefortjeneste ... 42*
Tabell B14: Konsumprisindeksen ... 42*
Tabell B15: Engrospriser ... 42*
Tabell B16: Utenrikshandel - verditall ... 43*
Tabell B17: Utenrikshandel - indekser ... 43*

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon ... 44*
Produksjonsindeksen ... 44*
Ordreindeksen - industri ... 45*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger ... 46*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet ... 46*
Arbeidsledighet og sysselsetting ... 47*
Antatte og utførte investeringer i industrien ... 47*
Detaljomsetning mv. ... 47*
Lønninger ... 47*
Konsum- og engrospriser ... 48*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer ... 48*
Utenrikshandel ... 48*

C. Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt ... 49*
Tabell C2: Privat konsum ... 49*
Tabell C3: Offentlig konsum ... 49*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital ... 50*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester ... 50*
Tabell C6: Import av varer og tjenster ... 50*
Tabell C7: Privat konsumdeflator ... 51*
Tabell C8: Lønnskostnader pr. sysselsatt ... 51*
Tabell C9: Sysselsetting ... 51*
Tabell C10: Arbeidsledigheten ... 52*
Tabell C11: Korte renter ... 52*
Tabell C12: Budsjettbalanse ... 52*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 138	485 700	107 668	108 190	116 606	124 675	114 465	113 560	123 464	134 211
Varekonsum	247 613	264 598	56 742	59 036	61 574	70 260	60 909	61 804	65 113	76 772
Tjenester	206 763	217 049	51 484	48 759	53 559	52 960	53 680	51 272	56 391	55 707
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 890	19 725	2 742	3 864	7 136	4 149	3 097	4 227	7 815	4 585
Utlendingers kjøp i Norge	-15 127	-15 672	-3 300	-3 469	-5 664	-2 694	-3 220	-3 743	-5 855	-2 854
Konsum i offentlig forvaltning	191 973	202 729	47 015	47 537	48 470	48 951	49 519	50 240	50 911	52 060
Konsum i statsforvaltningen	76 847	80 809	18 837	19 017	19 400	19 594	19 773	20 135	20 227	20 675
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	55 915	59 002	13 708	13 836	14 114	14 257	14 468	14 750	14 699	15 085
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 932	21 807	5 129	5 181	5 286	5 337	5 305	5 385	5 528	5 590
Konsum i kommuneforvaltningen	115 126	121 920	28 178	28 520	29 070	29 358	29 746	30 105	30 684	31 385
Bruttoinvestering i fast kapital	197 664	209 401	44 848	48 579	48 061	56 176	46 285	49 907	52 969	60 240
Oljeutvinning og rørtransport	48 145	49 004	10 407	12 002	12 321	13 414	10 190	12 361	12 288	14 166
Utenriks sjøfart og oljeboring	3 703	3 971	1 681	1 551	-812	1 284	892	851	1 446	783
Fastlands-næringer	145 816	156 426	32 759	35 026	36 552	41 478	35 204	36 696	39 235	45 291
Industri og bergverk	15 632	17 390	2 792	3 814	4 185	4 841	3 407	4 052	4 348	5 583
Annen vareproduksjon	12 179	12 334	2 319	3 380	3 203	3 278	2 376	3 261	3 194	3 504
Offentlig forvaltning	29 164	31 703	6 129	6 342	7 384	9 309	6 713	6 850	8 001	10 139
Boligtjenester	28 735	28 985	6 993	6 966	7 140	7 635	6 875	6 866	7 447	7 798
Annen tjenesteyting	60 106	66 013	14 527	14 524	14 640	16 416	15 833	15 667	16 246	18 267
Lager	23 401	15 706	8 963	6 372	4 702	3 364	10 188	5 213	3 894	-3 588
Bruttoinvesteringer i alt	221 065	225 107	53 810	54 952	52 764	59 540	56 473	55 120	56 863	56 652
Innenlandsk anvendelse	870 177	913 536	208 493	210 678	217 839	233 166	220 457	218 920	231 237	242 922
Etterspørsel fra fastlands-Norge	794 927	844 855	187 442	190 753	201 627	215 104	199 188	200 496	213 610	231 562
Eksport i alt	355 041	407 526	89 294	86 302	88 500	90 945	98 330	98 130	101 572	109 494
Tradisjonelle varer	143 413	154 862	38 118	33 838	34 730	36 727	40 387	37 376	36 805	40 294
Råolje og naturgass	113 231	155 188	28 000	28 003	26 353	30 875	34 593	36 717	38 903	44 975
Skip og plattformer	10 581	7 043	1 966	3 024	3 525	2 066	1 899	1 724	956	2 464
Tjenester	87 816	90 433	21 210	21 437	23 892	21 277	21 451	22 313	24 908	21 761
Samlet anvendelse	1 225 218	1 321 062	297 787	296 980	306 339	324 111	318 787	317 050	332 809	352 416
Import i alt	299 352	310 324	71 130	73 395	75 114	79 713	74 377	74 127	79 484	82 336
Tradisjonelle varer	202 854	216 823	49 236	49 878	49 300	54 440	53 067	52 243	52 597	58 916
Råolje	1 121	1 397	326	356	270	169	218	255	261	663
Skip og plattformer	12 866	9 840	3 059	2 415	2 413	4 979	3 129	2 182	2 826	1 703
Tjenester	82 511	82 263	18 509	20 746	23 131	20 125	17 963	19 447	23 800	21 053
Bruttonasjonalprodukt	925 866	1 010 738	226 657	223 585	231 225	244 398	244 410	242 923	253 325	270 080
Fastlands-Norge	793 220	834 442	194 285	190 291	199 786	208 858	204 339	200 536	208 751	220 817
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	132 646	176 296	32 372	33 294	31 439	35 540	40 071	42 387	44 575	49 263
Fastlands-næringer	696 538	729 022	172 444	166 804	175 164	182 126	179 538	176 068	182 153	191 263
Industri og bergverk	118 140	121 920	30 059	29 646	28 137	30 298	31 251	30 702	28 842	31 125
Annen vareproduksjon	79 865	81 144	20 212	16 400	21 477	21 776	21 463	16 277	21 184	22 221
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	144 418	153 968	35 358	35 771	36 467	36 822	37 490	37 998	38 838	39 642
Privat tjenesteproduksjon	354 115	371 990	86 814	84 988	89 082	93 230	89 334	91 092	93 289	98 275
Korreksjonsposter	96 682	105 420	21 841	23 487	24 622	26 732	24 801	24 467	26 598	29 554

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 735	460 362	103 503	104 723	112 474	119 034	109 377	108 437	117 114	125 433
Varekonsum	237 868	252 584	54 706	56 539	59 076	67 547	58 886	59 194	61 967	72 537
Tjenester	199 269	204 300	49 337	47 704	52 080	50 148	50 672	48 814	53 546	51 267
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 298	18 447	2 676	3 827	6 880	3 915	2 908	3 974	7 255	4 310
Utlendingers kjøp i Norge	-14 700	-14 969	-3 215	-3 348	-5 562	-2 575	-3 090	-3 544	-5 654	-2 681
Konsum i offentlig forvaltning	181 182	184 075	44 626	45 045	45 653	45 858	45 718	46 046	46 094	46 217
Konsum i statsforvaltningen	72 744	74 012	18 061	18 131	18 283	18 268	18 462	18 584	18 445	18 522
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	53 001	54 153	13 135	13 221	13 331	13 314	13 502	13 644	13 431	13 575
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	19 743	19 858	4 926	4 910	4 952	4 954	4 960	4 939	5 013	4 946
Konsum i kommuneforvaltningen	108 438	110 064	26 565	26 914	27 369	27 590	27 256	27 463	27 650	27 695
Bruttoinvestering i fast kapital	187 837	193 656	43 184	46 221	45 487	52 945	43 163	46 330	49 085	55 078
Oljeutvinning og rørtransport	46 014	45 473	10 054	11 495	11 700	12 766	9 588	11 464	11 452	12 970
Utenriks sjøfart og oljeboring	3 373	3 665	1 681	1 595	-1 067	1 164	793	795	1 372	704
Fastlands-næringer	138 449	144 518	31 449	33 131	34 854	39 015	32 782	34 071	36 261	41 404
Industri og bergverk	15 158	16 519	2 758	3 700	4 067	4 633	3 252	3 900	4 139	5 228
Annen vareproduksjon	11 731	11 641	2 262	3 251	3 086	3 132	2 257	3 104	2 996	3 284
Offentlig forvaltning	27 562	28 920	5 873	5 991	6 970	8 729	6 216	6 300	7 249	9 154
Boligtjenester	26 510	25 605	6 565	6 407	6 565	6 972	6 194	6 052	6 552	6 807
Annen tjenesteyting	57 488	61 834	13 992	13 782	14 166	15 549	14 864	14 715	15 325	16 931
Lager	23 997	15 722	9 041	6 292	5 283	3 381	9 775	4 605	4 835	-3 492
Bruttoinvesteringer i alt	211 834	209 378	52 225	52 513	50 770	56 326	52 938	50 935	53 920	51 585
Innenlandsk anvendelse	832 751	853 815	200 355	202 281	208 897	221 218	208 033	205 419	217 128	223 236
Etterspørsel fra fastlands-Norge	759 366	788 956	179 579	182 899	192 981	203 907	187 877	188 555	199 470	213 055
Eksport i alt	354 689	383 863	88 149	85 221	89 704	91 615	95 692	93 357	96 169	98 646
Tradisjonelle varer	132 372	144 872	34 644	31 328	32 057	34 343	37 829	34 952	34 864	37 228
Råolje og naturgass	125 818	145 655	30 700	29 844	30 493	34 781	35 546	35 613	36 441	38 055
Skip og plattformer	10 954	6 842	2 043	3 037	3 731	2 143	1 932	1 663	913	2 334
Tjenester	85 544	86 495	20 762	21 011	23 422	20 348	20 386	21 129	23 951	21 030
Samlet anvendelse	1 187 439	1 237 679	288 504	287 502	298 601	312 833	303 724	298 776	313 297	321 882
Import i alt	294 127	301 372	69 593	72 896	73 877	77 761	72 582	72 698	77 486	78 607
Tradisjonelle varer	200 845	213 922	48 661	49 561	49 049	53 574	52 253	51 981	52 223	57 465
Råolje	1 244	1 124	349	382	328	185	214	219	226	465
Skip og plattformer	13 250	9 600	3 198	2 566	2 425	5 061	3 083	2 112	2 792	1 614
Tjenester	78 787	76 726	17 385	20 387	22 075	18 940	17 032	18 386	22 245	19 063
Bruttonasjonalprodukt	893 312	936 307	218 911	214 606	224 723	235 072	231 143	226 078	235 811	243 275
Fastlands-Norge	745 023	768 900	182 728	179 215	188 319	194 760	190 093	185 127	193 673	200 007
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	148 290	167 406	36 183	35 391	36 404	40 312	41 050	40 951	42 138	43 268
Fastlands-næringer	666 373	683 621	164 405	160 415	168 421	173 133	169 966	164 982	172 278	176 395
Industri og bergverk	104 322	107 253	27 099	26 272	24 197	26 754	27 806	26 352	25 307	27 788
Annen vareproduksjon	75 588	73 022	18 759	15 047	20 906	20 876	19 546	14 506	19 842	19 127
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	135 321	138 155	33 358	33 552	34 066	34 345	34 280	34 365	34 694	34 816
Privat tjenesteproduksjon	351 141	365 191	85 189	85 544	89 251	91 157	88 333	89 759	92 435	94 663
Korreksjonsposter	78 649	85 280	18 323	18 801	19 899	21 627	20 127	20 145	21 395	23 612

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,6	4,7	1,1	2,9	3,8	2,6	5,7	3,5	4,1	5,4
Varekonsum	3,0	6,2	1,7	4,0	4,1	2,4	7,6	4,7	4,9	7,4
Tjenester	1,6	2,5	1,1	0,9	1,5	3,1	2,7	2,3	2,8	2,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,1	6,6	-8,3	-0,3	3,8	0,3	8,7	3,8	5,4	10,1
Utlendingers kjøp i Norge	-5,8	1,8	3,2	-10,2	-11,9	4,8	-3,9	5,9	1,6	4,1
Konsum i offentlig forvaltning	0,2	1,6	-0,4	0,1	0,4	0,6	2,4	2,2	1,0	0,8
Konsum i statsforvaltningen	-0,7	1,7	-0,4	-0,6	-0,8	-0,9	2,2	2,5	0,9	1,4
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,3	2,2	0,5	0,3	0,2	0,1	2,8	3,2	0,8	2,0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,1	0,6	-2,8	-2,8	-3,5	-3,5	0,7	0,6	1,2	-0,2
Konsum i kommuneforvaltningen	0,7	1,5	-0,4	0,6	1,2	1,6	2,6	2,0	1,0	0,4
Bruttoinvestering i fast kapital	4,5	3,1	7,1	0,3	-0,3	10,9	-0,0	0,2	7,9	4,0
Oljeutvinning og rørtransport	-13,1	-1,2	-17,7	-30,7	-9,7	14,0	-4,6	-0,3	-2,1	1,6
Utenriks sjøfart og oljeboring	-30,1	8,6	-31,9	2,5	.	.	-52,8	-50,1	.	-39,6
Fastlands-næringer	13,5	4,4	22,6	18,7	10,4	5,9	4,2	2,8	4,0	6,1
Industri og bergverk	41,7	9,0	45,6	59,8	38,8	30,2	17,9	5,4	1,8	12,8
Annen vareproduksjon	4,3	-0,8	13,1	0,4	2,4	4,5	-0,2	-4,5	-2,9	4,8
Offentlig forvaltning	-0,5	4,9	3,1	3,0	5,0	-8,7	5,8	5,2	4,0	4,9
Boligtjenester	12,7	-3,4	31,6	19,4	6,1	-0,1	-5,7	-5,5	-0,2	-2,4
Annen tjenesteyting	17,8	7,6	26,3	23,3	10,8	13,2	6,2	6,8	8,2	8,9
Lager	77,7	-34,5	29,8	74,7	161,0	269,6	8,1	-26,8	-8,5	.
Bruttoinvesteringer i alt	9,6	-1,2	10,4	5,7	6,6	15,8	1,4	-3,0	6,2	-8,4
Innenlandsk anvendelse	3,7	2,5	3,0	3,0	3,7	5,2	3,8	1,6	3,9	0,9
Etterspørsel fra fastlands-Norge	3,8	3,9	3,9	4,7	4,1	2,7	4,6	3,1	3,4	4,5
Eksport i alt	3,8	8,2	6,8	2,0	5,8	0,8	8,6	9,5	7,2	7,7
Tradisjonelle varer	4,1	9,4	15,1	1,1	2,1	-0,8	9,2	11,6	8,8	8,4
Råolje og naturgass	8,4	15,8	4,6	4,4	14,8	10,0	15,8	19,3	19,5	9,4
Skip og plattformer	5,2	-37,5	0,4	68,2	55,6	-48,7	-5,5	-45,2	-75,5	8,9
Tjenester	-3,0	1,1	-1,5	-5,3	-4,3	-0,6	-1,8	0,6	2,3	3,3
Samlet anvendelse	3,7	4,2	4,1	2,7	4,3	3,9	5,3	3,9	4,9	2,9
Import i alt	5,1	2,5	4,9	3,6	4,1	7,8	4,3	-0,3	4,9	1,1
Tradisjonelle varer	9,1	6,5	12,4	9,5	7,0	7,8	7,4	4,9	6,5	7,3
Råolje	32,0	-9,7	48,5	66,9	30,8	-18,9	-38,7	-42,8	-31,1	151,5
Skip og plattformer	6,5	-27,5	-28,2	-31,5	28,0	115,3	-3,6	-17,7	15,1	-68,1
Tjenester	-4,3	-2,6	-5,1	-3,5	-4,0	-4,6	-2,0	-9,8	0,8	0,6
Bruttonasjonalprodukt	3,3	4,8	3,9	2,4	4,3	2,6	5,6	5,3	4,9	3,5
Fastlands-Norge	2,7	3,2	3,8	2,3	3,2	1,7	4,0	3,3	2,8	2,7
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	6,3	12,9	4,4	2,6	11,0	7,1	13,5	15,7	15,7	7,3
Fastlands-næringer	2,4	2,6	3,4	1,8	2,7	1,5	3,4	2,8	2,3	1,9
Industri og bergverk	2,9	2,8	9,3	1,2	1,3	-0,0	2,6	0,3	4,6	3,9
Annen vareproduksjon	8,8	-3,4	10,1	10,4	6,7	8,6	4,2	-3,6	-5,1	-8,4
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,6	2,1	-0,5	0,4	0,9	1,3	2,8	2,4	1,8	1,4
Privat tjenesteproduksjon	1,6	4,0	1,8	1,1	2,9	0,6	3,7	4,9	3,6	3,8
Korreksjonsposter	6,0	8,4	7,7	6,7	6,7	3,4	9,8	7,2	7,5	9,2

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,5	1,5	2,9	2,3	2,2	2,5	0,6	1,4	1,7	2,2
Varekonsum	2,5	0,6	3,1	3,0	2,0	1,9	-0,3	-0,0	0,8	1,8
Tjenester	2,6	2,4	2,6	1,8	2,4	3,4	1,5	2,8	2,4	2,9
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	-0,0	-0,9	1,4	2,6	3,9	5,4	3,9	0,4
Utlendingers kjøp i Norge	2,1	1,7	1,6	2,2	2,1	2,1	1,5	1,9	1,7	1,8
Konsum i offentlig forvaltning	3,5	3,9	4,0	3,5	3,2	3,1	2,8	3,4	4,0	5,5
Konsum i statsforvaltningen	3,3	3,4	3,0	3,1	3,4	3,7	2,7	3,3	3,4	4,1
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,6	3,3	3,3	3,4	3,6	4,0	2,7	3,3	3,4	3,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	2,6	3,6	2,3	2,2	2,9	3,0	2,7	3,3	3,3	4,9
Konsum i kommuneforvaltningen	3,6	4,3	4,7	3,8	3,1	2,8	2,9	3,4	4,5	6,5
Bruttoinvestering i fast kapital	3,1	2,8	2,5	2,8	3,6	3,2	3,3	2,5	2,1	3,1
Oljeutvinning og rørtransport	2,3	3,0	2,1	2,7	2,5	1,4	2,7	3,3	1,9	3,9
Utenriks sjøfart og oljeboring	14,0	-1,3	3,9	-0,4	-24,2	-6,8	12,4	10,0	38,3	0,9
Fastlands-næringer	3,0	2,8	2,4	2,8	3,1	3,5	3,1	1,9	3,2	2,9
Industri og bergverk	2,4	2,1	0,4	2,1	3,0	3,3	3,5	0,8	2,1	2,2
Annen vareproduksjon	2,4	2,1	1,2	2,5	2,7	3,0	2,7	1,1	2,7	2,0
Offentlig forvaltning	3,7	3,6	3,1	3,4	4,2	4,0	3,5	2,7	4,2	3,9
Boligtjenester	5,1	4,4	5,0	6,3	4,7	4,9	4,2	4,3	4,5	4,6
Annen tjenesteyting	2,0	2,1	1,4	1,1	2,1	3,0	2,6	1,0	2,6	2,2
Lager	-2,0	2,4	-2,9	-1,3	-7,5	32,9	5,1	11,8	-9,5	3,3
Bruttoinvesteringer i alt	2,4	3,0	1,6	2,3	2,2	3,4	3,5	3,4	1,5	3,9
Innenlandsk anvendelse	2,7	2,4	2,8	2,6	2,4	2,9	1,8	2,3	2,1	3,2
Etterspørsel fra fastlands-Norge	2,8	2,3	3,1	2,7	2,6	2,9	1,6	2,0	2,5	3,0
Eksport i alt	2,2	6,1	6,0	3,2	-0,4	0,4	1,4	3,8	7,1	11,8
Tradisjonelle varer	7,1	-1,3	11,0	8,2	6,0	3,8	-3,0	-1,0	-2,6	1,2
Råolje og naturgass	-1,8	18,4	4,4	-1,1	-7,3	-3,0	6,7	9,9	23,5	33,1
Skip og plattformer	-5,1	6,6	-4,4	-0,6	-6,8	-6,5	2,2	4,1	10,8	9,5
Tjenester	1,4	1,8	0,5	2,0	1,0	2,1	3,0	3,5	2,0	-1,0
Samlet anvendelse	2,5	3,4	3,7	2,8	1,6	2,2	1,7	2,7	3,5	5,7
Import i alt	0,9	1,2	1,0	0,9	0,9	0,8	0,3	1,3	0,9	2,2
Tradisjonelle varer	0,7	0,4	0,7	1,2	0,4	0,4	0,4	-0,1	0,2	0,9
Råolje	-2,0	38,0	-0,7	3,0	-11,0	0,7	9,2	25,3	40,2	56,0
Skip og plattformer	-2,2	5,6	-2,5	-5,1	-0,7	-2,6	6,1	9,8	1,7	7,3
Tjenester	2,4	2,4	2,7	1,0	2,7	3,1	-0,9	3,9	2,1	3,9
Bruttonasjonalprodukt	3,1	4,2	4,5	3,4	1,8	2,6	2,1	3,1	4,4	6,8
Fastlands-Norge	4,2	1,9	4,9	4,2	3,6	3,9	1,1	2,0	1,6	3,0
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-2,8	17,7	2,5	-1,2	-8,2	-3,9	9,1	10,0	22,5	29,1
Fastlands-næringer	3,7	2,0	4,7	3,2	3,3	3,6	0,7	2,6	1,7	3,1
Industri og bergverk	10,3	0,4	9,0	10,1	12,2	10,4	1,3	3,2	-2,0	-1,1
Annen vareproduksjon	3,0	5,2	7,9	5,8	-0,1	-0,0	1,9	2,9	3,9	11,4
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,7	4,4	4,8	3,8	3,4	3,1	3,2	3,7	4,6	6,2
Privat tjenesteproduksjon	1,8	1,0	2,6	0,3	1,6	2,6	-0,8	2,1	1,1	1,5
Korreksjonsposter	7,1	0,6	5,8	11,6	5,4	6,1	3,4	-2,8	0,5	1,3

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	1 542 534	1 660 997	379 065	377 265	381 220	404 984	402 011	402 869	413 943	442 174
Jordbruk	24 418	24 288	4 761	5 033	9 333	5 292	4 562	4 867	9 297	5 562
Skogbruk	4 176	3 927	1 701	1 131	346	998	1 522	1 000	393	1 013
Fiske og fiskeoppdrett	15 673	15 810	4 111	3 666	3 825	4 071	4 287	3 576	3 743	4 204
Olje og gassutvinning	139 389	187 685	33 822	34 378	32 899	38 290	41 930	44 364	47 424	53 967
Utv. av råolje og naturgass	133 976	180 883	32 420	33 341	31 659	36 557	40 608	42 926	45 576	51 773
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 412	6 802	1 402	1 037	1 240	1 733	1 322	1 438	1 848	2 194
Bergverksdrift	4 331	4 411	1 014	1 140	1 055	1 121	1 084	1 152	1 033	1 144
Industri	358 115	372 958	92 008	90 339	83 964	91 804	94 883	91 777	88 668	97 630
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	84 437	87 665	20 266	22 329	20 111	21 732	21 154	22 726	20 964	22 821
Tekstil, bekledning og skotøy	5 943	6 028	1 726	1 518	1 249	1 450	1 540	1 464	1 399	1 625
Treforedling	22 921	20 080	5 546	5 583	5 761	6 031	5 599	4 807	4 714	4 960
Grafisk produksjon	27 194	29 812	6 926	6 579	6 408	7 282	7 674	7 318	7 066	7 755
Raffinering	14 977	19 670	3 750	3 839	3 747	3 642	4 071	4 485	5 079	6 035
Kjemiske råvarer	19 603	18 859	5 290	4 965	4 792	4 556	4 900	4 292	4 741	4 926
Kjemiske og mineralske prod.	26 695	27 889	6 971	6 613	6 108	7 003	7 262	7 000	6 363	7 264
Metaller	34 769	33 716	9 153	8 568	8 401	8 648	8 999	8 690	8 031	7 996
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	98 150	105 136	26 086	24 676	22 279	25 108	27 475	25 207	24 868	27 586
Trevare-, møbelindustri og annen industri	23 427	24 103	6 294	5 670	5 109	6 353	6 208	5 789	5 444	6 662
Kraftforsyning	31 116	27 632	8 820	6 785	6 379	9 132	9 503	5 949	4 794	7 386
Bygg og anlegg	104 581	111 822	23 548	25 615	26 343	29 075	25 174	27 248	28 295	31 105
Varehandel	145 213	154 700	34 305	34 824	35 734	40 350	36 242	37 347	37 556	43 555
Hotell og restaurant	26 226	27 658	5 632	6 087	7 233	7 274	5 904	6 415	7 615	7 725
Rørtransport	15 634	17 980	3 776	3 707	3 765	4 386	4 485	4 430	4 496	4 569
Samferdsel	112 239	122 413	25 180	27 886	29 655	29 519	27 461	30 537	32 395	32 019
Sjøfart	58 893	60 496	14 800	14 864	14 687	14 543	14 873	15 400	15 343	14 880
Utenriks sjøfart	53 971	55 561	13 689	13 641	13 386	13 254	13 785	14 099	14 026	13 651
Innenriks sjøfart	4 922	4 935	1 110	1 222	1 301	1 289	1 088	1 301	1 316	1 229
Bank og forsikring	54 854	55 282	15 099	11 866	12 272	15 617	13 721	12 465	12 645	16 451
Boligtjenester	75 233	77 502	18 597	18 733	18 873	19 031	19 143	19 344	19 431	19 584
Forretningsmessig tjenesteyting	86 053	95 032	20 953	21 012	21 818	22 271	22 810	23 276	24 215	24 730
Privat tjenesteyting	74 162	78 184	18 958	17 649	19 452	18 102	19 993	18 524	20 451	19 215
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	212 228	223 219	51 980	52 552	53 587	54 109	54 435	55 198	56 151	57 436
Statsforvaltningen	75 693	78 694	18 556	18 733	19 112	19 293	19 150	19 498	19 759	20 288
Sivilt	54 413	56 811	13 342	13 466	13 738	13 867	13 835	14 103	14 261	14 612
Forsvar	21 280	21 883	5 214	5 267	5 374	5 426	5 315	5 395	5 498	5 676
Kommuneforvaltningen	136 535	144 525	33 424	33 819	34 475	34 817	35 285	35 700	36 392	37 148
Fastlands-næringer	1 333 541	1 399 771	327 777	325 540	331 170	349 054	341 811	339 976	347 997	369 987
Markedsrettet	1 227 170	1 330 509	301 775	299 173	301 554	324 669	321 339	321 107	330 669	357 393
Ikke markedsrettet	315 363	330 488	77 289	78 093	79 666	80 315	80 672	81 762	83 273	84 781

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	1 496 918	1 555 729	367 005	366 819	372 597	390 498	383 110	380 180	389 349	403 090
Jordbruk	25 343	25 373	4 796	5 168	9 953	5 427	4 792	5 153	9 946	5 482
Skogbruk	3 479	2 880	1 399	925	298	857	1 091	723	298	767
Fiske og fiskeoppdrett	16 048	16 835	3 839	3 563	3 914	4 732	4 320	3 892	4 187	4 437
Olje og gassutvinning	152 687	174 605	36 723	36 285	37 315	42 363	42 604	42 550	44 060	45 391
Utv. av råolje og naturgass	147 208	168 186	35 322	35 223	36 058	40 605	41 329	41 215	42 318	43 324
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 479	6 420	1 401	1 062	1 258	1 758	1 275	1 336	1 742	2 067
Bergverksdrift	4 301	4 338	990	1 135	1 050	1 126	1 052	1 126	1 022	1 138
Industri	335 241	344 549	86 502	84 895	78 307	85 538	88 544	84 938	81 781	89 286
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	84 423	85 543	20 148	22 345	20 189	21 741	20 990	22 422	20 351	21 781
Tekstil, bekledning og skotøy	5 804	5 826	1 685	1 488	1 224	1 408	1 501	1 424	1 345	1 556
Treforedling	18 071	16 798	4 704	4 514	4 359	4 495	4 464	4 045	4 067	4 222
Grafisk produksjon	25 631	26 475	6 559	6 214	6 033	6 825	6 830	6 515	6 270	6 860
Raffinering	15 714	17 851	4 068	4 002	3 990	3 653	4 084	4 074	4 698	4 995
Kjemiske råvarer	17 088	17 164	4 589	4 246	4 091	4 162	4 515	3 844	4 314	4 492
Kjemiske og mineralske prod.	25 229	26 086	6 641	6 290	5 774	6 524	6 862	6 517	5 957	6 750
Metaller	27 777	28 610	7 250	6 919	6 710	6 898	7 366	7 177	6 932	7 136
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	94 151	98 222	25 178	23 722	21 237	24 015	26 229	23 624	22 911	25 458
Trevare-, møbelindustri og annen industri	21 352	21 973	5 681	5 154	4 701	5 816	5 703	5 297	4 937	6 036
Kraftforsyning	29 135	24 714	8 178	6 376	6 001	8 581	8 819	5 487	4 231	6 177
Bygg og anlegg	96 729	98 851	22 188	23 623	24 290	26 627	22 714	24 038	24 904	27 195
Varehandel	141 405	150 474	33 544	33 996	34 649	39 216	35 830	36 081	36 403	42 161
Hotell og restaurant	25 682	26 431	5 538	5 900	7 372	6 872	5 684	6 051	7 583	7 112
Rørtransport	15 454	17 724	3 787	3 699	3 782	4 187	4 425	4 353	4 413	4 533
Samferdsel	112 759	119 885	25 535	28 058	29 612	29 553	27 177	29 941	31 652	31 114
Sjøfart	57 703	58 775	14 704	14 435	14 321	14 242	14 272	14 547	14 862	15 094
Utenriks sjøfart	52 926	53 997	13 622	13 251	13 061	12 992	13 218	13 297	13 589	13 893
Innenriks sjøfart	4 777	4 778	1 082	1 184	1 260	1 251	1 054	1 250	1 272	1 201
Bank og forsikring	56 376	56 359	13 877	13 877	14 263	14 359	13 856	13 879	14 266	14 358
Boligtjenester	73 750	74 690	18 364	18 405	18 454	18 527	18 589	18 643	18 681	18 778
Forretningsmessig tjenesteyting	81 734	87 249	20 119	20 119	20 678	20 818	21 243	21 488	22 238	22 281
Privat tjenesteyting	69 361	70 438	17 730	16 702	17 998	16 932	18 126	16 957	18 249	17 105
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	199 729	201 559	49 189	49 658	50 341	50 542	49 972	50 333	50 573	50 681
Statsforvaltningen	71 532	71 699	17 780	17 840	17 980	17 932	17 818	17 928	17 921	18 032
Sivilt	51 462	51 771	12 771	12 849	12 946	12 895	12 846	12 980	12 935	13 010
Forsvar	20 070	19 928	5 009	4 991	5 034	5 037	4 971	4 948	4 987	5 022
Kommuneforvaltningen	128 197	129 860	31 410	31 818	32 360	32 609	32 154	32 405	32 652	32 649
Fastlands-næringer	1 275 851	1 309 402	312 873	313 584	318 439	330 956	322 863	319 979	327 286	339 273
Markedsrettet	1 196 923	1 252 166	293 046	292 267	296 936	314 675	307 920	304 504	313 021	326 720
Ikke markedsrettet	299 995	303 563	73 958	74 552	75 661	75 823	75 190	75 675	76 328	76 370

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7. Produksjon.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	3,1	3,9	4,6	2,2	3,6	2,0	4,4	3,6	4,5	3,2
Jordbruk	2,6	0,1	-0,8	-3,0	8,2	1,6	-0,1	-0,3	-0,1	1,0
Skogbruk	6,1	-17,2	30,8	-5,8	-6,8	-5,5	-22,0	-21,9	0,2	-10,4
Fiske og fiskeoppdrett	11,0	4,9	7,9	13,9	8,9	13,1	12,5	9,2	7,0	-6,2
Olje og gassutvinning	6,6	14,4	3,6	1,9	13,5	7,9	16,0	17,3	18,1	7,1
Utv. av råolje og naturgass	7,2	14,3	4,8	3,0	14,1	7,3	17,0	17,0	17,4	6,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-6,3	17,2	-19,5	-23,5	-1,6	22,0	-9,0	25,8	38,6	17,5
Bergverksdrift	2,6	0,9	11,2	4,1	-2,4	-0,8	6,3	-0,9	-2,6	1,1
Industri	2,1	2,8	8,2	0,8	0,6	-0,9	2,4	0,1	4,4	4,4
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,5	1,3	4,9	1,2	-0,4	0,7	4,2	0,3	0,8	0,2
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,7	0,4	13,6	-3,4	-6,6	-16,8	-10,9	-4,3	9,9	10,5
Treforedling	4,6	-7,0	9,5	7,1	3,8	-1,7	-5,1	-10,4	-6,7	-6,1
Grafisk produksjon	3,4	3,3	4,4	1,5	3,1	4,4	4,1	4,8	3,9	0,5
Raffinering	-9,4	13,6	-3,6	-8,1	-7,6	-17,9	0,4	1,8	17,7	36,8
Kjemiske råvarer	0,0	0,4	5,9	0,8	-3,0	-3,8	-1,6	-9,5	5,4	7,9
Kjemiske og mineralske prod.	6,7	3,4	15,6	1,5	6,2	4,2	3,3	3,6	3,2	3,5
Metaller	-2,3	3,0	5,2	-4,4	-5,0	-4,8	1,6	3,7	3,3	3,4
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,1	4,3	11,9	2,7	4,5	1,6	4,2	-0,4	7,9	6,0
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,6	2,9	13,0	-0,6	-2,6	-2,6	0,4	2,8	5,0	3,8
Kraftforsyning	8,6	-15,2	1,9	8,3	8,3	16,4	7,8	-13,9	-29,5	-28,0
Bygg og anlegg	9,8	2,2	20,7	15,5	2,0	4,6	2,4	1,8	2,5	2,1
Varehandel	4,0	6,4	7,5	3,5	4,2	1,2	6,8	6,1	5,1	7,5
Hotell og restaurant	-0,5	2,9	-4,4	-1,3	1,2	1,8	2,6	2,6	2,9	3,5
Rørtransport	8,6	14,7	6,8	3,5	15,7	8,8	16,8	17,7	16,7	8,3
Samferdsel	6,5	6,3	7,8	5,9	5,7	6,8	6,4	6,7	6,9	5,3
Sjøfart	0,0	1,9	5,7	-0,8	-3,9	-0,6	-2,9	0,8	3,8	6,0
Utenriks sjøfart	0,3	2,0	6,6	-0,4	-4,1	-0,4	-3,0	0,4	4,0	6,9
Innenriks sjøfart	-3,1	0,0	-4,4	-4,4	-1,3	-2,6	-2,6	5,5	1,0	-3,9
Bank og forsikring	1,0	-0,0	0,7	-0,0	1,4	2,1	-0,2	0,0	0,0	-0,0
Boligtjenester	1,0	1,3	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	0,2	6,7	-5,1	-0,9	14,3	-5,4	5,6	6,8	7,5	7,0
Privat tjenesteyting	-0,2	1,6	-0,3	-0,6	0,0	0,1	2,2	1,5	1,4	1,0
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	-0,0	0,9	-0,6	-0,1	0,2	0,3	1,6	1,4	0,5	0,3
Statsforvaltningen	-1,8	0,2	-1,6	-1,7	-1,9	-2,2	0,2	0,5	-0,3	0,6
Sivilt	-1,6	0,6	-1,3	-1,6	-1,6	-2,0	0,6	1,0	-0,1	0,9
Forsvar	-2,4	-0,7	-2,1	-2,0	-2,7	-2,8	-0,8	-0,9	-0,9	-0,3
Kommuneforvaltningen	1,0	1,3	0,0	0,9	1,4	1,7	2,4	1,8	0,9	0,1
Fastlands-næringer	2,7	2,6	4,6	2,3	2,8	1,3	3,2	2,0	2,8	2,5
Markedsrettet	3,8	4,6	5,8	2,6	4,5	2,3	5,1	4,2	5,4	3,8
Ikke markedsrettet	0,4	1,2	0,1	0,4	0,4	0,5	1,7	1,5	0,9	0,7

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A8. Produksjon.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	2,6	3,6	3,8	2,6	1,7	2,4	1,6	3,0	3,9	5,8
Jordbruk	-5,7	-0,6	-2,8	-5,0	-7,2	-6,0	-4,1	-3,0	-0,3	4,0
Skogbruk	20,8	13,6	32,3	32,5	4,2	4,4	14,7	13,2	13,2	13,3
Fiske og fiskeoppdrett	-6,6	-3,8	3,8	-6,0	-4,5	-17,4	-7,3	-10,7	-8,5	10,1
Olje og gassutvinning	-1,5	17,7	3,9	-0,8	-6,3	-2,2	6,9	10,0	22,1	31,5
Utv. av råolje og naturgass	-1,2	18,2	4,6	-0,5	-6,3	-2,2	7,1	10,0	22,7	32,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-5,6	7,2	-6,7	-7,4	-3,4	-4,3	3,6	10,3	7,5	7,7
Bergverksdrift	0,5	1,0	2,1	0,4	0,4	-0,8	0,5	1,9	0,4	0,9
Industri	4,9	1,3	5,8	5,2	4,8	3,9	0,7	1,5	1,1	1,9
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-0,2	2,5	0,6	-0,5	-0,4	-0,3	0,2	1,4	3,4	4,8
Tekstil, bekledning og skotøy	2,8	1,1	1,7	2,0	4,2	3,5	0,1	0,8	1,9	1,4
Treforedling	23,8	-5,8	20,0	23,7	28,1	24,2	6,4	-3,9	-12,3	-12,4
Grafisk produksjon	2,9	6,1	2,4	2,8	3,0	3,3	6,4	6,1	6,1	6,0
Raffinering	-1,1	15,6	-5,5	0,4	-4,9	6,1	8,1	14,8	15,1	21,2
Kjemiske råvarer	10,8	-4,2	14,3	14,2	13,7	1,5	-5,9	-4,5	-6,2	0,2
Kjemiske og mineralske prod.	4,5	1,0	2,7	5,4	6,4	3,6	0,8	2,2	1,0	0,3
Metaller	15,0	-5,9	22,1	15,7	14,2	9,0	-3,2	-2,2	-7,5	-10,6
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	3,5	2,7	4,2	3,7	2,6	3,4	1,1	2,6	3,5	3,6
Trevare-, møbelindustri og annen industri	3,7	-0,0	7,9	5,3	1,7	0,3	-1,7	-0,6	1,4	1,0
Kraftforsyning	6,5	4,7	8,2	6,7	5,6	5,4	-0,1	1,9	6,6	12,4
Bygg og anlegg	4,8	4,6	4,6	6,0	4,4	4,6	4,4	4,5	4,8	4,7
Varehandel	2,6	0,1	3,6	3,0	1,8	2,2	-1,1	1,0	0,0	0,4
Hotell og restaurant	0,8	2,5	-0,6	0,5	1,4	1,4	2,1	2,8	2,4	2,6
Rørtransport	-0,9	0,3	-2,0	-1,9	-3,2	3,2	1,7	1,6	2,3	-3,8
Samferdsel	1,1	2,6	0,7	1,1	1,4	1,0	2,5	2,6	2,2	3,0
Sjøfart	1,1	0,8	0,6	2,9	1,0	0,2	3,5	2,8	0,7	-3,5
Utenriks sjøfart	1,0	0,9	0,5	2,9	0,9	0,0	3,8	3,0	0,7	-3,7
Innenriks sjøfart	2,1	0,3	2,2	2,6	1,9	1,7	0,6	0,9	0,2	-0,7
Bank og forsikring	1,9	0,8	4,9	-9,8	-1,7	13,3	-9,0	5,0	3,0	5,4
Boligtjenester	1,4	1,7	0,9	1,3	1,6	1,9	1,7	1,9	1,7	1,5
Forretningsmessig tjenesteyting	3,1	3,5	2,6	2,9	3,2	3,8	3,1	3,7	3,2	3,8
Privat tjenesteyting	3,6	3,8	4,2	3,5	3,5	3,1	3,2	3,4	3,7	5,1
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,6	4,2	4,1	3,6	3,3	3,3	3,1	3,6	4,3	5,9
Statsforvaltningen	3,4	3,7	3,0	3,1	3,4	3,9	3,0	3,6	3,7	4,6
Sivilt	3,7	3,8	3,3	3,5	3,6	4,3	3,1	3,7	3,9	4,4
Forsvar	2,5	3,6	2,2	2,2	2,9	2,9	2,7	3,3	3,3	4,9
Kommuneforvaltningen	3,7	4,5	4,8	3,9	3,3	3,0	3,1	3,6	4,6	6,6
Fastlands-næringer	3,2	2,3	4,0	3,0	2,7	3,1	1,1	2,3	2,2	3,4
Markedsrettet	2,5	3,6	4,0	2,5	1,4	2,3	1,3	3,0	4,0	6,0
Ikke markedsrettet	3,0	3,6	3,3	3,0	2,8	2,9	2,7	3,1	3,6	4,8

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	742 940	785 642	181 792	184 564	181 706	194 879	189 594	191 803	194 515	209 730
Jordbruk	12 341	12 036	2 194	4 850	3 218	2 078	2 047	4 756	3 189	2 045
Skogbruk	669	564	270	178	56	166	213	139	60	153
Fiske og fiskeoppdrett	9 228	9 890	2 132	2 063	2 251	2 781	2 371	2 304	2 481	2 735
Olje og gassutvinning	36 728	43 066	8 763	8 561	8 961	10 443	10 246	10 343	10 933	11 545
Utv. av råolje og naturgass	33 482	39 129	7 936	7 941	8 221	9 385	9 475	9 537	9 868	10 249
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 246	3 936	827	620	741	1 059	770	806	1 064	1 296
Bergverksdrift	2 799	2 916	641	733	681	744	696	746	688	786
Industri	241 506	252 533	62 322	61 101	56 201	61 883	64 020	61 481	60 170	66 862
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	67 062	69 316	16 188	17 858	15 861	17 156	16 751	17 822	16 430	18 314
Tekstil, bekledning og skotøy	3 564	3 623	1 035	899	756	874	924	872	838	989
Treforedling	15 177	14 522	3 875	3 783	3 687	3 831	3 899	3 491	3 483	3 650
Grafisk produksjon	15 189	16 161	3 844	3 636	3 591	4 118	4 186	3 942	3 809	4 224
Raffinering	12 923	17 551	3 386	3 424	3 135	2 979	3 615	3 808	4 631	5 496
Kjemiske råvarer	12 752	12 185	3 452	3 145	3 044	3 111	3 194	2 654	3 202	3 135
Kjemiske og mineralske prod.	16 312	16 826	4 308	4 030	3 736	4 237	4 390	4 186	3 868	4 383
Metaller	22 277	22 410	5 849	5 435	5 334	5 660	5 811	5 561	5 496	5 542
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	60 956	63 773	16 294	15 207	13 712	15 743	17 057	15 243	14 809	16 665
Trevare-, møbelindustri og annen industri	15 294	16 164	4 091	3 683	3 346	4 174	4 192	3 902	3 604	4 466
Kraftforsyning	7 178	6 290	2 014	1 552	1 475	2 137	2 201	1 369	1 089	1 632
Bygg og anlegg	70 684	73 553	16 118	17 187	17 749	19 630	16 754	17 796	18 519	20 484
Varehandel	56 478	62 327	13 391	13 351	13 776	15 960	14 707	14 717	14 988	17 914
Hotell og restaurant	14 541	15 454	3 148	3 341	4 159	3 894	3 290	3 466	4 424	4 274
Rørtransport	2 171	2 556	523	517	534	597	626	626	642	663
Samferdsel	53 973	60 058	11 893	13 365	14 307	14 408	13 189	14 755	16 019	16 095
Sjøfart	40 365	42 364	10 300	10 061	9 865	10 139	9 916	10 313	10 601	11 534
Utenriks sjøfart	37 448	39 309	9 630	9 354	9 116	9 348	9 258	9 538	9 797	10 716
Innenriks sjøfart	2 917	3 055	671	708	748	791	658	775	804	818
Bank og forsikring	18 137	18 471	4 241	4 499	4 300	5 096	4 339	3 986	4 648	5 498
Boligtjenester	11 836	12 239	2 925	2 951	2 965	2 994	3 008	3 050	3 070	3 112
Forretningsmessig tjenesteyting	38 186	42 079	9 419	9 225	9 602	9 940	10 179	10 205	10 651	11 044
Privat tjenesteyting	28 720	30 031	7 332	6 850	7 398	7 139	7 659	7 164	7 731	7 478
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	67 810	69 251	16 622	16 781	17 120	17 288	16 945	17 200	17 313	17 794
Statsforvaltningen	33 509	33 849	8 219	8 291	8 459	8 541	8 271	8 438	8 375	8 766
Sivilt	22 972	22 892	5 637	5 683	5 798	5 854	5 633	5 747	5 636	5 876
Forsvar	10 537	10 957	2 582	2 608	2 661	2 687	2 638	2 691	2 739	2 890
Kommuneforvaltningen	34 301	35 402	8 403	8 490	8 661	8 747	8 674	8 762	8 938	9 028
Ind. målte bank- og finanstjen.	29 590	29 963	7 543	7 397	7 088	7 561	7 191	7 389	7 301	8 082
Fastlands-næringer	637 003	670 749	155 333	158 735	156 006	166 928	162 274	163 908	165 844	178 723
Markedsrettet	619 620	659 281	151 312	153 978	150 995	163 334	158 874	160 496	163 084	176 827
Ikke markedsrettet	93 730	96 398	22 936	23 189	23 622	23 983	23 529	23 918	24 131	24 820

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	716 793	739 094	174 919	179 515	176 510	185 849	180 550	182 716	183 639	192 189
Jordbruk	11 847	11 387	2 099	4 643	3 102	2 002	1 963	4 523	3 002	1 899
Skogbruk	625	517	251	166	53	154	196	130	54	138
Fiske og fiskeoppdrett	9 055	9 665	2 052	1 990	2 214	2 799	2 281	2 246	2 473	2 665
Olje og gassutvinning	35 326	40 451	8 525	8 311	8 605	9 884	9 768	9 778	10 250	10 655
Utv. av råolje og naturgass	32 216	36 807	7 730	7 709	7 891	8 886	9 045	9 020	9 261	9 481
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 110	3 644	795	603	714	998	724	758	989	1 173
Bergverksdrift	2 670	2 693	615	705	652	699	653	699	635	706
Industri	232 550	238 941	59 778	59 053	54 508	59 210	61 137	59 014	56 861	61 929
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	65 882	66 699	15 707	17 461	15 739	16 976	16 342	17 500	15 844	17 012
Tekstil, bekledning og skotøy	3 485	3 498	1 011	893	735	845	901	855	807	934
Treforedling	13 531	12 577	3 522	3 380	3 263	3 366	3 343	3 029	3 045	3 161
Grafisk produksjon	14 233	14 702	3 642	3 451	3 350	3 790	3 793	3 618	3 482	3 810
Raffinering	13 985	15 887	3 620	3 562	3 551	3 251	3 635	3 625	4 181	4 446
Kjemiske råvarer	12 090	12 143	3 246	3 004	2 894	2 945	3 194	2 719	3 052	3 178
Kjemiske og mineralske prod.	15 490	16 016	4 077	3 862	3 545	4 006	4 213	4 001	3 657	4 144
Metaller	20 889	21 516	5 452	5 203	5 046	5 188	5 539	5 398	5 213	5 366
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	58 927	61 470	15 765	14 843	13 292	15 027	16 436	14 782	14 335	15 918
Trevare-, møbelindustri og annen industri	14 039	14 433	3 734	3 395	3 092	3 818	3 741	3 486	3 245	3 960
Kraftforsyning	6 925	5 902	1 940	1 521	1 431	2 033	2 089	1 313	1 023	1 478
Bygg og anlegg	66 695	68 158	15 299	16 288	16 748	18 360	15 661	16 574	17 172	18 751
Varehandel	53 720	57 165	12 744	12 915	13 163	14 898	13 612	13 707	13 829	16 017
Hotell og restaurant	14 125	14 537	3 046	3 245	4 055	3 780	3 126	3 328	4 171	3 912
Rørtransport	2 059	2 361	504	493	504	558	589	580	588	604
Samferdsel	51 513	55 169	11 459	12 871	13 694	13 489	12 359	13 682	14 735	14 393
Sjøfart	38 044	38 760	9 520	9 697	9 345	9 481	9 424	9 586	9 793	9 957
Utenriks sjøfart	35 392	36 109	8 920	9 040	8 645	8 787	8 839	8 892	9 087	9 290
Innenriks sjøfart	2 651	2 651	601	657	699	694	585	693	706	667
Bank og forsikring	17 575	17 413	4 005	4 592	4 293	4 685	4 102	3 942	4 497	4 872
Boligtjenester	10 875	11 014	2 708	2 714	2 721	2 732	2 741	2 749	2 755	2 769
Forretningsmessig tjenesteyting	36 484	38 946	8 981	8 981	9 230	9 293	9 482	9 592	9 926	9 946
Privat tjenesteyting	27 760	28 218	7 059	6 722	7 179	6 800	7 219	6 837	7 289	6 873
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	64 408	63 404	15 831	16 106	16 274	16 196	15 692	15 968	15 880	15 865
Statsforvaltningen	31 756	30 938	7 831	7 939	8 028	7 959	7 648	7 804	7 677	7 809
Sivilt	21 642	20 771	5 328	5 424	5 475	5 414	5 156	5 276	5 133	5 206
Forsvar	10 114	10 167	2 503	2 514	2 553	2 544	2 491	2 529	2 544	2 604
Kommuneforvaltningen	32 652	32 466	8 000	8 167	8 247	8 238	8 044	8 163	8 203	8 056
Ind. målte bank- og finanstjen.	34 538	34 392	8 502	8 502	8 738	8 797	8 455	8 470	8 706	8 762
Fastlands-næringer	609 478	625 781	148 467	153 169	150 018	157 823	152 897	154 997	155 008	162 879
Markedsrettet	593 378	616 245	144 599	148 827	145 366	154 586	150 280	152 040	152 764	161 160
Ikke markedsrettet	88 877	88 457	21 818	22 186	22 406	22 467	21 814	22 207	22 169	22 267

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A11. Produktinnsats.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	3,0	3,1	5,7	2,3	2,9	1,3	3,2	1,8	4,0	3,4
Jordbruk	-2,8	-3,9	-4,7	-2,4	0,1	-6,2	-6,5	-2,6	-3,2	-5,1
Skogbruk	6,1	-17,2	30,8	-5,8	-6,8	-5,5	-22,0	-21,9	0,2	-10,4
Fiske og fiskeoppdrett	13,6	6,7	10,6	15,7	12,1	15,5	11,1	12,9	11,7	-4,8
Olje og gassutvinning	5,8	14,5	1,9	0,5	12,6	8,6	14,6	17,6	19,1	7,8
Utv. av råolje og naturgass	7,2	14,3	4,8	3,0	14,1	7,3	17,0	17,0	17,4	6,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-6,3	17,2	-19,5	-23,5	-1,6	22,0	-9,0	25,8	38,6	17,5
Bergverksdrift	2,6	0,9	11,2	4,1	-2,4	-0,8	6,3	-0,9	-2,6	1,1
Industri	1,8	2,7	7,7	0,6	0,3	-1,2	2,3	-0,1	4,3	4,6
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,5	1,2	4,7	1,3	-0,4	0,7	4,0	0,2	0,7	0,2
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,7	0,4	13,6	-3,4	-6,6	-16,8	-10,9	-4,3	9,9	10,5
Treforedling	4,6	-7,0	9,5	7,1	3,8	-1,7	-5,1	-10,4	-6,7	-6,1
Grafisk produksjon	3,4	3,3	4,4	1,5	3,1	4,4	4,1	4,8	3,9	0,5
Raffinering	-9,4	13,6	-3,6	-8,1	-7,6	-17,9	0,4	1,8	17,7	36,8
Kjemiske råvarer	0,0	0,4	5,9	0,8	-3,0	-3,8	-1,6	-9,5	5,4	7,9
Kjemiske og mineralske prod.	6,7	3,4	15,6	1,5	6,2	4,2	3,3	3,6	3,2	3,5
Metaller	-2,3	3,0	5,2	-4,4	-5,0	-4,8	1,6	3,7	3,3	3,4
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,1	4,3	11,8	2,6	4,6	1,7	4,3	-0,4	7,8	5,9
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,7	2,8	13,3	-0,6	-2,6	-2,7	0,2	2,7	4,9	3,7
Kraftforsyning	8,4	-14,8	2,0	8,2	8,0	15,9	7,6	-13,7	-28,5	-27,3
Bygg og anlegg	9,8	2,2	20,7	15,5	2,0	4,6	2,4	1,8	2,5	2,1
Varehandel	4,0	6,4	7,5	3,5	4,2	1,2	6,8	6,1	5,1	7,5
Hotell og restaurant	-0,5	2,9	-4,4	-1,3	1,2	1,8	2,6	2,6	2,9	3,5
Rørtransport	8,6	14,7	6,8	3,5	15,7	8,8	16,8	17,7	16,7	8,3
Samferdsel	5,8	7,1	6,3	4,8	5,7	6,4	7,9	6,3	7,6	6,7
Sjøfart	-0,1	1,9	6,8	-2,4	-2,9	-1,5	-1,0	-1,2	4,8	5,0
Utenriks sjøfart	0,1	2,0	7,6	-2,2	-3,0	-1,4	-0,9	-1,6	5,1	5,7
Innenriks sjøfart	-3,1	0,0	-4,4	-4,4	-1,3	-2,6	-2,6	5,5	1,0	-3,9
Bank og forsikring	20,4	-0,9	17,7	16,7	30,7	17,7	2,4	-14,2	4,8	4,0
Boligtjenester	1,0	1,3	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	0,2	6,7	-5,1	-0,9	14,3	-5,4	5,6	6,8	7,5	7,0
Privat tjenesteyting	-0,3	1,7	-0,5	-0,7	-0,1	-0,1	2,3	1,7	1,5	1,1
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	-1,2	-1,6	-0,7	-1,1	-1,2	-1,8	-0,9	-0,9	-2,4	-2,0
Statsforvaltningen	-3,2	-2,6	-2,5	-3,0	-3,2	-4,0	-2,3	-1,7	-4,4	-1,9
Sivilt	-3,7	-4,0	-3,2	-3,5	-3,6	-4,6	-3,2	-2,7	-6,2	-3,9
Forsvar	-1,9	0,5	-1,0	-2,0	-2,2	-2,5	-0,5	0,6	-0,3	2,3
Kommuneforvaltningen	0,7	-0,6	1,0	0,8	0,7	0,4	0,5	-0,0	-0,5	-2,2
Ind. målte bank- og finanstjen.	1,0	-0,4	0,7	-0,0	1,4	2,1	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4
Fastlands-næringer	3,1	2,7	6,1	2,8	2,8	1,0	3,0	1,2	3,3	3,2
Markedsrettet	3,6	3,9	6,9	2,8	3,6	1,6	3,9	2,2	5,1	4,3
Ikke markedsrettet	-0,3	-0,5	0,3	-0,0	-0,8	-0,9	-0,0	0,1	-1,1	-0,9

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A12. Produktinnsats.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	2,3	2,6	2,8	1,9	1,9	2,6	1,0	2,1	2,9	4,1
Jordbruk	1,3	1,5	1,4	1,9	0,5	0,9	-0,2	0,7	2,4	3,7
Skogbruk	3,2	1,9	3,9	5,2	-1,2	1,6	1,3	0,1	6,8	2,6
Fiske og fiskeoppdrett	-1,8	0,4	-0,2	-1,2	-2,7	-2,8	0,0	-1,1	-1,3	3,3
Olje og gassutvinning	3,2	2,4	2,2	2,7	3,6	4,0	2,0	2,7	2,4	2,6
Utv. av råolje og naturgass	3,2	2,3	2,2	2,7	3,8	4,0	2,0	2,6	2,3	2,4
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2,6	3,5	2,3	2,2	1,9	3,4	2,4	3,4	3,7	4,1
Bergverksdrift	2,2	3,3	1,9	2,3	1,7	3,1	2,1	2,7	3,7	4,5
Industri	2,4	1,8	4,3	2,9	1,4	1,0	0,4	0,7	2,6	3,3
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-0,7	2,1	1,1	-0,1	-0,7	-2,7	-0,5	-0,4	2,9	6,5
Tekstil, bekledning og skotøy	1,8	1,3	2,0	2,0	1,7	1,8	0,2	1,3	0,9	2,4
Treforedling	10,4	2,9	11,8	12,4	9,7	8,2	6,0	3,0	1,2	1,4
Grafisk produksjon	5,1	3,0	4,2	4,8	5,6	5,6	4,6	3,4	2,1	2,0
Raffinering	-2,1	19,5	3,9	-0,4	-8,1	-3,5	6,4	9,3	25,5	34,9
Kjemiske råvarer	3,0	-4,9	4,6	3,7	2,8	0,9	-5,9	-6,8	-0,2	-6,6
Kjemiske og mineralske prod.	3,1	-0,2	4,1	3,2	3,0	2,2	-1,4	0,2	0,3	-0,0
Metaller	3,6	-2,3	8,3	4,4	0,4	1,6	-2,2	-1,4	-0,2	-5,3
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2,5	0,3	3,3	2,7	2,3	1,9	0,4	0,6	0,1	-0,1
Trevare-, møbelindustri og annen industri	5,9	2,8	9,5	8,4	3,4	2,9	2,3	3,2	2,6	3,1
Kraftforsyning	2,8	2,8	2,8	2,4	2,4	3,3	1,5	2,2	3,3	5,0
Bygg og anlegg	3,4	1,8	3,5	4,0	3,3	2,9	1,5	1,8	1,8	2,2
Varehandel	3,1	3,7	2,7	2,7	2,8	4,1	2,8	3,9	3,6	4,4
Hotell og restaurant	1,1	3,3	1,4	1,5	1,2	0,3	1,8	1,1	3,4	6,1
Rørtransport	3,2	2,7	2,6	3,4	3,4	3,5	2,5	2,8	3,1	2,5
Samferdsel	2,3	3,9	1,2	2,2	1,4	4,3	2,8	3,9	4,1	4,7
Sjøfart	2,8	3,0	3,0	2,1	2,3	3,5	-2,8	3,7	2,5	8,3
Utenriks sjøfart	2,8	2,9	3,1	2,1	2,5	3,2	-3,0	3,7	2,2	8,4
Innenriks sjøfart	2,7	4,7	1,7	2,4	-1,2	7,8	0,8	3,7	6,4	7,7
Bank og forsikring	2,9	2,8	3,0	0,1	1,2	7,1	-0,1	3,2	3,2	3,8
Boligtjenester	5,0	2,1	5,8	6,1	4,5	3,9	1,6	2,0	2,3	2,5
Forretningsmessig tjenesteyting	2,9	3,2	2,5	2,2	2,7	4,2	2,4	3,6	3,1	3,8
Privat tjenesteyting	2,6	2,9	2,1	2,3	2,7	3,4	2,1	2,8	2,9	3,6
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,3	3,7	2,8	3,1	3,3	3,9	2,9	3,4	3,6	5,1
Statsforvaltningen	3,4	3,7	2,8	3,2	3,4	4,3	3,0	3,5	3,5	4,6
Sivilt	3,9	3,8	3,5	3,6	3,7	4,8	3,3	4,0	3,7	4,4
Forsvar	2,5	3,4	1,5	2,5	2,8	3,1	2,7	2,6	3,3	5,1
Kommuneforvaltningen	3,1	3,8	2,8	3,0	3,2	3,5	2,7	3,3	3,8	5,5
Ind. målte bank- og finanstjen.	-6,0	1,7	-4,8	-14,2	-3,3	-0,4	-4,1	0,3	3,4	7,3
Fastlands-næringer	2,6	2,6	3,2	2,8	2,0	2,6	1,4	2,0	2,9	3,7
Markedsrettet	2,6	2,5	3,2	2,6	1,9	2,5	1,0	2,0	2,8	3,8
Ikke markedsrettet	3,4	3,3	3,1	3,4	3,4	3,6	2,6	3,0	3,2	4,4

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A13. Bruttoprodukt. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttonasjonalprodukt	925 866	1 010 738	226 657	223 585	231 225	244 398	244 410	242 923	253 325	270 080
Jordbruk	12 077	12 251	2 567	182	6 114	3 214	2 515	111	6 108	3 518
Skogbruk	3 507	3 363	1 432	953	290	832	1 309	861	333	860
Fiske og fiskeoppdrett	6 445	5 920	1 978	1 602	1 574	1 290	1 916	1 273	1 262	1 469
Olje og gassutvinning	102 660	144 619	25 059	25 817	23 938	27 846	31 685	34 021	36 491	42 422
Utv. av råolje og naturgass	100 494	141 754	24 484	25 400	23 438	27 172	31 133	33 389	35 708	41 524
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 167	2 866	575	417	500	674	552	632	783	898
Bergverksdrift	1 532	1 495	374	407	374	377	388	405	344	357
Industri	116 608	120 425	29 686	29 239	27 763	29 921	30 863	30 296	28 498	30 767
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	17 374	18 349	4 078	4 471	4 250	4 576	4 403	4 905	4 535	4 507
Tekstil, bekledning og skotøy	2 379	2 405	691	618	493	576	616	592	561	636
Treforedling	7 744	5 557	1 671	1 800	2 074	2 200	1 699	1 317	1 231	1 310
Grafisk produksjon	12 004	13 651	3 081	2 943	2 817	3 163	3 488	3 376	3 256	3 531
Raffinering	2 054	2 119	364	415	612	663	456	677	447	539
Kjemiske råvarer	6 851	6 674	1 838	1 820	1 748	1 445	1 706	1 637	1 539	1 791
Kjemiske og mineralske prod.	10 383	11 063	2 663	2 583	2 372	2 765	2 872	2 814	2 495	2 881
Metaller	12 492	11 305	3 303	3 133	3 068	2 988	3 188	3 129	2 535	2 454
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	37 194	41 362	9 792	9 469	8 567	9 366	10 419	9 964	10 059	10 921
Trevare-, møbelindustri og annen industri	8 133	7 939	2 203	1 987	1 763	2 180	2 016	1 887	1 840	2 196
Kraftforsyning	23 938	21 342	6 806	5 233	4 905	6 995	7 302	4 580	3 705	5 754
Bygg og anlegg	33 897	38 269	7 430	8 428	8 594	9 445	8 421	9 452	9 776	10 620
Varehandel	88 735	92 373	20 914	21 473	21 957	24 391	21 535	22 630	22 568	25 640
Hotell og restaurant	11 684	12 205	2 484	2 746	3 074	3 379	2 614	2 949	3 191	3 450
Rørtransport	13 463	15 424	3 253	3 190	3 231	3 789	3 859	3 805	3 854	3 906
Samferdsel	58 266	62 355	13 287	14 521	15 348	15 110	14 272	15 782	16 376	15 925
Sjøfart	18 528	18 132	4 500	4 802	4 822	4 404	4 957	5 088	4 742	3 346
Utenriks sjøfart	16 523	16 253	4 060	4 288	4 270	3 906	4 527	4 561	4 229	2 935
Innenriks sjøfart	2 005	1 880	440	514	552	498	430	527	512	411
Bank og forsikring	36 718	36 811	10 858	7 366	7 972	10 521	9 382	8 479	7 996	10 953
Boligtjenester	63 398	65 262	15 672	15 782	15 908	16 037	16 136	16 293	16 361	16 472
Forretningsmessig tjenesteyting	47 867	52 952	11 533	11 786	12 216	12 331	12 631	13 071	13 564	13 687
Privat tjenesteyting	45 442	48 153	11 626	10 799	12 054	10 963	12 335	11 360	12 720	11 737
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	144 418	153 968	35 358	35 771	36 467	36 822	37 490	37 998	38 838	39 642
Statsforvaltningen	42 184	44 845	10 337	10 442	10 653	10 752	10 879	11 060	11 384	11 522
Sivilt	31 441	33 919	7 705	7 783	7 940	8 013	8 202	8 356	8 625	8 736
Forsvar	10 743	10 926	2 632	2 659	2 713	2 739	2 677	2 704	2 759	2 786
Kommuneforvaltningen	102 234	109 123	25 021	25 329	25 814	26 070	26 611	26 938	27 454	28 120
Ind. målte bank- og finanstjen.	-29 590	-29 963	-7 543	-7 397	-7 088	-7 561	-7 191	-7 389	-7 301	-8 082
Merverdi- og investeringsavgift	89 080	95 570	20 759	21 478	22 291	24 552	22 368	22 425	23 836	26 941
Andre produktskatter, netto	36 010	39 546	8 333	9 284	8 886	9 507	9 370	9 311	9 875	10 991
Statistiske avvik	1 182	267	293	122	533	234	255	120	188	-296
Fastlands-næringer	696 538	729 022	172 444	166 804	175 164	182 126	179 538	176 068	182 153	191 263
Markedsrettet	607 551	671 229	150 463	145 195	150 558	161 335	162 465	160 612	167 586	180 566
Ikke markedsrettet	221 633	234 089	54 353	54 904	56 044	56 332	57 143	57 843	59 142	59 961

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A14. Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttonasjonalprodukt	893 312	936 307	218 911	214 606	224 723	235 072	231 143	226 078	235 811	243 275
Jordbruk	13 496	13 985	2 697	525	6 850	3 425	2 829	630	6 943	3 583
Skogbruk	2 854	2 363	1 148	759	244	703	895	593	245	630
Fiske og fiskeoppdrett	6 993	7 170	1 787	1 573	1 700	1 933	2 039	1 646	1 713	1 772
Olje og gassutvinning	117 361	134 155	28 198	27 974	28 710	32 479	32 836	32 772	33 810	34 737
Utv. av råolje og naturgass	114 992	131 379	27 592	27 515	28 166	31 718	32 285	32 195	33 056	33 843
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 369	2 776	606	459	544	760	551	577	753	894
Bergverksdrift	1 631	1 645	375	431	398	427	399	427	388	432
Industri	102 692	105 608	26 724	25 841	23 799	26 328	27 407	25 925	24 919	27 357
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	18 541	18 844	4 441	4 885	4 450	4 765	4 648	4 921	4 506	4 769
Tekstil, bekledning og skotøy	2 320	2 329	673	595	489	563	600	569	537	622
Treforedling	4 541	4 221	1 182	1 134	1 095	1 129	1 122	1 016	1 022	1 061
Grafisk produksjon	11 398	11 773	2 917	2 763	2 683	3 035	3 037	2 897	2 788	3 051
Raffinering	1 729	1 964	448	440	439	402	449	448	517	550
Kjemiske råvarer	4 999	5 021	1 342	1 242	1 197	1 218	1 321	1 124	1 262	1 314
Kjemiske og mineralske prod.	9 739	10 070	2 564	2 428	2 229	2 518	2 649	2 516	2 300	2 606
Metaller	6 888	7 095	1 798	1 716	1 664	1 711	1 827	1 780	1 719	1 769
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	35 224	36 752	9 412	8 879	7 945	8 988	9 793	8 842	8 577	9 540
Trevare-, møbelindustri og annen industri	7 314	7 540	1 947	1 759	1 608	1 998	1 961	1 811	1 692	2 076
Kraftforsyning	22 210	18 812	6 238	4 855	4 569	6 548	6 731	4 174	3 208	4 699
Bygg og anlegg	30 034	30 693	6 889	7 335	7 542	8 268	7 053	7 464	7 733	8 444
Varehandel	87 686	93 309	20 801	21 081	21 486	24 318	22 218	22 374	22 573	26 144
Hotell og restaurant	11 557	11 893	2 492	2 655	3 317	3 092	2 558	2 723	3 412	3 201
Rørtransport	13 396	15 363	3 283	3 206	3 278	3 629	3 835	3 773	3 825	3 930
Samferdsel	61 246	64 716	14 077	15 187	15 918	16 064	14 818	16 260	16 917	16 721
Sjøfart	19 659	20 015	5 184	4 738	4 977	4 761	4 848	4 961	5 069	5 137
Utenriks sjøfart	17 533	17 888	4 702	4 211	4 416	4 205	4 379	4 405	4 502	4 602
Innenriks sjøfart	2 126	2 126	482	527	561	557	469	556	566	535
Bank og forsikring	38 800	38 946	9 872	9 285	9 970	9 674	9 754	9 937	9 769	9 486
Boligtjenester	62 875	63 677	15 656	15 691	15 733	15 796	15 848	15 894	15 926	16 009
Forretningsmessig tjenesteyting	45 250	48 303	11 139	11 139	11 448	11 525	11 761	11 896	12 311	12 335
Privat tjenesteyting	41 601	42 219	10 671	9 979	10 819	10 132	10 907	10 120	10 960	10 232
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	135 321	138 155	33 358	33 552	34 066	34 345	34 280	34 365	34 694	34 816
Statsforvaltningen	39 776	40 761	9 948	9 901	9 953	9 974	10 170	10 124	10 244	10 223
Sivilt	29 820	31 000	7 443	7 425	7 471	7 481	7 690	7 705	7 801	7 804
Forsvar	9 956	9 760	2 506	2 477	2 481	2 493	2 480	2 419	2 443	2 418
Kommuneforvaltningen	95 545	97 394	23 409	23 651	24 113	24 372	24 110	24 241	24 450	24 594
Ind. målte bank- og finanstjen.	-34 538	-34 392	-8 502	-8 502	-8 738	-8 797	-8 455	-8 470	-8 706	-8 762
Merverdi- og investeringsavgift	82 825	86 590	19 386	19 891	20 807	22 742	20 425	20 583	21 607	23 974
Andre produktskatter, netto	30 318	33 008	7 429	7 402	7 818	7 669	8 145	8 020	8 478	8 365
Statistiske avvik	44	74	9	10	12	13	12	12	15	35
Fastlands-næringer	666 373	683 621	164 405	160 415	168 421	173 133	169 966	164 982	172 278	176 395
Markedsrettet	603 546	635 921	148 448	143 439	151 570	160 089	157 640	152 465	160 257	165 560
Ikke markedsrettet	211 118	215 106	52 140	52 366	53 255	53 356	53 375	53 468	54 159	54 103

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A15. Bruttoprodukt.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttonasjonalprodukt	3,3	4,8	3,9	2,4	4,3	2,6	5,6	5,3	4,9	3,5
Jordbruk	7,9	3,6	2,5	-8,5	12,3	6,9	4,9	20,0	1,4	4,6
Skogbruk	6,1	-17,2	30,8	-5,8	-6,8	-5,5	-22,0	-21,9	0,2	-10,4
Fiske og fiskeoppdrett	7,7	2,5	4,9	11,6	4,9	9,8	14,1	4,6	0,7	-8,3
Olje og gassutvinning	6,9	14,3	4,1	2,4	13,7	7,6	16,4	17,2	17,8	7,0
Utv. av råolje og naturgass	7,2	14,3	4,8	3,0	14,1	7,3	17,0	17,0	17,4	6,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-6,3	17,2	-19,5	-23,5	-1,6	22,0	-9,0	25,8	38,6	17,5
Bergverksdrift	2,6	0,9	11,2	4,1	-2,4	-0,8	6,3	-0,9	-2,6	1,1
Industri	2,9	2,8	9,3	1,2	1,4	0,0	2,6	0,3	4,7	3,9
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,7	1,6	5,6	1,2	-0,6	0,9	4,7	0,7	1,3	0,1
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,7	0,4	13,6	-3,4	-6,6	-16,8	-10,9	-4,3	9,9	10,5
Treforedling	4,6	-7,0	9,5	7,1	3,8	-1,7	-5,1	-10,4	-6,7	-6,1
Grafisk produksjon	3,4	3,3	4,4	1,5	3,1	4,4	4,1	4,8	3,9	0,5
Raffinering	-9,4	13,6	-3,6	-8,1	-7,6	-17,9	0,4	1,8	17,7	36,8
Kjemiske råvarer	0,0	0,4	5,9	0,8	-3,0	-3,8	-1,6	-9,5	5,4	7,9
Kjemiske og mineralske prod.	6,7	3,4	15,6	1,5	6,2	4,2	3,3	3,6	3,2	3,5
Metaller	-2,3	3,0	5,2	-4,4	-5,0	-4,8	1,6	3,7	3,3	3,4
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,1	4,3	12,0	2,8	4,5	1,5	4,0	-0,4	7,9	6,1
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,6	3,1	12,5	-0,6	-2,4	-2,5	0,7	2,9	5,2	3,9
Kraftforsyning	8,7	-15,3	1,9	8,3	8,4	16,6	7,9	-14,0	-29,8	-28,2
Bygg og anlegg	9,8	2,2	20,7	15,5	2,0	4,6	2,4	1,8	2,5	2,1
Varehandel	4,0	6,4	7,5	3,5	4,2	1,2	6,8	6,1	5,1	7,5
Hotell og restaurant	-0,5	2,9	-4,4	-1,3	1,2	1,8	2,6	2,6	2,9	3,5
Rørtransport	8,6	14,7	6,8	3,5	15,7	8,8	16,8	17,7	16,7	8,3
Samferdsel	7,1	5,7	9,0	6,8	5,7	7,1	5,3	7,1	6,3	4,1
Sjøfart	0,4	1,8	3,9	2,7	-5,7	1,2	-6,5	4,7	1,8	7,9
Utenriks sjøfart	0,8	2,0	4,8	3,6	-6,3	1,7	-6,9	4,6	2,0	9,5
Innenriks sjøfart	-3,1	0,0	-4,4	-4,4	-1,3	-2,6	-2,6	5,5	1,0	-3,9
Bank og forsikring	-5,8	0,4	-4,9	-6,6	-7,6	-4,1	-1,2	7,0	-2,0	-1,9
Boligtjenester	1,0	1,3	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	0,2	6,7	-5,1	-0,9	14,3	-5,4	5,6	6,8	7,5	7,0
Privat tjenesteyting	-0,1	1,5	-0,2	-0,6	0,1	0,2	2,2	1,4	1,3	1,0
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,6	2,1	-0,5	0,4	0,9	1,3	2,8	2,4	1,8	1,4
Statsforvaltningen	-0,8	2,5	-0,8	-0,6	-0,9	-0,8	2,2	2,2	2,9	2,5
Sivilt	-0,1	4,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,0	3,3	3,8	4,4	4,3
Forsvar	-2,9	-2,0	-3,1	-2,1	-3,3	-3,0	-1,0	-2,3	-1,6	-3,0
Kommuneforvaltningen	1,1	1,9	-0,3	0,9	1,7	2,2	3,0	2,5	1,4	0,9
Ind. målte bank- og finanstjen.	1,0	-0,4	0,7	-0,0	1,4	2,1	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4
Merverdi- og investeringsavgift	4,5	4,5	5,2	5,2	4,7	3,1	5,4	3,5	3,8	5,4
Andre produktskatter, netto	4,1	8,9	5,8	2,7	5,8	2,4	9,6	8,4	8,4	9,1
Statistiske avvik	.	66,9	208,4	231,2	.	.	36,5	15,5	27,9	160,3
Fastlands-næringer	2,4	2,6	3,4	1,8	2,7	1,5	3,4	2,8	2,3	1,9
Markedsrettet	3,9	5,4	4,9	2,5	5,3	3,0	6,2	6,3	5,7	3,4
Ikke markedsrettet	0,7	1,9	0,0	0,6	0,9	1,1	2,4	2,1	1,7	1,4

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A16. Bruttoprodukt.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttonasjonalprodukt	3,1	4,2	4,5	3,4	1,8	2,6	2,1	3,1	4,4	6,8
Jordbruk	-11,8	-2,1	-6,0	-66,1	-10,7	-10,1	-6,6	-49,4	-1,4	4,6
Skogbruk	24,9	15,9	39,4	39,2	5,3	5,0	17,2	15,6	14,4	15,5
Fiske og fiskeoppdrett	-12,7	-10,4	8,4	-11,5	-7,2	-37,6	-15,1	-24,1	-20,4	24,2
Olje og gassutvinning	-3,0	23,2	4,6	-1,9	-9,4	-4,4	8,6	12,5	29,4	42,4
Utv. av råolje og naturgass	-2,6	23,5	5,5	-1,5	-9,4	-4,2	8,7	12,3	29,8	43,2
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-15,7	12,9	-17,2	-18,7	-10,2	-14,3	5,4	20,5	13,1	13,3
Bergverksdrift	-2,6	-3,2	2,6	-2,8	-1,9	-7,8	-2,3	0,4	-5,5	-6,1
Industri	10,5	0,4	9,0	10,3	12,4	10,6	1,4	3,3	-2,0	-1,0
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,7	3,9	-1,2	-2,0	0,8	9,7	3,2	8,9	5,4	-1,6
Tekstil, bekledning og skotøy	4,2	0,7	1,1	2,0	8,3	6,1	-0,0	0,0	3,5	-0,1
Treforedling	62,6	-22,8	44,8	56,9	82,9	67,2	7,1	-18,4	-36,4	-36,6
Grafisk produksjon	0,2	10,1	0,2	0,3	-0,3	0,4	8,7	9,4	11,2	11,1
Raffinering	5,4	-9,2	-48,6	7,3	15,4	91,8	24,7	60,2	-38,0	-40,5
Kjemiske råvarer	29,1	-3,0	38,4	38,6	39,5	2,9	-5,7	-0,6	-16,5	14,9
Kjemiske og mineralske prod.	6,6	3,0	0,5	9,1	12,1	5,9	4,4	5,2	2,0	0,7
Metaller	43,3	-12,1	57,5	42,8	49,9	26,5	-5,0	-3,7	-20,0	-20,6
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,1	6,6	5,7	5,3	3,2	6,1	2,3	5,7	8,8	9,9
Trevare-, møbelindustri og annen industri	-0,3	-5,3	5,2	0,1	-1,3	-4,4	-9,1	-7,7	-0,8	-3,0
Kraftforsyning	7,7	5,3	9,9	8,1	6,7	6,1	-0,6	1,8	7,6	14,6
Bygg og anlegg	7,9	10,5	7,0	10,2	6,8	8,3	10,7	10,2	10,9	10,1
Varehandel	2,2	-2,2	4,2	3,1	1,2	0,9	-3,6	-0,7	-2,2	-2,2
Hotell og restaurant	0,4	1,5	-2,9	-0,7	1,6	2,8	2,5	4,7	0,9	-1,4
Rørtransport	-1,5	-0,1	-2,7	-2,7	-4,2	3,1	1,5	1,4	2,2	-4,8
Samferdsel	-0,0	1,3	0,4	0,1	1,5	-2,0	2,0	1,5	0,4	1,2
Sjøfart	-2,2	-3,9	-4,8	4,7	-1,7	-6,7	17,8	1,2	-3,4	-29,6
Utenriks sjøfart	-2,7	-3,6	-5,5	5,0	-2,6	-6,7	19,8	1,7	-2,8	-31,3
Innenriks sjøfart	1,2	-6,2	2,9	2,8	6,4	-6,6	0,2	-2,9	-8,1	-14,2
Bank og forsikring	0,9	-0,1	5,8	-15,2	-4,9	16,0	-12,5	7,6	2,4	6,2
Boligtjenester	0,8	1,6	0,1	0,4	1,1	1,5	1,7	1,9	1,6	1,3
Forretningsmessig tjenesteyting	3,3	3,6	2,7	3,5	3,6	3,4	3,7	3,8	3,2	3,7
Privat tjenesteyting	4,2	4,4	5,6	4,3	4,1	2,9	3,8	3,7	4,2	6,0
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,7	4,4	4,8	3,8	3,4	3,1	3,2	3,7	4,6	6,2
Statsforvaltningen	3,3	3,7	3,2	3,0	3,4	3,6	2,9	3,6	3,8	4,6
Sivilt	3,5	3,8	3,3	3,4	3,5	4,0	3,0	3,5	4,0	4,5
Forsvar	2,6	3,7	2,9	1,8	3,0	2,7	2,8	4,1	3,3	4,8
Kommuneforvaltningen	3,9	4,7	5,5	4,2	3,3	2,8	3,3	3,8	4,9	6,9
Ind. målte bank- og finanstjen.	-6,0	1,7	-4,8	-14,2	-3,3	-0,4	-4,1	0,3	3,4	7,3
Merverdi- og investeringsavgift	5,5	2,6	5,2	5,8	5,5	5,5	2,3	0,9	3,0	4,1
Andre produktskatter, netto	1,3	0,9	-0,4	1,2	-0,2	4,6	2,6	-7,4	2,5	6,0
Statistiske avvik	.	-86,5	-74,8	-66,5	.	.	-36,2	-14,8	-72,4	.
Fastlands-næringer	3,7	2,0	4,7	3,2	3,3	3,6	0,7	2,6	1,7	3,1
Markedsrettet	2,5	4,9	4,7	2,3	0,9	2,1	1,7	4,1	5,3	8,2
Ikke markedsrettet	2,9	3,7	3,4	2,9	2,6	2,6	2,7	3,2	3,8	5,0

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A17. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i alt	649 111	688 429	154 683	155 727	165 075	173 626	163 984	163 800	174 375	186 270
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 138	485 700	107 668	108 190	116 606	124 675	114 465	113 560	123 464	134 211
Konsum i husholdninger	434 687	461 692	102 119	102 621	110 961	118 987	108 593	107 626	117 421	128 052
Konsum i ideelle organisasjoner	22 451	24 008	5 549	5 569	5 645	5 688	5 872	5 934	6 043	6 159
Konsum i offentlig forvaltning	191 973	202 729	47 015	47 537	48 470	48 951	49 519	50 240	50 911	52 060
Konsum i statsforvaltningen	76 847	80 809	18 837	19 017	19 400	19 594	19 773	20 135	20 227	20 675
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	27 517	29 068	6 743	6 811	6 946	7 017	7 105	7 247	7 274	7 442
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 932	21 807	5 129	5 181	5 286	5 337	5 305	5 385	5 528	5 590
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	28 398	29 934	6 965	7 025	7 168	7 240	7 363	7 503	7 425	7 643
Konsum i kommuneforvaltningen	115 126	121 920	28 178	28 520	29 070	29 358	29 746	30 105	30 684	31 385
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	97 505	103 514	23 862	24 159	24 620	24 864	25 254	25 568	26 054	26 638
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	17 621	18 406	4 317	4 361	4 450	4 493	4 492	4 537	4 630	4 747
Personlig konsum	582 161	618 282	138 273	139 160	148 172	156 556	146 824	146 375	156 792	168 291
Kollektivt konsum	66 951	70 147	16 410	16 567	16 903	17 070	17 160	17 425	17 583	17 980

Tabell A18. Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i alt	620 917	644 437	148 130	149 768	158 127	164 892	155 095	154 484	163 209	171 650
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 735	460 362	103 503	104 723	112 474	119 034	109 377	108 437	117 114	125 433
Konsum i husholdninger	418 662	438 757	98 285	99 473	107 174	113 729	104 016	103 034	111 675	120 032
Konsum i ideelle organisasjoner	21 073	21 605	5 219	5 249	5 300	5 305	5 361	5 403	5 439	5 401
Konsum i offentlig forvaltning	181 182	184 075	44 626	45 045	45 653	45 858	45 718	46 046	46 094	46 217
Konsum i statsforvaltningen	72 744	74 012	18 061	18 131	18 283	18 268	18 462	18 584	18 445	18 522
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	26 253	26 992	6 492	6 537	6 600	6 623	6 694	6 766	6 721	6 810
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	19 743	19 858	4 926	4 910	4 952	4 954	4 960	4 939	5 013	4 946
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	26 748	27 162	6 643	6 684	6 731	6 691	6 809	6 878	6 710	6 765
Konsum i kommuneforvaltningen	108 438	110 064	26 565	26 914	27 369	27 590	27 256	27 463	27 650	27 695
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	91 889	93 476	22 502	22 795	23 184	23 408	23 153	23 326	23 473	23 525
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	16 549	16 588	4 063	4 118	4 185	4 182	4 103	4 137	4 177	4 171
Personlig konsum	557 877	580 830	132 498	134 055	142 259	149 065	139 223	138 530	147 308	155 768
Kollektivt konsum	63 040	63 608	15 632	15 713	15 868	15 827	15 871	15 954	15 900	15 882

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A19. Hovedtall for konsum.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i alt	1,9	3,8	0,6	2,0	2,8	2,0	4,7	3,1	3,2	4,1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,6	4,7	1,1	2,9	3,8	2,6	5,7	3,5	4,1	5,4
Konsum i husholdninger	2,8	4,8	1,2	3,1	4,0	2,8	5,8	3,6	4,2	5,5
Konsum i ideelle organisasjoner	-1,3	2,5	-1,6	-1,2	-1,1	-1,3	2,7	2,9	2,6	1,8
Konsum i offentlig forvaltning	0,2	1,6	-0,4	0,1	0,4	0,6	2,4	2,2	1,0	0,8
Konsum i statsforvaltningen	-0,7	1,7	-0,4	-0,6	-0,8	-0,9	2,2	2,5	0,9	1,4
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	2,5	2,8	2,7	2,5	2,3	2,6	3,1	3,5	1,8	2,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-3,1	0,6	-2,8	-2,8	-3,5	-3,5	0,7	0,6	1,2	-0,2
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	-1,8	1,5	-1,5	-1,8	-1,7	-2,1	2,5	2,9	-0,3	1,1
Konsum i kommuneforvaltningen	0,7	1,5	-0,4	0,6	1,2	1,6	2,6	2,0	1,0	0,4
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	1,1	1,7	-0,1	0,9	1,6	2,1	2,9	2,3	1,2	0,5
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	-1,3	0,2	-2,0	-1,3	-0,9	-1,1	1,0	0,4	-0,2	-0,3
Personlig konsum	2,4	4,1	1,0	2,5	3,3	2,5	5,1	3,3	3,5	4,5
Kollektivt konsum	-2,1	0,9	-2,1	-2,0	-2,0	-2,3	1,5	1,5	0,2	0,3

Tabell A20. Hovedtall for konsum.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i alt	2,8	2,2	3,2	2,7	2,5	2,7	1,3	2,0	2,3	3,1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,5	1,5	2,9	2,3	2,2	2,5	0,6	1,4	1,7	2,2
Konsum i husholdninger	2,4	1,3	2,8	2,3	2,1	2,5	0,5	1,3	1,6	2,0
Konsum i ideelle organisasjoner	3,8	4,3	4,6	3,7	3,4	3,4	3,0	3,5	4,3	6,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,5	3,9	4,0	3,5	3,2	3,1	2,8	3,4	4,0	5,5
Konsum i statsforvaltningen	3,3	3,4	3,0	3,1	3,4	3,7	2,7	3,3	3,4	4,1
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	3,1	2,7	3,0	3,1	3,3	3,2	2,2	2,8	2,8	3,1
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	2,6	3,6	2,3	2,2	2,9	3,0	2,7	3,3	3,3	4,9
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	4,0	3,8	3,6	3,7	3,9	4,8	3,1	3,8	3,9	4,4
Konsum i kommuneforvaltningen	3,6	4,3	4,7	3,8	3,1	2,8	2,9	3,4	4,5	6,5
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	3,6	4,4	4,8	3,8	3,1	2,6	2,9	3,4	4,5	6,6
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	3,8	4,2	4,5	3,8	3,3	3,6	3,1	3,6	4,3	5,9
Personlig konsum	2,7	2,0	3,2	2,6	2,4	2,6	1,1	1,8	2,2	2,9
Kollektivt konsum	3,5	3,8	3,4	3,3	3,4	3,9	3,0	3,6	3,8	5,0

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A21. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger	434 687	461 692	102 119	102 621	110 961	118 987	108 593	107 626	117 421	128 052
Matvarer, drikkevarer og tobakk	93 728	97 122	20 862	23 556	24 303	25 007	21 748	23 959	25 059	26 356
Klær og skotøy	25 969	26 878	5 474	6 243	6 136	8 116	5 550	6 309	6 352	8 666
Bolig, lys og brensel	101 326	105 886	26 360	24 238	23 695	27 033	27 576	25 082	24 663	28 565
Møbler og husholdningsartikler	28 113	29 135	6 157	5 978	6 987	8 991	6 566	6 031	7 105	9 432
Helsepleie	10 736	11 484	2 555	2 659	2 684	2 837	2 759	2 833	2 870	3 023
Transport	68 910	78 464	15 846	17 504	18 735	16 825	18 070	19 697	21 175	19 521
Fritidssysler og underholdning	40 802	43 026	10 007	8 377	11 353	11 065	10 648	8 800	11 721	11 857
Utdanning	2 061	2 127	488	432	560	580	503	452	570	602
Hotell- og restauranttjenester	23 325	24 434	4 854	5 376	6 739	6 357	5 072	5 623	7 068	6 672
Andre varer og tjenester	36 952	39 083	10 072	7 862	8 297	10 721	10 223	8 355	8 877	11 628
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 890	19 725	2 742	3 864	7 136	4 149	3 097	4 227	7 815	4 585
Utlendingers kjøp i Norge	-15 127	-15 672	-3 300	-3 469	-5 664	-2 694	-3 220	-3 743	-5 855	-2 854
Varekonsum	247 613	264 598	56 742	59 036	61 574	70 260	60 909	61 804	65 113	76 772
Tjenester	184 311	193 041	45 935	43 190	47 915	47 272	47 807	45 338	50 348	49 549
Tjenestekonsum, bolig	81 892	84 574	20 240	20 256	20 497	20 898	20 857	20 985	21 158	21 575
Tjenester, annet	102 420	108 467	25 695	22 934	27 417	26 374	26 950	24 353	29 190	27 974

Tabell A22. Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger	418 662	438 757	98 285	99 473	107 174	113 729	104 016	103 034	111 675	120 032
Matvarer, drikkevarer og tobakk	89 649	91 146	20 028	22 493	23 153	23 974	20 711	22 610	23 237	24 588
Klær og skotøy	25 423	27 201	5 460	6 038	6 070	7 855	5 759	6 353	6 500	8 589
Bolig, lys og brensel	97 982	99 762	25 500	23 582	22 963	25 937	26 406	23 896	23 257	26 203
Møbler og husholdningsartikler	27 674	28 363	6 101	5 878	6 863	8 832	6 439	5 870	6 915	9 139
Helsepleie	9 885	10 180	2 412	2 465	2 450	2 557	2 455	2 524	2 539	2 662
Transport	65 567	74 526	15 173	16 653	17 790	15 951	17 200	18 627	20 175	18 524
Fritidssysler og underholdning	39 761	41 799	9 711	8 208	10 965	10 876	10 301	8 653	11 251	11 595
Utdanning	1 940	1 914	467	413	526	534	459	411	513	531
Hotell- og restauranttjenester	22 706	23 284	4 734	5 174	6 809	5 990	4 859	5 286	6 991	6 148
Andre varer og tjenester	35 477	37 104	9 238	8 091	8 266	9 883	9 608	8 374	8 697	10 424
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 298	18 447	2 676	3 827	6 880	3 915	2 908	3 974	7 255	4 310
Utlendingers kjøp i Norge	-14 700	-14 969	-3 215	-3 348	-5 562	-2 575	-3 090	-3 544	-5 654	-2 681
Varekonsum	237 868	252 584	54 706	56 539	59 076	67 547	58 886	59 194	61 967	72 537
Tjenester	178 196	182 695	44 118	42 455	46 780	44 843	45 311	43 410	48 107	45 866
Tjenestekonsum, bolig	79 597	80 546	19 764	19 797	19 923	20 113	19 997	20 040	20 146	20 364
Tjenester, annet	98 599	102 149	24 354	22 658	26 857	24 729	25 314	23 371	27 961	25 503

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A23. Konsum i husholdninger.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger	2,8	4,8	1,2	3,1	4,0	2,8	5,8	3,6	4,2	5,5
Matvarer, drikkevarer og tobakk	3,8	1,7	0,8	5,2	5,6	3,4	3,4	0,5	0,4	2,6
Klær og skotøy	-3,8	7,0	-1,0	-2,9	-3,9	-6,1	5,5	5,2	7,1	9,3
Bolig, lys og brensel	1,8	1,8	-0,5	1,9	1,6	4,2	3,6	1,3	1,3	1,0
Møbler og husholdningsartikler	5,1	2,5	4,5	5,5	6,7	4,0	5,5	-0,1	0,7	3,5
Helsepleie	-0,6	3,0	0,5	-1,2	-1,6	-0,1	1,8	2,4	3,6	4,1
Transport	3,7	13,7	7,2	2,4	3,0	2,5	13,4	11,9	13,4	16,1
Fritidssysler og underholdning	5,5	5,1	5,7	5,7	5,2	5,4	6,1	5,4	2,6	6,6
Utdanning	0,4	-1,3	3,3	0,5	-1,2	-0,5	-1,8	-0,4	-2,5	-0,5
Hotell- og restauranttjenester	-0,7	2,5	-5,9	-1,5	1,3	2,1	2,6	2,2	2,7	2,6
Andre varer og tjenester	2,8	4,6	0,4	3,1	3,2	4,5	4,0	3,5	5,2	5,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,1	6,6	-8,3	-0,3	3,8	0,3	8,7	3,8	5,4	10,1
Utlendingers kjøp i Norge	-5,8	1,8	3,2	-10,2	-11,9	4,8	-3,9	5,9	1,6	4,1
Varekonsum	3,0	6,2	1,7	4,0	4,1	2,4	7,6	4,7	4,9	7,4
Tjenester	2,0	2,5	1,4	1,1	1,8	3,7	2,7	2,3	2,8	2,3
Tjenestekonsum, bolig	1,4	1,2	1,7	0,9	1,0	2,0	1,2	1,2	1,1	1,2
Tjenester, annet	2,5	3,6	1,2	1,3	2,4	5,1	3,9	3,1	4,1	3,1

Tabell A24. Konsum i husholdninger.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Konsum i husholdninger	2,4	1,3	2,8	2,3	2,1	2,5	0,5	1,3	1,6	2,0
Matvarer, drikkevarer og tobakk	2,2	1,9	3,0	2,9	1,6	1,5	0,8	1,2	2,7	2,8
Klær og skotøy	0,7	-3,3	1,1	0,5	0,8	0,7	-3,9	-3,9	-3,3	-2,3
Bolig, lys og brensel	2,7	2,6	2,9	2,3	2,4	3,1	1,0	2,1	2,8	4,6
Møbler og husholdningsartikler	0,7	1,1	0,8	0,9	0,9	0,5	1,0	1,0	0,9	1,4
Helsepleie	6,4	3,9	5,5	7,0	6,7	6,3	6,1	4,0	3,2	2,3
Transport	3,7	0,2	3,6	4,6	3,5	3,2	0,6	0,6	-0,3	-0,1
Fritidssysler og underholdning	1,5	0,3	1,7	1,1	2,1	1,0	0,3	-0,4	0,6	0,5
Utdanning	3,0	4,6	1,7	1,6	3,3	5,1	4,9	5,0	4,4	4,3
Hotell- og restauranttjenester	1,4	2,2	0,2	1,1	2,0	2,1	1,8	2,4	2,1	2,2
Andre varer og tjenester	3,4	1,1	4,9	0,4	0,9	6,3	-2,4	2,7	1,7	2,8
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	-0,0	-0,9	1,4	2,6	3,9	5,4	3,9	0,4
Utlendingers kjøp i Norge	2,1	1,7	1,6	2,2	2,1	2,1	1,5	1,9	1,7	1,8
Varekonsum	2,5	0,6	3,1	3,0	2,0	1,9	-0,3	-0,0	0,8	1,8
Tjenester	2,4	2,2	2,4	1,6	2,3	3,4	1,3	2,7	2,2	2,5
Tjenestekonsum, bolig	1,9	2,1	1,5	1,6	1,9	2,6	1,8	2,3	2,1	2,0
Tjenester, annet	2,9	2,2	3,1	1,6	2,6	4,0	0,9	2,9	2,3	2,9

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A25. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttoinvestering i fast kapital	197 664	209 401	44 848	48 579	48 061	56 176	46 285	49 907	52 969	60 240
Bygg og anlegg	83 391	84 970	18 618	20 179	20 944	23 649	19 272	19 794	21 464	24 441
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	17 938	21 374	3 553	4 473	5 346	4 565	4 119	4 921	5 853	6 482
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	25 911	25 000	5 811	6 500	5 894	7 707	5 291	6 446	6 269	6 994
Skip og båter	4 929	5 098	1 982	1 784	-453	1 616	1 211	1 129	1 594	1 164
Transportmidler	17 432	21 839	4 511	4 321	4 139	4 461	5 367	5 648	5 113	5 710
Maskiner og utstyr	48 063	51 120	10 373	11 322	12 191	14 178	11 025	11 970	12 676	15 450
Jordbruk	5 315	5 577	921	1 599	1 493	1 302	962	1 686	1 574	1 354
Skogbruk	531	548	132	133	131	134	136	137	137	139
Fiske og fiskeoppdrett	671	510	217	183	118	154	254	102	130	25
Olje og gassutvinning	41 719	42 211	9 646	10 458	9 808	11 807	8 968	10 624	10 410	12 210
Utv. av råolje og naturgass	42 059	42 717	9 641	10 453	10 022	11 942	8 966	10 775	10 410	12 567
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-340	-506	4	5	-215	-135	2	-151	-	-357
Bergverksdrift	442	321	100	102	101	138	72	54	108	86
Industri	15 190	17 070	2 691	3 711	4 084	4 703	3 335	3 998	4 240	5 497
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	3 008	3 040	552	821	728	906	574	673	664	1 129
Tekstil, bekledning og skotøy	176	192	53	44	33	47	39	40	55	59
Treforedling	1 616	1 439	206	400	583	427	382	312	238	507
Grafisk produksjon	817	944	182	151	157	326	201	223	218	302
Raffinering	300	174	73	102	46	78	57	16	35	66
Kjemiske råvarer	3 073	2 323	439	869	913	852	594	556	600	573
Kjemiske og mineralske prod.	1 159	1 457	229	266	325	338	286	332	374	465
Metaller	1 478	3 092	297	283	355	544	422	770	835	1 064
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2 361	2 644	463	499	644	756	517	649	614	864
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1 201	1 763	197	277	299	428	263	426	606	468
Kraftforsyning	4 527	4 498	776	1 174	1 195	1 382	742	1 020	1 066	1 671
Bygg og anlegg	1 136	1 200	273	290	266	306	283	316	287	315
Varehandel	19 472	21 191	4 647	4 739	4 654	5 433	5 137	5 000	5 137	5 917
Hotell og restaurant	1 902	2 126	467	501	474	460	561	525	531	509
Rørtransport	6 086	6 287	766	1 549	2 299	1 472	1 224	1 586	1 878	1 599
Samferdsel	19 831	22 442	4 667	4 530	4 930	5 705	5 040	5 288	5 474	6 639
Sjøfart	4 608	4 891	1 852	1 676	-502	1 582	1 027	1 094	1 552	1 218
Utenriks sjøfart	4 043	4 477	1 676	1 546	-598	1 419	890	1 001	1 446	1 140
Innenriks sjøfart	565	414	176	130	96	163	137	93	106	78
Bank og forsikring	3 870	3 947	937	974	946	1 013	963	939	996	1 049
Boligtjenester	28 735	28 985	6 993	6 966	7 140	7 635	6 875	6 866	7 447	7 798
Forretningsmessig tjenesteyting	7 914	8 801	1 922	2 032	1 935	2 024	2 134	2 144	2 219	2 304
Privat tjenesteyting	6 552	7 092	1 712	1 619	1 605	1 617	1 860	1 678	1 782	1 772
Offentlig forvaltning	29 164	31 703	6 129	6 342	7 384	9 309	6 713	6 850	8 001	10 139
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	13 488	14 359	2 947	2 905	3 332	4 304	3 192	3 047	3 521	4 599
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	15 676	17 344	3 182	3 437	4 052	5 005	3 521	3 803	4 480	5 540
Fastlands-næringer	145 816	156 426	32 759	35 026	36 552	41 478	35 204	36 696	39 235	45 291

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A26. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttoinvestering i fast kapital	187 837	193 656	43 184	46 221	45 487	52 945	43 163	46 330	49 085	55 078
Bygg og anlegg	76 932	74 989	17 485	18 568	19 268	21 611	17 358	17 438	18 868	21 325
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	17 232	19 852	3 455	4 322	5 099	4 356	3 911	4 571	5 457	5 913
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	24 706	23 151	5 594	6 205	5 570	7 336	4 958	5 971	5 837	6 385
Skip og båter	4 590	4 756	1 988	1 838	-715	1 480	1 101	1 067	1 513	1 075
Transportmidler	15 860	19 632	4 133	3 828	3 922	3 977	4 834	4 998	4 704	5 097
Maskiner og utstyr	48 517	51 277	10 529	11 460	12 344	14 184	11 002	12 285	12 707	15 282
Jordbruk	5 154	5 306	903	1 547	1 443	1 261	921	1 616	1 480	1 289
Skogbruk	501	499	126	125	124	125	126	125	124	125
Fiske og fiskeoppdrett	634	463	214	181	107	132	240	93	119	12
Olje og gassutvinning	39 931	39 061	9 331	10 027	9 315	11 259	8 432	9 826	9 692	11 111
Utv. av råolje og naturgass	40 273	39 567	9 327	10 022	9 529	11 394	8 430	9 977	9 692	11 468
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-341	-506	4	5	-215	-135	2	-151	-	-357
Bergverksdrift	439	309	101	101	101	136	70	53	105	81
Industri	14 719	16 210	2 657	3 599	3 966	4 497	3 181	3 847	4 034	5 147
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	2 927	2 866	542	800	715	870	550	640	624	1 052
Tekstil, bekledning og skotøy	173	186	52	43	32	46	37	38	54	57
Treforedling	1 543	1 319	197	383	560	403	351	288	221	459
Grafisk produksjon	812	930	183	151	158	320	197	224	215	294
Raffinering	299	167	73	102	46	77	55	16	33	64
Kjemiske råvarer	2 903	2 175	434	819	856	795	557	528	559	531
Kjemiske og mineralske prod.	1 137	1 399	226	262	320	329	275	325	360	439
Metaller	1 437	2 884	296	278	349	514	401	730	781	972
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2 319	2 578	459	491	636	733	504	644	598	832
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1 169	1 705	194	270	294	412	252	415	591	447
Kraftforsyning	4 380	4 263	760	1 131	1 157	1 332	709	977	1 008	1 569
Bygg og anlegg	1 063	1 109	258	267	255	282	261	292	266	289
Varehandel	18 626	19 921	4 491	4 493	4 519	5 124	4 836	4 735	4 835	5 515
Hotell og restaurant	1 809	1 966	448	471	457	433	518	485	494	468
Rørtransport	5 742	5 906	727	1 473	2 170	1 372	1 157	1 487	1 759	1 502
Samferdsel	18 993	21 053	4 462	4 299	4 787	5 444	4 725	4 934	5 234	6 160
Sjøfart	4 289	4 569	1 858	1 728	-757	1 460	926	1 035	1 474	1 133
Utenriks sjøfart	3 715	4 171	1 677	1 591	-852	1 299	791	946	1 372	1 061
Innenriks sjøfart	574	398	181	138	95	161	134	89	102	73
Bank og forsikring	3 727	3 717	913	935	915	965	912	895	937	973
Boligtjenester	26 510	25 605	6 565	6 407	6 565	6 972	6 194	6 052	6 552	6 807
Forretningsmessig tjenesteyting	7 512	8 152	1 846	1 913	1 855	1 898	1 988	1 997	2 057	2 110
Privat tjenesteyting	6 246	6 627	1 651	1 534	1 539	1 522	1 749	1 578	1 667	1 633
Offentlig forvaltning	27 562	28 920	5 873	5 991	6 970	8 729	6 216	6 300	7 249	9 154
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	12 823	13 170	2 834	2 763	3 162	4 064	2 971	2 830	3 191	4 178
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	14 739	15 750	3 038	3 228	3 808	4 665	3 245	3 471	4 059	4 976
Fastlands-næringer	138 449	144 518	31 449	33 131	34 854	39 015	32 782	34 071	36 261	41 404

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A27. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttoinvestering i fast kapital	4,5	3,1	7,1	0,3	-0,3	10,9	-0,0	0,2	7,9	4,0
Bygg og anlegg	14,2	-2,5	31,8	24,4	3,3	5,4	-0,7	-6,1	-2,1	-1,3
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	-17,5	15,2	-29,9	-36,8	2,5	4,9	13,2	5,8	7,0	35,7
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	-3,9	-6,3	-1,0	-23,3	-8,9	25,7	-11,4	-3,8	4,8	-13,0
Skip og båter	-33,9	3,6	-43,8	-11,7	.	.	-44,6	-42,0	.	-27,4
Transportmidler	0,1	23,8	2,8	1,7	2,7	-6,4	17,0	30,5	19,9	28,2
Maskiner og utstyr	12,7	5,7	17,8	10,6	14,7	9,3	4,5	7,2	2,9	7,7
Jordbruk	9,0	2,9	11,6	7,7	6,9	11,4	2,0	4,5	2,5	2,2
Skogbruk	0,1	-0,3	0,6	-0,1	-0,0	-0,1	-0,6	-0,4	0,0	-0,2
Fiske og fiskeoppdrett	-22,8	-26,9	-16,8	-20,7	-27,5	-30,2	11,8	-48,6	11,5	-91,1
Olje og gassutvinning	-8,9	-2,2	-6,7	-23,2	-13,3	12,4	-9,6	-2,0	4,1	-1,3
Utv. av råolje og naturgass	-9,6	-1,8	-12,2	-24,1	-10,9	13,8	-9,6	-0,4	1,7	0,6
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-52,4	48,2	.	.	.	.	-49,1	.	.	164,2
Bergverksdrift	79,0	-29,6	202,9	107,2	47,3	43,6	-30,5	-47,4	3,7	-40,4
Industri	40,8	10,1	42,8	58,8	38,6	29,8	19,7	6,9	1,7	14,5
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	13,5	-2,1	3,5	40,8	0,6	12,0	1,5	-20,0	-12,7	20,9
Tekstil, bekledning og skotøy	-5,4	7,5	49,3	-14,7	-14,5	-23,7	-28,8	-10,1	65,8	24,0
Treforedling	186,6	-14,5	273,9	315,4	282,5	63,0	77,9	-24,8	-60,6	14,1
Grafisk produksjon	-15,3	14,5	-0,4	-20,3	-39,0	-1,9	7,8	47,8	36,0	-8,1
Raffinering	51,0	-44,0	178,5	158,0	12,2	-15,2	-24,8	-84,8	-29,8	-16,7
Kjemiske råvarer	166,6	-25,1	165,9	256,2	224,1	84,0	28,5	-35,5	-34,7	-33,1
Kjemiske og mineralske prod.	24,1	23,0	26,5	14,4	61,5	6,0	21,7	24,0	12,5	33,4
Metaller	46,7	100,8	93,5	49,6	20,6	46,2	35,6	162,9	123,8	89,1
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	12,3	11,2	14,4	2,2	5,6	26,0	9,9	31,1	-6,0	13,6
Trevare-, møbelindustri og annen industri	23,6	45,9	35,7	34,5	-6,3	42,6	30,1	53,8	101,2	8,6
Kraftforsyning	1,5	-2,7	27,4	-7,7	-2,2	1,6	-6,6	-13,6	-12,9	17,8
Bygg og anlegg	20,1	4,4	21,9	20,2	21,1	17,4	1,2	9,4	4,3	2,6
Varehandel	14,8	7,0	27,4	18,9	7,6	8,6	7,7	5,4	7,0	7,6
Hotell og restaurant	9,8	8,7	16,1	22,3	0,7	2,5	15,8	3,0	8,3	8,0
Rørtransport	-32,0	2,9	-54,3	-56,7	-4,3	15,4	59,2	1,0	-18,9	9,5
Samferdsel	33,1	10,8	30,0	35,2	31,6	35,5	5,9	14,8	9,3	13,1
Sjøfart	-30,6	6,5	-44,0	-8,4	.	.	-50,2	-40,1	.	-22,4
Utenriks sjøfart	-33,0	12,3	-45,8	-6,7	.	.	-52,8	-40,5	.	-18,4
Innenriks sjøfart	-10,1	-30,7	-17,7	-24,2	-12,9	25,3	-25,8	-35,3	7,7	-54,9
Bank og forsikring	13,3	-0,3	29,3	25,2	0,1	4,5	-0,1	-4,2	2,4	0,9
Boligtjenester	12,7	-3,4	31,6	19,4	6,1	-0,1	-5,7	-5,5	-0,2	-2,4
Forretningsmessig tjenesteyting	16,1	8,5	34,7	29,2	5,8	1,8	7,7	4,4	10,9	11,1
Privat tjenesteyting	0,0	6,1	15,0	7,7	-10,5	-8,6	5,9	2,9	8,3	7,2
Offentlig forvaltning	-0,5	4,9	3,1	3,0	5,0	-8,7	5,8	5,2	4,0	4,9
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	-6,1	2,7	0,7	1,6	5,1	-20,4	4,8	2,4	0,9	2,8
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	4,9	6,9	5,6	4,2	5,0	4,7	6,8	7,5	6,6	6,7
Fastlands-næringer	13,5	4,4	22,6	18,7	10,4	5,9	4,2	2,8	4,0	6,1

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A28. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Bruttoinvestering i fast kapital	3,1	2,8	2,5	2,8	3,6	3,2	3,3	2,5	2,1	3,1
Bygg og anlegg	5,0	4,5	4,9	6,2	4,6	4,8	4,3	4,4	4,7	4,7
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	1,4	3,4	0,9	1,7	1,7	0,3	2,4	4,0	2,3	4,6
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	2,5	3,0	2,7	2,9	2,9	1,4	2,7	3,0	1,5	4,3
Skip og båter	10,4	-0,2	2,7	-1,0	-36,9	.	10,4	9,0	66,5	-0,9
Transportmidler	2,4	1,2	2,1	-1,8	3,0	6,3	1,7	0,1	3,0	-0,1
Maskiner og utstyr	0,2	0,6	-1,3	-0,4	1,2	1,0	1,7	-1,4	1,0	1,1
Jordbruk	1,8	1,9	0,5	1,8	2,2	2,1	2,5	0,9	2,9	1,7
Skogbruk	3,7	3,7	3,2	4,4	3,6	3,7	3,7	3,2	3,9	3,9
Fiske og fiskeoppdrett	5,7	4,1	2,4	1,3	9,3	14,3	4,7	8,4	-0,9	81,2
Olje og gassutvinning	2,0	3,4	1,6	2,4	2,6	1,4	2,9	3,7	2,0	4,8
Utv. av råolje og naturgass	2,0	3,4	1,7	2,4	2,5	1,3	2,9	3,5	2,1	4,6
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-0,0	0,2	3,6	5,7	-2,3	-3,1	2,5	-5,3	.	0,2
Bergverksdrift	-0,1	3,0	-1,5	0,2	0,5	0,3	3,2	0,7	3,3	4,6
Industri	2,5	2,0	0,5	2,2	3,0	3,3	3,5	0,8	2,1	2,1
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,7	3,2	0,8	1,2	1,5	2,7	2,3	2,6	4,4	3,1
Tekstil, bekledning og skotøy	1,7	1,5	0,4	2,0	2,6	2,2	4,6	0,5	0,9	0,6
Treforedling	2,7	4,2	3,6	3,2	3,2	2,8	4,2	3,7	3,7	4,1
Grafisk produksjon	1,1	0,9	-0,9	-0,5	1,6	2,3	2,4	-0,3	1,7	0,9
Raffinering	0,2	3,5	-0,6	0,1	1,2	0,8	3,1	4,9	7,7	0,9
Kjemiske råvarer	5,1	0,9	1,1	5,4	6,1	6,1	5,3	-0,7	0,7	0,5
Kjemiske og mineralske prod.	1,1	2,2	0,1	0,7	1,7	1,7	2,6	0,5	2,3	3,2
Metaller	2,1	4,2	-0,5	1,2	1,7	4,3	5,0	3,7	5,2	3,4
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	1,2	0,7	0,2	0,7	1,1	2,2	1,6	-0,7	1,5	0,6
Trevare-, møbelindustri og annen industri	2,2	0,6	0,7	1,8	2,4	2,5	2,6	-0,0	0,7	0,7
Kraftforsyning	2,4	2,1	1,2	3,3	2,6	2,3	2,4	0,5	2,4	2,7
Bygg og anlegg	2,2	1,2	0,8	0,9	2,3	4,7	2,2	-0,3	3,2	0,1
Varehandel	1,9	1,8	0,7	1,1	1,8	3,6	2,6	0,1	3,2	1,2
Hotell og restaurant	2,6	2,9	2,2	2,7	2,2	3,3	3,7	1,7	3,5	2,6
Rørtransport	4,0	0,4	5,9	4,4	2,3	1,8	0,3	1,4	0,8	-0,8
Samferdsel	1,4	2,1	1,6	-0,9	2,4	2,2	2,0	1,7	1,6	2,9
Sjøfart	10,8	-0,4	2,7	-0,9	-34,0	-16,5	11,3	8,9	58,8	-0,8
Utenriks sjøfart	12,5	-1,4	3,1	-0,6	-30,1	-7,3	12,4	8,9	50,1	-1,6
Innenriks sjøfart	-0,8	5,8	-0,7	-4,0	0,7	0,2	5,3	9,7	3,4	5,4
Bank og forsikring	2,4	2,3	1,7	2,7	2,3	2,9	2,9	0,7	2,8	2,6
Boligtjenester	5,1	4,4	5,0	6,3	4,7	4,9	4,2	4,3	4,5	4,6
Forretningsmessig tjenesteyting	2,3	2,5	1,6	2,0	1,9	3,4	3,1	1,0	3,4	2,4
Privat tjenesteyting	3,2	2,0	2,5	3,6	3,1	3,9	2,6	0,7	2,5	2,2
Offentlig forvaltning	3,7	3,6	3,1	3,4	4,2	4,0	3,5	2,7	4,2	3,9
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	3,1	3,7	2,6	1,8	4,2	3,5	3,3	2,4	4,7	3,9
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	4,2	3,5	3,6	4,8	4,1	4,3	3,6	2,9	3,7	3,8
Fastlands-næringer	3,0	2,8	2,4	2,8	3,1	3,5	3,1	1,9	3,2	2,9

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A29. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	355 041	407 526	89 294	86 302	88 500	90 945	98 330	98 130	101 572	109 494
Varer	267 225	317 093	68 084	64 865	64 608	69 668	76 879	75 817	76 664	87 733
Råolje og naturgass	113 231	155 188	28 000	28 003	26 353	30 875	34 593	36 717	38 903	44 975
Skip, nybygde	4 138	3 403	546	2 277	949	366	324	918	492	1 669
Skip, eldre	5 791	2 834	1 358	685	2 251	1 497	1 504	598	389	343
Oljeplatformer og moduler, nye	63	59	12	1	46	4	11	12	25	11
Oljplattformer, eldre	492	619	27	37	254	174	36	172	18	393
Produksjonshull	97	128	23	24	25	25	24	24	32	48
Andre varer	143 413	154 862	38 118	33 838	34 730	36 727	40 387	37 376	36 805	40 294
Jordbruk, skogbruk og fiske	6 767	7 069	1 694	1 658	1 584	1 831	1 683	1 798	1 655	1 932
Bergverksprodukter	2 271	2 356	540	548	556	627	662	600	549	545
Industriprodukter	133 131	144 450	35 556	31 390	32 277	33 908	37 471	34 763	34 504	37 712
Nærings- og nytelsesmidler	17 161	19 514	4 545	3 492	4 283	4 841	5 278	4 066	4 610	5 560
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 138	2 212	616	506	489	527	546	515	540	611
Trevarer	3 003	2 865	860	738	679	726	678	710	710	767
Treforedlingsprodukter	12 864	11 590	3 244	2 997	3 298	3 325	3 262	2 807	2 791	2 730
Grafiske produkter	378	565	98	90	95	95	147	126	134	158
Raffinerte oljeprodukter	12 988	17 125	3 677	3 568	3 206	2 537	3 927	4 036	4 144	5 018
Kjemiske råvarer mv.	12 019	12 113	3 363	2 891	3 184	2 581	3 204	2 775	3 085	3 049
Kjemiske og mineralske produkter	8 923	9 598	2 247	2 266	2 108	2 302	2 364	2 301	2 516	2 417
Metaller	29 798	29 684	8 308	7 204	7 053	7 233	8 159	7 723	7 048	6 754
Verkstedprodukter	31 065	36 021	7 896	7 027	7 210	8 932	9 109	8 982	8 165	9 765
Andre industriprodukter	2 794	3 163	702	611	672	809	797	722	761	883
Elektrisk kraft	1 244	988	328	242	313	361	571	215	97	105
Tjenester	87 816	90 433	21 210	21 437	23 892	21 277	21 451	22 313	24 908	21 761
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	44 924	46 232	11 392	11 360	11 143	11 029	11 480	11 743	11 672	11 337
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	624	714	154	158	153	159	177	177	180	180
Oljeboring mv.	1 155	1 120	348	269	312	226	264	263	374	219
Rørtransport	2 176	2 789	571	493	450	662	736	685	684	684
Reisetrafikk	15 127	15 672	3 300	3 469	5 664	2 694	3 220	3 743	5 855	2 854
Andre tjenester	23 810	23 906	5 445	5 688	6 170	6 507	5 574	5 702	6 143	6 486

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A30. Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	354 689	383 863	88 149	85 221	89 704	91 615	95 692	93 357	96 169	98 646
Varer	269 145	297 369	67 387	64 210	66 281	71 267	75 306	72 228	72 218	77 617
Råolje og naturgass	125 818	145 655	30 700	29 844	30 493	34 781	35 546	35 613	36 441	38 055
Skip, nybygde	4 001	3 177	528	2 210	914	349	307	864	456	1 550
Skip, eldre	6 307	2 869	1 454	766	2 495	1 592	1 556	594	385	335
Oljeplatformer og moduler, nye	60	55	12	1	44	4	10	11	23	10
Oljplattformer, eldre	492	619	27	37	254	174	36	172	18	393
Produksjonshull	95	121	23	24	24	24	23	22	30	45
Andre varer	132 372	144 872	34 644	31 328	32 057	34 343	37 829	34 952	34 864	37 228
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 342	8 414	1 607	1 628	1 759	2 347	1 786	2 060	2 202	2 366
Bergverksprodukter	2 271	2 360	513	552	560	646	636	590	556	579
Industriprodukter	121 809	133 622	32 310	28 962	29 475	31 062	35 124	32 214	32 044	34 240
Nærings- og nytelsesmidler	16 760	18 695	4 374	3 473	4 236	4 677	5 087	4 062	4 521	5 026
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 188	2 226	619	526	507	536	562	532	534	598
Trevarer	2 556	2 600	692	615	592	657	617	649	637	696
Treforedlingsprodukter	9 406	9 705	2 602	2 288	2 281	2 235	2 531	2 376	2 458	2 340
Grafiske produkter	377	603	87	93	105	93	169	158	138	138
Raffinerte oljeprodukter	14 863	16 394	4 232	3 999	3 734	2 899	4 196	3 934	4 102	4 162
Kjemiske råvarer mv.	9 928	10 574	2 728	2 300	2 579	2 321	2 903	2 358	2 655	2 659
Kjemiske og mineralske produkter	8 595	9 239	2 139	2 245	2 073	2 139	2 321	2 183	2 431	2 304
Metaller	22 484	24 498	6 289	5 479	5 306	5 410	6 451	6 174	5 952	5 922
Verkstedprodukter	31 909	36 036	7 889	7 336	7 352	9 333	9 523	9 090	7 896	9 527
Andre industriprodukter	2 743	3 051	661	609	710	763	764	699	719	869
Elektrisk kraft	950	476	213	186	263	288	283	88	63	43
Tjenester	85 544	86 495	20 762	21 011	23 422	20 348	20 386	21 129	23 951	21 030
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	44 084	44 977	11 346	11 037	10 880	10 822	11 010	11 076	11 319	11 572
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	594	668	148	151	145	150	167	167	167	167
Oljeboring mv.	1 169	1 058	348	275	316	229	255	244	353	206
Rørtransport	2 116	2 580	591	512	508	505	694	644	624	619
Reisetrafikk	14 700	14 969	3 215	3 348	5 562	2 575	3 090	3 544	5 654	2 681
Andre tjenester	22 880	22 242	5 114	5 687	6 012	6 067	5 170	5 454	5 834	5 784

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A31. Eksport.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	3,8	8,2	6,8	2,0	5,8	0,8	8,6	9,5	7,2	7,7
Varer	6,1	10,5	9,6	4,6	9,8	1,2	11,8	12,5	9,0	8,9
Råolje og naturgass	8,4	15,8	4,6	4,4	14,8	10,0	15,8	19,3	19,5	9,4
Skip, nybygde	-7,8	-20,6	-30,0	672,4	-43,1	-79,4	-42,0	-60,9	-50,0	343,7
Skip, eldre	22,3	-54,5	139,5	-42,3	225,6	-35,2	7,0	-22,5	-84,6	-78,9
Oljeplatformer og moduler, nye	450,4	-7,9	66,1	-67,6	.	.	-9,9	.	-46,8	171,4
Oljplattformer, eldre	-42,1	25,8	-95,8	-78,3	.	900,0	33,3	364,9	-92,9	125,9
Produksjonshull	59,0	27,3	21,9	26,7	125,8	106,9	1,6	-4,6	24,4	84,6
Andre varer	4,1	9,4	15,1	1,1	2,1	-0,8	9,2	11,6	8,8	8,4
Jordbruk, skogbruk og fiske	14,8	14,6	16,3	15,0	16,1	12,7	11,1	26,5	25,1	0,8
Bergverksprodukter	-2,2	3,9	-0,3	-5,9	-11,8	10,2	24,0	6,8	-0,8	-10,4
Industriprodukter	3,3	9,7	15,0	0,3	1,3	-2,4	8,7	11,2	8,7	10,2
Nærings- og nytelsesmidler	2,2	11,5	8,9	-6,2	8,1	-1,8	16,3	17,0	6,7	7,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-5,0	1,7	40,7	11,2	-22,5	-27,1	-9,2	1,1	5,3	11,6
Trevarer	-4,3	1,7	11,3	-11,6	-6,6	-8,9	-10,9	5,7	7,6	6,0
Treforedlingsprodukter	4,6	3,2	22,9	3,7	-2,1	-4,3	-2,7	3,8	7,8	4,7
Grafiske produkter	-15,9	60,1	0,9	-10,0	-7,5	-36,5	95,3	71,0	31,5	48,4
Raffinerte oljeprodukter	-0,0	10,3	19,1	8,0	5,3	-28,8	-0,8	-1,6	9,9	43,6
Kjemiske råvarer mv.	-3,2	6,5	13,0	-16,7	5,2	-11,7	6,4	2,5	2,9	14,5
Kjemiske og mineralske produkter	7,5	7,5	25,9	6,4	-6,0	8,1	8,6	-2,8	17,3	7,7
Metaller	-4,7	9,0	6,6	-7,1	-12,2	-5,7	2,6	12,7	12,2	9,5
Verkstedprodukter	14,7	12,9	19,1	10,6	12,2	16,5	20,7	23,9	7,4	2,1
Andre industriprodukter	8,1	11,2	7,4	3,7	10,5	10,3	15,6	14,8	1,4	13,8
Elektrisk kraft	80,6	-49,9	78,9	80,8	59,4	107,3	32,8	-52,8	-76,2	-85,2
Tjenester	-3,0	1,1	-1,5	-5,3	-4,3	-0,6	-1,8	0,6	2,3	3,3
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0,3	2,0	6,6	-0,4	-4,1	-0,4	-3,0	0,4	4,0	6,9
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	4,4	12,5	-1,4	1,6	11,8	6,9	13,0	10,2	15,2	11,7
Oljeboring mv.	-32,0	-9,5	-35,2	-23,1	-28,2	-40,3	-26,8	-11,3	11,5	-10,0
Rørtransport	16,4	21,9	19,1	8,8	26,2	12,6	17,4	25,6	22,8	22,5
Reisetrafikk	-5,8	1,8	3,2	-10,2	-11,9	4,8	-3,9	5,9	1,6	4,1
Andre tjenester	-6,7	-2,8	-16,6	-11,0	3,0	-1,7	1,1	-4,1	-3,0	-4,7

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A32. Eksport.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	2,2	6,1	6,0	3,2	-0,4	0,4	1,4	3,8	7,1	11,8
Varer	2,6	7,4	8,0	3,6	-0,8	-0,1	1,0	3,9	8,9	15,6
Råolje og naturgass	-1,8	18,4	4,4	-1,1	-7,3	-3,0	6,7	9,9	23,5	33,1
Skip, nybygde	1,4	3,6	3,0	2,4	1,9	1,6	2,3	3,1	3,8	2,8
Skip, eldre	-9,8	7,6	-8,2	-10,6	-9,9	-8,9	3,5	12,7	12,0	8,8
Oljeplatformer og moduler, nye	4,1	1,7	3,2	2,7	2,2	.	1,7	1,7	2,1	1,3
Produksjonshull	0,0	3,6	-0,2	0,1	0,8	-1,0	2,7	4,8	2,9	4,0
Andre varer	7,1	-1,3	11,0	8,2	6,0	3,8	-3,0	-1,0	-2,6	1,2
Jordbruk, skogbruk og fiske	-11,3	-8,9	2,8	-9,3	-12,4	-22,0	-10,6	-14,3	-16,5	4,7
Bergverksprodukter	-0,4	-0,2	6,0	-0,4	-1,5	-4,4	-1,1	2,5	-0,5	-3,0
Industriprodukter	8,4	-1,1	11,4	9,4	7,4	5,8	-3,1	-0,4	-1,7	0,9
Nærings- og nytelsesmidler	1,9	1,9	4,7	0,1	1,0	1,7	-0,1	-0,4	0,8	6,9
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,0	1,7	-2,9	-1,5	4,5	5,0	-2,3	0,6	4,9	3,9
Trevarer	6,3	-6,2	19,6	12,5	3,2	-7,3	-11,5	-9,0	-2,8	-0,3
Treforedlingsprodukter	32,3	-12,7	26,3	31,4	38,8	35,0	3,4	-9,8	-21,5	-21,6
Grafiske produkter	19,2	-6,6	27,8	20,5	3,7	25,7	-23,2	-18,1	7,3	12,1
Raffinerte oljeprodukter	-3,6	19,5	-5,5	0,0	-7,9	-1,1	7,7	15,0	17,6	37,8
Kjemiske råvarer mv.	14,7	-5,4	21,2	21,4	17,6	-0,6	-10,5	-6,3	-5,9	3,1
Kjemiske og mineralske produkter	5,9	0,1	1,0	8,1	9,4	4,1	-3,1	4,4	1,8	-2,5
Metaller	19,1	-8,6	26,8	20,5	18,8	11,3	-4,3	-4,9	-10,9	-14,7
Verkstedprodukter	1,9	2,7	6,3	1,9	-2,4	1,7	-4,4	3,2	5,4	7,1
Andre industriprodukter	-0,3	1,8	4,2	-3,1	-3,8	1,3	-1,8	2,9	11,7	-4,1
Elektrisk kraft	-0,5	58,6	19,1	7,9	-14,6	-5,3	31,1	88,4	30,1	95,9
Tjenester	1,4	1,8	0,5	2,0	1,0	2,1	3,0	3,5	2,0	-1,0
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	1,0	0,9	0,4	2,9	0,8	-0,1	3,8	3,0	0,7	-3,9
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	2,7	1,7	3,2	2,7	2,2	2,2	1,7	1,7	2,1	1,3
Oljeboring mv.	-5,5	7,1	-6,7	-7,4	-3,4	-4,3	3,6	10,3	7,5	7,7
Rørtransport	-9,5	5,1	-14,0	-15,6	-24,9	18,6	9,8	10,6	23,7	-15,7
Reisetrafikk	2,1	1,7	1,6	2,2	2,1	2,1	1,5	1,9	1,7	1,8
Andre tjenester	3,1	3,3	3,0	2,2	2,6	4,6	1,3	4,5	2,6	4,6

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A33. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Import i alt	299 352	310 324	71 130	73 395	75 114	79 713	74 377	74 127	79 484	82 336
Varer	216 841	228 060	52 621	52 649	51 983	59 588	56 414	54 680	55 684	61 282
Skip, nybygde og eldre	6 324	2 579	2 192	1 425	761	1 946	1 152	494	878	55
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	359	282	52	50	78	179	33	32	192	25
Oljevirksomhet, diverse varer	6 183	6 979	815	940	1 574	2 854	1 944	1 656	1 756	1 623
Andre varer	203 975	218 220	49 562	50 234	49 570	54 609	53 285	52 498	52 858	59 579
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 890	8 087	2 168	2 100	1 663	1 959	2 299	1 907	1 728	2 153
Råolje	1 121	1 397	326	356	270	169	218	255	261	663
Bergverksprodukter	2 802	2 899	660	733	634	775	835	663	667	734
Industriprodukter	191 914	202 492	46 316	46 940	46 971	51 687	49 687	48 947	49 019	54 839
Nærings- og nytelsesmidler	8 927	9 497	1 874	2 313	2 449	2 291	2 162	2 340	2 505	2 490
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 201	15 359	4 377	2 899	4 466	3 459	4 061	2 975	4 523	3 800
Trevarer	3 883	4 110	993	988	880	1 022	948	1 032	998	1 132
Treforedlingsprodukter	6 469	6 370	1 608	1 573	1 594	1 694	1 693	1 544	1 487	1 646
Grafiske produkter	2 799	3 394	676	624	687	812	836	715	853	990
Raffinerte oljeprodukter	8 747	9 332	2 014	2 341	2 241	2 151	2 081	2 227	2 495	2 529
Kjemiske råvarer mv.	9 449	9 073	2 432	2 458	2 352	2 207	2 309	2 366	2 265	2 133
Kjemiske og mineralske produkter	20 551	21 759	4 930	5 195	4 989	5 437	5 279	5 509	5 287	5 684
Metaller	21 043	21 190	4 964	5 361	5 008	5 710	5 588	5 417	4 735	5 450
Verkstedprodukter	77 813	82 317	18 397	18 796	18 311	22 309	20 524	20 022	19 038	22 733
Andre industriprodukter	6 587	7 057	1 594	1 452	1 513	2 028	1 686	1 555	1 659	2 157
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	10 445	13 034	2 457	2 940	2 481	2 567	2 520	3 245	3 174	4 095
Elektrisk kraft	248	3 345	92	105	32	19	246	726	1 183	1 190
Tjenester	82 511	82 263	18 509	20 746	23 131	20 125	17 963	19 447	23 800	21 053
Driftsutgifter skipsfart ekskl.bunkers	19 284	19 985	5 000	4 789	4 802	4 693	4 601	4 863	5 005	5 516
Diftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	1 331	1 234	238	330	430	333	359	288	308	279
Oljevirksomhet, diverse tjenester	4 257	3 805	674	1 554	1 312	717	795	1 092	994	924
Reisetrafikk	26 763	29 328	4 854	6 020	9 388	6 501	5 407	6 581	10 280	7 060
Andre tjenester	30 876	27 912	7 743	8 053	7 199	7 881	6 801	6 623	7 213	7 275

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A34. Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Import i alt	294 127	301 372	69 593	72 896	73 877	77 761	72 582	72 698	77 486	78 607
Varer	215 340	224 646	52 208	52 509	51 803	58 820	55 549	54 312	55 241	59 544
Skip, nybygde og eldre	6 873	2 659	2 352	1 601	844	2 074	1 201	505	895	57
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	517	407	62	65	90	301	42	48	268	49
Oljevirksomhet, diverse varer	5 860	6 535	784	900	1 490	2 686	1 839	1 559	1 629	1 508
Andre varer	202 090	215 046	49 010	49 943	49 378	53 759	52 467	52 200	52 449	57 930
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 023	7 308	1 900	1 880	1 503	1 740	1 963	1 712	1 636	1 997
Råolje	1 244	1 124	349	382	328	185	214	219	226	465
Bergverksprodukter	2 434	2 450	553	674	569	637	705	566	555	624
Industriprodukter	191 179	201 848	46 153	46 896	46 947	51 183	49 446	49 160	49 155	54 087
Nærings- og nytelsesmidler	8 297	8 655	1 749	2 141	2 319	2 089	1 944	2 141	2 334	2 235
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 900	15 645	4 646	3 213	4 560	3 481	4 182	3 211	4 534	3 717
Trevarer	3 431	3 713	870	876	783	902	870	929	902	1 012
Treforedlingsprodukter	5 510	5 589	1 439	1 335	1 316	1 420	1 422	1 342	1 333	1 491
Grafiske produkter	2 770	3 160	650	604	675	842	742	635	812	971
Raffinerte oljeprodukter	9 034	8 275	2 073	2 256	2 452	2 252	1 993	2 024	2 258	2 000
Kjemiske råvarer mv.	8 934	9 124	2 172	2 291	2 201	2 270	2 370	2 303	2 271	2 179
Kjemiske og mineralske produkter	20 620	22 567	5 022	5 310	4 924	5 365	5 553	5 666	5 363	5 985
Metaller	19 607	20 950	4 615	5 088	4 728	5 177	5 329	5 252	4 813	5 556
Verkstedprodukter	80 840	85 829	19 060	19 606	19 094	23 080	21 112	21 386	19 979	23 352
Andre industriprodukter	6 549	6 804	1 580	1 450	1 547	1 973	1 649	1 519	1 603	2 032
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	9 687	11 537	2 279	2 728	2 347	2 333	2 279	2 749	2 954	3 556
Elektrisk kraft	209	2 316	54	111	30	15	138	543	877	757
Tjenester	78 787	76 726	17 385	20 387	22 075	18 940	17 032	18 386	22 245	19 063
Driftsutgifter skipsfart ekskl.bunkers	17 892	18 254	4 499	4 580	4 366	4 447	4 469	4 495	4 594	4 696
Diftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	1 278	1 154	229	322	414	314	338	273	288	255
Oljevirksomhet, diverse tjenester	4 099	3 612	656	1 497	1 257	689	767	1 038	939	867
Reisetrafikk	25 887	27 443	4 736	5 964	9 052	6 135	5 078	6 186	9 543	6 636
Andre tjenester	29 631	26 264	7 266	8 024	6 987	7 355	6 381	6 394	6 882	6 607

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A35. Import.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Import i alt	5,1	2,5	4,9	3,6	4,1	7,8	4,3	-0,3	4,9	1,1
Varer	9,0	4,3	8,8	6,7	8,0	12,5	6,4	3,4	6,6	1,2
Skip, nybygde og eldre	-15,9	-61,3	-28,3	-35,0	-23,3	56,4	-48,9	-68,4	6,0	-97,2
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	102,7	-21,4	-43,5	18,7	.	228,6	-32,3	-26,8	198,8	-83,7
Oljevirksomhet, diverse varer	45,9	11,5	-26,3	-26,6	88,0	187,8	134,5	73,2	9,3	-43,9
Andre varer	9,2	6,4	12,6	9,8	7,1	7,7	7,1	4,5	6,2	7,8
Jordbruk, skogbruk og fiske	7,0	4,1	30,3	24,9	-7,6	-11,9	3,3	-8,9	8,8	14,8
Råolje	32,0	-9,7	48,5	66,9	30,8	-18,9	-38,7	-42,8	-31,1	151,5
Bergverksprodukter	2,0	0,7	-15,0	1,2	4,5	21,5	27,3	-16,0	-2,5	-2,0
Industriprodukter	9,4	5,6	12,5	9,3	7,6	8,7	7,1	4,8	4,7	5,7
Nærings- og nytelsesmidler	4,0	4,3	-0,0	4,5	14,5	-3,0	11,2	0,0	0,6	7,0
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,6	-1,6	14,9	2,6	-0,4	-10,7	-10,0	-0,1	-0,6	6,8
Trevarer	3,2	8,2	32,4	2,2	-8,8	-5,1	0,0	6,1	15,2	12,1
Treforedlingsprodukter	5,9	1,4	10,8	4,2	4,0	4,6	-1,1	0,6	1,3	5,0
Grafiske produkter	7,6	14,1	4,1	8,4	0,3	16,8	14,3	5,2	20,2	15,3
Raffinerte oljeprodukter	9,0	-8,4	15,4	-4,5	22,0	6,4	-3,9	-10,3	-7,9	-11,2
Kjemiske råvarer mv.	8,3	2,1	15,4	2,3	5,4	11,2	9,2	0,5	3,2	-4,0
Kjemiske og mineralske produkter	9,9	9,4	14,9	10,3	5,8	9,1	10,6	6,7	8,9	11,6
Metaller	1,0	6,8	-6,1	6,7	-7,8	12,4	15,5	3,2	1,8	7,3
Verkstedprodukter	17,0	6,2	21,4	15,1	17,4	15,0	10,8	9,1	4,6	1,2
Andre industriprodukter	7,5	3,9	9,6	1,5	5,7	11,9	4,4	4,8	3,6	3,0
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	-3,8	19,1	-10,5	13,7	-10,0	-7,3	-0,0	0,8	25,9	52,4
Elektrisk kraft	-54,5	.	-68,2	-26,3	-30,2	-84,8	155,9	391,0	.	.
Tjenester	-4,3	-2,6	-5,1	-3,5	-4,0	-4,6	-2,0	-9,8	0,8	0,6
Driftsutgifter skipsfart ekskl.bunkers	0,1	2,0	7,7	-2,4	-2,9	-1,5	-0,7	-1,8	5,2	5,6
Diftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	43,8	-9,7	11,9	43,3	86,1	32,1	47,9	-15,3	-30,5	-18,6
Oljevirksomhet, diverse tjenester	-38,4	-11,9	-44,8	-31,9	-43,9	-33,0	16,9	-30,7	-25,3	25,8
Reisetrafikk	1,2	6,0	-2,5	0,8	3,9	0,8	7,2	3,7	5,4	8,2
Andre tjenester	-5,3	-11,4	-8,0	-0,8	-4,7	-7,8	-12,2	-20,3	-1,5	-10,2

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A36. Import.
Prisindekser. 1993=100. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Import i alt	0,9	1,2	1,0	0,9	0,9	0,8	0,3	1,3	0,9	2,2
Varer	0,5	0,8	0,6	0,9	0,2	0,1	0,8	0,4	0,5	1,6
Skip, nybygde og eldre	-5,9	5,4	-4,1	-8,9	-8,1	-5,6	2,9	9,8	8,9	2,6
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-30,0	-0,1	-14,0	-29,8	.	-36,7	-6,3	-12,6	-17,6	-14,1
Oljevirksomhet, diverse varer	3,2	1,2	3,2	2,7	2,2	2,2	1,7	1,7	2,1	1,3
Andre varer	0,6	0,5	0,7	1,2	0,3	0,4	0,4	-0,0	0,4	1,2
Jordbruk, skogbruk og fiske	5,4	-1,5	8,1	2,2	2,2	8,3	2,6	-0,3	-4,5	-4,2
Råolje	-2,0	38,0	-0,7	3,0	-11,0	0,7	9,2	25,3	40,2	56,0
Bergverksprodukter	-0,8	2,8	10,9	-5,7	-7,2	-1,5	-0,6	7,6	7,9	-3,4
Industriprodukter	0,7	-0,1	0,6	1,4	0,5	0,3	0,1	-0,5	-0,3	0,4
Nærings- og nytelsesmidler	2,5	2,0	1,4	3,4	0,9	4,3	3,8	1,1	1,6	1,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-1,7	2,7	-3,5	-2,4	-1,4	1,0	3,1	2,7	1,9	2,9
Trevarer	6,9	-2,2	9,5	9,8	6,0	3,4	-4,6	-1,6	-1,6	-1,2
Treforedlingsprodukter	16,1	-2,9	13,0	17,9	19,4	14,6	6,5	-2,4	-7,9	-7,5
Grafiske produkter	2,9	6,3	3,9	4,1	5,5	-1,0	8,2	8,9	3,3	5,7
Raffinerte oljeprodukter	-5,5	16,5	-3,6	1,8	-15,1	-4,2	7,5	6,0	20,9	32,5
Kjemiske råvarer mv.	3,9	-6,0	11,4	6,3	4,2	-5,6	-13,0	-4,2	-6,7	0,7
Kjemiske og mineralske produkter	-0,5	-3,3	-3,7	-2,0	2,2	1,6	-3,2	-0,6	-2,7	-6,3
Metaller	5,8	-5,8	13,8	8,5	0,5	1,1	-2,5	-2,1	-7,1	-11,1
Verkstedprodukter	-1,2	-0,4	-3,3	-1,3	0,7	-0,8	0,7	-2,3	-0,6	0,7
Andre industriprodukter	0,6	3,1	1,5	0,9	0,6	-0,4	1,3	2,2	5,8	3,3
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	3,4	4,8	4,2	1,3	3,3	4,6	2,6	9,5	1,6	4,7
Elektrisk kraft	-30,3	21,9	-10,5	-27,7	-33,5	-35,1	4,5	40,8	26,4	21,6
Tjenester	2,4	2,4	2,7	1,0	2,7	3,1	-0,9	3,9	2,1	3,9
Driftsutgifter skipsfart ekskl.bunkers	3,6	1,6	4,0	1,4	6,3	2,4	-7,4	3,5	-0,9	11,3
Diftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	2,6	2,7	2,5	2,1	2,4	3,5	2,0	3,1	3,0	3,0
Oljevirksomhet, diverse tjenester	2,8	1,4	4,1	3,2	2,0	2,3	0,9	1,3	1,4	2,4
Reisetrafikk	0,9	3,4	-0,0	-0,9	1,4	2,6	3,9	5,4	3,9	0,4
Andre tjenester	2,7	2,0	2,9	1,8	2,3	4,0	0,0	3,2	1,7	2,8

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

Tabell A37. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	355 041	407 526	89 294	86 302	88 500	90 945	98 330	98 130	101 572	109 494
Varer	267 225	317 093	68 084	64 865	64 608	69 668	76 879	75 817	76 664	87 733
Tjenester	87 816	90 433	21 210	21 437	23 892	21 277	21 451	22 313	24 908	21 761
Import i alt	299 352	310 324	71 130	73 395	75 114	79 713	74 377	74 127	79 484	82 336
Varer	216 841	228 060	52 621	52 649	51 983	59 588	56 414	54 680	55 684	61 282
Tjenester	82 511	82 263	18 509	20 746	23 131	20 125	17 963	19 447	23 800	21 053
Eksportoverskudd	55 689	97 202	18 164	12 907	13 386	11 232	23 953	24 003	22 088	27 158
Inntekter	31 143	37 082	7 885	7 186	7 832	8 240	10 309	9 209	9 014	8 550
Renteinntekter	21 823	21 801	5 689	5 134	5 277	5 723	6 076	5 343	5 382	5 000
Aksjeutbytte m.v. til Norge	2 853	3 165	530	995	758	570	1 358	687	570	550
Reinvestert fortjeneste	-2 179	2 500	-413	-811	-556	-399	43	796	861	800
Andre løpende overføringer til Norge	8 646	9 616	2 079	1 868	2 353	2 346	2 832	2 383	2 201	2 200
Utgifter	58 436	58 873	15 028	15 033	12 711	15 664	14 782	15 429	12 912	15 750
Renteutgifter	24 378	20 799	6 876	6 619	4 720	6 163	6 054	6 055	3 890	4 800
Aksjeutbytte m.v. fra Norge	11 489	14 218	3 934	4 812	1 305	1 438	3 160	4 896	3 712	2 450
Reinvestert fortjeneste	1 953	3 863	-710	-1 112	1 934	1 841	1 283	-109	689	2 000
Andre løpende overføringer fra Norge	20 616	19 993	4 928	4 714	4 752	6 222	4 285	4 587	4 621	6 500
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-27 293	-21 791	-7 143	-7 847	-4 879	-7 424	-4 473	-6 220	-3 898	-7 200
Overskudd på driftsbalansen	28 396	75 411	11 021	5 060	8 507	3 808	19 480	17 783	18 190	19 958
Omvurderinger, netto	10 092	865	6 613	54	-8 687	12 112	2 742	1 978	-855	-3 000
Kapitaloverføringer, netto	-1 224	-1 107	-56	-79	-66	-1 023	22	-5	-24	-1 100
Nedgang i Norges nettogjeld	37 264	75 169	17 578	5 035	-246	14 897	22 244	19 756	17 311	15 858

Omvurderinger hovedsaklig som følge av valutakursendringer

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A38. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige.

	Sysselsatte personer(1000)			Sysselsatte normalårsverk(1000)			Utførte timeverk(mill)		
	Nivåtall		Vekst	Nivåtall		Vekst	Nivåtall		Vekst
	1995	1996	1996	1995	1996	1996	1995	1996	1996
I alt	2103,3	2157,9	2,6	1806,6	1853,1	2,6	2980,5	3041,5	2,0
Jordbruk	80,6	79,2	-1,8	66,3	65,2	-1,7	161,8	158,0	-2,4
Skogbruk	6,0	6,0	-0,3	5,5	5,4	-0,4	9,7	9,7	-0,5
Fiske og fiskeoppdrett	18,0	17,7	-2,0	17,2	16,8	-2,3	31,6	30,8	-2,7
Olje- og gassutvinning	21,6	22,4	3,6	21,2	22,0	3,7	36,2	37,4	3,3
Utvinning av råolje og naturgass	17,5	18,1	3,5	17,1	17,7	3,5	29,3	30,3	3,2
Tj.tilkn olje- og gassutvinning	4,1	4,3	4,4	4,1	4,2	4,4	6,8	7,1	4,1
Bergverksdrift	4,8	4,8	0,0	4,8	4,8	0,0	7,6	7,5	-0,8
Industri	300,9	307,2	2,1	280,8	286,8	2,1	463,9	472,2	1,8
Næringsmiddel industri m.v	54,4	55,6	2,2	50,7	51,8	2,3	83,8	85,2	1,8
Tekstil,bekl. og skotøy	9,5	9,4	-0,9	8,5	8,5	-0,9	13,7	13,7	-0,1
Treforedlingsindustri	11,9	11,7	-2,0	11,5	11,2	-2,0	18,6	18,2	-2,1
Forlag og grafisk industri	39,6	40,4	1,9	31,7	32,3	2,0	53,1	53,9	1,5
Oljeraffinering	2,0	2,0	0,0	2,0	2,0	0,0	3,0	3,0	-0,3
Kjemiske råvarer	9,2	9,5	3,0	9,1	9,4	3,0	14,7	15,1	2,7
Kjemisk og mineralsk industri	21,5	22,4	4,0	20,6	21,4	4,0	33,5	34,7	3,6
Metallindustri	16,7	17,1	2,0	16,0	16,4	2,0	26,0	26,4	1,7
Verkstedindustri og skipsbygging	107,6	110,3	2,5	103,5	106,1	2,5	172,9	176,6	2,1
Trevare,møbel og annen industri	28,4	29,0	2,1	27,2	27,8	2,1	44,5	45,3	1,6
Kraftforsyning	20,0	20,2	0,7	19,3	19,4	0,7	29,9	30,0	0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	105,9	108,6	2,6	102,0	104,6	2,6	171,4	174,9	2,1
Varehandel	290,5	305,2	5,1	238,0	250,2	5,1	408,0	425,8	4,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	57,1	59,8	4,7	45,0	47,2	4,7	72,1	75,0	4,0
Rørtransport	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,0	0,7	0,7	0,0
Samferdsel	140,0	142,1	1,5	124,8	126,8	1,5	205,5	207,9	1,2
Sjøfart	50,6	50,1	-1,0	50,3	49,7	-1,0	92,2	91,0	-1,2
Utenriks sjøfart	41,9	41,2	-1,6	41,7	41,0	-1,6	77,8	76,5	-1,7
Innenriks sjøfart	8,7	8,9	1,8	8,6	8,7	1,9	14,3	14,5	1,5
Finansformidling	50,7	50,4	-0,6	47,4	47,2	-0,5	75,2	74,7	-0,6
Boligtjenester	1,2	1,2	2,6	1,1	1,1	2,7	1,8	1,8	2,3
Forretningsmessig tjenesteyting	121,8	130,0	6,7	106,7	114,1	6,9	171,9	183,0	6,4
Privat tjenesteyting	186,0	190,8	2,6	154,6	158,4	2,5	242,6	247,7	2,1
Offentlig forvaltning	647,1	661,8	2,3	521,3	533,1	2,2	798,6	813,4	1,9
Statsforvaltningen	150,0	153,2	2,1	141,0	144,0	2,1	228,2	232,0	1,7
Sivil statlig forvaltning	104,9	109,4	4,4	96,4	100,6	4,4	145,8	152,2	4,4
Forsvar	45,2	43,8	-3,1	44,7	43,3	-3,0	82,4	79,8	-3,1
Kommuneforvaltningen	497,0	508,6	2,3	380,3	389,1	2,3	570,4	581,4	1,9
Fastlands-næringer	2039.4	2093.9	2.7	1743.3	1789.7	2.7	2865.8	2926.9	2.1

Tabell A39. Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. 1996. Prosentvis endring fra året før.

	Lønn pr. normal-årsverk	Lønn pr. utførte timeverk	Lønnskostnad pr. utførte timeverk
Alle næringer	4.4	4.8	4.9
Jordbruk	4,0	4,3	4,4
Skogbruk	3,6	3,8	3,8
Fiske og fiskeoppdrett	3,7	4,1	4,2
Olje- og gassutvinning	4,8	5,2	5,5
Utvinning av råolje og naturgass	4,9	5,2	5,6
Tj.tilknyttet olje- og gassutvinning	4,6	4,9	5,1
Bergverksdrift	3,5	4,3	4,5
Industri	4,3	4,6	4,8
Næringsm drikkev. og tobakk	3,7	4,2	4,5
Tekstil,bekl. og skotøy	4,8	3,8	3,8
Treforedlingsindustri	5,1	5,2	5,3
Forlag og grafisk industri	3,6	4,0	3,9
Oljeraffinering	4,7	5,0	5,4
Kjemiske råvarer	5,3	5,6	6,1
Kjemisk og mineralsk industri	3,9	4,3	4,4
Metallindustri	5,4	5,7	6,3
Verkstedindustri og skipsbygging	4,3	4,6	4,7
Trevare,møbel og annen industri	4,2	4,7	4,9
Kraftforsyning	4,2	4,6	4,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,4	4,9	4,9
Varehandel	4,4	5,0	4,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,7	5,3	5,4
Rørtransport	4,5	4,5	4,4
Samferdsel	4,5	4,8	5,0
Sjøfart	2,8	3,0	3,2
Utenriks sjøfart	2,4	2,5	2,6
Innenriks sjøfart	3,0	3,4	3,6
Finansformidling	4,9	5,0	5,3
Boligtjenester	4,5	5,0	4,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,5	4,8	5,0
Privat tjenesteyting	4,2	4,6	4,6
Offentlig forvaltning	4,4	4,8	4,9
Statsforvaltningen 1)	4,8	5,2	5,2
Sivil statlig forvaltning	4,2	4,2	4,0
Forsvar	4,2	4,3	4,6
Kommuneforvaltningen	4,3	4,7	4,8
Fastlands-næringer	4.4	4.8	4.9

1) Nedgang i antall rekrutter i forsvaret gir en "vridningseffekt" som trekker opp lønnveksten for statsforvaltningen totalt.

Tabell A40. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
I alt	439 906	473 871	106 444	109 442	111 677	112 342	120 115	115 195	111 474	127 086
Jordbruk	2 663	2 849	650	691	691	630	758	720	655	716
Skogbruk	714	736	174	185	185	169	196	186	169	185
Fiske og fiskeoppdrett	2 222	2 327	541	577	577	528	617	588	535	588
Olje og gassutvinning	11 916	12 989	3 529	3 408	2 053	2 927	3 404	3 040	2 924	3 621
Utv. av råolje og naturgass	10 023	10 917	2 968	2 866	1 727	2 462	2 861	2 555	2 457	3 044
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	1 893	2 072	561	541	326	465	543	485	466	578
Bergverksdrift	1 312	1 360	317	320	325	350	350	321	305	383
Industri	76 603	81 808	17 931	18 893	20 120	19 660	20 733	19 718	19 053	22 305
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	12 503	13 302	2 953	3 076	3 257	3 217	3 397	3 197	3 070	3 638
Tekstil, bekledning og skotøy	1 574	1 635	368	389	414	403	416	397	380	442
Treforedling	3 242	3 343	739	823	836	844	836	825	777	905
Grafisk produksjon	9 097	9 605	2 111	2 251	2 414	2 321	2 426	2 334	2 255	2 590
Raffinering	693	728	164	174	179	177	186	178	167	198
Kjemiske råvarer	3 057	3 331	721	767	788	780	848	815	763	904
Kjemiske og mineralske prod.	5 978	6 467	1 387	1 471	1 580	1 539	1 625	1 558	1 516	1 767
Metaller	4 999	5 406	1 176	1 246	1 301	1 276	1 387	1 303	1 237	1 480
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	29 725	31 853	6 974	7 288	7 837	7 625	8 063	7 639	7 448	8 704
Trevare-, møbelindustri og annen industri	5 735	6 138	1 338	1 408	1 513	1 477	1 549	1 473	1 439	1 678
Kraftforsyning	5 764	6 065	1 565	1 464	1 398	1 337	1 802	1 491	1 292	1 480
Bygg og anlegg	22 978	24 744	5 329	5 651	6 091	5 907	6 213	5 919	5 764	6 848
Varehandel	56 437	62 480	13 242	13 819	14 628	14 748	15 757	14 984	14 408	17 331
Hotell og restaurant	10 069	11 077	2 375	2 474	2 604	2 616	2 786	2 663	2 546	3 081
Rørtransport	222	233	65	67	38	52	61	58	52	62
Samferdsel	31 522	33 549	7 636	7 975	8 008	7 903	8 778	8 297	7 537	8 937
Sjøfart	10 073	10 266	2 487	2 551	2 534	2 501	2 733	2 536	2 291	2 706
Utenriks sjøfart	7 547	7 608	1 872	1 908	1 896	1 872	2 035	1 877	1 694	2 002
Innenriks sjøfart	2 526	2 658	616	642	638	630	697	659	597	704
Bank og forsikring	15 721	16 456	3 809	3 856	4 005	4 051	4 271	3 942	3 740	4 504
Boligtjenester	259	278	63	64	66	67	73	67	63	76
Forretningsmessig tjenesteyting	30 643	34 550	7 383	7 545	7 820	7 895	8 979	8 311	7 801	9 459
Privat tjenesteyting	32 397	34 861	7 914	8 100	8 115	8 269	9 213	8 496	7 726	9 425
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	128 390	137 243	31 432	31 803	32 420	32 734	33 391	33 858	34 613	35 381
Statsforvaltningen	35 706	38 188	8 751	8 838	9 017	9 100	9 248	9 413	9 703	9 824
Sivilt	27 544	29 912	6 751	6 818	6 956	7 019	7 220	7 365	7 613	7 714
Forsvar	8 162	8 276	2 000	2 020	2 061	2 081	2 028	2 048	2 090	2 110
Kommuneforvaltningen	92 684	99 055	22 681	22 965	23 403	23 634	24 143	24 445	24 910	25 557
Fastlands-næringer	420 220	453 042	100 979	104 059	107 689	107 492	114 615	110 221	106 804	121 402

4. kvartal 1996 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A41. Driftsregnskap overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	95:1	95:2	95:3	95:4	96:1	96:2	96:3	96:4
Eksport i alt	355041	407526	89294	86302	88500	90945	98330	98130	101572	109494
Varer	267225	317093	68084	64865	64608	69668	76879	75817	76664	87733
Tjenester	87816	90433	21210	21437	23892	21277	21451	22313	24908	21761
Import i alt	299352	310323	71130	73395	75114	79713	74377	74127	79484	82336
Varer	216841	228060	52621	52649	51983	59588	56414	54680	55684	61283
Tjenester	82511	82263	18509	20746	23131	20125	17963	19447	23800	21053
Eksportoverskudd	55689	97203	18164	12907	13386	11232	23953	24003	22088	27158
Inntekter	31143	37082	7885	7186	7832	8240	10309	9209	9014	8550
Renteinntekter	21823	21801	5689	5134	5277	5723	6076	5343	5382	5000
Aksjeutbytte m.v. til Norge	2853	3165	530	995	758	570	1358	687	570	550
Reinvestert fortjeneste	-2179	2500	-413	-811	-556	-399	43	796	861	800
Løpende overføringer til Norge	8646	9616	2079	1868	2353	2346	2832	2383	2201	2200
Utgifter	58436	58873	15028	15033	12711	15664	14782	15429	12912	15750
Renteutgifter	24378	20799	6876	6619	4720	6163	6054	6055	3890	4800
Aksjeutbytte m.v. fra Norge	11489	14218	3934	4812	1305	1438	3160	4896	3712	2450
Reinvestert fortjeneste	1953	3863	-710	-1112	1934	1841	1283	-109	689	2000
Løpende overføringer fra Norge	20616	19993	4928	4714	4752	6222	4285	4587	4621	6500
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-27293	-21791	-7143	-7847	-4879	-7424	-4473	-6220	-3898	-7200
Overskudd på driftsbalansen	28396	75412	11021	5060	8507	3808	19480	17783	18190	19959
Omvurderinger, netto	10092	865	6613	54	-8687	12112	2742	1978	-855	-3000
Kapitaloverføringer, netto	-1224	-1107	-56	-79	-66	-1023	22	-5	-24	-1100
Økning i Norges nettofordringer	37264	75170	17578	5035	246	14897	22244	19756	17311	15859

Omvurderinger hovedsaklig som følge av valutakursendringer

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996					
						Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov
Råolje	7,8	8,9	9,5	10,8	11,7	13,1	13,7	13,1	12,8	12,8	12,9
Naturgass	2,3	2,4	2,4	2,6	2,6	2,6	3,5	3,2	3,7	4,0	4,3

Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og varetype

Sesongjusterte indekser. 1995=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996					
						Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., ind., bergv. og kraftf.	81	85	89	95	100	107	108	108	106	105	106
Bergverksdrift og utvinning	71	79	83	92	100	114	118	117	115	111	114
Industri	89	90	92	97	100	103	108	103	104	105	103
Kraft- og vannforsyning	90	96	98	93	101	79	76	74	71	72	78
Produksjon etter varetype:											
Innsatsvarer	88	87	91	97	100	101	107	100	102	104	102
Investeringsvarer	84	90	92	96	100	107	115	106	107	107	104
Konsumvarer, i alt	93	93	94	99	100	104	106	104	104	103	104
Varige konsumvarer	97	95	93	99	100	108	110	109	109	109	105
Ikke-varige konsumvarer	93	93	94	99	100	103	106	103	103	103	103
Energivarer	75	82	86	92	100	113	114	111	109	103	106

Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1991	1992	1993	1994	1995	1996					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Industri i alt	-1,7	1,4	2,5	5,8	3,1	1,2	2,3	6,0	4,8	4,2	4,1
Nærings- og nytelsesmidler	3,1	0,4	0,5	4,5	1,6	1,5	2,2	4,1	1,3	0,9	-0,5
Tekstil- og bekledningsvarer	-0,3	-4,6	-2,9	10,0	-3,0	-2,1	2,3	6,9	12,3	11,8	14,4
Lær, og lærvarer	-1,3	1,0	2,3	7,6	-8,5	-15,1	-9,9	-5,8	-4,0	-8,7	-12,0
Trevarer	-8,7	-0,5	1,8	9,7	2,0	2,7	7,5	11,3	3,8	2,6	1,2
Treforedl., grafisk prod. og forlagsv.	-0,2	-1,1	2,6	5,0	3,9	1,1	0,4	1,3	1,5	-0,1	0,1
Kull- og petroleumsprodukter	-4,8	10,1	-0,0	3,4	-9,3	1,9	1,6	3,9	18,2	43,6	38,0
Kjemikalier og kjemiske prod.	-4,9	-0,4	6,1	3,9	2,7	-2,8	1,0	2,9	4,8	3,7	3,9
Gummi- og plastprodukter	-6,9	-9,4	4,3	5,8	1,1	0,0	1,8	1,9	1,2	1,4	1,9
Andre ikke-metallholdige mineralprod.	-11,4	2,9	0,6	13,2	11,5	3,5	1,9	3,6	5,0	6,5	10,5
Metaller og metallvarer	-1,1	1,2	3,5	6,6	2,0	4,5	4,8	7,8	6,2	4,7	4,5
Maskiner og utstyr	-3,0	2,9	1,4	8,2	7,4	0,2	1,3	10,0	8,1	7,7	9,0
Elektriske og optiske produkter	-8,8	0,9	7,1	8,8	7,7	1,3	1,1	8,8	6,9	6,8	8,4
Treansportmidler	4,2	11,0	2,1	2,6	2,4	-0,5	2,7	10,0	7,2	4,3	2,9
Annen industriproduksjon	-2,4	-3,8	0,1	6,9	0,9	6,0	7,6	13,5	7,8	5,7	4,1

1)Tallene i kolonnenne for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B4: Ordretilgang - industri

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1991	1992	1993	1994	1995	1995			1996		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordretilgang i alt	91	89	101	105	100	103	105	100	113	111	111
For eksport	94	94	103	106	100	108	107	90	105	93	97
Fra hjemmemarkedet	77	69	95	103	101	91	96	130	154	175	165
Produksjon av metaller:											
Ordretilgang i alt	72	68	69	80	100	92	103	109	109	118	110
For eksport	72	68	69	79	100	96	102	109	106	111	111
Fra hjemmemarkedet	71	71	71	86	101	82	106	109	125	167	100
Produksjon av maskiner:											
Ordretilgang i alt	88	92	95	107	100	95	99	100	113	185	123
For eksport	88	86	111	113	99	89	99	115	116	136	100
Fra hjemmemarkedet	88	99	76	99	101	102	100	84	104	259	151

Tabell B5: Ordrereserver - industri

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1991	1992	1993	1994	1995	1995			1996		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordrereserver i alt	234	229	209	179	100	109	82	113	224	170	144
For eksport	220	222	212	179	100	104	84	120	231	163	141
Fra hjemmemarkedet	289	256	199	180	100	125	72	86	196	197	156
Produksjon av metaller:											
Ordrereserver i alt	86	75	76	84	100	96	100	105	103	103	105
For eksport	84	74	76	82	100	96	98	107	104	95	100
Fra hjemmemarkedet	97	84	74	92	100	99	108	90	101	157	133
Produksjon av maskiner:											
Ordrereserver i alt	100	100	99	123	100	101	104	95	103	127	131
For eksport	90	94	97	141	100	99	98	97	102	113	111
Fra hjemmemarkedet	120	111	102	89	100	105	115	89	106	154	170

Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1991	1992	1993	1994	1995	1995			1996		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Leting:											
I alt	2034	1920	1358	1253	1162	988	1226	1224	1275	1082	1388
Undersøkelsesboringer	1326	1288	717	432	532	458	614	672	545	490	745
Generelle undersøkelser	256	251	284	384	171	189	182	193	129	335	365
Felt eval. og - undersøk.	212	91	146	164	192	195	254	156	68	95	88
Adm. og andre kostnader	240	290	211	273	267	146	175	203	533	162	191
Feltutbygging:											
I alt	5566	7216	8802	7146	6740	6622	6385	8077	5581	6710	6171
Varer	3023	3668	4608	3956	3182	2509	2997	4837	3469	3911	3407
Tjenester	2251	3021	3442	2511	2980	3587	2681	2604	1402	2007	2268
Produksjonsboring	292	532	752	680	579	526	707	637	710	792	496
Felt i drift:											
I alt	1274	1269	1576	1688	1737	1838	1578	1663	1705	2158	2696
Varer	201	166	150	164	163	180	146	183	178	290	275
Tjenester	256	179	137	132	243	225	287	222	242	390	318
Produksjonsboring	817	925	1290	1393	1332	1434	1145	1258	1285	1478	2102

Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Utførte	2549	2322	2327	3389	..	3590	3314	3486	3456	3300	..
Antatte	2622	2710	2672	3721	4118	3896	3749	3925	3940	4120	4486

Tabell B8: Boligbygging

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Boliger satt igang	1,3	1,3	1,7	1,6	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7	1,5	1,7
Boliger under arbeid	16,2	13,6	15,4	16,6	16,8	16,9	17,0	17,2	17,1	16,9	17,3
Boliger fullført	1,5	1,3	1,5	1,6	1,4	1,0	1,3	1,4	1,6	1,4	1,5

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

Tabell B9: Detaljomsetningsvolum

Sesongjustert indeks. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Omsetning ialt	91	93	97	100	103	104	103	103	105	106	105

Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Omsetning i alt	2,0	1,7	4,5	2,9	3,1	2,5	2,4	3,4	4,2	4,8	..
Butikkhandel med bredt vareutvalg	1,3	2,6	5,2	4,6	1,8	1,0	0,9	1,6	1,8	2,6	..
Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler i spesialforr.	12,3	7,0	2,2	-0,8	-1,7	-1,6	-2,5	-1,2	-0,7	1,2	..
Butikkhandel med apotekvarer,, sykepleieart. kosmetikk og toalettart.	2,6	8,9	5,1	-2,9	1,4	2,9	4,2	4,6	3,4	4,8	..
Butikkhandel med andre nye varer	0,5	-1,3	4,2	3,9	5,7	4,8	4,7	6,0	7,4	7,4	..
Reg. nye personbiler	11,8	3,8	42,7	7,2	50,0	43,3	44,9	45,0	49,1	69,4	49,9

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen

Arbeidsledige (AKU) og sysselsatte. 1000 personer og prosent.

	1991	1992	1993	1994	1995	1995			1996		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Arbeidsledig (AKU) :											
Kvinner	48	50	50	47	46	50	48	34	51	53	55
Menn	68	76	77	70	61	64	59	50	67	62	56
Totalt	116	126	127	116	107	115	106	84	119	115	111
Sysselsatte	2010	2004	2004	2035	2079	2066	2113	2097	2096	2134	2164
Arbeidsledighetsrate (AKU)	5,5	5,9	5,9	5,4	4,9	5,2	4,8	3,8	5,3	5,1	4,9

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer

Tallet på registrerte arbeidsledige og ledige plasser. Arbeidsledighetsprosenten.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					1997
						Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan
Sesongjusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	115	118	110	102	..	90	89	88	87	..	..
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	114,4	118,1	110,3	102,1	90,9	97,9	84,6	79,3	77,1	78,8	90,1
Herav: Permitterte 1000 pers.	8,7	9,2	7,5	6,4	6,4	4,4	4,0	4,3	4,9	6,0	7,8
Ledige plasser 1000 pers.	6,4	7,4	7,7	8,8	10,0	9,9	9,5	9,8	9,5	9,1	12,7
Arbeidsledidhetsrate (AD) 1)	5,4	5,5	5,2	4,7	4,2	4,5	3,9	3,6	3,5	3,6	4,1
Arb.ledige/led.plasser	19,5	17,0	15,0	11,8	9,3	9,9	8,9	8,1	8,1	8,7	7,1

1)Registrerte ledige i følge Arbeidsdirektoratet (AD) i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

Tabell B13: Timefortjeneste

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1991	1992	1993	1994	1995	1995			1996		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Industri, kvinner	86,7	89,2	91,8	94,5	97,9	98,0	98,4	99,1	99,9	100,9	103,3
Industri, menn	99,5	102,7	105,4	108,5	112,3	113,2	112,6	113,6	114,6	116,6	117,3
Bygge- og anl., menn	107,0	110,6	113,3	112,7	114,2	115,1	114,3	115,9	114,6	116,9	118,9

Tabell B14: Konsumprisindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Ialt	2,3	2,3	1,4	2,5	1,3	1,3	1,5	1,3	1,7	1,8	1,8
Varer og tjenester etter konsumgruppe:											
Matvarer ialt	1,4	-1,1	1,5	1,5	1,7	2,8	2,9	2,6	2,8	3,3	3,3
Drikkevarer og tobakk	9,1	3,1	3,9	4,3	2,3	2,3	2,2	2,5	2,5	2,4	2,4
Klær og skotøy	1,7	2,7	1,5	0,9	-3,1	-3,1	-2,9	-3,5	-2,7	-1,8	-2,6
Bolig, lys og brensel	2,3	2,8	0,9	2,8	2,4	2,6	2,7	3,0	3,7	3,7	4,0
Møbler og husholdningsartikler	0,4	1,9	1,4	1,8	1,3	0,8	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4
Helsepleie	6,0	4,3	2,3	4,5	3,2	2,1	4,0	3,5	3,4	3,3	3,3
Reiser og transport	2,0	3,4	1,5	3,2	0,3	-0,1	0,0	-0,4	0,2	-0,2	-0,5
Fritidssysler og utdanning	3,3	3,4	2,1	2,1	1,0	0,9	0,9	1,0	0,9	1,1	1,2
Andre varer og tjenester	2,2	1,6	0,2	2,3	2,2	2,2	1,9	1,6	1,8	1,7	1,7
Varer og tjenester etter leveringssektor:											
Jordbruksvarer	1,3	-2,0	0,1	-0,1	1,8	4,0	4,4	3,9	4,1	4,7	4,6
Andre norskproduserte konsumvarer	2,5	2,7	1,9	3,9	2,3	2,3	2,4	2,4	3,6	3,3	3,1
Importerte konsumvarer	1,8	3,3	2,3	2,3	-2,1	-2,3	-2,3	-2,4	-2,1	-1,8	-1,9
Husleie	3,7	2,8	0,6	1,4	1,7	1,8	1,8	1,4	1,4	1,4	1,7
Andre tjenester	2,3	2,0	1,1	2,7	2,6	2,3	2,5	2,6	2,3	2,4	2,4

Tabell B15: Engrospriser

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Ialt	0,1	-0,0	1,4	1,9	1,5	1,3	1,7	1,7	2,6	2,0	1,9
Matvarer og levende dyr	1,1	-2,4	0,8	-1,0	0,6	1,2	1,7	1,7	2,3	2,0	2,3
Drikkevarer og tobakk	6,5	1,1	4,6	4,9	-0,0	-0,3	-0,5	-0,7	-0,5	-0,7	-0,6
Råvarer, ikke spis., u. brenselst	-3,1	-4,1	3,7	2,8	-0,9	0,5	-0,1	-1,5	-0,3	-0,5	0,0
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	-3,5	-2,3	-1,8	-0,8	5,4	5,2	5,8	7,4	11,1	8,7	7,0
Dyre- og plantefett, voks	5,4	0,2	5,0	1,0	-0,9	0,1	1,6	0,8	2,0	0,7	2,0
Kjemikalier	0,2	2,5	2,8	4,3	0,7	0,0	0,0	-0,6	0,2	0,3	0,4
Bearbeidde varer etter materiale	0,1	0,3	2,5	4,8	0,8	0,6	0,4	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
Maskiner og transportmidler	1,4	4,2	2,1	3,2	1,1	0,6	0,8	1,0	1,0	1,3	1,3
Forskjellige ferdigvarer	2,0	2,7	1,6	2,5	2,2	2,0	1,7	1,3	1,4	1,5	1,4

Tabell B16: Utenrikshandel - verditall

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Eksport 1)	9,0	9,4	10,8	11,9	12,8	12,6	13,0	12,6	12,7	14,1	12,7
Import 2)	12,9	13,2	15,5	16,9	17,8	18,3	17,4	18,3	18,2	18,1	18,4
Import 3)	12,9	13,1	15,4	16,8	17,7	18,1	17,4	18,2	17,8	18,0	18,4

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

Tabell B17: Utenrikshandel - indekser

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport i flg. handelsstatistikken. 1988=100.
Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	126	131	149	153	..	154	154	170	166	166	..
Importvolum 2)	111	111	130	140	..	140	143	146	147	150	..
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	93	93	94	101	100	101	101	99	100	99	100
Importpriser 2)	103	104	104	105	105	106	107	106	102	105	106

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Produksjonsindeks
Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Sesongjustert. 1995=100

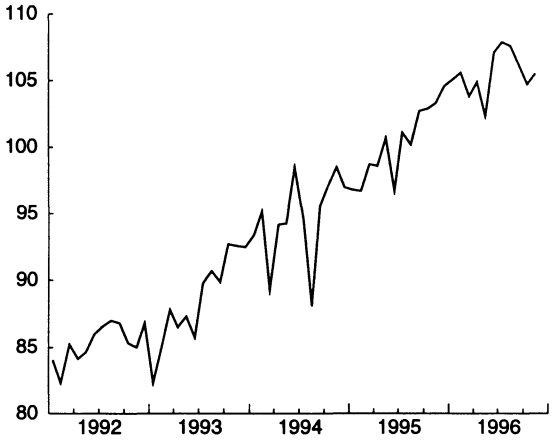

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks
Utvinning av råolje og naturgass. Sesongjustert. 1995=100

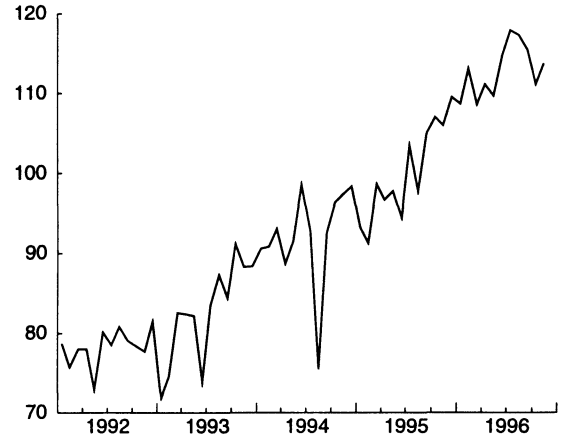

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Olje- og gassproduksjon
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte tall.

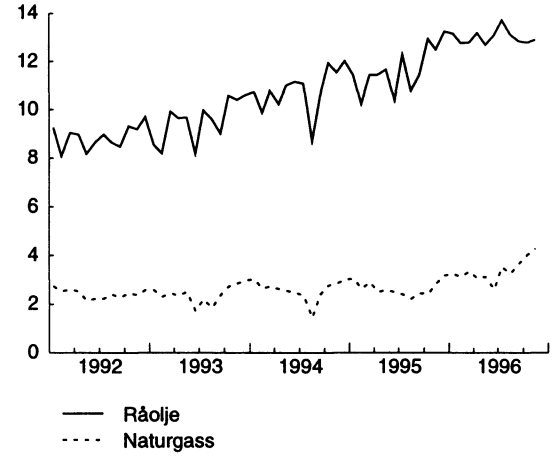

Kilde: Oljedirektoratet.

Produksjonsindeks
Sesongjustert. 1995=100

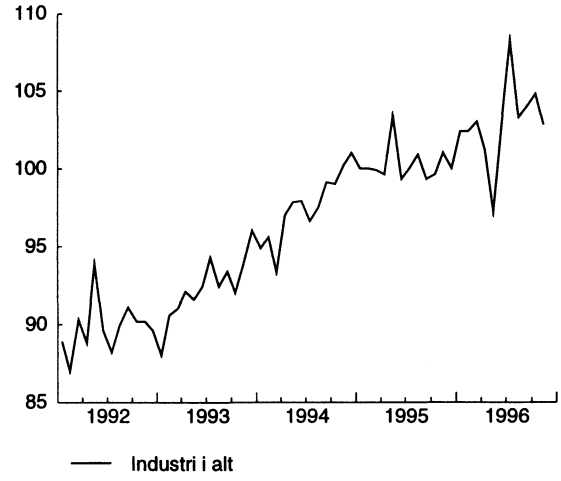

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype
Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Sesongjustert. 1995=100

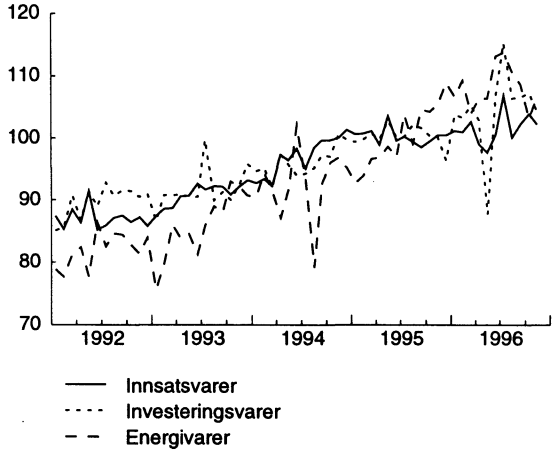

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype
Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Sesongjustert. 1995=100

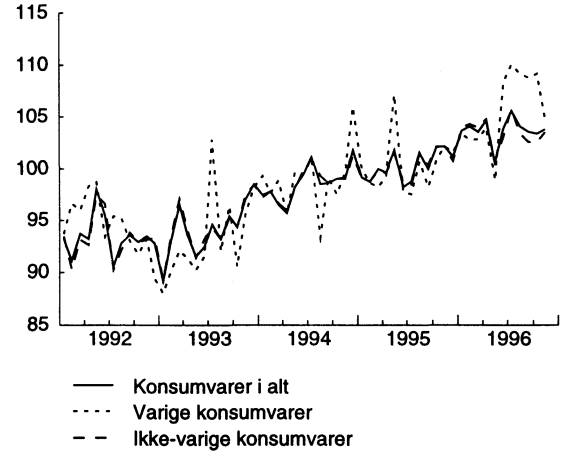

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Ordretilgang
Metaller
Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

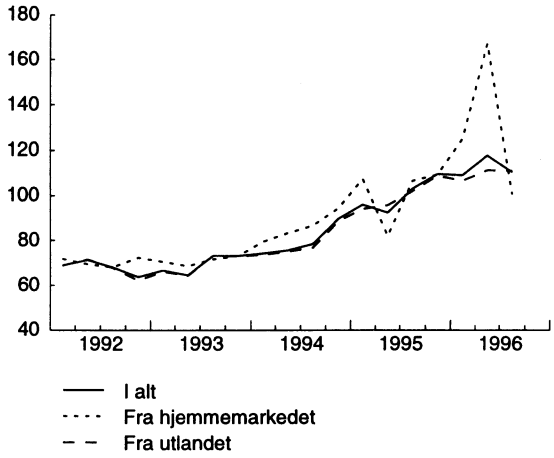

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordrereserve
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1995=100

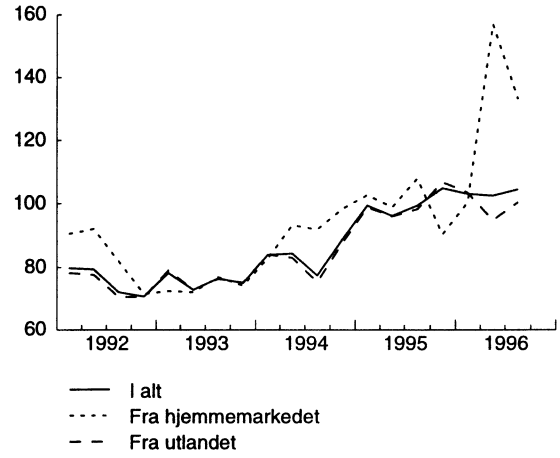

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang
Maskiner
Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

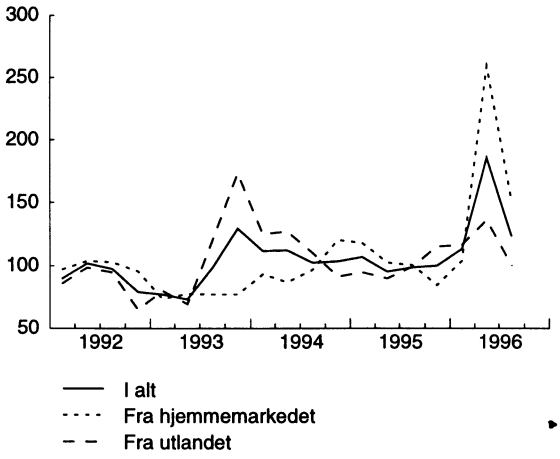

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordrereserve
Maskiner
Ujustert verdiindeks. 1995=100

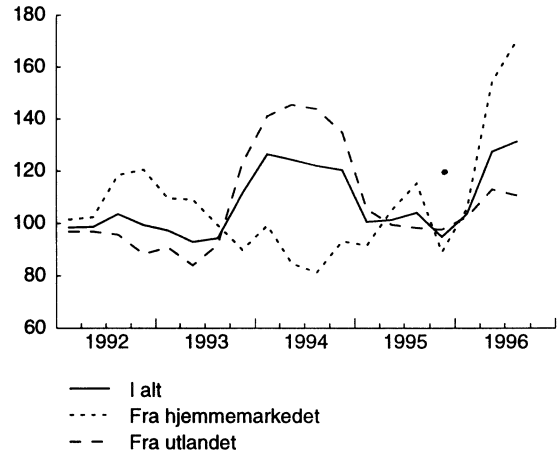

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang
Tekstil og bekledning,metallvarer og kjemiske råvarer
Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

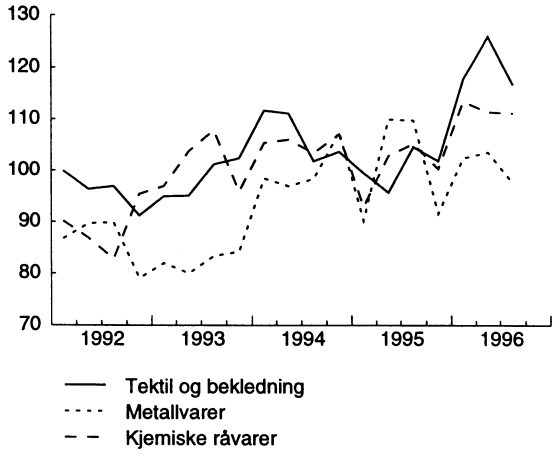

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordrereserve
Tekstil og bekledning,metallvarer og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1995=100

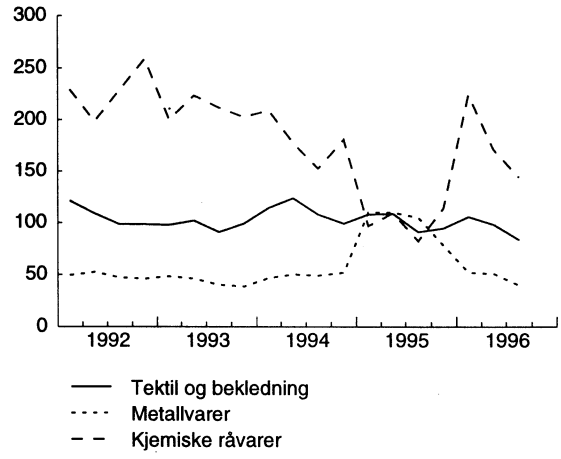

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygg satt igang
Antall boliger i tusen

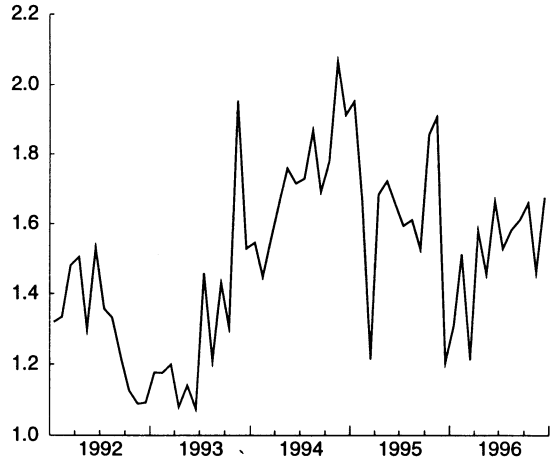

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliglån nye boliger
Antall oppføringslån fra Husbanken i tusen.
Sesonjustert.

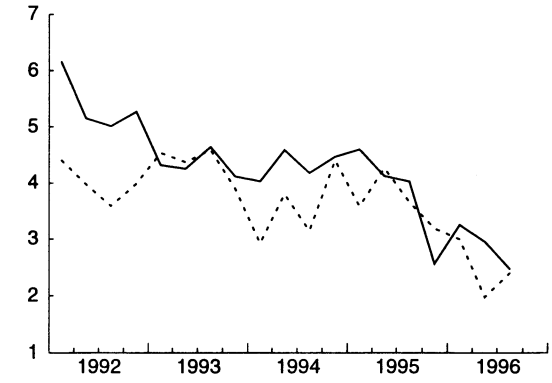

Kilde: Husbanken.

Bygg under arbeid
Sesongjustert.

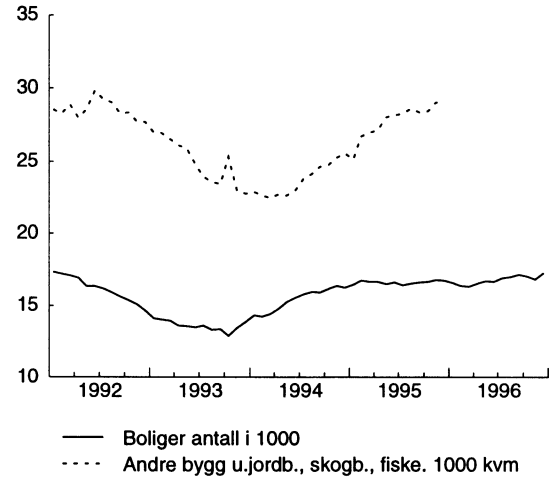

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygg satt igang
Bruksareal i tusen kvm.
Sesonjustert.

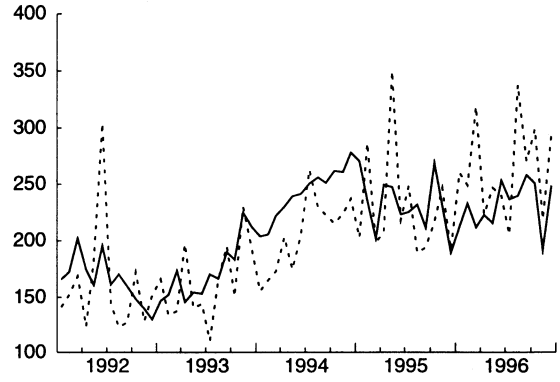

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
Ordretilgang. Verdiindeks.
Sesongjustert. 1.kv.1992=100

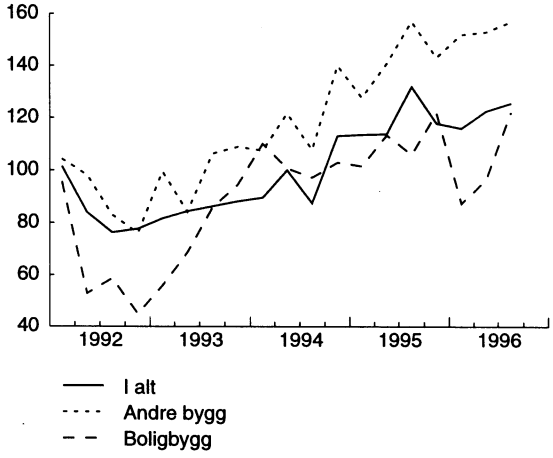

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
Ordrereserve. Verdiindeks.
Sesongjustert. 1.kv.1992=100

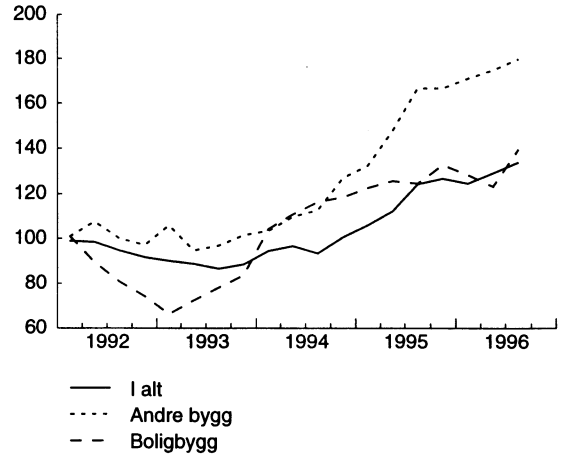

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Arbeidsledigheten
Sesongjusterte månedstall. 1000 personer.

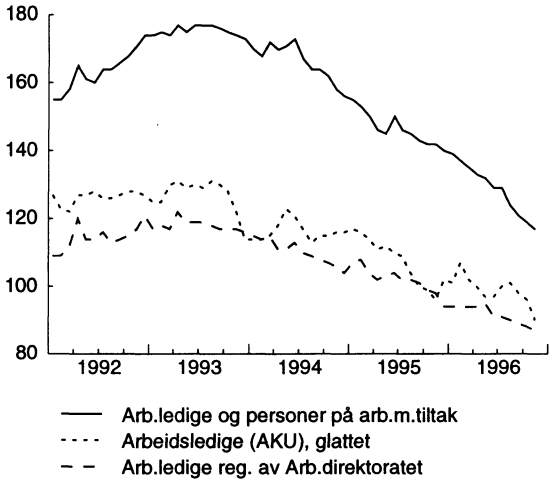

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

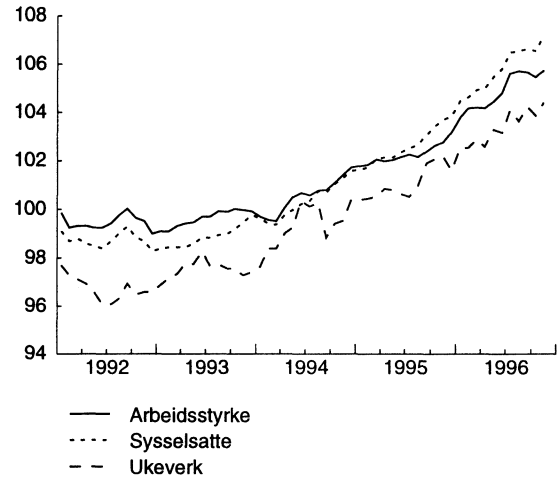

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Antatte og utførte investeringer i industri
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal

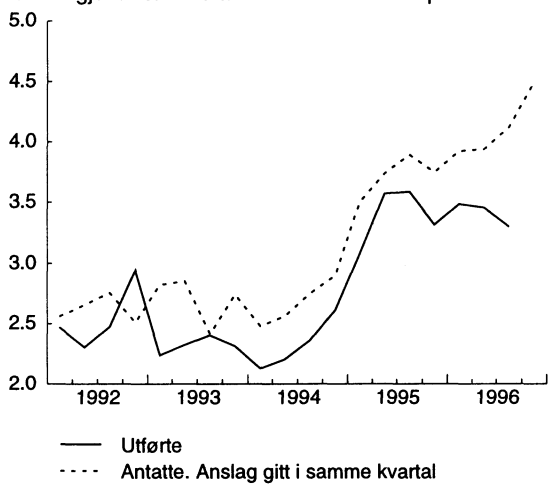

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Detaljomsetning
Sesongjustert volumindeks. 1995=100

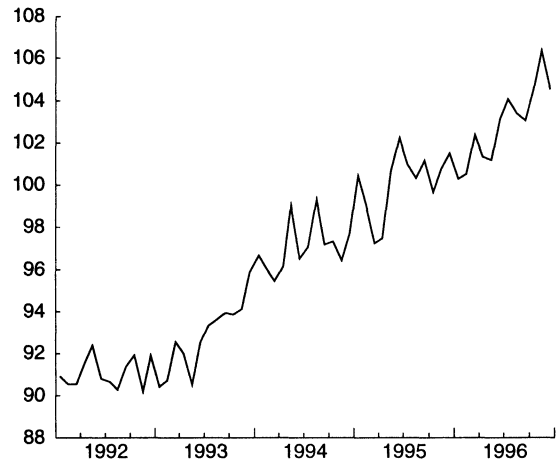

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

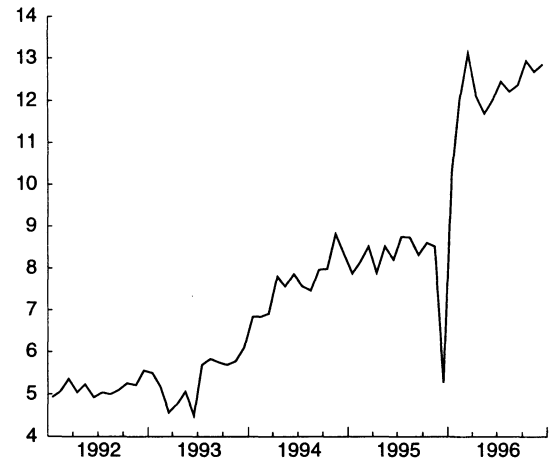

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Lønninger
Gj.sn. timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirk., prosentvis endring fra et år før.

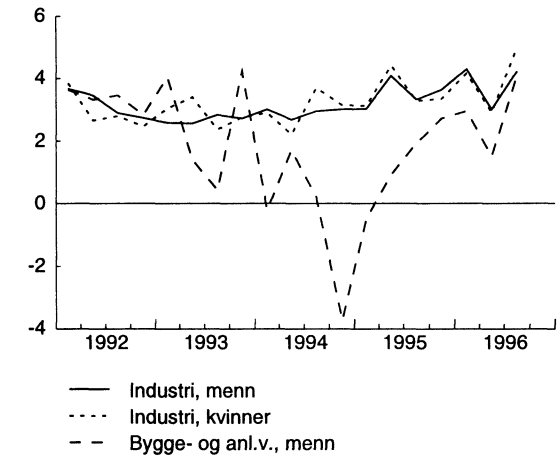

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Innenlandske priser
Prosent endring fra ett år tidligere.

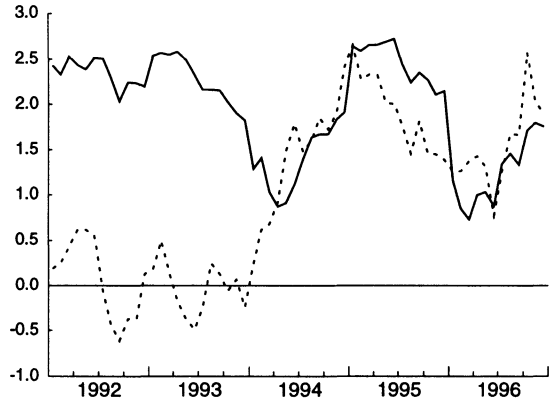

Konsumprisindeks
Førstegangsomsetning innenlands

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisstigning for konsumvarer 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

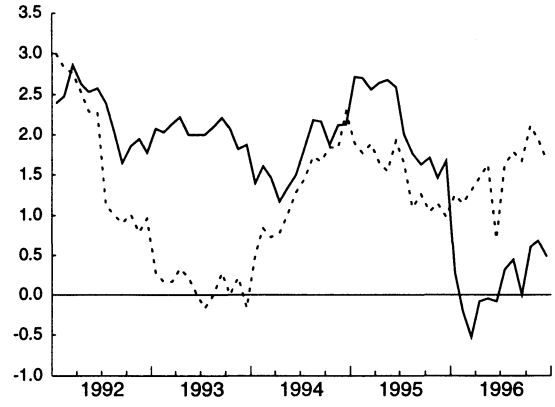

Iflg. konsumprisindeksen
Iflg. førstegangsomsetning innenlands

og førstegangsomsetning innenlands for varer til konsum.

Nominell rente på tre-måneders plasseringer
Prosent.

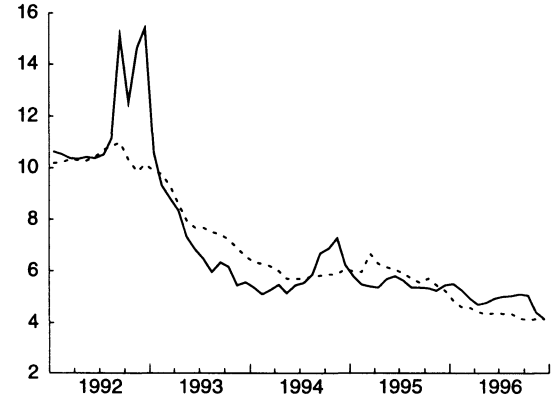

Eurokronemarkedet
Kurvrente/ECU

Kilde: Norges Bank.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

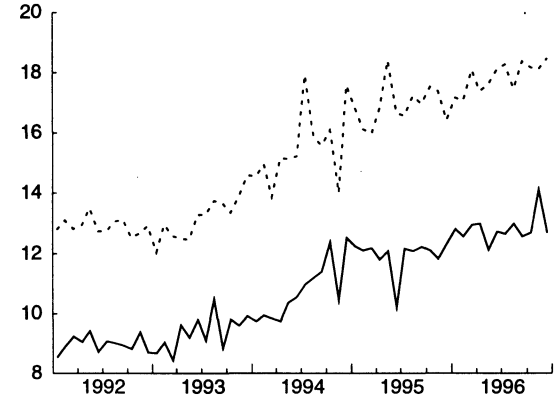

Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
Import u. skip og plattformer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100.

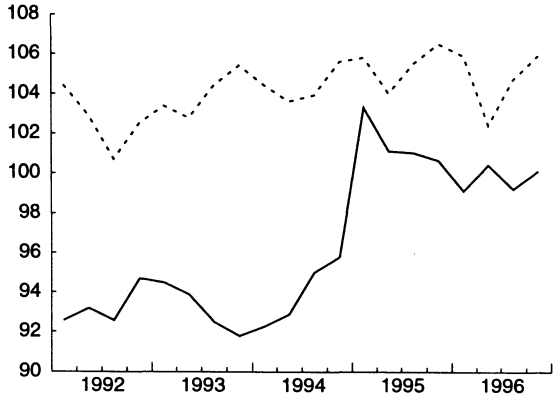

Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
Import u. skip, plattformer og råolje

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjustert volumindeks. 1988=100.

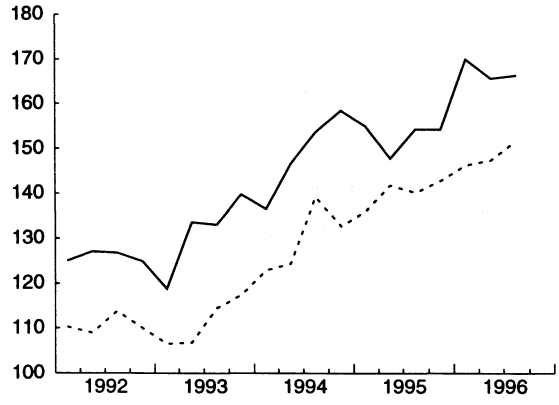

Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
Import u. skip, plattformer og råolje

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	1,3	0,2	1,5	4,4	2,8	1,9	2,9	3,1
Frankrike	0,8	1,2	-1,3	2,8	2,2	1,3	2,5	2,6
Italia	1,1	0,6	-1,2	2,1	3,0	0,8	1,2	2,1
Japan	4,0	1,1	0,1	0,5	0,9	3,6	1,6	3,7
USA	-1,0	2,7	2,3	3,5	2,0	2,4	2,2	2,0
Storbritannia	-2,0	-0,5	2,1	3,8	2,4	2,4	3,3	3,0
Sverige	-1,1	-1,4	-2,2	3,3	3,6	1,7	2,2	2,1
Tyskland [1]	5,0	2,2	-1,1	2,9	1,9	1,1	2,2	2,6
Norge	2,9	3,4	2,1	5,0	3,3	5,1	3,0	2,3

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C2: Privat konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	1,2	1,9	2,4	6,6	2,3	2,5	2,9	3,2
Frankrike	1,4	1,4	0,2	1,4	1,8	2,4	1,7	2,4
Italia	2,7	1,0	-2,4	1,5	1,7	0,5	1,0	2,2
Japan	2,5	2,1	1,2	1,8	1,7	2,7	1,9	2,5
USA	-0,6	2,8	2,8	3,1	2,3	2,5	2,2	2,2
Storbritannia	-2,2	-0,1	2,5	2,6	2,0	2,9	3,7	3,0
Sverige	0,9	-1,4	-3,1	1,8	0,8	0,8	1,5	1,8
Tyskland [1]	5,6	2,8	0,3	1,0	1,8	1,7	2,0	2,3
Norge	1,4	2,2	2,1	4,0	2,6	4,0	3,2	2,6

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C3: Offentlig konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	-0,1	0,4	3,0	1,4	0,8	1,5	0,8	0,4
Frankrike	2,8	3,4	3,4	1,1	0,9	1,6	1,1	1,0
Italia	1,7	1,1	0,5	-0,0	-0,5	-0,7	-1,4	-0,7
Japan	2,0	2,0	2,4	2,2	2,0	2,1	1,7	2,5
USA	1,0	-0,1	-0,0	0,2	-0,3	0,5	0,2	0,2
Storbritannia	2,6	-0,1	-0,1	1,7	1,0	0,8	0,8	1,0
Sverige	2,8	-0,0	0,2	-0,7	-1,0	-1,5	-0,2	-1,0
Tyskland [1]	0,5	4,3	-0,0	1,3	2,0	2,7	0,7	0,9
Norge	3,9	5,5	1,0	0,7	0,2	2,0	0,7	1,9

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	-5,7	-4,2	-4,6	3,0	10,2	5,7	6,5	7,6
Frankrike	0,0	-2,8	-6,7	1,3	2,7	0,6	2,5	3,4
Italia	0,8	-1,8	-12,8	0,2	5,9	2,2	2,9	4,4
Japan	3,3	-1,5	-2,0	-1,0	0,9	9,6	1,1	5,5
USA	-6,6	5,2	5,1	7,9	5,3	6,0	3,3	1,9
Storbritannia	-9,5	-1,5	0,6	2,9	-0,1	3,4	6,3	6,3
Sverige	-8,9	-10,8	-17,2	2,0	10,9	9,8	4,1	6,1
Tyskland [1)]	6,0	3,5	-5,6	4,2	1,5	-2,2	1,4	4,1
Norge	-1,3	-3,3	1,5	6,9	4,5	6,5	3,7	2,4

Kilde: OECD.
[1)] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C5: Eksport av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	7,7	1,4	-1,6	7,9	3,7	3,0	4,0	5,0
Frankrike	4,1	4,9	-0,4	6,0	6,0	2,4	5,8	6,4
Italia	-0,8	5,9	9,1	10,5	11,6	-0,4	4,0	5,4
Japan	5,4	4,9	1,3	4,5	5,0	1,7	8,3	9,5
USA	6,3	6,6	2,9	8,2	8,9	5,9	7,1	7,5
Storbritannia	-0,7	4,1	3,5	9,2	7,2	6,5	6,0	6,0
Sverige	-2,3	2,3	7,6	14,0	12,6	6,0	6,0	4,5
Tyskland [1)]	12,3	-0,3	-4,9	8,0	5,9	3,7	5,9	7,0
Norge	6,1	5,2	2,0	8,2	3,8	7,6	5,7	3,2

Kilde: OECD.
[1)] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C6: Import av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	4,1	0,8	-3,9	12,3	8,2	1,5	4,5	5,8
Frankrike	3,0	1,2	-3,5	6,7	5,4	1,1	5,3	6,3
Italia	2,7	5,4	-8,1	8,9	9,6	-2,2	3,6	6,1
Japan	-4,7	-1,1	1,7	9,0	13,5	11,4	8,3	7,8
USA	-0,7	7,5	9,2	12,0	8,0	6,4	6,0	6,0
Storbritannia	-5,2	6,6	3,0	5,4	3,9	7,3	6,8	6,5
Sverige	-4,9	1,1	-2,5	13,2	10,3	2,5	5,0	5,0
Tyskland [1)]	12,8	2,0	-5,7	7,6	6,4	2,4	4,0	6,4
Norge	0,2	0,7	4,0	6,9	5,1	5,0	5,4	3,6

Kilde: OECD.
[1)] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C7: Privat konsumdeflator
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	2,4	2,0	0,2	1,7	2,1	2,1	2,5	2,8
Frankrike	3,2	2,4	2,2	2,1	1,6	1,8	1,3	1,2
Italia	6,9	5,6	5,1	4,6	5,7	4,2	2,5	2,2
Japan	2,5	1,9	1,2	0,7	-0,5	0,0	0,6	0,3
USA	4,2	3,3	2,6	2,4	2,4	2,1	2,3	2,3
Storbritannia	7,5	5,1	3,4	2,5	2,6	2,6	2,5	2,3
Sverige	10,3	2,2	5,7	2,9	2,4	1,5	2,1	2,2
Tyskland [1]	3,7	4,7	4,0	2,9	1,9	1,7	1,5	1,5
Norge	3,9	2,7	2,2	1,7	2,4	1,3	2,5	2,4

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C8: Lønnskostnader pr. sysselsatt
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	4,9	3,7	1,3	3,0	3,7	3,9	4,3	4,8
Frankrike	4,4	4,0	2,9	1,7	2,2	2,8	2,1	2,3
Italia	8,8	6,3	4,2	3,0	6,0	5,0	4,8	3,4
Japan	4,3	0,9	0,7	1,3	1,1	1,5	1,6	1,9
USA	3,9	5,6	2,7	2,4	2,7	3,3	3,3	3,4
Storbritannia	8,0	4,4	2,4	2,9	2,2	3,0	3,7	3,7
Sverige	6,3	3,3	5,2	4,8	2,9	5,6	4,6	4,2
Tyskland [1]	-5,7	10,3	3,7	3,6	3,2	2,9	2,8	2,8
Norge	4,7	3,8	1,2	2,9	2,8	2,2	4,3	5,3

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C9: Sysselsetting
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	-1,5	-0,6	-1,0	-0,6	1,6	1,0	1,0	0,9
Frankrike	0,0	-0,6	-1,2	0,1	0,9	-0,0	0,3	0,8
Italia	0,7	-0,9	-2,5	-1,7	-0,6	0,4	0,1	0,4
Japan	1,9	1,1	0,2	0,1	0,1	0,6	1,1	1,0
USA	-0,9	0,7	1,5	2,3	1,6	1,4	1,2	1,0
Storbritannia	-3,1	-2,4	-0,8	0,7	0,6	0,2	0,8	1,2
Sverige	-1,9	-4,3	-5,8	-0,9	1,6	-0,5	0,5	0,4
Tyskland [1]	2,5	-1,8	-1,7	-0,7	-0,3	-0,9	0,2	0,7
Norge	-1,0	-0,3	-0,0	1,5	2,0	2,4	1,3	1,1

Kilde: OECD.
[1] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C10: Arbeidsledigheten

Prosent av arbeidsstyrken[1)]

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	10,5	11,3	12,3	12,2	10,3	8,9	8,6	8,4
Frankrike	9,4	10,4	11,7	12,3	11,7	12,4	12,5	12,1
Italia	8,6	8,8	10,2	11,3	12,0	12,2	12,2	11,8
Japan	2,1	2,2	2,5	2,9	3,2	3,3	3,2	3,1
USA	6,8	7,5	6,9	6,1	5,6	5,4	5,4	5,5
Storbritannia	8,2	9,9	10,2	9,2	8,2	7,6	7,4	7,0
Sverige	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	7,9	7,4	7,2
Tyskland [2)]	6,7	7,7	8,9	9,6	9,4	10,3	10,4	10,1
Norge	5,5	5,9	6,0	5,4	4,9	4,2	3,9	3,6

Kilde: OECD.
[1)] Vanlig brukte definisjoner. [2)] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C11: Korte renter

Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	9,7	11,5	10,3	6,2	6,0	4,0	3,6	4,2
Frankrike	9,6	10,3	8,6	5,8	6,6	3,9	3,3	3,8
Italia	12,0	14,4	10,7	8,5	10,3	9,5	7,6	7,1
Japan	7,2	4,3	2,9	2,3	1,2	0,6	0,6	0,9
USA	5,4	3,4	3,0	4,2	5,5	5,0	5,3	5,3
Storbritannia	11,5	9,6	5,9	5,5	6,7	5,9	6,1	6,3
Sverige	11,6	12,9	8,4	7,4	8,7	5,9	4,6	4,9
Tyskland [1)]	9,2	9,5	7,3	5,4	4,5	3,3	3,1	3,7
Norge	10,6	11,8	7,3	5,9	5,5	4,8	4,7	5,8

Kilde: OECD.
[1)] Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C12: Budsjettbalanse

Prosent av BNP

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose 1997	1998
Danmark	-2,1	-2,9	-3,9	-3,5	-1,6	-1,5	-0,4	0,3
Frankrike	-2,0	-3,8	-5,6	-5,6	-4,8	-4,1	-3,2	-3,0
Italia	-10,2	-9,5	-9,6	-9,0	-7,1	-6,7	-3,7	-3,4
Japan	2,9	1,4	-1,6	-2,1	-3,3	-4,1	-2,6	-2,3
USA	-3,3	-4,4	-3,6	-2,3	-2,0	-1,6	-1,8	-1,8
Storbritannia	-2,5	-6,3	-7,8	-6,8	-5,7	-4,8	-3,7	-3,0
Sverige	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,9	-3,8	-2,5	-0,5
Tyskland [1)]	-3,3	-2,8	-3,5	-2,4	-3,5	-4,1	-3,4	-2,6
Norge	0,2	-1,7	-1,5	0,3	3,0	5,4	5,0	4,1

Kilde: OECD.
[1)] Vest-Tyskland til og med 1991.

A-blad

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 76

eller:
Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4376-9
ISSN 0800-4110

Pris:
Økonomiske analyser kr 440,00 pr. år
Economic Survey kr 130,00 pr. år
Enkeltnummer ØA: kr 60,00; ES: kr 40,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

© Falch Hurtigtrykk, Oslo